

2022

ОСНОВИ КРИВИЧНОГ ПРАВА

ПОСЕБНИ ДЕО

(по грађ. и војном Казн. Законику и по споредном кавненом
законодавству — финансијском, привредном и т. д.)

III.

(КРАЈ ДЕЛА)

ОД
Д-г Томе Живановића

БЕОГРАД

Штампариа „Св. Сава“, Краља Петра улица број 9.

1912.

ЦЕНА 5·20 ДИНАРА

24 ПЕРЕТ

ГЛАВА XLII.

Побуна.

Кључевност. — *Schlesinger Der Aufrühr 1901. (Belting Heft 52). Eisenmann Der Aufrühr 1907. v. Valla Der Aufrühr im bürgerlichen und militärischen Strafrecht 1906. M. E. Mayer Vergl. D. Bes. T. 1 349, 434.*

§ 84. Побуна.

I. Побуна је заједничко извршење противстајања (§ 93. к. з.) или принуде на званичну радњу (§. 94. к. з.) од више скупљених људи (§. 95 *al.* 1 к. з.).

1. Противстајање и принуда на званичну радњу представља већу опасност, кад су их више скупљених људи заједнички извршили, и тиме се побуна као самостално кривично дело разликује од њих. Побуна је дакле противстајање и принуда на званичну радњу квалифицирани већом опасношћу.

2. Кад се има узети, да је дело извршено од „више“ људи, фактичко је питање. Но није довољно, да има само два лица, већ треба да их је више и то у толиком броју, да је отуда постала опасност по јавни поредак.¹⁾

¹⁾ Тако *Olshausen* § 115, 1 (по према њему може у конкретном случају бити довољно и двоје), *Frank* § 115 II 1, *Binding* 2805 пр. 4, *Hälachner* 2 826, *Schlesinger* 51. В. п. *Ценић* („Како закон каже „више људи“ и „стеку“, разуме се, вели он умесно, да о двојци и тројци не може говора бити, јер поред тога, што нарав „више људи“ једну већу множину од двојнице и тројнице представља, и сама реч „стицај“ претпоставља, да више њих мора на скупу бити“. Тако и К. С. „Да би могло, вели он (1908. Бр 8473) постојати дело које би се назвали по § 95. к. з., тражи се по овом законском наређењу, да се приликом противстајања власти или устајања противу власти више људи стеку. А под овим изразима „више људи“ и „стеку“ разуме се, не двојца, тројца или четворица, већ већи број лица, која се поставка утврђује и самим граматичким правилом, по коме се до броја четири вели „човека“. а тек од петог „људи“: по сем овога и сама реч стицај, стеку претпоставља, да више људи на окупу мора бити“. У општем немачком праву захтевало се је десет лица. Тако исто и у баварском к. а. од 1813., док је биртембершки закон захтевао петнаест лица.

3. „Више људи“ ће бити *скупиљени* (§. 95 ал. 1: „Ако се више људи стеку“), кад су *просторно* везани један за другог, и кад њихов скуп споља изгледа управљен на непосредно извршење какве насилне радње.¹⁾

а) Сам договор није дакле довољан.

б) Није потребно, да су она лица раније била просторно одвојена једно од другог. Могуће је дакле, да су они били и пре *скупиљени* у неком другом циљу, и да и после заједно остану тако, да се њихов скуп појављује сада споља као скуп уперен на извршење какве насилне радње.²⁾

в) Без значаја је, да ли су се више људи стекли на каквом јавном или приватном месту.

г) Није потребно, да је неодређеном броју лица могуће да се придружи скупу, јер се не захтева јавност.³⁾

д) Без значаја је, какве је врсте насилна радња, на чије извршење је скуп управљен.⁴⁾

4. Да би постојало *заједничко извршење*, није потребно, да су сви или више суделовача *саизвршиоци*, већ је довољно, да је само *један* извршилац, а остали да суделују као помагачи.⁵⁾ Помагач је пак и онај, који се налази у скупу управљеном на извршење насилне радње и не противи се томе, који се дакле искључиво пасивно држи.⁶⁾

II. Ако су неки суделовачи злостављали чиновника итд., законодавац узима да за њих постоји не идеални стичај између побуне и злоставе, већ *иобуна квалифицирана злоставом*. Но потребно је, да злоставе нема за последицу *тешку телесну повреду*. У овом би случају постојао идеални стичај.⁷⁾

III. *Покушај* овог кривичног дела постоји већ онда, кад је постао скуп људи управљен на извршење насилног дела. Он се сматра као кривично дело. Није дакле потребно,

¹⁾ Тако *Olshausen* § 115, 1, *Binding* 2 805, *Oppenhof* § 115, 1 *Hoffmann* 75, *Hess* 57. Слично и *Frank* § 115. II 1, према коме скуп треба да изгледа споља као једна уједињена сила. В. и М. Е. *Mayer* 470.

²⁾ Уп. *Olshausen* § 115, 1 а, *Oppenhof* § 115, 1, *Binding* 806, *Schlesinger* 52.

³⁾ У § 115. немачког к. а. захтева се *јавност* (у *Frank* § 115. II 2).

⁴⁾ Уп. *Frank* § 115. II 1.

⁵⁾ Тако *Olshausen* § 115, 3, *Meyer—Allfeld* 519, *Oppenhof* § 115. 8, *Hess* 59, *Schlesinger* 56. Неки захтевају најмање *два* саизвршиоца (тако *Frank* § 115. II 4, *Binding* 2 808. М. Е. *Mayer* 47^{1/2}, *Freudenihal* Die notwendige Teilnahme 36).

⁶⁾ Уп. *Olshausen* § 115, 30, *Meyer—Allfeld* 549/50.

⁷⁾ Тако К. С. (н. с. 1909. Бр. 12756), н. II. § 95, ст. 2.

да су противетајање или принуђа на званичну радњу отпочети, да би се суделовачи могли казнити. Да је тако види се из ал. 2 § 94 к. з. у њему се изрично каже, да неће бити кажњени учесници гомиле изузев коловођа, ако се „својевољно“ или „на просту опомену власти“ разиђу или стишају и у ред дођу, „пре него што је поступак њен какво дејство произвео“, што значи, да би иначе били кажњени, и ако је њихов поступак остао без дејства, т. ј. да је горе наведени покушај кривично дело.¹⁾

IV. *Кривац*

1. Извршилац је сваки, који је суделовао у скупу људи, од којег су извршени противетајање или принуђа на званичну радњу.

2. Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се суделује у скупу управљеном на извршење каквог насилног дела.

3. За *коловође* је прописано, да ће се казнити и онда, кад је скуп драговољно одустао од покушаја побуне, т. ј. да недостатак драговољног одустанка није услов кривичне одговорности за њих (§ 95 ал. 2 к. з.). О појму коловође в. § 85 III.

V. *Казна*

1. За побуну је прописан затвор до пет година (§ 95 ал. 1).

2. Код побуне квалифициране злоставом прописана је робија до пет година против суделовача, који су злоставу извршили (§ 95 ал. 1).

3. У случају одустанка скупа од покушаја прописан је против коловођа затвор до две године, ако још није било отпочето противетајање или принуђа на званичну радњу („пре него што је поступак... какво дејство произвео“) (§ 95 ал. 2). Ако је који од њих и сам помагао, да се људи стишају, то ће му служити као олакшавајућа околност (§ 95 ал. 2).

¹⁾ *Ценић* (391 и сл.) узима, да у овом случају покушаја не може нико бити кажњен, т. ј. да овај покушај није кривично дело. Због тог погрешног тумачења, он је био принуђен, да сматра ал. 2 § 95 као неважећу!

§ 85. Побуна при отправаљању државних или општинских послова.

1. Побуна при отправаљању државних или општинских послова је заједничко напуштање истих од стране више грађана или неотправаљање истих онако и онде, како и куда им власт каже, и поред опомене власти (§ 96 к. з.).

1. Радња се састоји дакле у заједничком напуштању каквог државног или општинског посла (као што је грађење путова) од стране више њих или неотправаљање истих онако и онде, како и где им власт каже.

а) „Више њих“ значи и овде исто, што и код обичне побуне (в. § 85 I 1).

б) Без значаја је, да ли су радници отишли кући, или су и даље остали на месту рада („па било да оду кући или да онде остану“).

в) Посао треба да је државни или општински. За пример је наведено у § 96. к. з. грађење путова.

2. Потребно је, да су радници остали непослушни и после опомене власти на послушност. Ова опомена треба да је дата, пре него што су се радници разишли с места рада.¹⁾

II. Кривац.

1. Извршиоци су сви они, који су напустили рад, или неке да раде онако и онде, како и где им власт каже.

2. Што се вности тиче, потребан је умишљај.

III. Разликује се овде једна *шрочита*, тежа врста кривца: *коловођа*. Коловођа је онај суделовач у побуни, који је вођа исте ма на који начин, на име било лично или преко других лица, било физички (н. пр. спречавањем растурања побуњеника) или *испички* (н. пр. храбрењем побуњеника на истрајност).²⁾

1. Коловођа не мора према томе да буде присутан извршењу кривичног дела.³⁾

¹⁾ Тако и *Ценик* 400.

²⁾ Уп. *Olehansen* § 115 6 а *Frank* § 115 III 1, *Binding* 2 798, *M. E. Mayer* 473, *Meyer—Allfeld* 550, *Schlesinger* 62, *Oppenhof* § 115, 12.

³⁾ *Binding* 2 798.

2. Довољно је да је коловођа вођа само једног дела побуњеника.¹⁾

3. Побуна не мора имати само једног коловођу.²⁾

IV. *Казна*

1. За ово кривично дело прописан је затвор од једног до три месеца (§ 96 к. з.).

2. Против *коловођа* прописан је затвор од три до шест месеца (§ 96 к. з.).

¹⁾ Уп. *Frank* § 115 III 1.

²⁾ Уп. *Binding* 2 798.

ГЛАВА ХЛІІІ.

Кривична дела омаловажања државне власти

Књижевност. — *Seeliger* Der Bruch des amtlichen Gewahrsams 1901. v. *Berckheim*. Strafbare Eingriffe in die öffentlich-amtliche Verfügungsgewalt 1907. *Fabian* Die Amtsanmassung nach geltendem Reichsstrafrecht 1907. *Vergl. D. Bes.* T. 2.

§ 86. Присвајање звања.

1. Присвајање звања је издавање за чиновника или предузимаче и вршене радњи („послова“), на које је само чиновник овлашћен (§ 104а к. з.)

1. Присвојено звање треба дакле да је какво јавно чиновничко звање, где спадају поред државних и самоуправна чиновничка звања.¹⁾

а) Треба да је присвојено које српско чиновничко звање. Изузетак се треба да учини само за она страна чиновничка звања, која се могу у Србији вршити.²⁾ То важи н.пр. за стране железничке контролоре на београдској стацији, за стране полицијске чиновнике, који су дошли овде рзди пријема ког издатог кривца.

б) § 104а к. з. се не односи према томе на предузимање или вршење оних радњи, за које је потребно одобрење од надлежне државне власти или које могу вршити само апробирана лица (н. пр. бабице.³⁾

2. Радња се састоји или у издавању за чиновника или у предузимању и вршењу чиновничких радња. Има према томе две врсте присвајања звања:

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 31, 7 и § 132, 2, *Frank* § 132 I.

²⁾ Уп. *Binding* 2 376.

³⁾ Уп. *Frank* § 132 I, *Olshausen* § 132, 2.

а) у § 104а вели се: „*Ko se za činovnika izdaje*“, те излази, као да ово кривично дело постоји већ онда, кад се неко представља као чиновник. Овај случај снада међутим под § 104 б, те се овде мора захтевати и то, *да се врши нека чиновничка радња*, т.ј. радња, коју само чиновник може извршити.¹⁾

1° Кад се врши нека чиновничка радња, без значаја је за постајање овог кривичног дела, да ли занета постоји она врста чиновника, као какав се неко представља.²⁾

2° Ова врста присвајања звања постојаће и онда, кад ко врши какву *privatnu* радњу, на коју има права, и придаје јој карактер чиновничке радње.³⁾ Тако то би био случај, кад би ко ухватио кривица на самом делу на основу §-а 193 al. 1 к. з., изјавивши при томе, да је он полицијски чиновник.

3° Није потребан идентитет између врсте чиновника, као какав се извршилац представља, и оне врсте чиновника, која има права на радњу, коју он врши.⁴⁾ Потребно је само, да је ова радња чиновничка.⁵⁾

4° Није потребно, да су испуњене све формалности потребне за званичну радњу, јер је довољно и предузимање званичне радње (в. II), а сем тога и радња правог чиновника може бити званична радња, и ако не испуњује све формалности.

б) Код друге врсте присвајања звања (предузимање и вршење какве чиновничке и.пр. претрес стана против воље сопственика извршилац се *не* представља као чиновник, и тиме се она разликује од прве врсте.⁶⁾ Из ове разлике потиче и друга: радња мора бити било у опште било само у конкретном случају таква, да чиновник *једини* има права на њу. Тако затварање кривица ухваћеног на делу је радња, на коју имају право под извесним условима на основу § 193 al. 1

¹⁾ Ово је јасно изражено у § 104 аустрског к. з. као и у § 132 немачког к. з. („Wer unbefugt sich mit Ausübung eines öffentlichen Amtes befasst“). Законодавац је рђаво дакле превео § 104 аустрског к. з. В. *Zeitsch* 430/1.

²⁾ Уп. *Frank* § 132 II 1 а.

³⁾ Тако *Olshausen* § 132, 3 а, *Frank* § 132 II d, *May* 439, *Merkel* 399. Прог. *Bindig* 2 511.

⁴⁾ Уп. *Olshausen* § 132, 3, а, *Frank* § 132 II b, *P. Merkel* 316

⁵⁾ Уп. *Frank* § 132 II 1 b, *P. Merkel* 316.

⁶⁾ Уп. *Frank* § 132 II 2.

к. з. и приватна лица („кад је подозрење, да ће кривац побећи или да се неће моћи изнаћи“). Зато неће постојати присвајање звања, кад приватно лице затвори крадљивца на делу ухваћеног, и ако ти услови нису испуњени.

II. Ово кривично дело је *свршено* самим предузимањем чиновничке радње.¹⁾ Није дакле потребно, да је она довршена, што је јасно изражено у § 104 а к. з. („предузима и ради послове“).

III. Постојање само једно кривично дело присвајања звања, ма колико пута биле извршене радње истог. Ово је дакле један случај, где је без значаја број проузроковања и то како број извршења тако и број објеката, према којима је нека од оних радњи извршена. Но могуће је неравно, да постоји у случају вишеструког понављања продужено кривично дело.

IV. 1. Две врсте овог кривичног дела могу бити међу собом како у реалном тако и у *идеалном* стицају.²⁾

2. Присвајање звања може често бити у идеалном стицају с фалсификовањем јавних исправа као и с преваром.

V. *Кривац.*

1. Извршилац може бити како код прве тако и код друге врсте присвајања и *чиновник*. То ће бити случај онда, кад какав чиновник предузме неку радњу, за коју није *стварно* надлежан. Прекорачење само *месне* надлежности није међутим довољно за постојање присвајања звања.

2. Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести код извршиоца:

а) Да предузима или врши какву радњу, на коју има право искључиво извесна врста чиновника; и

б) Да он није чиновник или, ако је чиновник, да она радња не спада у круг радњи, за коју су чиновници његове врсте стварно надлежни.

У случају, кад ко предузима или врши какву приватну радњу и даје јој карактер званичне радње (в, I 2 а 2^о), умишљај се састоји у свести код извршиоца, да он није чиновник.

¹⁾ Уи. *Frank* § 132 II 1. а.

²⁾ Тако *Frank* § 132 III *Olshausen* § 132, 3, с, *Merkel* 317. Прот. *Binding* 2 511, према коме је други случај присвајања звања само једна врста првог случаја (надавања за чиновника).

VI. Једна *нарочита* врста присвајања звања предвиђена је у правилима за извршење закона о трошарини (1893. год.): *самоовласно отпечавање државног печата са трошаринских предмета или са својих локала, стубова, судова и у опште општественим ствари, на које је печат ударен био у циљу неке сигурности* (§ 55.).

VII. *Казна*

За ово кривично дело прописан је затвор од петнаест дана до једне године (§ 104 а к. з.).

§ 87. Ношење чиновничке униформе итд., узимање титула итд. и служење туђим именом.

I. *Бесправно ношење чиновничке униформе или других чиновничких знакова, ордена или других значова почасту* (§ 104 б ст. 1 к. з.).

1. Пошто гл. X. к. з. има за предмет кривична дела против српске државне власти, то униформа или други који чиновнички знак, треба да су српски. Друкчије се међутим има узети за ордене и друге знаке почасту, пошто се они могу давати од страних држава и српским грађанима.¹⁾

2. Униформа, орден и т.д., треба да заиста постоје.²⁾ Тако не би спадало овде ношење какве измишљене или укинуте униформе.

3. Пошто свештеничко одело није „чиновника“ униформа, то бесправно ношење исте не спада овде.³⁾

4. Радња се састоји у ношењу униформе, ордена итд. За некога се може онда рећи, да носи униформу, кад изгледа, да је потпуно униформисан.⁴⁾ Зато ће и ношење једног јединог дела униформе бити довољно, ако постоји онај изглед. У противном случају ношења тог дела униформе спадаће под § 104. к. з., само ако се може квалификовати као ношење „чиновничког знака“.⁵⁾

5. *Противправност* је изрично унета у појам овог кри-

¹⁾ Уп. *Heimb* 431/2. Неки немачки шпеци узимају тако исто и за униформу (в. *Frank* § 360 VIII 1). Прот. *Olshausen* § 360, 8 в, али § 360 се налази међу несталима за разлику од § 104 а нашег к. з.

²⁾ Уп. *Frank* § 360 VIII 1, *Binding* 2 513. Прот. *Rüd.-Stenglein* 13.

³⁾ Уп. *Olshausen* § 360 8 в, *Oppenhof* § 360, 41, *Binding* 2 512 II. 7.

⁴⁾ Уп. *Frank* § 360 VIII 1. *Olshausen* § 360. II. 8 а, *Oppenhof* § 360, 43.

⁵⁾ Тако *Oppenhof* § 360, 43.

вичног дела („Ко не имајући права носи...“). Ношење је противправно, кад се за то нема одобрења.

а) Одобрење за ношење униформе или ког другог чиновничког знака може бити дато изрично или прећутно, н. пр. постављањем на извесан чиновнички положај.

б) Узима се умесно, да не постоји бесправно ношење униформе, кад неко има право ношења униформе са извесним ограничењем, па то ограничење прекорачи.¹⁾ Ту може постојати само дисциплински нетуп. То важи н. пр. за резервне официре, кад носе униформу у време или у приликама, кад их не смеју носити.

в) Ношење униформе је противправно само онда, кад се она носи у грађанском животу. Према томе не спада под § 104. б к. з. ношење униформе на баловима с маскама или на позорници.²⁾

г) Ношење ордена је противправно, кад орден није дат указом. За ношење страних ордена потребно је одобрење указом.

II. *Бесправно узимање на себе титула или достојанства* (§ 104б. ст. д. к. з.).

1. *Титула* је означање, које је од државе или од које с њоме органски везане јавноправне корпорације дато некоме било као носоцу каквог звања било ради одликовања (титула доктора н. пр.), или које је скончано с којим јавноправним положајем (н. пр. јавни правозаступник).³⁾

а) Могућ је губитак звања без губитка титуле. То је случај н. пр. онда, кад је који гимназијски професор стављен на расположење. Он ипак задржава титулу „професор“, и не мора назначити „на распол.“, и то чак и онда, кад је стављање на расположење дисциплинска казна за њега.

б) И стране титуле спадају овде, ако су код нас признате.⁴⁾

в) Духовне титуле спадају такође овде.⁵⁾

¹⁾ Тако *Olshausen* § 360, 8 а, *Frank* § 360 VIII 1, *Oppenhof* § 360, 4 Прот. *P. Merkel* 323.

²⁾ Ун. *Frank* § 360 VIII 1.

³⁾ Ун. *Olshausen* § 360 II. § с, *Frank* § 360 VIII 2 а, *Binding* 2 513. — Назив „дворски ли-сераг“ је титула. Тако *Frank* § 360 VIII 2 а

⁴⁾ Ун. *Frank* § 360 VIII 2. — Према томе не узимају се титуле.

⁵⁾ Тако *Olshausen* § 360, 8 с, *Frank* § 360 VIII 2 а. Прот. *Oppenhof* § 360 47. *Binding* 2 512 II. 7, *P. Merkel* 322 N. 5.

2. *Достојанство* је почасни положај дат од државе или од које корпорације, која стоји под државним ауторитетом.¹⁾ Но гранична међа између титуле и достојанства је неодређена. Тако докторат је према некима достојанство, а не титула.²⁾

3. *Радња* се састоји у *узимању* титуле. Узимање титуле је радња управљена на то, да се у публици произведе веровање од стране некога, да му припада извесна титула.

а) Тако није потребно, да неко сам себи придаје извесну титулу, већ ће постојати „узимање“ и онда, кад неко ма на који други начин изазива веровање у публици, да му она титула припада.

б) *Приорелени* употреба титуле има се сматрати као узимање, кад је употреба управљена на то, да у публици изазове веровање, да право на исту постоји.³⁾

в) Узимање титуле не може се извршити *печивеним*. Тако не би било овог кривичног дела, кад би ко био ословљен са титулом „Dr.“, и не изјави, да он није „Dr.“

4. *Противправност* је изрично унета у појам овог кривичног дела („Ко немајући права...“). Уп. I 5 в.

III. *Бесправно узимање или служење туђим именом* (§ 104 б ст. 3 к. з.).

1. Радња се састоји у узимању или служењу туђим именом. Узимање је придавање себи туђег имена, а служење је употреба туђег имена.

2. Под „именом“ се има наравно разумети како име тако и презиме, и довољно је, да је било једно било друго туђе.

3. У § 341 т. 2 к. з. изгледа на први поглед, да је предвиђен исти случај као и овде. У њему се вели, да ће се казнити затвором од осам до тридесет дана, „ко од власти своје *име* крије и за *другог* се издаје...“ Но у ствари разлике има и мора се наћи. Она лежи у томе, што се у § 104 б захтева узимање или служење *туђим* именом, т.ј. именом *неког другог познатог лица*; док ће под § 341 т. 2 спадати случај кад се ко служи именом *неког непознатог лица* или *у опште којим измишљеним именом*.⁴⁾

1) Уп. *Frank* § 360 VIII 2 в, *Olshausen* § 360, 8 с.

2) Тако *Binding* 2 514, *Oppenhof* § 360, 51.

3) Уп. *Olshausen* § 360 Н. 8 с, *Frank* § 360 VIII 2.

4) Тако и *Cenik* 433, ма да неодређено.

4. Довољна је и једна једина употреба туђег имена.

5. За разлику од § 341 т. 2. к. з. овде није потребно служење туђим именом *пред влашћу*.

6. Противправност је изрично унета у појам овог кривичног дела.

IV. *Кривац* код кривичних дела из § 104 б к. з.

Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*.

1. Код свих ових кривичних дела потребна је за умишљај свест о противправности, пошто је ова изрично унета као специјалан елемент у њихов појам.

2. Поред свести о противправности потребна је за умишљај:

а) Код првог кривичног дела свест о томе, да се носи чиновничка униформа или други који чиновнички знак, орден или други који знак почаста.

б) Код другог свест о томе, да је на себе узета која титула или достојанство.

в) Код трећег свест о томе, да је узето туђе име одн. да се употребљује туђе име.

V. *Казне* за кривична дела из § 104 б к. з.

За ова кривична дела прописани су новчапа казна до педесет талира или затвор до три месеца (§ 104 б к. з.).

§ 88. Прекршај званичне власти располагања (или притежавања).

I. *Прекршај званичне власти располагања је уништавање или прикривање докумената, акти, званичних протокола, регистара и у опште предмета, који се на каквом јавном месту чувају или су каквом званичнику на чување предани* (§ 104 в к. з.).

1. Објекат може дакле бити свака покретна ствар, која се на каквом јавном месту чува или је каквом званичнику на чување предана. Законодавац наводи примера ради документе, акте ит.д.

а) *Јавно* је оно место, које стоји под ауторитетом државе или јавних корпорација, које су држави потчињене, као што су разна надлежства државна, самоуправни и црквена. Према томе не спада овде случај, кад се какав предмет чува у приватном стану ког чиновника.

1^о Без значаја је, за које се време има предмет чувати на јавном месту.¹⁾

¹⁾ Уп. *Frank* § 1233 I 1, *Olshausen* § 133, 3, *Oppenhof* § 133, 5, *P. Merkel* 356.

2. Што се *виности* тиче:

а) Потребан је *уништај*. Он се састоји у свести, да се ствар чува на јавном месту или од ког званичника, као и у томе, да се она уништава или прикрива.

б) Сматра се као *нарочита*, тежа прета кривица извршилац, који је делао *из користољубиве намере* („из користољубља“), т.ј. из намере, да се себи или коме другоме прибави каква материјална или морална корист.¹⁾ Тако то би био случај онда, кад би еродник оптуженог уништио какав акт, који има служити против њега као доказно средство.

1^о Није потребно међутим, да је ова корист противправна.²⁾

2^о Без значаја је, на који се начин има корист да прибави, као *наравно* и то, да ли је заиста прибављена.

IV. Казна.

За ово кривично дело прописан је затвор од једног до осамнаест месеци (§ 104 в. к. з.).

§ 89. Повреда званичног печата.

1. *Повреда званичног печата је противправно ломљење, кварење или отцепљивање званичног печата, „који је од каквог јавног надлежства, чиновника или јавног служитеља ударен, ди ствари запечатити или да их означи или узанти“* (§ 104 г к. з.).

1. Објекат је дакле *званични печат стављен од каквог надлежства, чиновника или јавног служитеља*.

а) Према томе § 104 г к. з. не би се могао применити, кад би приватан печат био стављен од каквог надлежства ит.д., и обрнуто кад би званичан печат био стављен од ког приватног лица.

б) Надлежство, чиновник или јавни служитељ треба да *сеу месно и стварно надлежни* за остављање званичног печата, јер би иначе стављање печата од њих имало неки значај, као да је стављен од приватног лица.³⁾

в) Печат не мора бити стављен баш *лично* од чиновника или јавног служитеља, већ је довољно, да је то учи-

¹⁾ Тако *Olshansen* § 133, 8, *Oppenhof* § 133, 11. Прот. *Frank* § 133 IV. т. *Lis* § 176 III, *Binding* 2 605, који захтевају намеру прибављања *чиновничке* користи и

²⁾ Прот. в. *Liszt* § 176 III, *Binding* 2 605.

³⁾ Уп. *Frank* § 136 I, *Olshansen* § 136, 4

нило по њиховом налогу које приватно лице у њиховом присуству.¹⁾

г) Без значаја је, од које је материје печат (восак, олово и т. д.).²⁾

д) Ствар, на коју је стављен печат, може бити како покретна тако и непокретна.³⁾

ђ) Печат треба да је стављен у одређеном циљу, на име:

1^о Да би се ствар „запечатила“. „Запечатити“ значи овде „онемогућити улаз“, ако је ствар какав простор, а ако је она каква покретна ствар, онда значи „учинити је неприступачном туђем утицају“.⁴⁾

2^о Да би се „означила“. То је случај с ударањем печата на месо од марвеног лекара, чиме се утврђује преглед.

3^о Да би се „узапћила“. Овај случај спада у ствари под други, јер узапћивање је само циљ означавања печатом.⁵⁾

2. Радња се састоји у ломљењу, кварењу или отцепљивању печата.⁶⁾

3. Противправност је изрично унета у појам овог кривичног дела као елеменат („Ко самовласно.“). Противправност би била искључена онда, кад власт или чиновник нису месно или стварно надлежни за стављање печата. Без значаја је међутим за постојање противправности, да ли су и у конкретном случају били испуњени сви услови за стављање печата.⁷⁾

II. Кривац.

Што се виности тиче, потребан је умишљај. Он се састоји у:

¹⁾ Ун. *Binding* 2 626.

²⁾ Ун. *Binding* 2 626, *Olshausen* § 136, 1.

³⁾ Ун. *Olshausen* § 136, 1, *Oppenhof* § 136, 6, *Binding* 2 626.

⁴⁾ „Запечатити“ значи дакле „затворити“. У § 136 немачког к. з. вели се умесно „да би се ствари затвориле...“

⁵⁾ Ун. *Binding* 2 626.

⁶⁾ У § 136 немачког к. з. предвиђена је умесно још једна врста радње: кварење запечаћивањем извршеног званичног затварања, т. ј. случај, кад печат остане неповређен, али је стање затворености запечаћивањем створено прекинуто.

⁷⁾ Тако *Olshausen* § 136, 4. Прот. с. *Liszt* § 176 VI, *Binding* 2 625, *Meyer-Altfeld* 536, према којима је и ово потребно, по онај је захтев на штету државног ауторитета. Према *Frank-у* (§ 136 I) недостатак ових услова може засновати право на нужну одбрану.

1. Свести, да је печат стављен званично од власти, да би се ствар запечатила, означила или узаштила, и у
2. Свести, да је ломљење, кварење одн. отцењивање печата противправно.

III. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор до шест месеца (§ 104 г к. з.).

§ 90. Избегаванье судске дужности.

1. *Избегаванье судске дужности је навођење лажног узрока извинени за недолазак на позив од стране сведока, вештака или поротника (§ 104 е к. з.).*

1. Радња се састоји у навођењу лажног узрока извинени *недоласка на позив за сведочење, вештачење или поротно суђење.*

а) „Лажан узрок“ значи „лажна чињеница“, а чињеница је лажна како онда, кад је потпуно неистинита (измишљена), тако и онда, кад је само делимиче неистинита (изопачена).

б) Лажан узрок извиненија треба да је наведен ради извиненија *недоласка на позив за сведочење, вештачење или поротно суђење*, а без значаја је, да ли се признаје дужност сведочења, вештачења или поротног суђења, или се она пориче и наводи лажан узрок *непостојања исте ради извиненија* *недоласка*. Другим речима ово кривично дело постојаће и онда, кад се ко позове као сведок, вештак или поротни судија, и на позив не дође, извинијући се навођењем ког лажног узрока, да он није дужан бити сведок, вештак или поротник.¹⁾

в) Без значаја је да ли је извршилац могао навести и неки истинит узрок *недоласка на позив*, који би га могао извинити.²⁾

г) Без значаја је, да ли је извинијење дато пре *недоласка или тек накнадно*, н. пр. пошто је већ изречена процесуална (в. III) казна за *недолазак на позив*.³⁾

¹⁾ Тако *Frank* § 138 I, *Binding* 2 550 II. 2, *Oppenhof* § 138, 4. Прот. *Hülschner* 2 353, *Olshausen* § 138, 1, *John* II II 3 196.

²⁾ Уп. *Oppenhof* § 138, 6, *Olshausen* § 138, 2.

³⁾ Тако *Olshausen* § 138, 4, *Binding* 2 550, *Mejel—Allfeld* 567, *Oppenhof* § 138 б, *Frank* § 138 I, *Hülschner* 2 353. Прот. *Berner* 414.

д) Без значаја је, да ли је ко позван за сведока или вештака у кривичном, грађанском или ма ком другом (н.пр. дисциплинском) спору.¹⁾ Поротно суђење се међутим односи само на суђење у кривичном спору.

е) Без значаја је форма извињења.²⁾

ђ) Лажан узрок извињења треба да је наведен код оне власти, која је надлежна за ослобођење од дужности сведочења, вештачења или поротног суђења.³⁾

2. Ово кривично дело је свршено без обзира на то, да ли је извршилац успео својим навођењем лажног узрока извињења, т.ј. да ли је његово извињење примљено или напротив одбијено и он био принуђен, да предстане као сведок, вештак или поротни судија.⁴⁾

II. Ово кривично дело није *полицејски деликт*, т.ј. не састоји се по својој суштини у непослушности према власти, која позива, већ његова суштина лежи у *избегавану једне судске дужности*.⁵⁾

III. Недолазак на позив за сведочење, вештачење или поротно суђење сматра се као процесуални преступ, и за њ је прописана нарочита казна (§ 99 крив. суд. поступ. н. пр.) Пошто ова казна није права (кривична) казна, већ једна врста *процесуалне казне*, то се извршилац може осудити и на ову казну поред казне за кривично дело из § 104 е, т.ј. овде се не може применити § 68 к. з. о кажњавању у случају идеалног стицаја.⁶⁾ Ово је изрично казано у ал. 2 § 104 е к. з. („Но ова осуда, која би била изречена због тога, што је ко навео лажан узрок извињења, не искључује ону осуду, по којој се над ким због недолазка изриче новчана казна“).

IV. Ово кривично дело може бити у идеалном стицају с *преваром* (§ 252 к. з.), на име онда, кад је навођење лажног

1) Уп. *Olshansen* § 138, 3, *Oppenhof* § 138, 1 и 7.

2) Уп. *Oppenhof* § 138, 5.

3) Уп. *Frank* § 138 I, *Binding* 2 549.

4) Тако *Olshansen* § 138, 6, *Hälsener* 2 853, пр. 2, *Oppenhof* § 138, 3. Против *John* II 3 197.

5) Уп. *Binding* 2, 551, *Olshansen* § 138, 5 н.

6) Уп. *Olshansen* § 138, 7, *Oppenhof* § 138, 8.

узрока било управљено на то, да се избегне осуда на новчану казну због недоказаности.¹⁾

V. Кривац

Што се *виности* тиче, потребан је *улишљај*. За нети је поред осталог потребна свест, да је наведени узрок извињења лажан.

VI. Казна

За ово кривично дело прописан је затвор од осам дана до два месеца (§ 104 e al. 1 к. з.).

¹⁾ Прот. *Binding* 2 551 пр. 1 и немачки *Reichsgericht* (и. *Binding* loc. cit.). *Gl-shansen* § 263, 56 и. узима, да постоји овде т. зв. стањај закона (и. О. Д. § 35 III).

ГЛАВА XLIV.

Кривична дела против јавног мира.

Књижевност. — *John Landswang und widerrechtliche Drohungen 1852. Heilborn Z. 18 1. Oetker Beilagen Nr. 37 à 40 zur (Münchener) Allg. Zeitung 1895. Weil Die Aufreizung zum Klassenkampf 1905 (Belting Heft 65). Ethle Der Kanzelparagraph 1908. Goehrs Z. 14 479. v. Hippel Vergl. D. Bes. T. 2 1.*

§ 91 Кривична дела против јавног мира из § 101 к. з.

1. Неовлашћено скупљање наоружане гомили.

1. а) Гомила је у главном неуређен скупи *всег* броја људи.¹⁾

б) Гомила је *оружана*, кад је већина њена снабдевена оружјем у техничком смислу те речи. Под оружјем у овом смислу има се разумети сваки предмет, који је одређен, да служи људима за напад и одбрану.²⁾

1° Није потребно, да је оружје тако, да се њиме може нанети смрт.³⁾

2° Није потребно, да је оружје такво, да се оно по правилу и данас употребљава.⁴⁾

в) *Ради* се састоји у скупљању оружане гомили, т.ј. у скупљању оружаних људи, или у скупљању људи, које извршилац сам наоружава. Но није потребно, да се људи већ налазе заједно на једном месту. Довољно је, да су они придобијени и спремни за то, да заједно делају у извесном циљу.⁵⁾

1) Ун. *Binding* 2 902.

2) Ун. *Olshausen* § 127, 2 а, *Binding* 2 902.

3) Ун. *Olshausen* § 127, 2 а. Прот. *Merkel* 305.

4) Ун. *Binding* 2 902.

5) Ун. *Olshausen* § 127, 2 в, *Binding* 2 902, *Hälschner* 2 501.

г) *Противправност* је изрично унета у појам овог кривичног дела („немајући власти“). Она постоји онда, кад се оружања гомила скупља без изричног одобрења било закона било надлежне власти.¹⁾

2. Ако се скупљање оружане гомиле појављује као припрема *велеиздајничког* предузећа, онда се има применити § 89, према коме је § 101 у односу супсидиаритета.²⁾

3. Кривац.

Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да је скупљена гомила људи наоружана и у свести о противправности. Без значаја је међутим, у ком је циљу оружана гомила скупљења.³⁾

4. Казна.

За ово кривично дело прописан је затвор до две године (§ 101 к з.).

II. *Неовлашћено заповеданье наоружаном гомилом.*

1. а) В. I 1 а.

б) В. I 1 б.

в) Радња се састоји у *заповеданью* оружаном гомилом. Има се узети, да онај заповеда оружаном гомилом, који је носилац ауторитативне воље у њој, без обзира на то, да ли је он и врховни заповедник.

г) *Противправност* је изрично унета у појам овог кривичног дела („немајуће власти“).

2. В. I 2.

3. Кривац.

Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се заповеда наоружаном гомилом, и у свести, да се таквом гомилом заповеда без овлашћења.

4. Казна.

Прописана је иста казна као и за претходно кривично дело. В. I 3.

¹⁾ Уп. *Frank* § 127 I, *Binding* 2902. Прот. *Rüd. Stengl*. I. који „неовлашћено“ схвата као „противно забрани закона или власти“.

²⁾ Уп. *Binding* 2 903. Прот. *Olshausen* § 129, 3, према коме постоји *идеални* етицај.

³⁾ Уп. *Binding* 2 902.

III. *Неовлашћено снабдевање оружјем или војним потребима скупљене гомиле људи.*

1. а) Гомила људи треба да није скупљена од извршиоца.

б) *Радња* се састоји у *снабдевању* оружјем или војним потребама гомиле људи.

1° Не морају бити баш сви снабдевени оружјем или војним потребама.

2° Шта се има разумети под оружјем, в. I 1 б 1° и 2°.

3° У војне потребе спада н.пр. муниција, провиант, обука за оружане походе ит.д.

в) Противправност је изрично унета у појам овог кривичног дела („без да на то дозвољење од власти има“). Она постоји онда, кад се нема одобрење од надлежне власти.

2. В. I 2.

3. *Кривац*

Што се *виности* тиче, потребан је *улишљај*. Он се састоји у свести, да се снабдева оружјем или војним потребама гомила људи, и да се то чини противправно.

4. *Казна*

За ово кривично дело прописана је иста казна као и за претходна. В. I 3.

IV. *Учествовање у оружаној години.*

1. а) Шта се има разумети под оружаном годином, в. I 1 б.

б) *Радња* се састоји у *учествовању* у оружаној години. Није потребно међутим, да је учесник у питању такође наоружан, пошто оружана година постоји и онда, кад је само већи број њених чланова наоружан.¹⁾

в) Противправност ће бити наравно искључена, ако година није противправно скупљена и оружана. Противправност је искључена и за оног учесника гомиле, који се је у њу умешао, само да би сазнао њену намеру или да би осујетио ову.²⁾

2. В. I 2.

¹⁾ Ул. *Olshausen* § 127, 4; *Binding* 2 903 пр. 3, *Oppenhof* § 117, 4.

²⁾ Ул. *Binding* 2 903.

3. Кривац

Што се виности тиче, потребан је *умишљај*. Он се са-стоји у свести код извршиоца, да је саставни део оружане-гомиле.

4. Казна.

За ово кривично дело прописан је затвор до годину дана (§ 101 к. з.).

§ 92. Кривична дела против јавног мира из § 102 к. з.

1. *Учествовање у друштву, које своје постојање или своје устројство или свој циљ крије од владе.*

1. а) *Друштво* је организовано, на дуже трајање намењено удружење већег броја лица ради постигнућа ког-заједничког циља.¹⁾

1^о За појам друштва потребно је дакле:

(1) Да је удружење *организовано*.

(2) Да је намењено, да траје *дуже време*.

(3) Да је управљено на постигнуће ког *заједничког* циља.

Тиме је уједно речено, да поједини чланови морају бити потчињени вољи целине.

2^о Без значаја је међутим, да ли је друштво намењено, да преживи своје данашње чланове или са њима има и оно-да престане.) Тако друштво је и удружење више људи ради извршења више кривичних дела по времену једно од дру-гога одвојених, па чак и ради извршења једног кривичног-дела, ако припремне радње и извршење истог има дуже да трају (н. пр. завера против владоца).

3^о Без значаја је такође циљ удружења, н. пр. да ли је он политички или не, као и то, на који начин он има да буде изведен (н. пр. да ли заједничком делатношћу или само-од једног).²⁾

4^о Није потребно, да друштво има писан статут.³⁾

5^о Без значаја је назив друштва.

¹⁾ Ун. *Binding* 2 903/4, *Olshausen* § 128, 2, *Frank* § 128 I.

²⁾ Тако *Binding* 2 904. Прот. *Frank* § 128 I.

³⁾ Тако *Frank* § 128 I, *Binding* 2 904, *Olshausen* § 128, 2. Прот. *Kleinfelder* 277.

⁴⁾ Ун. *Binding* 2 905.

6° Није потребно, да је друштво самостална правна личност.¹⁾

б) Друштво треба да крије од владе своје постојање, устројство или циљ.

1° По себи се разуме, да се под владом разуме само домаћа влада.

2° Оно треба да се крије на основу одлуке чланова удружења изрично или прећутно донете. Према томе непријављивање из немарности не би спадало овде.²⁾

3° Устројство и циљ се крију и тада, кад није пријављен влади само један битни део устројства или само један део циљева удружења.³⁾

4° Без значаја је то, што би влада другим путем са знала за постојање, устројство и циљ друштва.⁴⁾

5° Ма да се не крије писано устројство, ово кривично дело ће ипак постојати, ако је друштвено устројство у ствари друкчије, а оно прво служи само за прикривање овога.⁵⁾

в) Радња се састоји у *учешћу* у онаквом друштву („учесник друштва“), т.ј. у томе, што се је члан тог друштва.

2. Кривац.

а) *Извршилац* је и онај српски грађанин, који живи у Србији, а члан је онаког друштва, које има своје седиште на страни.⁶⁾

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести код извршиоца, да је члан друштва, које крије од владе своје постојање.

3. Казна.

а) Против учесника је прописан затвор до две године (§ 102 к. з.).

б) Против *коловођа* је прописан затвор од шест месеца до три године.

¹⁾ Уп. *Binding* 2 904. Прот. *Frank* § 128 I.

²⁾ Уп. *Binding* 2 905.

³⁾ Уп. *Binding* 2 905.

⁴⁾ Уп. *Binding* 2 905.

⁵⁾ Уп. *Binding* 2 905. *Olshausen* § 128, 4 а, *Hülschner* 2 5'3 пр. 1.

⁶⁾ Уп. *Olshausen* § 128, 2.

II. Учесће у друштву управљеном против државе.

1. а) Друштво управљено против државе је према § 102 к. з. друштво, „које би за циљ и задатак имало буди какве мере управлеија (scil. државне управе), које би ово у земљи предузимало, као и извршење закона незаконним средствима сметати“.

1^о Под „мерама управлеија“ имају се разумети како опште тако и посебне наредбе или уредбе државне управе.¹⁾

2^о Под „извршењем закона“ се имају разумети како извршење од државних органа тако и извршење од приватних лица.²⁾

3^о Под „незаконним средствима“ се имају разумети сва противправна дела, као што су противстајање, држење на непослушност. Није међутим потребно, да су та дела кривична дела.³⁾

4^о Циљ друштвени треба дакле да је ометање наведеним средствима мера државне управе или извршења закона.⁴⁾ У томе лежи разлика између претходног кривичног дела и овога, јер је код првог без значаја друштвени циљ.⁵⁾

(1) Без значаја је, да ли је онај циљ икад био постигнут.

(2) Без значаја је такође, да ли је друштво икад озбиљно покушало, да онај циљ оствари.⁶⁾ Ово кривично дело постоји дакле самим тим, што постоји друштво с оним циљем.

(3) Ако се онај циљ појављује као веленздаја, онда је образовање таквог друштва припрема радња, те се има применити § 90 ал. 2, према коме је § 102 к. з. у односу суспендиаритета.⁷⁾

2. Кривац.

а) Извршилац је сваки учесник од онаквог друштва.

¹⁾ Уи. Binding 2 907.

²⁾ Уи. Binding 2 907.

³⁾ Уи. Binding 3 908. Olshausen § 129, 2, Kleinffeler Vergl. D. R. T. 2 279, Oppenhof § 129, 4. Прот. John. Н II 3 167.

⁴⁾ Ираа „задатак“ је напачно стављен поред „циљ.“ јер значи у ствари исто. Он је имао да буде превод немачког параза „Beschäftigung“. Уи. Binding 2 908 (3).

⁵⁾ Уи. Frank § 129.

⁶⁾ Уи. Frank § 129, Binding 2 908.

⁷⁾ Тако Binding 2 908. Неки узимају, да постоји идеални стипај (Olshausen § 129, 3).

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести код извршиоца, да је члан друштва, које има онакав циљ.

3. *Казна.*

Прописане су исте казне против учесника и коловођа као и код претходног кривичног дела. В. I 3.

§ 93. Дражење класа становништва једне против друге.

I. Према § 103 al. 1 ст. 1 к. з. кривично је дело *јавно дражење једне класе становништва („жигелства“)* противу друге на *лрвост и презрење*.

1. Под *класом становништва* се има разумети *круг лица трајно везаних једно за друго заједином гледишта, циљева или интереса или истим животним положајем и тиме одвојених од осталих.*¹⁾ Тако као класа становништва се могу сматрати варошани и сељаци; трговци, индустријалци и земљорадници; чланови политичких странака;²⁾ т. зв. буржоазија и пролетаријат; јевреји и кришћани.

а) *Примерена* груписања не могу се према томе сматрати као класе становништва. Тако нису ово штрајкаши и радници, који хоће да раде; они, који владају, и они, којима се влада; они, који су гласали за извесан законски пројекат, и они, који су гласали против.³⁾

б) Класа становништва треба да је таква, да је разлика између ње и супротне класе одсечна, тако да се могу познати они, који јој припадају.⁴⁾ Према томе нису класа становништва у смислу § 103 к. з. образовани и необразовани, пријатељи народа и непријатељи народа, реакционари и нерекционари.

2. *Радна* се састоји у *јавном дражењу једне класе против друге на лрвост и презрење*.

¹⁾ Тако *v. Liszt* § 174 III 4, *Meyer—Allfeld* 588, *Olshausen* § 130, 2. *Промл Frank-у* § 130 I класе становништва су „делови становништва један од другог одвојени на дуже време супротностима у историјском развоју или социјалним интересима.“ Његово схватање је дакле уже.

²⁾ Уп. *Binding* 2 892. *Прот. Frank* § 110 I, *v. Liszt* § 171 III 4.

³⁾ Уп. *Binding* 2 892, *Frank* § 130 I.

⁴⁾ Уп. *Binding* 2 892.

а) О појму „дражења“ в. § 81. I а 2°.

б) Треба да се дражи дакле класа *против* класе, а не само против појединих одређених чланова ове.¹⁾

в) Треба да се дражи дакле класа као целина, т.ј. да је дражење управљено на све њене чланове.²⁾ Не би према томе било овог кривичног дела, кад би се дражили радници какве фабрике против сопственика ове.

г) Дражење је *јавно*, кад је могло доћи до знања неодређеном броју лица. Тако то ће бити случај, кад је извршено на јавном месту или збору или распрострањавањем штампаних списа. Уп. § 81 I а 3°.

д) Није потребно, да је дражење занета дошло до знања коме члану оне класе, на коју је управљено, јер јавни је мир и без тога угрожен.³⁾

е) Дражење треба да је управљено на изазивање „*мрзости*“ и „*презрења*“.

1° О појму „мрзости“ и „презрења“ в. § 39 II 3.

2° Изазивањем мрзости и презрење се истовремено драже класе становништва на нападе међусобне, на нарушавање јавног мира дакле.⁴⁾

3° Није потребно, да су мрзост и презрење занета изазвани. Ово је дело дакле кривично дело *угрожавања* јавног мира.

ђ) Није потребно, да је дражење на мрзост и презрење *непосредно* управљено на ову ону класу.⁵⁾ Довољно је дакле и привидно потпуно објективно излагање неправедних поступака једне класе против друге, али којим се ова изазива на мрзост и презрење.

II. Ово кривично дело може бити у *идеалном* стицају с кривичним делом из § 47 а к. з.

1) Уп. *John II N 3 170. Prot, Binding 2 893.*

2) Уп. *Binding 2 863.*

3) Тако *Olshausen § 130, 2. Frank § 130 II. Prot. Binding 2 893*, према коме је потребно да је дражење дошло до знања бар неким члановима класе на коју је управљено.

4) У § 130 немачког к. з. се захтева дражење на насилу једне класе *проти* друге на начин, којим се угрожава јавни мир. В. *Frank § 130 II, v. Liszt § 174 III 4.*

5) Уп. *Olshausen § 130, 2, Binding 2 893.*

III. *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребан је умишљај. Он се са-стоји у свести, да се једна класа становништва дражи јавно на мрзост или презрење против друге.

IV. *Казна.*

За ово кривично дело прописани су новчана казна од двеста до три хиљаде динара или затвор од три месеца до три године (§ 103 ал. 1 к. з.).

ГЛАВА XLV.

Ослобађање затвореника.

Књижевност. — *Hofmann* Die Gefangenbefreiung 1903. *Hess* Beiträge zur Lehre von der Gefangenbefreiung 1904. *M. E. Mayer* Die Befreiung von Gefangenen 1906. *Stenglein* Z 4 487. *Roitzsch* Die Gefangenbefreiung 1906. *Brügger* Die Befreiung von Gefangenen nach dem d. RStGB und dem schweizerischen Vorentwurf 1908. *Freudenthal* Notwendige Teilnahme S. 122.

§ 94 Ослобођење затвореника.

1. Ослобођење затвореника је ослобођење лица, које се налази у затвору или притвору, или које је предано каквом чиновнику, служитељу или коме другоме, да над њиме надзирава, или да га под стражом чува, или да га стражарно куда враги или сароводи (§ 98 к. з.).

1. Под затвореницима се имају разумети лица лишена слободе од каквог органа државне власти као таквог у јавном интересу.¹⁾ Ту спадају:

- а) Они, који су судском влашћу осуђени на какву казну.
- б) Они, који се налазе у истражном притвору.
- в) Они, који су дисциплински кажњени од какве државне власти.
- г) Они, који су по наредби власти смештени у какву болницу за душевне болести.²⁾
- д) Ратни заробљеници. То важи чак и онда, кад су на

¹⁾ Уи. *Olshausen* § 120, 1, *Oppenhof* § 120, 1, *Hälschner* 2 961. *M. E. Mayer* 4. — Према томе овде не спадају они, који су на основу § 193. к. з. затворени од приватних лица, која су их ухватила на самом делу или у бегу.

²⁾ Тако *Olshausen* § 120 2 h, *Frank* § 120 II 2, *Oppenhof* § 120, 1. Прот. с. *Ilstz* § 173 I, *Meyer Alfeld* 566, *Binding* 2 534.

часу реч интернирани у коме месту, које им је за бављење одређено, јер су и онда у ствари у затвору.¹⁾

е) *Затвореници*, који су као такви од надлежне власти предати којој болници на лечење, јер затвор тиме не престаје.²⁾

ђ) *Малолетници*, који би се према § 56 к. з. имали упућивати у завод на поправку, ако би дисциплина оваког завода у погледу слободе кретања била строжија од школске дисциплине.³⁾

ж) Они, који се према § 177 крив. суд. пост. налазе у домаћем притвору под стражом.

Деца, која се налазе у школском затвору, нису затвореници, јер је школска дисциплина равна домаћој, те се према томе онај затвор не изриче у јавном интересу.⁴⁾

2. *Радна* се састоји у ослобођењу затвореника од стране неког трећег.

а) *Самоослобођене* се дакле не сматра као кривично дело, изузев случај побуне (в. ниже). Према томе се не може казнити ни *подстрекавање* ни *помагање* у самоослобођењу као такво, већ само као лично подржавање (в. подржање.⁵⁾ Тако ово би био случај, кад би А дао затворенику конопац, да се кроз прозор спусти, или кад би му дао средство, да гвожђе на прозору исече.

б) У § 98 к. з. се разликују два случајева ослобођења:

1^о *Ослобођење из затвора*. Под затвором се има разумети свака зграда, у коју се смештају затвореници ма које врсте, т.ј. не само казнени заводи, већ и истражни притвори и одељења болница, у која се смештају оболели осуђеници, или они, који су због душевне оболелости од полицијске власти упућени у болницу за душевне болести, затим зграде,

¹⁾ Тако в. *Liszt* § 173 I, *Meyer—Allfeld* 565 пр. 10, *Merkel* 395, *M. E. Mayer* 5. Прот. *Olshansen* § 120, 2 д, *Binding* 2 585, *Oppenhof* § 120, 6, *Hoffmann* 30, тврдећи, да су они онда само морално у затвору.

²⁾ Тако *Olshansen* § 180, 2, *Binding* 2 534 пр. 7, *M. E. Mayer* 22. Прот. *Frank* § 120 II 2, јер, вели, бављење у болници није извршење казне и с овим је изједначено само у погледу урчуивања у време казне.

³⁾ Тако *Olshansen* § 120, 2 г, *Frank* § 120 II 1, према коме је морално то, да ли је допуштен слободан саобраћај са спољним светом или не. Прот. в. *Liszt* § 173 I, *Meyer—Allfeld* 566, *Binding* 2 585 пр. 7, *M. E. Mayer* 5, *Hoffmann* 31.

⁴⁾ Тако *Olshansen* § 130, 2 а, *Oppenhof* § 120, 1, *Binding* 2 585 пр. 7, *M. E. Mayer* 5. Прот. *Frank* § 120 II 3, *Rüd. Stengl* пр. 1, *Hoffmann* § 28 и 32, ако је затвор изречен под државним ауторитетом. Овако и немачка судека пракса.

⁵⁾ Према § 120 немачког к. з. помагање у самоослобођењу је самостално кривично дело. В. *Frank* § 120 III, *Olshansen* § 120, а. в. в. *Liszt* § 173 III 2.

у које су смештени ратни заробљеници, као и места, у која су они на часну реч интернирани, и т. д.

(1) И *кривори* су затвори у горе наведеном смислу, али су они у § 98 к. з. засебно наведени.

(2) Без значаја је то, што би затвор тренутно остао без надзора, и пр. зато, што би надзорник пао у невест, јер се овде захтева само ослобођење *из затвора*.¹⁾

2° Ослобођење затвореника *испод надзора и власти чиновника, служитеља или ма кога другог, коме је он предан, да над њим надзирава, или да га под стражом чува, или да га стражарно куда прати или спроводи.*²⁾

(1) Стражарно чување, праћење или спровођење значе у ствари исто што и надзиравање, те је засебно навођење истих излишно.)

(2) Са ослобођењем испод власти чиновника и служитеља, коме је затвореник предан ради надзора, изједначено је дакле ослобођење испод власти *ма кога другог*, коме је затвореник у том циљу предан, т.ј. испод власти лица, које није нити чиновник нити служитељ, н. пр. испод власти приватног надзорника при раду ван завода

3. За питање о противправности ослобођења без значаја је то, да ли је затвор *материјално* оправдан или не.³⁾

II. 1. Код првог случаја ослобођења затвореника, т.ј. ослобођења из затвора, ово кривично дело је *свршено* онда, кад се затвореник налази ван затвора, рачунајући ту и ограду завода.⁴⁾ Не би дакле оно било свршено, кад би затвореник обио своју келију и из ње изашао у двориште завода, али је ту ухваћен, пре но што је изашао. Онда би било само покушаја. Покушај би постојао и онда, кад би затвореник прескочио ограду, али је ту одмах пао у руке стражару, који га је очекивао.⁵⁾

2. Код другог случаја ослобођења затвореника, ово кривично дело је свршено онда, кад је прекинута власт онога, под чијим је надзором затвореник био.⁶⁾

1) Ун. *Olshausen* § 120, 4

2) Ун. *Olshausen* § 120, 5. *Oppenhef* § 121, 4.

3) Ун. *Olshausen* § 120, 1. *Frank* § 120 VII, *M. E. Mayer* 21. *Binding* 2 586.

4) Ун. *Frank* § 120 II., *Binding* 2 587.

5) Ун. *Binding* 2 587.

6) Ун. *Frank* § 120 IV.

Без значаја је у оба случаја, колико је трајало ослобођење.

И за покушај се казни (§ 98 ал. 2).

III. Кривичи

1. Затвореник не може према ономе, што је речено у О. Д. § 63 II 2, бити кажњен за подстрекивања и помагање у ослобођењу њега самог.¹⁾

2. Што се *виности* тиче, потребан је *улишљај*. Он се састоји у свести, да се пушта у слободу затвореник.

IV. Сматра се као *нарочита, тежа* врета овог кривичног дела ослобођење, које је извршено *силом* (§ 98 ал. 1 к. з.). О појму *силе* в. О. Д. § 51 III 1.

V. Казна.

1. За ово кривично дело прописан је затвор од једног месеца до две године (§ 98 ал. 1 к. з.).

2. За ослобођење *силом* прописана је робија до пет година (§ 98 ал. 1).

§ 95. Подржавање побеглог затвореника.

I. *Подржавање побеглог затвореника је полагане побеглом затворенику, да власти у руке не дође* (§ 98 а к. з.).

1. Помоћ треба дакле да је указана затворенику *тек онда*, кад је ослобођен. Без значаја је међутим, да ли се је он сам ослободио, или га је ко други ослободио.

2. Без значаја је, на који се начин помаже затворенику, да власти поново у руке не дође. Као пример се у § 98 а наводи случај, кад се затвореник код себе прими и од власти крије.

3. Ако је затвореник ослобођен од самог подржавача, за овога би постојао реални стицај између ослобођења затвореника и подржавања истог.

4. Помоћ треба да је указана овде за разлику од § 98 и 99 к. з. (в. § 94 I 1): побеглом *осуђенику* или *обвинеоли лицу*, које је побегло испод стражарног спровода или из притвора полицијског или судског.

¹⁾ Тако в. *Listz* §173 III 2. *Frank* § 120 III, *Binding* 2 591 *Merkel* 394, *M. E. Mayer* 15. в. *Kries* 2 522. Прот. *Olshausen* § 120, 7. *Oppenhof* § 129, 10, *Hülschner* 2 960, *Berner* 395, *Meves* G. A 37 172 пр. 8.

II. Ово је кривично дело свршено, чим је помоћ указана.

III. Подржавање побеглог осуђеника у ствари је једна врста подржавања кривцу у опште из § 50 к. з., те је § 98 а. к. з. излишан.¹⁾ По пошто већ постоји, § 50 к. з. се има применити онда, кад се помоћ указује затворенику, који није ослобођен, да се ослободи издржавања казне.

IV. *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се указује помоћ ослобођеном затворенику, да власти не дође у руке.

V. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од једног месеца до две године (§ 98 а. к. з.).

§ 96. Отпуштање затвореника.

I. *Отпуштање затвореника* (§ 99: „ачсеника“⁴⁾) је *пуштање затвореника у слободу или полагане при неговој ослобођењу од стране онога, коме је он предат, да га стражарно чува или прати* (§ 99 к. з.).

Рађња се састоји у:

1. *Пуштању затвореника у слободу од стране онога, коме је предан, да га стражарно чува или прати.*

а) *Извршилац може дакле бити само онај, коме је затвореник предан, да га стражарно чува или прати.*

1° Извршилац не може овде бити чиновник и јавни службеник у опште, јер за њих важи § 129 к. з.²⁾

2° Затвореник треба наравно да је предан од ког органа државне власти, а не од приватног лица.³⁾ Онај, коме је он предан, постаје тиме орган државне власти, те га и он сам може неком другом предати у случају потребе ради стражарног чувања или праћења.⁴⁾

б) *Пуштање затвореника у слободу је несиречавање само-ослођења.*⁵⁾ Ово је дакле кривично дело чинињем извршено печињњем.

¹⁾ В. *Центв* 406.

²⁾ Уи. *Frank* § 121 I, *Olshausen* § 121, 1.

³⁾ Уи. *Olshausen* § 121, 1, *Frank* § 121 I.

⁴⁾ Тако *Olshausen* § 121, 1, *Hälschner* 2 962.

⁵⁾ Уи. *Frank* § 121 II 1, *Olshausen* § 121, 3 а

2. Или у помагању при ослобођењу затвореника од стране онога, коме је предан ради стражарског чувања или праћења.

а) В. I а 1^о.

б) Помагање у ослобођењу је свако чињење, којим се доприноси ослобођењу затвореника.¹⁾ Без значаја је међутим, да ли је ово ослобођење самоослобођење или је од неког другог извршено.

II. Ово је кривично дело свршено, чим је затвореник пуштен у слободу. Без значаја је међутим, колико је он остао у слободи.²⁾

III. *Кривац.*

1. Ослобођени затвореник не може бити кажњен за *подстрекавање* (в. § 94 I 2 а.)

2. У погледу *виности* разликују се две врете кривца:

а) *Умишљајни*. Умишљај се састоји у снасти, да се отпусти затвореник, одн. да се потпомаже ослобођење затвореника.

б) *Нехатни*. Нехатни је извршилац кривац код оба случаја отпуштања ослобођеника, т. ј. како код неспречавања самоослобођења тако и код помагања ослобођења затвореника.³⁾

IV. *Казна.*

1. Против *умишљајног* кривца прописан је затвор од једног месеца до три године (§ 99 ст. 2 к. з.).

2. Против *нехатног* кривца прописан је затвор до шест месеца (§ 99 ст. 2 к. з.).

§ 97. Побуна затвореника.

1. Према § 100 к. з. *побуна затвореника постоји, кад се затвореници било у заводу било ван завода узрујају и намерно ослободе или се успротиве својим чуварима или надзорни-*

¹⁾ Ул. *Frank* § 121 II 1, *Olshansen* § 121, 3 6.

²⁾ Ул. *Frank* § 121 III. Немачки Reichsgericht је умесно узео, да је ово кривично дело свршено онда, кад је спроводилац пустио затвореника да сам, без пратице оде на одређено место, и он је то учинио.

³⁾ Тако *Binding* 2 597, *Olshansen* § 121, 3 6 *Hälschner* 2 963, *M. F. Mayer* 32. Прот. в *Listz* § 173 III 3, *Frank* § 121 II, према којима је нехатни извршилац кривац само код другог случаја, што је очигледно погрешно, јер је нехатно извршење могуће и код првог случаја (и вр, нехатно неоткривање плана за ослобођење, или случај кад стражар услед неплаћне није видео, кад су затвореници обилазили врата од ћелије).

цима или из принуде или покушају принудити, да што учине или не учине (§ 100 ал. 1 к. з.). Ово је једна врста само-ослобођења, за које се иначе не казни.

1. Узрујаност затвореника постоји онда, кад су се скупили на једно место, т. ј. кад су просторно везани један за другог, и кад се тај њихов скуп појављује као скуп управљен на заједничко извршење какве насилне радње.

а) Довољно је, да су се узрујала два затвореника,¹⁾ јер и онда постоји особита опасност по чуваре.

б) Без значаја је то, што су се затвореници и раније налазили заједно.

2. За време узрујаности треба да је извршена од затвореника која од следећих радњи и то било од *свију затвореники заједнички* било *само од једног*:

а) *Насилно самоослобођење*, т. ј. ослобођење употребом силе.

б) *Противстајање надзорницима или чуварима.*

1° Довољно је овде и пасивно противстајање (§ 100 ал. 1: „или се . . . успротиве“).

2° Овде се има подвести и случај, кад узрујани затвореници нападу на стражаре.²⁾

в) *Принуда или покушај принуде надзорника или чувара, да што учине или не учине.*

II. Кривац.

1. Као *извршилац* се има сматрати сваки онај затвореник, који је заједнички с осталим извршио коју од радњи под I 2 наведених. Ако ју је само један извршио, он је једини извршилац, а остали су помагачи или подстрекачи.

2. Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у евести код извршиоца, да суделује у узрујаном скупу затвореника и да врши коју од поменутих радњи.

III. У ал. 2 § 100 предвиђен је као *тежа* врста овог кривичног дела случај, кад би неки од суделовача „и *само насилје према лицима учинили или би апсану или у опште зграду, у којој се затворени налазе, насилно провалили*.“

1. *Насилје против лица* није исто што и *сила против*

¹⁾ *Tauso Olshausen* § 122, 3, *Frank* § 122 I, *Meyer—Allfeld* 566 пр. 13. Прот. *Binding* 2 292.

²⁾ Уи. *Ценић* 411.

лица (н. О. Д. § 51 III 1). Насиље против лица је *употреба физичке снаге, која физички дејствује, против извесног лица*. Разлика лежи дакле у томе, што за појам насиља није потребно то, да је употреба наведене снаге управљена на *савлађивање каквог отпора*, и што употребљена снага мора бити *физичка* тако да употреба наркотичних средстава не спада овде.¹⁾

Није потребно међутим, да је дошло до *некосредног телесног додира* између онога, који врши насиље, и нападнутог.²⁾ Тако биће насиља онда, кад А туче штапом по глави лице Б, као и онда, кад га песницама туче.

2. Од насиља против *ствари* довољно је за постојање ове врсте побуне затвореника само *насилно проваљивање затвора*, т.ј. проваљивање истог употребом физичке снаге.

IV. Према § 100 ал. 3 к. з. сматра се као *нарочита, лакша* врсте *врсте* (I) и *тешке* (III) побуне затвореника случај, кад је *само један* од побуњених затвореника извршио коју од наведених радњи у ал. 1 и 2 § 100.

V. Казна.

1. За ово кривично дело прописан је затвор до три године (§ 100 ал. 1 к. з.).

2. За *тешку* побуну прописана је против оних затвореника, који су је извршили, робија до четири године (§ 100 ал. 2.).

3. За *нарочиту, лакшу* врсту побуне прописан је затвор до две године, а за *нарочиту, лакшу* врсту *тешке* побуне, робија до три године (§ 100 ал. 3 к. з.).

4. У ал. 4 § 100 прописано је, да ће се казне за побуну изрицати одвојено од казни за она дела, због којих је извршилац у затвору, и да ће се оне отпочети издржавати тек онда, кад буде издржана или опростена казна за дело, због којег је извршилац у затвору.

§ 98. Хајдуковање.

I. Хајдуковање је одметане од стране некога од земаљске власти тако, да у земљи *отпочне живети сам за себе или у друштву с другим хајдуцима („њему равнима“)* (§ 243 к. з.).

¹⁾ Тако *Frank* § 124, 2, *Heilborn* 7 18 188. Према *Binding-u* 2887 између силе и насиља постоји само она друга разлика.

²⁾ Тако *Frank* § 124, 2, *Binding* 2888, в. *Hippel* *Vergl. D. Bes. T. 28*. Прот. *Heilborn* 188.

1. *Радња* се састоји у *одметању*. Одметање постоји онда, кад ко не признаје земаљску власт и почне живети сам за себе или у друштву с другим хајдуцима.

2. Да би постојало хајдуковање, одметање треба да је констатовано од надлежних власти сходно чл. 9 зак. о јавној безбедности, на име *решеним окружног начелства*, „да стоји дело хајдуковања“.) Према чл. 9 наведеног закона окр. начелство се има извештавати о нечијем одметању у хајдуке од надлежне ереске власти.

II. Оно кривично дело траје све дотле, док траје одметање од власти. Оно је дакле трајно кривично дело.

У § 244 предвиђено је изрично, кад је одустанак од хајдуковања пуноважан. Овакав одустанак постоји напме онда, кад се је хајдук власти *дроговољно предао*:

а) Пре но што је у хајдуковању ма какво кривично дело учинио (ал. 1).

б) Пре но што је од власти сходно чл. 9 зак. о јавној безбедности позван на предају. Према чл. 9 поменутог закона овај се позив заједно с личним описом хајдуковим и местом, одакле је, има објавити у „Српским новинама“ од окружног начелства. Начелство ће га позвати у том позиву, „да се у року од 20 дана, рачунајући од дана, кад је објава изашла, пријави најближој полицијској власти или најближем првостепенем суду“. Поред тога начелство је дужно, да ову своју објаву достави власти оног ереса, у коме је дотично лице становало у времену одметања, а ова власт је дужна, да све то објави у свом ересу преко општинских власти.

Хајдук, који је одустао од хајдуковања тек на позив власти сматра се као *нарочита, блажија врста кривца* (§ 244 ал. 3 к. з.).

III. *Кривац.*

Што се *виности* тиче потребни су:

1. *Умишљај*, Он се састоји у свести код извршиоца, да се је одметнуо од земаљске власти.

2. *Намера*, да се врше кривична дела.

IV. *Нарочите, теже врсте хајдуковача:*

1. *Хајдуковање, у коме је хајдук извршио какав злочин* (§ 245 ал. 1 к. з.).

1) Тако К. С. 1883. Бр. 1656, Н. § 243 ст. 1.

а) Законодавац не узима дакле овде, да постоји реални стицај између хајдуковања из § 243 к. з. и дотичног злочина, као што је у ствари, већ да постоји нарочита тежа врета хајдуковања, те према томе да се законски пропише, у коме је предвиђен онај злочин, налази у односу супсидиаритета према §-у 245 ал. 1 к. з.

б) У случају одустанка од овог хајдуковања било *без* позива власти било на позив, узима се да постоје блажије врете кривца (§ 245 ал. 3 и 4).

2. *Хајдуковање, у коме је хајдук извршио какав преступ.* (§ 245 ал. 2 к. з.). — Уп. 1 а и б.

V. Казна.

1. а) За хајдуковање ја прописан затвор до пет година поред губитка грађанске части (§ 244 ал. 1 к. з.).

б) Против хајдука, који је на хајдуковање одустао *тек на позив власти* (в. II), пропис је затвор највише шест месеца (§ 244 ал. 3 к. з.).

2. а) За хајдуковање, у коме је хајдук извршио какав злочин, прописана је смртна казна (§ 245 ал. 1 к. з.).

б) Против оваквог хајдука, који се је предао власти *без позива* прописана је робија до петнаест година (§ 245 ал. 3 ст. 1 к. з.).

в) Против оваквог хајдука, који се је предао власти *тек на позив*, прописана је робија до двадесет година (§ 245 ал. 3 ст. 2 к. з.).

3. а) За хајдуковање, у коме је хајдук извршио какав преступ, прописана је робија од десет до двадесет година (§ 245 ал. 2 к. з.).

б) Против оваквог хајдука, који се је предао власти *без позива*, прописан је затвор до пет година поред губитка грађанске части, а према величини оног престапа и робија до десет година (245 ал. 3 ст. 2 к. з.).

в) Против оваквог хајдука, који се је предао власти *тек на позив*, прописана је робија до десет година.

4. Према чл. 10 зак. о јавној безбедности: „Ако се одметнуто лице у остављеном року не пријави и не преда власти, начелство окружно огласиће га за хајдука, и онда је слободно енакоме убити га“.

ГЛАВА XLVI.

Кривична дела против моралности (наравствености).

§ 99. Противприродни блуд.

Литература. — *Wachenfeld* Homosexualität und Strafgesetz 1901 и GA 49 37. *Kohan—Bernstein* Die wiedernatürliche Unzucht 1909. *Hüpeden* G S 51 371. *Hügel* G S 53 103 (против *mera* G S 53 443 и Z 12 34). *Moll* Die konträre Sexualempfindung 1899. v. *Kraft—Ebing* Psychopatia sexualis 1903. *Meyer v. Schansee* M. Schr. Krim Psych 3 227. *Berse* M. Schr. Krim Psych 3 227. *Mittermaier* Vergl. D. Bes. T 4 147.

I. Према § 206 к. з. кривично је дело само противприродни блуд између лица мушког пола (т. зв. *sodomia rationis* — *mas cum mare*) и скотолоство, т. ј. блуд човека с животињом (*sodomia ratione generis*). Разликују се дакле две врсте противприродног блуда:

1. Противприродни блуд између лица мушког пола.

а) Није дакле кривично дело противприродни блуд између лица женског пола (т. зв. лезбијска љубав или трибадна) и између мушкарца и женске.

б) Под противприродним блудом се има разумети само права *недерастуја*, т. ј. *coitus per anum*¹⁾

в) Потребно је, да су обе стране *жива* бића. Није према томе кривично дело ове врсте скрнављење лешине.

¹⁾ Тако в. *Listz* § 110 II. *Binding* I 204. Неки разуму под противприродним блудом (подводећи ту и скотолоство) сваку радњу, којом се полин нагон подмирује противно природном циљу, а која је слична природном полином емоцији. Но они се не слажу у томе, кад постоји ова сличност. Према неким има се сматрати на име као слична полином емоцији она радња, при којој се човечији полин уд ставља у непосредни додир с полиним удом другог бића или с деловима тела, који се налазе у непосредној близини полиног уда, као што је антер (тако *Frank* § 175 II). Неки међутим сматрају за довољно свако увлачење уда у тело као *immissio membri in os* (*Wachenfeld* 46 *Olshansen* § 173, 2, *Meyer—Allfeld* 636 и немачки *Reichsgericht*), на чак и додир полиног уда с телом уопште, изузимајући само мастурбацију (тако немачки *Reichsgericht*, в. *Frank* § 175 II).

2. Скотолоштво.

а) Као скот се могу сматрати само домаће четвороножне животиње, не дакле и пернате.¹⁾

б) Без значаја је, да ли је особа, која врши блуд с животињом, мушког или женског пола.

в) Под блудом се има овде разумети само спајање мушких и женских полних органа.²⁾

г) Блуд треба да се врши с живим скотом.

3. Обе врсте овог кривичног дела свршене су с увлачењем мушког уда. *Emmissio seminis* није потребна.³⁾

II. Кривац.

1. Код недерастије се сматрају као извршиоци обе стране. То је дакле један случај *пужног саучешћа*.⁴⁾

2. Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести код извршиоца:

а) Код *недерастије*: да врши *coitus per anum*.

1° Могуће је наравно, да један извршилац има ову свест, а други не (н. пр. душевно болесно лице је пасивно).

2° Без значаја је, да ли је и пасивни извршилац тежко полном намрењу. Он ће и без тога дакле бити кривац, ако има ову свест.

б) Код *скотолоштва*: да врши полно спајање са скотом.

III. Казна.

За обе врсте противприродног блуда прописан је затвор од шест месеци до четири године с губитком грађанске части (§ 206 к. з.).

¹⁾ Тако и К. С. (1897. Бр. 3932, в. II. § 206 ст. 1). „Под речју „скот,“ вели К. С., могу се замислити само домаће животиње четвороножне а никако и пернате, које долазе у ред птица, и кад стоји ово, онда се блуд извршен над пернатом живином, има сматрати као дело, за које нема прописане казне, те се у томо случају има поступити по § 2 к. з. и оптужени за такво дело по пропису § 250 крив. суд. пост. пустили испод суђења“.

²⁾ Тако *v. Liszt* § 110 II, *Binding I* 204. Прот. они, који схватају у ширем смислу појам противприродног блуда. Према њима је код скотолоштва без значаја да ли је скот истог пола као и особа, која блуд с њиме врши, и схватају и овде блуд у петом смислу (в. *Frank* § 175 I).

³⁾ Уи. *Olshausen* § 175, 4.

⁴⁾ Прот. *Olshausen* § 175, 3.

§ 100. Родооскврњење.

Кључевност. — *Mittermaier Vergl. D. Bes. T. 4 143. Vilhon G S 30 129. Frank Z 12 293.*

1. Родооскврњење је полно снајане између сродника у § 204 т. 1, 2, 3, 4 и 5 именованих (§ 204 к. з.).

1. Радња се састоји дакле у пољном снајању. Против-природни блуд (§ 206 к. з.) између сродника означених није дакле кривично дело родооскврњења.¹⁾

2. Полни сношај треба да се врши између сродника у § 204 к. з. наведених. Према томе, какви су еродници извршиоци, у § 204 се разликују неколико врсти родооскврњења:

а) Родооскврњење између сродних *ли* ког степена *усходеће* и *нисходеће* линије (т. 1). Овде је без значаја, да ли су еродници неточно-православне или које друге хришћанске вероисповести (т. 5). Ово је најтежа врста родооскврњења.

б) Родооскврњење између сродних *по крви* у *побочној линији* до другог степена *закључно* (т. 2). И овде је без значаја, да ли су еродници неточно-православне или које друге хришћанске вероисповести (т. 5).

в) Родооскврњење између сродних *по крви* у *трећем степену побочне линије* или између сродних у *првом степену по тазбини* (т. 3).²⁾ Полни сношај између лица, која не припадају неточно-православној, већ којој другој хришћанској вероисповести, сматра се међутим као родооскврњење ове врсте само у случају, кад су еродници *по тазбини* у *првом степену* (т. 5).

г) Родооскврњење између сродника *по крви* у *четвртог степену побочне линије* или између сродника *по тазбини* у *другом степену* или између онога, који је *крстио*, и *крштеног* или *родитеља овога* (т. 4).³⁾ Полни сношај између сродника ове врсте родооскврњење је ове врсте, само онда, ако су они *источно-православне вере*, *обоје* или *бар један*.

д) Родооскврњење између лица друге хришћанске вероисповести сродних у *степенима, који не снадају у горе на-*

¹⁾ Уп. *Otthausen* § 173, 1.

²⁾ Између насторке и маџије не постоји еродство по тазбини, те полни сношај између њих није родооскврњење. Тако К. С. 1896. Вр. 10365), прот. К. С. (1892. Вр. 4242), 1. Н. § 204 ст. 3 и 4.

³⁾ Блуд између зета и шурџаје има се сматрати према томе као родооскврњење. Тако К. С. (1865. Вр. 3917)

ведене случајеве родоскврњена између лица неправославне хришћанске вероисповести, а у којима је потребно нарочито одобрење цркве за ступање у брак (т. 6).

3. Полни сношај између горе наведених сродника родоскврњење је, и ако су тек *по ступању у брак* вршили полни сношај, јер је брак између њих *ништит*.

4. Не чини се разлика између брачног и *вибрачног* сродства.

II. Родоскврњење је свршено с полним спајањем. *Emissio seminis* није потребна. Полно спајање постоји, кад је полни уд почео продирати.¹⁾ Сам додир није дакле довољан; тада ће постојати покушај.

III. Кривац.

1. Родоскврњење је један случај *нужног саучешћа*. тј. оно је кривично дело, где мора бити два извршиоца.)

2. Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. За исти је потребна:

а) Свест о полном спајању.

б) Свест о сродству по крви одн. по тазбини. Без значаја је заблуда, која се састоји у томе, што се извесан однос не сматра као сродство по тазбини, јер је то у ствари заблуда о противправности.³⁾

Ако је полни сношај вршен у браку између сродника, заблуда њихова, да је брак пуновајан, не искључује *умишљај*, јер је оно заблуда о противправности.⁴⁾

IV. Казна.

1. За прву врсту родоскврњења:

а) Прописана је робија до дванаест година против претка (§ 204 т. 1). Он се сматра овде као нарочита, *тежа* врста кривца.

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 173, 1.

²⁾ Тако *Meyer—Allfeld* 154, *Schütze* 424 и *Notwendige Teilnahme* 316, 357. Упор. *Olshausen* § 173, *Fremdentlial Notwendige Teilnahme* 46, јер је, ипак, могуће, да се је једна страна насилно држала. и. пр. женска је била у несвесном стању. Тако узимају за сва кривична дела, код којих се радиња састоји у полном спајању.

³⁾ Тако немачки *Reichsgericht*. Упор. *Frank* § 173 II, *Kohler* Die Strafbarkeit bei Rechtsirrtum 23.

⁴⁾ Тако немачки *Reichsgericht*, уп. *Olshausen* § 173, 3. Упор. *Frank* § 173 III, *Binding* I 230, *Kohlrausch* Irrium 124, *Olshausen* loc. cit.

б) Прописан је затвор до пет година против потомка (т. 1.).

2. За другу врсту родооскврњења прописан је затвор до пет година (§ 204 т. 2).

3. За трећу врсту родооскврњења прописан је затвор до три године (§ 204 т. 3).

4. За четврту врсту родооскврњења прописан је затвор до једне године (§ 204 т. 4).

5. За пету врсту родооскврњења прописан је затвор до шест месеци (§ 204 т. 6).

§ 101. Двоженство (бигамија).

Важност. Stenke Beiträge zur Lehre von der Bigamie 1893. Madizer Die Ehe im deutschen Reichsstrafrecht 1894. Villnov G S 30 124. v. Weichmann Die Vielehe deutscher Reichsangehöriger in muhamedanischen Staaten 1895. Hülschner G S 22 424. Schütze Notwendige Teilnahme 350. Thomsen D J Z 14 1433. Beckmann Die Vielehe in der Türkei 1905. Mittermaier Vergl. D. Bes. T. 4 84.

1. Двоженство је закључење брака од стране лица, која се оба или само једно већ налазе у браку с другим којим лицем, пре но што је овај брак уништен или разведен (§ 203 ал. 1 к.з.).

1. Радња се састоји дакле у закључењу брака.

2. Једно од лица, која су закључила брак, треба да се већ налази у браку с другим којим лицем. Овај ранији брак треба да је формално пуноважан и да није апсолутно ништаван, јер иначе с правног гледишта се не би могао сматрати као брак. Без значаја је међутим то, што би он био релативно ништаван, т. ј. што би постојала нека околност на основу које се може тражити уништење брака, као наравно и то, што би постојала која околност, на основу које се може тражити развод. И поред овога дакле брак, који је формално пуноважан и није апсолутно ништаван, остаје с правног гледишта брак, све док није на основу тужбе поништен одн. разведен.¹⁾

3. Без значаја је, да ли је ранији брак закључен у Србији или на страни, као и то, да ли, ако је други брак у Србији закључен од странца, у отаџбини овога постоји моногамија или полигамија. Према томе, постојало би ово

¹⁾ *Olshausen* § 171 А п, *Frank* § 171 II. — Кад је наречено само разлучење од вајединог живота, оно је кривично дело ипак могуће, јер брак постоји, све док није разведен извршном одлуком духовног суда. Ова одлука постаје извршном, кад је одобри Велики Духовни Суд. В. К. С. (1908. Бр. 6741, в. II. § 203.)

кривично дело, кад би какав мухамеданац из Турске тамо био ожењен, па би у Србији закључио нов брак.¹⁾

II. Ово је кривично дело свршено са *закључењем брака* тј. у тренутку извршења црквених брачних обреда.

1. Није дакле потребно, да су извршиоци по закључењу брака имали полни сношај) Према томе ако би имали полни сношај, постојао би *реални* стицај између овог кривичног дела и *браколомства*.²⁾

2. Без значаја је према томе, колико је трајало брачно стање. Двоженство није дакле *трајно* кривично дело.³⁾

3. Ово кривично дело је према томе извршено онда, и онда, где и кад су брачни обреди извршени.⁴⁾

Покушај почиње тек с почетком брачних обреда. Брачни испит је дакле само припремна мера. Но за покушај се не казни.

III. Кривоц.

1. *Извршиоци* су оба лица, која су у брак ступила, без обзира на то, да ли се оба или само једно већ налазе у браку. Тако кад би девојка ступила у брак с човеком ожењеним, чији брак није нити разведен нити уништен, била би извршилац бигамије. Двоженство је дакле један случај пужног саучешћа. Кад се оба лица већ налазе у браку, оно се назива *правим* двоженством.

2. Што се *виности* тиче, потребан је *улишљај*. Он се састоји:

а) Код *правог* двоженства у свести код извршиоца, да живи у браку, који није нити разведен нити уништен.

б) Код *неправог* двоженства у свести код извршиоца, који није у браку, да друга страна живи у браку, који није нити разведен нити уништен.

¹⁾ Тако *Frank* § 171, II, *Olshausen* § 17, 6, *Meyer—Allfeld* 628, *Oppenhof* § 171, 1, *Hülschner* 2 477. Прот. *v. Bar* Strafgesetzbuch I 160, *Villnow* G S 36 124.

²⁾ Уп. *Frank* § 171 III, *Olshausen* § 171, 5.

³⁾ Уп. *Olshausen* § 171, 5.

⁴⁾ Тако *Frank* § 171 VI, *Olshausen* § 171, 5, *Meyer—Allfeld* 628, *v. Liszt* § 115 II, *Oppenhof* § 171, 6, *Schütze* 329 и 330 пр. 24. Прот. *Geier* I 199, *v. Wächter* 478, *v. Tappelskirch* G A 20 175. према којима ово кривично дело није свршено, док год постоје више бракова. Тако и *Ortmann* G S 26 78, али према њему ово дело траје само до последњег бигамијског полног сношаја.

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 171, 5.

IV. Кум и стари сват су *помогаџи*. Но законодавац сматра ово помагање као *самостално* кривично дело (§ 203 ал. 2). И ту је потребан, што се види по тиче, *улишљај*. Он се састоји у свести, да обе или само једна страна већ живе у браку, који није нити разведен нити уништен.

V. Казна.

1. За двоженство је прописан затвор од две до пет година (§ 203 ал. 1).

2. Иста је казна прописана против кума и старог свата (§ 203 ал. 2).

§ 102. Одвођење девојке од 15 до ненавршене 21 год.

Књижевност. — В. Књижевност за гл. XIII.

I. Према § 200 к. з. кривично је дело одвођење девојке, која је петнаесту годину навршила, али још не двадесет прву, по њеном пристанку, али без одобрења њених родитеља или татора.

1. Објекат радње је дакле девојка од 15 до ненавршене 21 године.

а) Без значаја је међутим, да ли је девојка очувала девичанство или не. Уи. § 29 I 1 б.

б) Без значаја је такође, да ли је девојка способна за обљубу или не. Уи. § 29 I 1 в.

2. Радња се састоји у одвођењу девојке. О појму одвођења в. § 28 I 2 и § 29 I 2 а и в.

3. Одвођење треба да је извршено по *пристанку* девојке а без одобрења њених родитеља или татора. В. о томе § 29 I 4.

II. Ово кривично је дело свршено у тренутку, кад је место бављења промењено и тиме заснован нов однос зависности. Овај пак однос зависности може трајати дуже или краће време, те је одвођење девојке кривично дело по стању.

III. Кривац.

1. Што се види по тиче, потребни су:

а) *Улишљај*. Он се састоји у свести.

1^о Да се одводи девојка од 15 до ненавршених 21 год., и

2^о Да се то одвођење врши без одобрења родитеља или татора.

б) *Намера* код извршиоца, да се он сам или ко други с њом венча или да он сам или ко други у блуду с њом живи. В. о овоме § 29 II 2 а. б и в.

2. *Извршилац* може бити и женска, пошто је за појам кривца довољна и намера, да се одведена женска неком другом преда, да с њом у блуду живи или да се с њом венча. Уп. § 29 II 3.

3. а) Овде није предвиђено као код отмице из § § 188 и 189 к. з., да је услов кривичне одговорности, да се одвођач *није* доцније венчао с одведеном женском (§ 190 к. з.). Но оправдано је, да се путем аналогије § 190 к. з. примени и овде. Одвођач неће дакле бити кривац, ако се доцније венчао с одведеном девојком он или онај, у чију је корист одвођење извршио (в. § 29 II 5).

б) Овде је предвиђен један специјалан *факултативан* услов кривичне одговорности. Одвођач се на име *може* према нахођењу суда *не казнити*, „ако у владању родитеља или тудора основ кривиче лежи.“ т. ј. *ако би они својим понашањем повод за одвођење дали*, и. пр. кад су с девојком нечовечно поступали или је нису хтели удавати, или кад би је хтели удати за некога, за кога она неће.

IV. *Казна.*

1. За одвођење девојке прописан је затвор до шест месеца (§ 200).

2. Ако суд нађе, да је одвођач кривац, ма да су родитељи или тудори својим понашањем повод за одвођење дали (в. II 6), онда је ово понашање *облигаторна ублажавна околност* (§ 200).

3. Одвођење девојке је кривично дело *по тужби*. Право на тужбу припада родитељима и тудорима (§ 200 к. з.).

§ 103. *Завођење на блуд.*

Кривичност. — *Gratwohl Die Verführung* 1907. *Mittermaier Vergl. D. Bes T 1* 112. 120.

У § 201 к. з. разликују се три врете овог кривичног дела:

1. *Блуд с лицем, које није навршило петнаесту годину, по његовом кристишку* (ал. 1).

1. а) Под *блудом* се има разумети *полни сношај*. В. § 29 II 2 а.

б) Блуд треба да је извршен *по пристанку* заведеног лица.

1° Без значаја је, како је измамљен пристанак (изузимајући случај §-а 202 к. з.), као и то, да ли је иницијативу за блуд дао извршилац или заведено лице, и да ли је ово лице свесно значаја обљубе.

2° Ако би заведеном лицу било мање од тринаест година, постојао би идеални стицај између *силовани* (§ 191 т. 3 к. з.) и овог кривичног дела. Ако би пак оно било у несвесном стању у време обљубе, постојало би само силовање (§ 191 т. 2 к. з.), и то чак и онда, кад је оно дало пристанак, док је било при свести, јер је могуће, да би га тргло.

3° Потребно је, да лице, с којим је блуд извршен, није навршило *петнаест* година. Без значаја је међутим, да ли је оно мушкарац или женска (§ 201 ал. 1. „Ко с *лицем*...“), и, ако је оно женска, да ли је ова очувала девичанство и да ли је у опште доброг или рђавог владања.

2. *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребан је *улишљај*. Он се састоји у свести, да се блуд врши с женском, која није навршила 15 година.

3. *Кама.*

За ово кривично дело прописан је затвор од три месеца до четири године (§ 201 ал. к. 1 з.).

II. *Навођење лица, које није навршило 15 година, на блуд с неким* (§ 201 ал. 1 к. з.).

1. а) В. 1 а 1°, 3°.

б) *Радња* се састоји у *навођењу* на блуд.

1° Без значаја је, којим је начином заведено лице на блуд наведено (изузимајући случај из § 202 к. з.), другим речима није потребно, да је то постигнуто изазивањем полне пожуде.¹⁾

2°) *Навођење* неће постојати, кад је заведено лице само узело иницијативу.²⁾

¹⁾ Уп. *Frank* § 182 II 1, *Olshausen* § 182, 36. Прот. *Wahlberg* II R L „Unzucht“.

²⁾ Уп. *Frank* § 182 II 1, *Olshausen* § 172 об.

3° Није потребно, да је заведено лице свесно значаја своје радње. Тако постојало би ово кривично дело, кад би заведеном лицу обљуба била од завођача представљена као средство лечења.¹⁾

2 Ово кривично дело је *свршено* тек онда, кад је трећи имао полни сношај са заведеним лицем.

3. *Кривац.*

а) *Извршилац* је завођач. Трећи пак, који је обљубу извршио, *извршилац* је прве врете завођења (в. 1).

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести код извршиоца, да наводи на блуд с неким лице, које није навршило петнаест година.

4. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од три месеца до четири године (§ 201 ал. 1 к. з.).

III. *Блуд с поштеном девојком, која је навршила петнаесту годину, али још не осамнаест, или завођење такве девојке на блуд с неким* (§ 201 ал. 2 к. з.). Ово је дакле нарочита врета прва два кривична дела, одликујући се од њих тиме, што је *објекат* радње *поштена девојка, која је навршила петнаест, али не осамнаест година*.

1. а) *Објекат* дакле може бити само *девојка*, т. ј. нежена, удовица или распуштеница, која је навршила петнаест, али не осамнаест година.

б) *Девојка* треба да је *поштена*. С обзиром на наслов главе, у којој се § 201 налази („О злочинима и преступима противу *благонаравија*“) има се узети, да се под „*поштеном*“ девојком разуме девојка поштена у погледу *полне части*.²⁾

1° Да би се дакле девојка сматрала као поштена, није безусловно потребно, да је очувала девичанство.³⁾ Могуће је на име, да је девојка силована, и онда се не може за њу рећи, да је непоштена само на основу тога што је дефлорисана. С друге стране могуће је, да се извесна девојка сматра као непоштена због свог непристојног понашања (н.пр.

¹⁾ Уп. *Frank* § 192 II 1. Прот. *Hätschner* 2 235 за случајеве, где лице заведено није свесно значаја акта обљубе.

²⁾ Уп. *Olshausen* § 182 3 с, *Frank* § 182 I 1.

³⁾ Уп. *Olshausen* § 182 3 с, *Frank* § 182 II 1, в. *Listz* § 107 II.

због вршења неприродног блуда) и ако је очувала девичанство.¹⁾

2° Девојка треба да је поштена у време обљубе. Према томе постојаке ово кривично дело, и ако је девојка после обљубе примила за исту новац од извршиоца, и ако се дакле после обљубе појавила као непоштена.²⁾

3° Пошто се овде блуд с девојком сматра као кривично дело, то се не може ни у ком случају сматрати као поштена она девојка, која се је већ раније неком подала драговољно и свесно значаја акта обљубе (није н. пр. држала, да је обљуба нека метода лечења).³⁾

4° За појам поштене девојке није потребно, да је познато њено неморално владање у пољном погледу.

2. Кривац.

Што се виности тиче, потребан је умишљај.

3. Казна.

За блуд с поштеом девојком од 15 до 18 година и навођење исте на блуд с другим прописан је затвор од једног месеца до једне године (§ 201 ал. 2 к. з.).

§ 104. Навођење женске на блуд обманом.

Књижевност. — В. књижевност за § претходни.

1. Према § 202 к. з. кривично је дело *навођење женске на блуд таквом обманом, да је она мислила да је с извршиоцем венчана.*

1. *Објекат* је женска у опште, т. ј. без значаја је, у коме је добу старости, и да ли је удата или не.

2. *Ради* се састоји у навођењу женске на блуд таквом обманом, да је она мислила, да је венчана с извршиоцем обљубе, т. ј. изазивањем или подривањем заблуде у њој, да је обљуба брачна. Тако то би био случај онда, кад би ко својој вереници лажно представљао, да је самим верењем брак закључен, те она пристане на обљубу, или кад би се А уву-

¹⁾ Тако *Frank* § 182 I 1, *Olshansen* § 182, 1, *v. List* 107 II, *Meyer—Allfeld* 633, *Oppenhof* § 182, 2. Прот. *Windling* I 196, *Schütze* 338, који умишљају, да је девојка непоштена, само кад је навршила обљубу.

²⁾ Уп. *Olshansen* § 182, 1.

³⁾ Тако *Olshansen* § 182, 1, *Oppenhof* § 182, 2, *Villnov* 153, *Schütze* 338. Прот. *v. Schwarze* II II § 315, *Rüd. Sieng.* 1.

као ноћу у постељу женѣ Б, и она пристане на обљубу, држећи, да је А њен муж.

3. *Последица* се састоји у обљуби с обманутом женском.

а) Потребно је према томе, да је пристанак женске на обљубу *проузрокован* оном обманом.

б) Потребно је дакле, да је женска имала полни сношај с оним, који је *обману употребио* (§ 202: „Онај који је . . . обману употребио тако, да је женска мислила да је с њим венчана“).¹⁾ Према томе не би постојало ово кривично дело, кад би А обмануо женску Б, да јој је В муж, и она позове овога на блуд с њоме, на шта он пристане, и не знајући, да ју је А обмануо! Тада би постојало само подвођење.

4. Овде је специјалан *услов шикриминације*, да се извршилац доцније *није венчао* с обманутом женском по *веном пристанку*.

II. Ово је кривично дело *свршено* онда, кад је обљуба свршена, т. ј. кад је било полног спајања. *Покушај* пак почиње као и код преваре с почетком обмане. В. § 59 III.

III. *Кривац.*

1. *Извршилац* је онај, који је обманом навео женску на блуд с њиме. Онај, који је суделовао с извршиоцем у обманивању, био би *помагач*.

2. Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да је женска на блуд наведена изазивањем или подржавањем заблуде у њој, да је венчана с извршиоцем.

IV. *Казна.*

За ово кривично дело прописана је робија до пет година (§ 202 к. з.).

§ 105. Блуд злоупотребом односа зависности.

Књижевност, — *Mittermaier Vergl. D. Bes. T. 4 128.*

I. У § 205 к. з. предвиђено је неколико врсти блуда с *лицима*, која се налазе у односу зависности према извршиоцу.

¹⁾ Према § 179 немачког к. з. довољно је, да је женска наведена на обљубу с неким другим, а не баш с обманивачем. В. *Frank* § 179 II 2, *Olshausen* § 179, I, v. *Liutz* § 107 I.

1. Те врете блуда су:

а) Блуд *тутора* с *пушилом* (т. 1).

б) Блуд *управитеља, свештеника и духовних лица и васпитатеља* с *испунолетним ученицима* (т. 1).

1^о Без значаја је, да ли је школа државна или приватна.

2^о Под „управитељима“ треба разумети и учитеље (одн. учитељице), јер се и за њих може рећи с обзиром на однос зависности ученика према њима, да су управитељи. Као учитељи се пак имају сматрати и мајстори као и принципиали у опште према њиховим шегртима, изузев случај, кад су изобразење шегрта другоме поверили.¹⁾

3^о *Васпитатељ* се разликује од *учитеља* тиме, што је њему поверено целокупно васпитање малолетниково.²⁾

4^о Без значаја је, да ли васпитатељ и учитељ раде у својој или у туђој кући.³⁾

5^о Без значаја је, да ли учитељи и васпитатељи раде за награду и у виду заната или не.⁴⁾

6^о Однос учитеља према ученику постоји и онда, кад ученик није обвезан на посећивање предавања.⁵⁾

7^о Ученици треба дакле да су непунолетни.

8^о Без значаја је струка учења (наука, музика ит.д.).

в) Блуд *званичника* с *лицем, против којег је повео кривичну истрагу* (т. 2).

1^о Под „званичником“ се имају овде разумети сва она лица, која могу вршити кривичну истрагу, као што су полицијски чиновници.

2^о Поред званичника помињу се и служитељи, који учине блуд с лицима, „која због казнимих дела на испит узимају.“ Но пошто никакви служитељи немају права на вршење кривичне истраге, то се овде имају разумети апелације и пандури, који учине блуд с лицима, која су њиховом чувању поверена.⁶⁾

1) Тако *Olshausen* § 174 4 6 а Према немачком *Reichsgericht*-у у сном случају

2) Уп. *Frank* § 174 1. *Olshausen* § 174 11 в а.

3) Уп. *Olshausen* § 174, 14, в.

4) Уп. *Olshausen* § 174, 14 в а, *Frank* § 174 IV 1.

5) Уп. *Olshausen* § 174, 14 д

6) Тако *Cenob* 612

г) Блуд званичника и јавних служитеља постављених у јавним заводима за издржавање казне, за болеснике, сиромаше и у опште за лица, којима је помоћ потребна, као и блуд лекара, који су постављени као управници или надзорници у таквим заводима или у њима упражњавају своје занимање, с лицама, која се у таквим заводима налазе (т. 3).

1° Без значаја је, на ком је месту блуд извршен.

2° Под јавним служитељима имају се разумети болничари, економски и њима подобна лица.

3° Под лицима, „која се у заведењу налазе“, имају се разумети само осуђеници одн. лица, којима се у јавном заводу каква помоћ указује, као што су болесници и изнемогли старци и старице, не дакле и послуга заводека.¹⁾ Не спада овде дакле блуд лекара са каквом болничарком.

4° Завод треба да је јавни, т. ј. завод, који се издржава из јавних средстава.²⁾ Приватни заводи за лечење не спадају дакле овде. Но није потребно да је завод државни или општински.³⁾

5° Блуд лекара спада овде само онда, кад су у онаквим јавним заводима постављени као управитељи или надзорници, или кад у њима упражњавају своје занимање, т. ј. кад у њима трајно врше своју праксу.⁴⁾

2. Радња се састоји дакле у блуду, т. ј. у ванбрачној обљуби. Ако је обљуба више пута извршена, може постојати продужено кривично дело, јер се из начина изражавања види, да није без значаја број извршења блуда („блуд учине“.⁵⁾

3. Без значаја је, да ли је лице, које се налази у односу зависности, мушког или женског пола.

II. Кривац.

1. Лице, које стоји у односу зависности, не може бити кажњено као подстрекач или помагач (в. О. Д. § 63 II 1).

¹⁾ Тако и Ценик 613.

²⁾ Уп. О овом неумесном изразу Frank § 114 IV 2, Olshausen § 174, 17 а.

³⁾ Уп. Olshausen § 174, 17 а.

⁴⁾ Према § 171 немачког к. а довољно је извршење ма какве блудне радње, т. ј. радње која је у поштом погледу непристојна. В. Frank § 174, I.

⁵⁾ Уп. Olshausen § 174, 20, Oppenhof § 174, 3.

2. Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести о односу према лицу, с којим се врши блуд.

III. Казна.

За ова кривична дела прописана је робија до пет година (§ 205 к. з.).

§ 106. Подвођење.

Књижевност. — Herr Z 22 193. Engels Die Kontroverse über die Vollendung des Delikts bei der Kupplei 1884. Mittermaier Verg'. D. Bes. T. 4 175.

I. *Подвођење* је према § 365 т. 7 *тражење и давање прилике да се блуд проводи*.

1. Под блудом се има и овде разумети само *ванбрачна облуба*, т. ј. ванбрачно спајање полних удова.¹⁾

2. *Радња* се састоји у:

а) *Тражењу прилике да се блуд проводи*. Тражење прилике је *посредовање*, другим речима *довођење у везу лица ради вршења блуда*. То би био случај н. пр. онда, кад би А довео какву женску лицу Б ради вршења блуда.

1^о Није потребно, да су се лица, кад су у везу доведена, нећ тада одлучила на блуд.²⁾

2^о Није према томе довољно *омогућавање приближавања лица*.³⁾ Тако не би било подвођења, кад би А казао некоме стан извесне проститутке, или му скрене пажњу на то, да је каква мимопролазећа женска проститутка, или кад проститутки покаже људе, на које се може обратити.

б) Или у *давању прилике да се блуд проводи*. Давање прилике за провођење блуда је *потпомагање вршење блуда у погледу места*.⁴⁾ Ту спада пре свега *давање простора* за вршење блуда. Ово би био случај н. пр. онда, кад би А уступио своју собу за вршење блуда, или кад би каквој проститутки дао под кирију своју собу за провођење блуда. Ту спада сем тога и *казивање некоме ради вршења блуда про-*

¹⁾ Под изразом „Unzucht“ на § 180 нем. к. з. разуму немачки писци и противприродни блуд (в. List § 108 II), а неки и све друго блудне радње између два лица (Frank § 181 II, Meyer—Allfeld 639, Olshausen § 181, 2).

²⁾ Ун. Binding I 206, Frank § 181 III 1.

³⁾ Тако Frank § 181 III. 1 Prot. Olshausen § 180, 6.

⁴⁾ Ун. Frank § 181 III 2.

стора за то погодних, којима он не може стварно располагати. Ни у једном ни у другом случају није међутим потребно, да се је једно од лица, којима је дата прилика за блуд, кренуло одмах у простор дат или указан.¹⁾

Подвођење се може састојати и у *печивењу*. То ће бити случај онда, кад постоји правна обвеза на спречавање блуда. То важи н. пр. за родитеље према њиховој малолетној деци, за васпитаче, за сопственике стана према кирајџијама (неотказивање стана блудници је дакле подвођење),²⁾ за мужа према жени.³⁾

II. Да би подвођење било *свршено*, није потребно, да је блуд заиста извршен.⁴⁾ Довољно је, да су два лица доведена у везу ради провођења блуда, одн. да им је за то дата прилика.

III. Пошто је подвођење *самостално* кривично дело, то је за постојање истог без значаја, да ли је блуд, на који се подводи, сам за себе кривично дело, да ли је дакле то блуд н. пр. из § 201 или кривично-правно ирелевантан блуд. Ако је блуд кривично дело, подвођење ће бити у идеалном стицају с њиме.

IV. Од надлежне власти одобрено држање бордрела не може се сматрати као кривично дело подвођења, јер је противправност искључења оним одобрењем.

V. Кривац.

1. Она лица, која су на блуд подведена, не могу бити кажњена као подстрекачи одн. као помагачи (в. О. Д. § 63 II 1.)

2. Што се *виности* тиче, потребан је *улишљај*. Он се састоји у свести, да се доводе у везу два лица ради блуда, одн. да им се за то даје прилика.

VI. 1. *Нарочита, тежа врста подвођења из § 208 к. з.* Она постоји, кад је подвођач коме од подведених лица:

а) *Родитељ*. Под родитељима треба разумети и *адоптивне* родитеље.

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 180. Прот. *Frank* § 181 III 2.

²⁾ Тако и немачки *Reichsgericht* § 108 пр. 3. Прот. *Frank* § 181 III 5.

³⁾ Тако и *Liszt* § 108 пр. 3 и немачки *Reichsgericht*. Прот. *Frank* § 181 III, *Binding* I 205.

⁴⁾ Уп. *Frank* § 1§1 III, и *Liszt* § 108 II, *Heithorn* 219, *Herr* 22, *Olshausen* § 180 3. Прот. *Vilnow* 151, *Schütze* 343 пр. 26.

б) *Тутор.*

в) *Учитељ, свештеник-учитељ и васпитатељ. В. —*

2. *Нарочита врста подвођења из § 198 к. з.* Она постоји, кад је подводач *муж.*

3. *Нарочита врста подвођења из § 364 т. 7.* Она постоји, кад је извршилац *механиџа или кафеџија.*

VII. *Казна.*

1. За обично, нетупно подвођење прописан је затвор од девет до тридесет дана (§ 365 к. з.).

2. За подвођење из § 208 к. з. прописан је затвор до пет година с губитком грађанске части.

3. За подвођење из § 198 к. з. прописан је затвор од три до шест месеца.

4. За подвођење из § 364 т. 7 прописана је новчана казна од 10 до 50 динара.

§ 107. Остала кривична дела против моралности.

Кликеомост. — За II: Jaffa Der Begriff des Zuhälters im R St G B 1902. Schmidt-Ernsthansen Z 24 184. Hartung G S 72 312, 73 284. Kaufmann Der Begriff des Zuhälters im R St G B 1906. — За IV Ч. Митровић О еулоџицизму 1911.

I. *Јавно провођење блуда у виду заната од стране женске* (§ 365 т. 6 к. з.).

1. а) Радња се састоји у *провођењу блуда у виду заната.* Ово је дакле једно колективно кривично дело (в. О. Д. § 38.)

б^о Блуд треба да се *проводи јавно.* Женска проводи блуд *јавно онда, кад се свакоме подaje.*¹⁾ Без значаја је међутим, да ли она то чини у свом приватном стану или по јавним локалима.

2. *Кривац.*

а) Без значаја је, да ли је извршилац *удата* женска или неудата. О случају, кад се блуд проводи од *удате* жене, говори се у т. 10 § 365, где је изрично прописано, да се истрага има повести, и ако се муж не тужи, т. ј. по званичној дужности.

б) *Што се виности тиче,* потребан је *умишљај.* Он се састоји у свести, да се блуд *јавно* проводи.

¹⁾ Уп. *Ценик* 877 (т. 6).

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од десет до тридесет дана (§ 365 к. з.), а у поврату и протеривање (§ 365 посл. ал.).

II. *Примање од стране мужа какве користи од блуда, који његова жена по његовом пристанку јавно с другима проводи* (§ 198 к. з.).

1. а) Жена треба да проводи блуд јавно и то по пристанку свог мужа.

б) Радња се састоји у *примању какве користи од блуда од стране мужа*. Без значаја је пак, какве је природе ова корист.

2. *Кривац.*

а) *Извршилац* овог кривичног дела је само муж. Жена ће пак бити извршилац претходног кривичног дела (в. I), ако блуд проводи у виду заната.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести код извршиоца, да је он муж, и да корист, коју прима, проистиче из блуда, који његова жена по његовом пристанку води.

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од три до шест месеца (§ 198 к. з.).

III. *Салетање женске управљено на то, да се приволи на блуд с извршиоцем* (§ 365 т. 8 к. з.).

1. а) Салетање женске управљено на приволење ове на блуд с извршиоцем је свака радња, која је на то управљена, а није ни радња *принуде* (§ 22) ни радња *изнуде* (§24).

б) Без значаја је, да ли се салетање врши речима или делом.

в) Без значаја је, да ли се салетање врши јавно или не.

2. Ако се салетање појављује као изјава омаловажавања, постојаће идеални стичај између увреде преступне (ако је салетање јавно извршено) или иступне и овог кривичног дела.

3. *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребна је поред *умишљаја* и *намера*, да се женска на блуд приволи. Ако би извршилац држао, да је женска у питању његова жена, *умишљаја* не би било.

4. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од десет до тридесет дана (§ 365 к. з.), а у поврату и протеривање (§ 365 посл. ал.).

IV. *Суложништво.* — *Суложништво* је *заједничко живљење човека и женске, који нису венчани, и поред околне власти* (§ 365 т. 11 к. з.).

1. а) Извршиоци не треба да су венчани.

б) Они треба да живе *заједно*, т. ј. у истом стану. Без значаја је међутим, да ли су и блуд проводили, што се претпоставља.

в) Услов је инкриминације, да су *околенути* од власти (полницијске одн. општинске), да се раздвоје.

г) Противправност је искључена, кад се женска држи као служавка, домаћица или кад је она сопственик стана.

2. *Кривац.*

а) Извршиоци су како *мушкарац* тако и *женска*. Ако би мушкарац био ожењен и држао *милосницу* у кући брачној, био би извршилац *конкубината* (§ 32).

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести код извршилаца, да су *невенчани*.

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од десет до тридесет дана (§ 365 к. з.). У случају поврата мушкарац се поред казне има протерати, ако није из места, у коме је дело учињено; женска се пак поред ове казне има упутити свом мужу или, ако нема мужа, родитељима, а ако и њих нема, има се протерати (§ 365 т. 11 к. з.).

ОДСЕК IV.

ГЛАВА XLVII.

Кривична дела против религије.

Књижевност. — Kohler Studien I 160, 5 596. v. Rohland Historische Wandlungen der Religionsverbrechen 1902. Pfankuch Gegen den Religionsschutz durch das Strafgesetzbuch. Bött Zur Lehre von den Religionsvergehen 1890. Meurer Der Begriff des kirchlicher Strafvergehens 1883. Blumensath Die Religion und ihr strafrechtlichen Schutz nach deutschem Reichsrecht 1898. Rothe Gegen den Gotteslästerungspagraphen 1906. Janck Z 24 349. Haager Beitrag zur Lehre von den Religionsvergehen 1874. Thümmel Der Religionsschutz durch das Strafrecht 1906. Baur Religionsvergehen in deutschem Strafrecht 1907. v. Tempel Die Religionsvergehen 1908. Belling Die Beschimpfung von Religionsgesellschaften 1905. Moser Religion und Strafrecht, insbes. die Gotteslästerung 1909 (Belling Heft 110). Kohlransch Die Beschimpfung von Religionsgesellschaften 1903. Buch Die Religionsvergehen 1903. Praymond Die Religionsdelikte des deutschen R St G B 1906. Kahl Vergl. D. Bes. T 2 1.

§ 108. Хуљење бога и вере.

I. Хуљење бога и вере је јавна изјава омаловажавања бога или ма које вере (§§ 207 т. 1 и 365 т. 1 к. з.).

1. Радња се састоји дакле у јавној изјави омаловажавања. Ова изјава се у § 207 т. 1 означава као хуљење. Без значаја је, на који је начин изјављено омаловажавање.

2. Објекат омаловажавања треба да је бог или вера.

„Бог“ се има схватити овде у оном смислу, у коме се он схвата од признатих религиозних заједница.¹⁾

а) Богохуљење је према томе и хуљење Христа, Светога Духа или јеврејског Јехова.²⁾

б) Не може се према томе сматрати као заштићен Бог у смислу непризнатих религијских заједница (н. пр. т. зв. нововавераца).³⁾

¹⁾ Ун. Frank § 166 I, Olshausen § 166, 3, v. Lintz § 118 I, Meyer—Allfeld 645.

²⁾ Ун. Frank § 166 I, v. Lintz § 118 I, Olshausen § 166, 3.

³⁾ Прот. v. Lintz § 118 I.

в) Појам Бога појединих чланова ове или оне признате религиозне заједнице без значаја је овде.

г) Према некимa Бог је само свима *монотеистичким* религиозним заједницама (хришћанским и јеврејској) заједничко највише биће.

II. Кривац.

1. Без значаја је, да ли је *извршилац* члан оне религиозне заједнице, чијег је Бога или веру хулио.

2. Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се јавно омаловажава Бог или вера извесне признате религиозне заједнице.

3. Као *нарочита, тежа* врста хуљења сматра се случај, кад је оно *јавно* извршено (§ 207 т. 1 к. з.). О појму јавности в. § 40.

III. Казна.

1. За *јавно* хуљење прописан је затвор од три месеца до три године (§ 207 т. 1 к. з.).

2. За хуљење, које није јавно извршено, прописан је затвор од десет до тридесет дана (§ 365 т. 1 к. з.).

§ 109. ОСТАЛА КРИВИЧНА ДЕЛА ПРОТИВ РЕЛИГИЈЕ.

I. *Јавно исмејаване начина и обичаја слављења Бога ма које вере* (§§ 207 т. 1 ст. 2 и 365 т. 1 к. з.).

1. а) *Радња* се састоји дакле у *исмејавињу*, т. ј. у омаловажавању, где спада и излагање подмеху.

б) *Објекат* омаловажавања треба да су *обичаји* или *начин слављења Бога ма које вере*.

1^о Обичаји и начин слављења Бога појединих чланова (н. пр. нарочити манири појединих духовника) извесне религиозне заједнице нису дакле заштићени од исмејавања, већ начин и обичаја слављења вере, т. ј. религиозне заједнице као такве.

2^о Вера треба да је призната.

2. Кривац.

а) В. § 108. II 1.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се *исмејава* какав обичај или начин слављења Бога извесне признате вере.

3. Као парочита тежа врста овог кривичног дела сматра се случај, кад је оно *јавно* извршено. О појму јавности в. § 40.

4. *Казна.*

а) За ово кривично дело прописан је затвор од три месеца до три године кад је јавно извршено (§ 207 т. 1 к. з.).

б) За немеђавање, које није јавно извршено, прописан је затвор од десет до тридесет дана (§ 365 т. 1 к. з.).

II. *Сиречаване делом укрављивања верозаконих обреда* (§ 207 т. 2 ст. 1 к. з.).

1. а) Не заштићује се дакле само божја служба, већ у опште *сви верозакони обреди*, као што су крштење, венчање ит.д.

б) Верозакони обреди треба да су *дозвољени*, да би спречавање истих било кривично дело. Другим речима то треба да су обреди које признате вере.

в) *Радња* се састоји у *сиречавану делом* упражњавања верозаконног обреда.

1° Није дакле потребно, да се спречава у опште упражњавање верозаконних обреда, већ је довољно спречавање упражњавања овог или оног верозаконног обреда.

2° Верозакони обред упражњава како онај, који га активно врши, тако и онај, који као члан религијске заједнице суделује при њему. Према томе ово кривично дело постоји и онда, кад се неко спречава, да суделује при обреду.¹⁾

3° Без значаја је, на коме се месту упражњава верозакони обред.

4° Упражњавање верозаконног обреда треба да се спречава *делом*. „Дело“ се има и овде схватити у свом техничком значењу, т.ј. као садашњи напад на тело.²⁾

(1) Није дакле потребно, да је нападом какав бол произведен.

(2) Напад не мора имати увредљив карактер.

(3) Према неким „делом“ се има овде схватити у смислу „силе“, т.ј. само је онај напад довољан, који се може квалификовати као сила.³⁾

¹⁾ Уп. *Frank* § 167 2, *Olshausen* § 167, 3, *Kahl* 52, а тако се тумаче и чл. 260 француског к. з. и § 136 пруског к. з. Прот. *Bindling* I 182, *Kohler* I 190.

²⁾ Тако *Frank* § 167 I 2, *Kahl* 53.

³⁾ Тако е. *Liszt* § 118 IV 1.

2. Ово је кривично дело *свршено* самом радњом спречавања, т.ј. није потребно, да је извршилац спречно упражњавање верозаконог обреда.

3. *Кривац.*

а) В. § 108 II 1.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се спречава делом упражњавање изнесног верозаконог обреда које признате вере.

4. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од три месеца до три године (§ 207 к. з.).

III. *Обесвећавање ликова светитељских или других служби Божјој посвећених ствари* (§ 207 т. 2 ст. 2).

1 а) О појму ствару служби Божјој посвећених в. § 46 I 1 а.

б) *Ради* се састоји у *обесвећавању*. Под тиме се има разумети сваки начин изјаве омаловажавања („на обешчестителни и презрителни начин“).

в) Светитељски ликови и ствари служби Божјој посвећене треба да су ствари посвећене служби Божјој које признате („дозвољене“) вере.

2. *Кривац.*

а) В. § 108 II 1.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се обесвећава светитељски лик или која друга служби Божјој посвећена ствар које признате вере.

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од три месеца до три године (§ 207 к. з.).

IV. *Противостајање силом или претњом свештеном лицу или икоме чинодејствовања* (§ 207 а ал. 1 к. з.).

1. а) *Објекат* овог кривичног дела су дакле *свештена лица*. Као свештена лица се имају сматрати и монаси онда, кад чинодејствују (§ 282 к. з.: „духовници“).

б) Ова свештена лица треба да су свештена лица које признате вере.

в) *Радња* се састоји у *противстајању силом или претњом* коме свештеном лицу *при чинодејствовању* (т. ј. званичном раду свештених лица, који се састоји у вршењу верских обреда). О појму противстајања силом или претњом в. § 83 I 2.

2. *Кривац.*

а) В. § 108. II 1.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *улишљај*. Он се састоји у свести, да се противстаје силом или претњом свештеном лицу при чинодејствовању, и да је ово лице свештеник које признате вере.

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од два месеца до две године (§ 207 а ал 1 к. з.).

V. *Напад делом на свештено лице при званичном раду* (§ 207 а ал. 1 к. з.).

1. а) *Објекат* је дакле *свештено лице*. В. IV 1 а.

б) *Радња* се састоји у *нападу делом*. В. о нападу делом § 83 III 1.

в) Напад делом треба да је извршен за време чинодејствовања. Уп. § 83 III 2.

г) Нападнуто свештено лице треба да је свештено лице које признате вере.

2. *Кривац.*

а) В. § 108. II 1.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *улишљај*. Он се састоји у свести, да се напада делом на свештено лице које признате вере при чинодејствовању.

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од два месеца до две године (§ 207 а а'. 1 к. з.).

VI. *Примуда силом или претњом ког свештеног лица или духовног надлежства, да нешто противзаконито учини, или да не учини нешто, што спада у круг његове дужности* (§ 207 а ал. 2 к. з.). Уп. § 22.

1. а) *Радња* се састоји дакле у *изнуђавању средством силе или претње*. В. о томе § 22 I 1.

б) *Објекат* изнуђавања треба да је које *свештено лице* или *духовно надлештво*.

в) *Последица* се састоји у каквом *противзаконитом чињењу* или *печинењу печега*, што *спада у круг дужности свештеног лица* или *духовног надлештва*. Уп. § 22 I 3.

2. И сам *покушај* ове принуде се сматра као *свршено кривично дело* („или принудити покуша“). Уп. § 22 II.

3. В. § 22 III.

4. В. § 22 IV.

5. В. § 22 V.

6. В. § 22 VI.

7. *Кривац.*

а) В. § 108 II 1.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Уп. § 22 VII 1.

8. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од три месеца до четири године (§ 207 а ал. 2 к. з.).

VII. *Уреди и клевета свештеног лица или духовног надлештва* (§ 207 б к. з.). Уп. У. и Кл. § 11 § III.

1. а) О појму увреде и клевете в. § 36 (и У и Кл.) и § 104.

б) Да би постојала увреда или клевета ове врсте, она треба да је нанета поменутиим лицима „*приликом њиховог чињедејствовања или рада или и изван места њихове дужности но у смотрењу ове*“ другим речима *приликом њиховог службеног рада или у односу на овај рад*. В. о томе У и кл. § 11 § III.

2. *Кривац.*

а) В. § 108 II 1.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји поред осталог (в. §§ 36 IV и 40 III) и у свести, да се увреда или клевета наноси свештеном лицу или духовном надлештву *приликом њиховог службеног рада или у односу на овај њихов рад*.

3. *Казна.*

а) За увреду је прописан затвор од осам дана до једне године (§ 207 б ал. 1).

б) За клевету је прописан затвор од једног месеца до две године (§ 207 б ал. 1 к. з.).

в) Истрага се води по тужби повређеног, а може и по званичној дужности (§ 207 б ал. 2 к. з.).

VIII. *Узнемиравање службе Божје* (§ 362 т. 2 к.).

1. *Радња се састоји према § 362 т. 2 к. з. у праваљњу ларме, свирци, игрању или другој каквој вици или неуљудности код цркве за вреле службе Божје, другим речима у узнемиравању службе Божје код цркве.*

а) Није према томе довољно узнемиравање ма ког верозаконог обреда, н. пр. венчања, крштења ит.д., већ треба да се узнемирава служба Божја.

б) Извршилац треба да се налази или у цркви или код цркве у таквој близини, да се прављење ларме, свирка ит.д. појављују заиста као узнемиравање службе Божје.

2. *Кривац.*

а) В. § 108 II 1.

б) Виност није потребна ни у облику нехата.

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од једног до пет дана.

IX. *Држање радње отворене у дани и вреле, кад је то забрањено* (§ 364 т. 1, 2 и 3 к. з.).

1. У § 364 т. 1, 2 и 3 наведени су дани, у које се радње морају држати затворене, и дани, у које се за време службе Божје радње морају држати затворене.

2. *Кривац.*

а) В. § 108 II 1.

б) Виност није потребна ни у облику нехата В. VIII 2 б.

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописана је новчана казна од 10 до 50 динара (§ 364 к. з.).

X. *Доуштање од стране механиџа и кафеџија, да се у*

време великог поста у њиховој механи и кафани држе јавне играчке или јавне забаве у вези с играчком (§ 364 т. 4 к. з.).

1. *Радња* се састоји у допуштању држања играчки у механи и кафани.

2. *Кривац.*

а) В. § 108 II 1.

б) В. VIII 2 б.

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописана је новчана казна од 10 до 50 динара (§ 364 т. 4 к. з.).

XI. *Одвраћање кога од цркве или закона хришћанског* (§ 365 т. 2 к. з.).

1. *Радња* се састоји у одвраћању кога од хришћанске цркве, т.ј. у навођењу кога, да се одрече хришћанске вере, или у одвраћању кога од хришћанског закона, т.ј. у навођењу кога, да се у опште не придржава овог или оног правила хришћанске вере. Не би према томе овде спадао случај, кад би ко одвраћао некога, да извесног дана не оде у цркву.

2. *Кривац.*

а) В. § 108 II 1.

б) В. VIII 2 б.

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од десет до тридесет дана (§ 365 т. 2 к. з.).

ОДСЕК V.

КРИВИЧНА ДЕЛА ПРОТИВ БЕЗБЕДНОСТИ ПРАВНОГ САОБРАЋАЈА

ГЛАВА XLIX.

Кривична дела због лажних исправа.

Књижевност. — *М. П. Јовановић.* Каквих има фалсификовања исправа и како се на њих дознаје? II. Г. 1899 стр. 74 и 79, *Escher* Die Lehre von dem strafbaren Betrüge und von der Fälschung 1840. *Hepp* Die polit. und inpolit. Staatsverbrechen und Vergehen (6 Kapitel: Von Handlungen wider öffentliche Treue und Glauben стр. 354—480). *Orloff* Lüge, Fälschung und Betrug 1862. *John* Z 41, 6 1. *Lenz* Die Fälschungsvorbrechen in dogmatischer und rechtsvergleichender Darstellung. Bd. 1. Die Urkundenfälschung 1897. v. *Buri* G S 26 173, 310, 39 36. *Mommsen* G S 36 34. *Börne* G S 41 383 v. *Kries* Z 6 88. *Warneyer* G S 41 2. *Meyer* G S 47 81. *Pfizer* G S 52 425. *Goldschmidt* G S 55 161. *Beliny* Z 18 293. *Davidsohn* Urkundendelikte an Postanweisungen 1900 (*Beliny* Heft 31). *Paul Merkel* Die Urkunde im deutschen Strafrecht 1912. *Brodmann* Die Urkunde, besonders im Strafrecht 1904. G S 47 401. Z 31 779. *Zint* G A 34 53. *Wedemeyer* Teilnahme an dem Vergehen des § 270 St G B 19 3. *Scholz* Die Blankettfälschung 1901. *Sick* Die Fälschung von Unterschriften auf Wechseln 1906. *Bauer* Die telegraphische Depesche als Gegenstand der Urkundenfälschung 1907. *Timpe* Echtheit und Gültigkeit der Urkunde und Urkundenvollziehung durch Stellvertreter 1908. *Pagel* Fälschung und Handeln unter falschem Namen 1909. *Houwing* Die intellectuelle falsche Beurkundung 1910. *Hahn* Die Blankettfälschung 1910. *Jberg* M Sehr Krim Psych. 1 436. *Ötker* Zur Urkundenlehre 1911 (Festschrift für Binding). *Weismann* Vergl. D. Bes. T. 7 213 и Z 11. *Du Pasquier* Essai sur la nature juridique du faux en écriture 1909 (Lausanne).

§ 110. Појам исправе.

I. У нашем Казненом Законику појам исправе дат је у § 147 al. 4. „Под исправом разуми се, вели се у овој ал. § 147 к. з., свако исмено, које је од важности за доказ о угворима, наређењима, обвезаностима или ослобођењима и у оште служи за доказ права и правних одношена“. Другим речима, узимајући у вид неаосредни објекат доказа (scil. чи-

њенице), *исправа је свако писмено, које служи за доказ какве правно релевантне чињенице, т.ј. чињенице, која сама или у вези с другим чињеницама производи настапак, престанапак или промену правних одношаја* (па према томе и права, ако она истичу из оних одношаја).

1. Према § 147 к. з. исправа може дакле бити само писмено, т.ј. само онај телесни предмет, на који су стављени знаци говора.¹⁾

а) Без значаја је међутим природа овог телесног предмета. То може бити хартија, пергаменат, метал дрво итд.²⁾

б) Без значаја је такође форма слова, т.ј. да ли је писмено састављено кирилицом, латиницом, готицом итд.

в) Без значаја је, да ли је писмено рукописно, литографисано, писано на машини или штампано, ако су само испуњени услови потребни за постојање исправе.

г) Пошто неправда мора бити писмено, то н.пр. рабони не могу бити исправе. Ко би начинио лажан рабон и употребио га, тиме би могао извршити само превару.

д) Без значаја је, да ли употребљени знаци говора припадају неком познатом систему писања. Тако постоји писмено и онда, кад су употребљени какви конвенционални знаци, које трговци предају оним купцима, који нису одмах подigli робу, и који имају поднети оне ознаке, кад буду хтели однети робу.³⁾

2. Да би писмено било неправда, потребно је, да „*служи за доказ права или правних одношења*“ (другим речима, да је „*од важности за доказ*“ права или правних одношења).⁴⁾

¹⁾ Ово ограничење је узето на § 247 ал. 2. првог к. з. — У § 267 немачког к. з. вели се само „неправна“ („*Urkunde*“), то се узима од готово свих писаца, да је неправда сваки телесни зртан предмет, без обзира на то, да ли је од људске руке направљен или не (в. *Olshausen* § 267, 3 ал. Тако узима се, да је гранично замењено неправна, кад садржи на себи какве знаке (прот. општег мишљења *Frank* § 267. III 3 а). Према неким међутим неправда може бити само писмено (тако *Binding* 2 175, 185, 194. *Belting* 92, *Weissmann* *Vergl. D. Bes. T.* 7. 333, *P. Merkel* 228, *Brodmann* 13, 43).

²⁾ Ун. *Binding* 2 236.

³⁾ Ун. *Garçon* 303 н^о 71.

⁴⁾ Спорно је било, да ли је и *кантарска признаница* овако писмено, т.ј. да ли је и она једна неправда, и према томе да ли може бити објекат валентинковања. К. С. је умесно решио ово питање потврдио. „По чл. 1 зак. о општинској мерици, вели К. С. (о. с. 1910. Бр. 11402, II. § 147, ст. 8). све што се у јавном саобраћају прода, а у тежини од 25 килограма или метара, мора се измерити на општинским зоралима, кантарима, — а по другом одељку чл. 3. истог закона мерење врше оп-

а) Није дакле довољно нити потребно за постојање исправе, да је писмено *намењено* меродавном вољом, било у напред било касније (н. пр. приватна писма, која касније могу бити намењена да служе као доказ у брачној парници), да буде доказно средство, нити да је *намењено за правни саобраћај*, већ треба да је *од важности за доказ*, т. ј. да служи за доказ права и правних одношаја.

б) Има се узети, да једно писмено служи за доказ права и правних односа (одн. да је од важности за доказ ових) онда, *кад његово доказно својство лежи у самој његовој садржини или се може из ње познати*, а не зависи од спољних случајности, н. пр. од тога, да ли постоји извесан број основа подозрења, који би заједно с основом подозрења писменом заснованим могли нешто доказати.¹⁾ Другим речима извесно писмено служи за доказ права или правних одношаја онда, *кад се из саме његове садржине може закључити на какву правно релевантну чињеницу*, т. ј. чињеницу, која сама, или у вези с другим доказује постанак, престанак или промену каквог правног одношаја.²⁾

1° *Frank* разликује овде умесно три случаја.³⁾ Извесно писмено ће на име испуњавати онај услов, и према томе бити исправа:

(1) *Кад садржи какву изјаву*, која је *непосредно* правно релевантна. То су изјаве, којима се изјављује каква правно релевантна воља, и писмена, у којима су оне садржане, зову се *диспозитивне* исправе. Такве су исправе облигације,

штитски службеници, мерачи, који при ступању у ову службу морају положити заклетву. Сем тога по чл. 21. правила о извршењу закона о општинској мерици, мерачи су дужни падати сопственику намерене робе признаницу о намереној роби, у којој признаници мора бити означен број колета и укупна тежина намерене робе. Кад према напред наведеним законским прописима, све што се у јавном саобраћају прода, мора бити на општинском кантару измерено, да сопственик намерене робе добија кантарску признаницу о количини и тежини измерених предмета, и да те кантареке признанице издају заклетви општински службеници, — то онда овако издана признаница према §§ 187 и 188. грађ. суд. пост. има карактер *јавне исправе*, која у овом случају служи продацу као доказ о количини и тежини измереног предмета, и по којој му признаници купац куповну цену за намерену робу има исплатити...“ Према томе кад би продавац преправно кантареку признаницу у погледу количине или тежине и употребно је према купцу, извршио би валентиковање из § 148. т. 2. к. а.

¹⁾ Тако *Olshausen* § 267, 15 а. и *Buri G S 28 31*, *Hüschner 2 232* и. и *Frank* § 267 IV 2.

²⁾ Тако *Frank* § 267 IV 2.

³⁾ § 267 IV 2 а), б), в).

призанице, менице, тестаменти, исправе упућене уредништву каквих новина, писмене поруџбине, писмене изјаве о добу старости и ранијим болестима при закључивању уговора о осигурању. Ако које писмено ове врсти не испуњује законом прописану форму, могуће је, да онда губи доказну снагу, те не би било исправа.

(2) Кад садржи *извештај* о каквој релевантној чињеници, као што су н. пр. протокол о скупуштини каквог акционарског друштва или трговачке књиге каквог трговца (наравно не оне, које би трговац водио једино тога ради, да би имао преглед о стању својих послова, пошто оне тада не служе за доказ) као и писмена, која садрже саопштења чисто личне природе (н. пр. саопштење шефа извесног надлежства претпостављеној власти, да извесан чиновник није долазио на дужност извесно време).

(3) Кад не садржи какву непосредно правно релевантну изјаву, нити извештај о каквој правно релевантној чињеници, али се из његове садржине може непосредно закључити на какву правно релевантну чињеницу. Док у прва два случаја само писмено служи директно за доказ о каквој правно релевантној чињеници, овде оно служи томе средством непосредног закључивања. Тако се може из љубавног писма извести непосредан закључак на постојање браколомних односа, или из датума извесне дописне карте може се закључити, да чиновник. А у извесно време није био на месту, где је онда требао бити. Међутим не би било исправа писмено, из кога се може само закључити на какав основ подозрења о извесној правно релевантној чињеници, пошто је тада закључак на ову *посредан*.¹⁾

2^о Није према томе исправа оно писмено, чије доказно својство не истиче из његове садржине, већ из *самог његовог постојања*, које дакле служи као доказ нечега самим тим, што постоји.

3^о Није исправа ни оно писмено, које се односи на какав *ништаван* правни посао, јер онда оно не садржи једну правно релевантну чињеницу. Без значаја је међутим овде, да ли је тај правни посао, који је као такав ништаван, правно релевантна чињеница у ком другом погледу.²⁾

¹⁾ Ун. Frank § 267 IV 2.

²⁾ Ун. Frank § 267. IV 2.

4° Није међутим потребно, да неправна сама за себе доказује извесно право или правни одношај, већ је довољно да она, одн. њоме доказана правно релевантна чињеница, тек у вези с другим доказним средствима доказује извесно право или праван одношај.¹⁾ Тако, довољно је, да се писменом доказује само одустанак од уговора, а не и закључење његово, које се има доказати тек у вези с другим доказима. Но она тада не сме служити само *случајно* као допуна другим доказним средствима, јер се онда не може рећи, да његова доказна снага истиче из саме његове садржине.²⁾

5° Довољно је, да писмено служи као доказ *ли којег* права или правног одношаја, дакле не баш оних, на које је издавалац истог мислио или хтео доказати³⁾. Зато се питање, да ли извесно писмено служи за доказ права и правних одношаја, има решавати, не с обзиром на ово или оно лице, овај или онај правни одношај или право, у опште с обзиром на *конкретне околности*, већ објективно, *in abstracto*⁴⁾.

6° Није потребно, да се из самог писмена види, да је чињеница, која се његовом садржином доказује, *правно релевантна*.⁵⁾

7° Да би било неправна, писмено мора служити за доказ у ма којем редовном поступку, цивилном, кривичном или ма ком другом.⁶⁾ Није дакле довољно то, што би оно служило за доказ у вансудском саобраћају. Зато се доказно својство писмена има да испитује према процесуалним правилима. Тако приватне писмене сведоче не могу се сматрати као исправе, јер саме за себе немају доказно својство, већ је потребно, да је сведок испитан од надлежне

¹⁾ Према дефиницији исправе, коју наш законодавац даје, вели умисно у овом смислу К. С. (1903. Бр. 6203. и с. е. 1909. Бр. 6394. II. § 147, стр. 5), под њоме се разуме свако писмено, које је од важности за доказ о уговорима, ослобођењима итд., без обзира на то, да ли се таква неправна као почетак доказа о факту, о коме гласи, мора према § 291 грађ. суд. пост. допуњавати другим доказним средствима.⁴⁾

²⁾ Уп. *Frank* § 267 IV 2. *Olshausen* § 267.

³⁾ Уп. *Olshausen* § 267 16, *v. Liszt* § 160 III.

⁴⁾ Тако *Olshausen* § 267 16. Прот. *Binding* 2 203 пр. 3, *Fuchs* 667.

⁵⁾ Уп. *Frank* § 267 IV 2.

⁶⁾ Тако *Olshausen* § 267, 11, *Meyer-Altfeld* 606. Прот. *Frank* § 267 IV 2, *Q Merkel* 431, према којима је довољно, да има доказно својство у вансудском саобраћају.

власти према одредбама закона о суд. поступку, у колико није другачије од законодавца прописано или од странака уговорено.

8° Без значаја је *природа* права или правног одношаја, за чији доказ служи писмено. Тако то може бити јавно или приватно право или правни одношај. На пр. приватна кривична тужба је писмено, које служи за доказ једног *јавног* правног одношаја, а лекарски рецепт, на основу којег је апотекар овлашћен на давање преписане материје, служи за доказ једног *приватног* правног одношаја.

9° Без значаја је, да ли писмено служи као доказ постанка, престанка или промене права или правног одношаја.

в) Без значаја је, да ли је писмено издато у Србији или у иностранству.

г) Није без значаја, да ли је писмено *јавно* или *приватно*, јер се § 147. к. з. односи само на приватне исправе, а о *јавним* исправама говори се у § 148.

д) Без значаја је, да ли се смисао садржине писмена разуме од сваког писменог лица или само од лица, која су у ствар посвећена.

е) Из тога, што доказна снага писмена треба да истиче из саме његове садржине, да би било исправа, излази, да је исправа једна *материјализована изјава, којом се каква мисао изражава*, да је дакле исправа писмено, на коме се налази као његов саставни део каква изјава мисли, тим писменом оваплоћена. Прави значај исправе лежи дакле у мисли која је њоме изјављена.¹⁾ Тиме се она одликује од других спољних објеката, (н. пр. куће, реке,) који имају такође доказну снагу и према томе правни значај, али не по томе, што би она садржавала изјаву какве мисли, не дакле својом мисленом садржином, која им може и оскудевати, већ по самом свом положају и особинама.

Неки наводе још једну разлику између исправа и спољних објеката, чија доказна снага не истиче из њихове садржине: исправом се доказује, веде, каква чињеница, која потпуно или делимично лежи ван ње саме, за разлику од оних објеката.²⁾ Ово је нетачно, јер и наведени објекти могу служити за доказ какве чињенице, која лежи ван њих.

¹⁾ В. Brodman GS 47 401 и Die Urkunde (1904). Уп. Frank § 267 II.

²⁾ Тако Oppenhof § 267. 40, John 36.

Тако електрични апарат може служити као доказ олује. С друге стране има исправа, којима се доказује каква чињеница, која лежи у њима самима. Тако меницом се не доказује, да је издавалац дао какву изјаву, већ је та изјава у њој самој оваплоћена, т. ј. сама меница по себи је једна изјава.

Да ли извесно писмено садржи какву изјаву, једно је фактично питање. Тако кад се на неком писмену налази реч „да“, могуће је ипак, да оно садржи какву изјаву, а да ли је то случај, зависи од конкретних околности, н. пр. од тога, да ли пред „да“ има какво питање, и да ли је „да“ одговор на то питање.

Из наведене одлике исправе излази, да није исправа:

1^о *препис (копија)* какве исправе, пошто он није материјализована изјава, већ само репродукција какве изјаве. Тако не би извршио кривично дело из § 147 к. з. онај, који би употребио лажну копију какве праве исправе као *копију*, или који би какво писмено употребио као *копију* неког оригиналног писмена, које у ствари не постоји¹⁾ Но од постављеног правила може бити изузетака.²⁾ На име и копија какве исправе биће исправа онда:

(1) Кад се објективно може утврдити, да је воља издавачева, да и копија његовог писмена важи као оригинал. То је случај са штампаним проспектима. Но потребно је, да законодавац не захтева својеручни потпис имена издавачевог, као што је случај код менице.

(2) Кад се из копије види изјава преписачева, да се он слаже с оригиналом, јер је тада копија сама за себе изјава, сама за себе дакле чини исправу. Ово је случај н. пр. с овереном копијом каквог уговора.

2^о *Пројекат какве исправе*, јер, он није изјава, већ припрема за изјаву. Не би према томе било кривичног дела из § 147, кад би ко лажан пројекат какве исправе употребио као *пројекат*.

б) Исправа, која је од лица за то овлашћеног *намени* да служи као доказно средство (н. пр. облигација), назива се *илмерном* исправом за разлику од *случајне* исправе.

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 268, 1§ с, *Frank* § 267 III 2, *Binding* 2 203.

²⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 18 с, *Frank* § 267 III 2 а, а.

ж) Према § 189 грађ. суд. пост. „односно дана и године издања (датума) приватна исправа нема силу доказа према трећима“. Но у ал. 3 се додаје: „Али ако је она власти ма у којој цели предана, или је издатељ исправе умро, онда се датум предаје власти или смрти издатеља сматра према трећим као датум исправе.“

з) Да би извесно писмено служило за доказ права и правних одношаја, и према томе било исправа, потребно је, да се може познати издавалац истог, т.ј. онај, чија је изјава материјализирана оним писменом, јер изјава без изјављивача је без значаја.

1^о Није међутим потребно, да је издавалац изрично именован.¹⁾ Но кад он није именован, потребно је, да се он може познати *било искључиво из самог писмена (н. пр. на основу рукописа), као што је то случај с железничким билетом, било из писмена а у вези с другим околностима.*²⁾ Не би дакле било исправе, кад би се издавалац могао познати само помоћу околности, које леже *потпуно ван садржине писмена.*³⁾

2^о Ако има потписа, он може бити механички (н. пр. штампбиљем).

3^о Ако има потписа, није потребно, да је потписано име или фирма, већ је довољно и друго које означавање.

4^о Ако је потпис непотпун, ипак ће писмено бити исправа, ако се само на горе наведени начин може познати издавалац.

5^о Кад се потпис не налази доле, већ на неком другом месту, има се испитати, да ли тај потпис стоји са садржином писмена у таквој вези, да се њиме означава као своја она изјава, која је у писму садржана.

6^о Писмено без датума може такође бити исправа, ако се од законодавца датум изрично не захтева. Но и у противном случају могуће је, да то писмено служи као доказ у неком другом правцу.⁴⁾

¹⁾ Тако *Otshansen* § 267. 10, *Frank* § 267. III 4, *v. Liszt* § 160 II 4. Прот. *Binding* 2 201, према коме писмено треба да је потписано или да је на њ стављен други који ручни знак.

²⁾ Уп. *Otshansen* § 267. 19. Прот. *Oppenhof* § 297, 58 (само из садржине писмена).

³⁾ Прот. немачки *Reichsgericht* у неким одлукама (н. *Oppenhof* § 267, 58).

⁴⁾ Уп. *Oppenhof* § 267, 64.

7° Кад се на писмену налази потпис, потребно је, да би био испуњен услов под ж) наведен, да се потпис објективно посматран појављује као потпис стављен или од самог онога, чије је име потписано, или од неког другог на потпис овлашћеног.¹⁾ Тако овај услов не би био испуњен, кад би исправа била потписана само са: „за (про) Н. Н.“, јер се одавде не може видети, ко је тај, који је овлашћен на потпис. Зато се овакво писмено не би могло сматрати као исправа, сем ако би се на други начин из његове садржине могло одредити, од кога потиче потпис.²⁾

и) Довољно је, да се је извесно писмено сматрало као исправа према праву, које је важило онда, кад је дело извршено. Без значаја је дакле за постојање кривичног дела у питању то, што према каснијем законодавству оно писмено није више исправа.

ј) Прекрштавање какве исправе не мора увек значити, да она више не може служити за доказ, те да према томе није више исправа.

II. О кривичним делима због лажне исправе в. следеће § §-е.

§ 111. фалсификовање исправе.

I. *Фалсификовање исправе је прављење и употреба лажне исправе (§ 147 ал. 1. к. з.).³⁾*

1. *Гадна се састоји дакле у прављењу лажне исправе и употреби исте. Она је према томе сложена из две радње, које могу бити једна од друге одвојене и по времену и по месту извршења.*

а) У § 147. к. з. се разликују две врсте прављења лажне исправе:

1° *Прављење лажне исправе у ужелм смислу („лажну исправу начини“)* или *подржавање*. Оно претпоставља непостојање какве исправе, и састоји се у томе, што се начини лажна исправа дајући јој вид праве исправе, т.ј. дајући јој вид, као да је издата од неког другог, а не од оног, који ју је у ствари издао. Лажна је дакле исправа овде она, која у ствари није издата од онога, који је у њој означен изрично или прећутно као њен издавалац, и која нема за по-

¹⁾ Уп. *Oppenhof* § 267, 63.

²⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 16.

³⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 30, *Frank* 267 V 1, § 161 I 1 а, *Binding* 2 232.

длогу какву праву исправу. Тако било би прављења лажне исправе у овом смислу, кад би А попунио менични бланкет и потписао као издаваоца Б без његовог одобрења. Не би међутим било прављења лажне исправе, кад је онај, који је другога без овлашћења потписао, представио ово тако, као да је он овога потписао по његовом налогу, јер у таквом случају неправу није дат вид, да је од другога потписана.¹⁾ Тако би се исто имало узети онда, кад би А уз од њега стављен потписе ивесне њему стране фирме додао и свој потписе.²⁾

(1) Није међутим потребно:

α) Да је рукописе сличан рукопису онога, који је потписан као издавалац.³⁾

β) Да тобожњи издавалац у опште постоји. Може дакле бити потписано и у опште изрично или прекутно означено као издавалац и умрло лице, или лице, које не постоји.⁴⁾

γ) Да постоји такво име као оно, којим је тобожњи издавалац означен, јер нема никога, који би познавао сва могућа српска и страна имена.⁵⁾

(2) Није довољно то, што би неко потписао исправу каквим именом, које није његово. Поред тога је потребно, да неправу има вид исправе издате од самог онога, чије је име потписано. Тако ово неће бити случај, кад се из исправе види, да је А потписао повериоца Б као његов пуномоћник, а не да је то потписе стављен од самог Б. Тако исто онда, кад је ко депоновао своју ствар под лажним именом и под истим именом је квитирао; или кад је по споразуму с примаоцем издавалац употребио псевдоним. Сем тога је могуће, да онај, који је другога потписао, има право на то на основу пуномоћства датог му од носиоца потписаног имена.⁶⁾ Тако то би био случај, кад би помоћник ставио фирми штампил на какву исправу по овлашћењу свог шефа. Но наравно било би прављења лажне исправе, кад неправу има вид, као да ју је сам властодавац лично потписао; као:

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 30.

²⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 30.

³⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 30.

⁴⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 31, *Frank* § 267 V 1, *Binding* 2 232.

⁵⁾ Уп. *Binding* 232/3.

⁶⁾ Уп. *Binding* 2 234, *Frank* § 267 V 1, *Olshausen* § 267, 26.

и онда, кад је неко допустио другоме употребу његовог имена, да би се овај могао за њега издавати, јер у овом случају ће бити обмане о личности издаваоца.¹⁾ Ако би био потребан лични потпис издаваоцев, неправда би била лажна, кад би је ко други потписао по његовом овлашћењу. Тако исто и онда, кад је потребно писмено пуномоћије за потпис, а дато је усмено.²⁾

Овлашћење дато од стране каквог чиновника, да га ко други потпише на извесној јавној исправи, пуноважно је.³⁾

(3) Постојаће лажна исправа и онда, кад је неко потписао исправу својим правим именом, али она има вид, као да је издата од неког другог, а не од онога, који ју је у ствари издао.⁴⁾ Тако то ће бити случај, кад садржина неправде упућује на то, да је исправа издата од неког одређеног лица, које није идентично с издаваоцем, н.пр. кад је меница акцептирана од синовца, а из њене адресе се види, да је вучена на стрица истог имена. Даље то ће бити случај онда, кад је потписник неправде додао свом имену означања, која га представљају као неко друго лице, које у ствари постоји или које је фингирано, н.пр. кад би неко додао свом именом атрибут „Dr“.

(4) За постојање прављења лажне исправе је без значаја то, што би се издавалац, био представљао и раније под употребљеним лажним именом примаоцу исправе.⁵⁾ И ако би дакле ово био случај, ипак ће постојати лажна исправа, ако она има вид, као да је издата од неког другог, а не од онога, који ју је у ствари издао.

(5) За постојање прављења лажне исправе, без значаја је то, што би била истинита она чињеница, за чији доказ има служити лажно начињена исправа, јер прављење лажне неправде постоји самим тим, што исправа у ствари није издата од онога, који је означен као њен издавалац, без обзира на то, да ли јој је садржина истинита или не.⁶⁾ И обр-

¹⁾ Уп. *Binding* 2 234 пр. 3.

²⁾ Уп. *Binding* 2 234

³⁾ Тако *Binding* 2 234 Прот. *Olshausen* § 268, 26.

⁴⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 32.

⁵⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 33.

⁶⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 30 — Тако и К. С. [1895, Бр 2802, н. низко 2° (4)]. Одлука од 1912. Вр. 2079, коју је П. цитирао од § 147, ст 3, односи се на § 149, а не на § 147, јер се у њој говори о једном случају лажног оверовања, за чији је појам једино потребна лажност садржине.

путо прављење исправе, чија садржина не одговара истини, али је заиста издата онога, који је као издавалац означен, није прављење лажне исправе.¹⁾ Ово т.зв. *интелектуално* фалсификовање (в. доцније) само за себе није у опште кривично дело, кад је учињено код *приватне* исправе. Ту може постојати само кривично дело преваре, кад су испуњени сви елементи истог. О интелектуалном фалсификовању код *јавних* исправа говори се пак у §§ 149 и 152. к. з. као о једном *самосталном* кривичном делу. Тако би било интелектуалног фалсификовања код приватне исправе, кад би А навео свог дужника да потпише исправу, обмањујући га, да она гласи на мању суму, но што је у ствари.²⁾ И кад би он ову исправу употребно, извршио би превару.

(6) Кад је исправа издата заиста од А, који је у њој означен као издавалац, не постоји прављење лажне исправе, и ако би А био на издавање исте наведен претњом или силом.³⁾

2^о *Препривавање праве исправе* („или праву исправу препривачи“). Препривавање претпоставља постојање какве праве исправе, и састоји се у такој промени њене садржине, да је она услед ове промене од важности за доказ какве правно релевантне чињенице, за чији доказ пре те промене није служила.⁴⁾ То може бити учињено било тиме, што је изјава у неправу садржана у каквој с правног гледишта битној тачци измењена или долуњена или што је потпис промењен или другим замењен, а могуће је, да су истовремено били објекат препривавања и потпис и садржина исправе.⁵⁾

(1) Објекат препривавања не може дакле бити лажно начињена исправа, што је у осталом изрично наглашено у § 147 ал. 1. („*праву* исправу“).⁶⁾ Писмено наравно треба да

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 34, в. *Liszt* § 161 I 1 а, *Goldammer Materialien* 2 574 *Центл* узима, да и у оном случају постоји фалсификовање по § 147 к. з. (стр. 510 и сл.), наиздајући га интелектуалним фалсификовањем. По оно тврђење је очигледно противно појму фалсификовања по § 147. к. з., јер се у оном случају не може рећи, да је лажна исправа начињена.

²⁾ *Olshausen* § 267, 34.

³⁾ Уп. в. *Liszt* § 161 I 1 а.

⁴⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 25 и 27.

⁵⁾ Тако *Binding* 2 230 пр. 5 и 239, *Hübschner* 2 236. Према неким (*Olshausen* § 267, 27. *Berner* 598) препривавање потписа се има сматрати као прављење лажне исправе.

⁶⁾ § 267 немачког к. з. то није изрично казано, те су мишљења подељена. В. *Binding* 2 231 и *Olshausen* § 267, 25.

је права исправа већ онда, кад је преиначавање извршено. Не би према томе постојало кривично дело у питању, кад би дужник изменно признаницу пре предаје исте повериоцу,

(2) Већ једном преиначена права исправа може бити објекат новог преиначавања, наравно под условом, да услед претходног преиначавања није изгубила карактер исправе¹.)

(3) Преиначена исправа треба дакле да служи за доказ какве нове правно релевантне чињенице, т.ј. за доказ каквог новог права или правног одношаја. Тако то би био случај, кад би на меници сума словима означена била измењена. Међутим не би било овог кривичног дела, кад би била преиначена само цифра, пошто се као менични дуг сматра само сума словима означена.

Из реченог излази, да би било, не овог кривичног дела, већ поништаја туђе исправе, и § 254. т. 2, кад би исправа услед преиначавања изгубила карактер исправе потпуно или делимично (н.пр. кад би која од чињеница у њој садржина била избачена).

(4) Без значаја је и овде, да ли садашња садржина преиначене исправе одговара истини или не.²)

(5) За постојање фалсификовања преиначавањем праве исправе без значаја је то, што би извршилац био сопственик преиначене исправе.³) Ово би био случај н. пр. онда, кад би трговац изменио накнадно своје трговачке књиге, које имају карактер исправе.

(6) Кривично дело у питању неће наравно постојати, ако је онај, који је исправу преиначио, имао *права* на то. Ово право припада ономе, који има право располагања исправом. Но ово право не постоји, као што је речено (5) самим тим, што је неко *сопственик* или *држалац* исправе.⁴) Већ је потребно, да измена не стоји у сукобу са нечијим правом, у коме би случају био потребан и пристанак овог лица. Тако трговац нема права, да накнадно чини измене

¹ Ун. *Othmann* § 268, 25, *Frank* § 257, V 1, *Hülshner* 2 526.

² Ун. в. *Liszt* § 161 I 1 б. — „Постоји дело по § 147 или § 148 н. а. или умесно К. С. (1895. Бр. 2802), без обзира на то, да ли заиста постоји дуг, на који фалсификоване облигације гласе, пошто закон сматра као кривичну радњу и кашни само прављење и употребу лажне облигације без обзира на то, да ли је облигациони дуг ефективан или фиктиван“ (н. II. § 147, ст. 6).

³ Ун. *Frank* § 277 V 1 6, *Binding* 2 240, *Hülshner* 2 542.

⁴ Ун. *Othmann* § 267, 19. *Oppenhof* § 267, 11.

у својим трговачким књигама, које имају карактер исправе. Но не би било овог кривичног дела, кад би и. пр. А учинио измене на приватној исправи у споразуму с онима, које она интересује. У опште измене се могу чинити, био извршилац сопственик или не, ако постоји одобрење свију оних, за до-каз чијих права и правних одношаја је та исправа од важности.¹⁾

(7) Према некима је без вредности разликовање између прављења лажне исправе у ужем смислу и преначавања праве исправе, јер је преначавање праве исправе у ствари прављење лажне исправе, те је према томе разлика само у начину, на који је постала лажна исправа.²⁾ Ово је тачно, али ипак ова разлика није, као што се је видело, толико безначајна, да је оно разликовање несумесно.

3' У § 147 ал. 3 вели се, да се по овом §-у има казнити и онај, „који... артију, на којој је другога име написано без саизволења овога попуни (испише)...“ Овде се има разумети како случај, кад неко попуни хартију, на којој је туђе име написано, без знања овога, тако и случај, кад ову хартију попуни са знањем онога лица, али не онако, како је изложено од овога.³⁾ Ово ће бити случај и. пр. онда, кад се А потпише на хартији, и преда је лицу Б, да на њој испише облигацију од 800 динара, а Б је испуни на 1000 динара.

(1) Испуњавање бланкета без одобрења у ствари је прављење лажне исправе у ужем смислу, те је ал. 3 § 147 излишна.⁴⁾

(2) На хартији се треба да налази лични потпис неког лица, по довољно је, да га је потписао пуномоћник.

(3) Потпис треба да је рукописан. Не би био довољан какав други начин потписивања, и. пр. штампан потпис или штампаним стављен, јер се онда не би могло увек утврдити, да је потпис истинит. Ако потпис не би био рукописан, могло би постојати само прављење лажне исправе у ужем смислу.

¹⁾ Тако *Oppenhof* § 267, 11.

²⁾ Тако *Binding* 2 230 (и. и *Frank* § 267 V 1).

³⁾ У пруској судској пракси за овај други случај је било спорно, да ли се и он има подвести.

⁴⁾ Тако *Oppenhof* § 269, 2. Прот. *Binding* 2 291, *Olshausen* § 267, 3.

(4) Могуће је, да хартија, на којој се налази нечији потпис, има поред тога и другу какву садржину. У овом случају се има узети, да може постојати фалсификовање средством испуњавања бланкета само онда, кад та садржина с потписом испод ње не сачињава већ једну исправу.¹⁾ Ако би ово био случај, могло би постојати само прављење лажне исправе у ужем смислу, кад би се већ постојећој садржини још нешто додало.

(5) Као хартија се овде има сматрати несумњиво и *пергамент*.²⁾

(6) Без значаја је, на који је начин хартија с туђим потписом дошла у притежање извршиоцу, да ли му је н. пр. поверена или не.³⁾

(7) Хартија с туђим потписом треба да је испуњена тако, да се тиме претвара у исправу. Ово испуњавање може бити извршено неком изменом већ постојеће садржине на хартији. Тако кад неко писмено није исправа зато, што није стављен датум издавања, постојало би испуњавање бланкета, кад би ко ставио датум, и писмено би услед тог испуњавања постало исправа.

(8) Без значаја је, да ли је хартија испуњена изнад или испод потписа, ако само писмено добија карактер исправе.⁴⁾

(9) Као што је речено, испуњавање треба да се изврши „без саизволења“ онога, чији је потпис.

б) *Употреба* исправе. — Није довољно, да се лажна исправа направи или права исправа преиначи, да би било кривичног дела фалсификовања, већ је потребно и то, да је исправа *употребљена* (§ 147: „и њом се послужи“).⁵⁾ Ово се образлаже тиме, што, вели се, прављење лажне исправе и преиначавање праве исправе сами за себе не повређују нити угрожавају какво правно добро.

Врло је спорно, кад се има узети, да је исправа *употребљена*.

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 269, 3. *Frank* § 267 II, *Oppenhof* § 269, 3.

²⁾ Уп. *Frank* § 269 II. Према *Binding-y* 2 236 без значаја је, какав је сустрат исправе, тако да то може бити и метал, дрво и т. д. Тако и *Olshausen* § 269, 2.

³⁾ Уп. *Oppenhof* § 269, 4.

⁴⁾ Уп. *Oppenhof* § 269, 5.

⁵⁾ За разлику од неких новијих законодаваца. За углед је служило пруски к. з.

1° Према некима је исправа употребљена онда, кад је некоме учињена преступачном, тј. кад му је омогућено, да је чулима (чулом вида или пишања) онази и њену садржину сазна.¹⁾

2° Према некима исправа је употребљена онда, кад је она од онога, коме је учињена преступачном, заиста чулно примећена, тј. виђена (одн. опитана, кад су пишмена слепачка), и ако није њена садржина сазната.²⁾

3° Према некима потребно је, да је садржина исправе од неког сазната.³⁾

4° Према првом мишљењу ово кривично дело било би свршено самим тим, што је исправа предата на пошту. Међутим могуће је, да је она изгубљена, или да ју је пошиљалац опозвао са поште, а у таквим случајевима је немогуће рећи, да је исправа употребљена. Зато је прво мишљење погрешно. С друге стране не може се захтевати, да је садржина исправе заиста сазната од онога, коме је учињена преступачном, јер би онда постојање свршеног кривичног дела фалсификовања зависило од тога, да ли ју је онај прочитао, и кад ју је прочитао, дакле од једног случаја. Једино је умесно према томе друго мишљење. Тако постојало би свршено кривично дело фалсификовања, кад би А начинио лажну меницу и поднео је на есконтовање благајни каквог новчаног завода; а ако ју је поштом послао, свршено фалсификовање би постојало тек онда, кад је пошиљка од надлежног чиновника завода отворена. Не би међутим било употребе исправе, кад би она била само прочитана пред неким, или кад би се на њу позвало,⁴⁾ као ни онда, кад би се поднела само копија исправе и то као копија, а не као оригинал.

Binding је противан првом и трећем мишљењу, а другом само у толико, што он не захтева, да је исправа чулно примећена од онога, коме је учињена преступачном, већ само то, да је онај стављен у такав однос просторне близине с исправом, да ју је могао чулно приметити, као и то

¹⁾ Тако *Frank* § 267 V 2 a, *Olshansen* § 267. 35, *Meyer-Allfeld* 608, *Merkel* II H. 3 798, *Hülschner* 2 546.

²⁾ Тако *v. List* § 161 I 2.

³⁾ Тако *Meyer* G. S. 47 94,

⁴⁾ *Yu. v. List* § 161 I 2.

да је изрично или прећутно позван да сазна њену садржину.¹⁾ Тако у случају кад му је исправа поштом послата, потребно је и довољно за постојање свршеног фалсификовања, да је пошиљку примио, и ако је није отварао, већ је, и не гледајући је, бацио.

(1) Без значаја је, на који је начин исправа стављена некоме на чулно опажање. То може бити учињено личним давањем у руку, уметањем у какву књигу, џеп итд. То може даље бити учињено непосредно од извршиоца или преко неког другог лица, које би се имало тада сматрати као самизвршилац.

(2) Исправа треба наравно да је употребљена као исправа, (т.ј. као доказно средство), а не у неком другом својству, јер је §-у 147 к. з. циљ једино, да се исправа заштити од злоупотребе само као доказно средство.²⁾ Но довољно је, да је употребљена као доказ ма којег права или правног одношаја, за чији доказ може служити. Без значаја је међутим, да ли извршиоцу занета припада оно право, које се је хтело остварити.

(3) Без значаја је, да ли је употребом исправе имао бити оштећен баш онај, према коме је она употребљена или неко други. Тако постојаће свршено кривично дело фалсификовања, кад је А предао адвокату фалсификовану меницу ради наплате.

(4) Могуће је:

а) Да је једна иста исправа више пута употребљена. Има се онда узети, да постоји само једно кривично дело фалсификовања (в. О. Д. § 39 I 1),³⁾ да је дакле број употреба равнодушан, јер не изгледа ни по чему, да је законодавац у ставу „лажну исправу начини или праву исправу преиначи и њом се послужити“ мислио на једну једину употребу. Неки узимају да овде постоји реални стицај више фалсификовања,⁴⁾ а неки да постоји реални стицај између фалсификовања (§ 147 al. 1) и употребе лажне исправе (§ 147 al. 2), т.ј. да се сваком идућом употребом врши кривично дело употребе лажне исправе.⁵⁾

¹⁾ 2 251.

²⁾ Уп. *Olshausen* § 276, 37.

³⁾ Тако *Binding* 2 251 и *Handbuch* 558, *Frank* § 267 V 2, v. *List* § 161 III.

⁴⁾ Тако *Hülschner* 2 548, *Olshausen* § 267, 50 а.

⁵⁾ Тако *Oppenhof* § 267, 32.

3) Да су више лажних исправа употребљене у исто време према истом лицу. Овде се има узети, да постоји реални стицај толико фалсификовања, колико је лажних исправа употребљено.¹⁾ Овако се има узети и онда, кад све лажне исправе служе за доказ истог права или правног одношаја. Више лажних исправа могу бити садржане на једној истој хартији. Тако менични формулар садржи две исправе, кад су акцепт и индосман лажни.²⁾ Зато би извршио више фалсификовања онај, који начини и према некоме употреби потпуно лажну меницу (с лажним акцептом и индосманима). Има исправа, које морају бити снабдевене са више потписа као н.пр. пресуде судске и протоколи с главног претреса, те се зато имају сматрати као једна једина исправа.³⁾ И у опште та околност, што је какво писмено снабдевано са више потписа, сама за себе је без значаја за питање, да ли оно садржи једну или више исправа, јер да би какво писмено садржавало више исправа, потребно је, да садржи више изјава, као што то може бити случај с меницом. Зато се има узети, да је извршио само једно кривично дело фалсификовања онај, који би начинио и употребио онаку лажну исправу (пресуду и.пр.), и ако би били фалсификовани сви потписи.

5" Није потребно за постојање овог кривичног дела, да је онај, према коме је исправа употребљена, од тога претрпео какву штету, као ни то, да је извршилац прибавио себи или другоме какву корист, употребом.⁴⁾

II. Било је врло спорно, да ли постоји кривично дело фалсификовања, кад се лажна депеша начини или права де-

¹⁾ Прот. в. *List* § 161 III, *Olshausen* § 26¹, 50 6, према којима се има узети, да овде постоји само једно кривично дело фалсификовања. Тако и *Binding* 2 253, али из тога разлога, што се на основу § 73 немачког к. в. реални стицај, који у ствари овде постоји, претвара у идеални.

²⁾ Уп. *Binding* 2 253.

³⁾ Уп. *Binding* 2 253/1.

⁴⁾ Тако К. С. (1908. Бр. 12058 и о с. 1900 Бр. 861). „Не може се узети, вели К. С., да не стоји дело из § 147 к. в. зато, што оптужени својом радњом није нанео никакву штету приватном тужилоцу, пошто је тужилац у време исплате ни-кријимиселне исправе (менице) имао код себе новаца оптуженог, те је тих новцем ни-кријимиселну исправу (меницу) и исплатио. Јер кад је признањем оптуженог утврђено, да је он на ни-кријимиселној исправи (меници) потписао тужилоца без знања и одобрења овога, да је по истој исправи (меници) оптужени увео новац и да је тужилац исту исправу (меницу) морао исплатити, онда и без обзира на то, што тужилац онаквом радњом оптуженог није претрпео никакву штету, пошто је догичио исправу (меницу) платио новцем оптуженога, онде стоји дело из § 147 к. в., јер у свакој онаквој радњи оптуженог има свих услова за постојање дела из § 147 к. в.“.

пеша прениачи и посредством телеграфског надлештва некоем путу. На ово се питање има несумњиво потврдно одговорити. Деша, која се предаје ради отправања, исправа је, ако садржи правно релевантне чињенице,¹⁾ али се овом предајом не врши *употреба* исте према телеграфском надлештву, пошто је за ово надлештво садржина депеше без значаја, те се на тај начин она према њему не употребљује као исправа.²⁾ Тако се, исто овом предајом не врши употреба депеше према *адресату*, пошто се оригинална деша њему не предаје, а за појам употребе је потребно, да је исправа неком учињена приступачна тако, да ју је чулно опазио.³⁾ Једино се долазна деша може према адресату употребити. Пошто се пак ова деша сматра као оригинал у погледу своје доказне снаге, те је према томе исправа, ако садржи какву правно релевантну чињеницу, *то се на тај начин тек предајом долазне депеше адресату посредством телеграфског надлештва врши кривично дело (фалсификовања).*⁴⁾

1. Фалсификовање депеше може се наравно извршити и без посредовања телеграфског надлештва. То би био случај н.пр. онда, кад би разносач депеше чинио измене на истој.

2. Као исправа се има сматрати не само прави текст депеше, већ и службени подаци на истој, н.пр. датум отправања и предаје адресату.⁵⁾

III. 1. Ово кривично дело је *свршено* самом употребом лажне исправе. Без значаја је дакле, да ли је фалсификатор тиме свој циљ постигао.

2. Што се *покушаја* овог кривичног дела тиче, врло је спорно, да ли постоји покушај истог, кад је лажна исправа начињена или права исправа прениачена, *али још није употребљавана.*

а) Према неким а у овом случају неће бити покушаја, већ постоји само радња припремања.⁶⁾ Покушај овог кривичног дела.

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 41 а, *Frank* § 267 VII, *Meyer—Allfeld* 605. Прот. *Meyer* G § 47 105.

²⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 41 а, *Frank* § 267 VII, *Binding* 2 258, *Merkel* II. II 449, *Goldschmidt* 203, *Danbach* 109.

³⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 4, а, *Frank* § 267 VII, *Binding* 2 258 № 5.

⁴⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 41 б, *Binding* 2 257, *Frank* § 267 VII, v *Liszt* § 161 I 2, *Meyer—Allfeld* 605, *Meyer* G § 47 106, *Goldschmidt* 611.

⁵⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 41 а, *Frank* § 247 VII. Прот. *Binding* 2 255, 257 *Danbach* 101.

⁶⁾ Тако *Baumgarten Lehre vom Versuch* (1888) 413, *Kohler Studien* 18, *Lenz* 197.

вичног дела постоји, веле, тек онда, кад је употреба отпчета. Тако било би покушаја, кад би А начинио лажну исправу и пружио је лицу Б, да би је употребио према њему, али је у томе био спречен.

б) Радња *извршена* код овог кривичног дела је сложена из две делатности: *фалсификована* и употребе, јер из начина изражавања у 147 к. з. не излази, да се прављење лажне исправе или преимначавање праве сматрају као припремне радње. Зато се сходно појму покушаја има узети, да он постоји већ онда, кад је отпчето фалсификовање, т.ј. прављење лажне, одн. преимначавање праве исправе.¹⁾ Овако треба узети у толико пре. што по неким законодавствима постоји свршено кривично дело фалсификовања самим тим, што је начињена лажна, одн. што је преимначена права исправа, и што постоји опасност, да неко трећи употреби *bona fide* лажну исправу.

в) Према неким горње питање се има решавати према особеностима конкретног случаја. Но онда би било произвољности.

IV. Нарочито је често могућ *идеални стицај* између фалсификовања и

1. *Преваре*. За појам овог кривичног дела је потребно на име имовноско оштећење, док то није потребно за фалсификовање, те би постојао идеални стицај између ова два кривична дела, кад би се употребом исправе неко обмануо и тиме навео, да изврши какву радњу на штету своје имовине.²⁾ Фалсификовање не консумира дакле превару. Тако исто и из истог разлога могућ је идеални стицај између фалсификовања и покушаја преваре.³⁾

¹⁾ Тако *Olshausen* § 268. 7, *Frank* § 268 II, *v. List* § 161. *Binding Die Lehre v. Verbrechen* 258. *Merkel* 122, *Meyer-Alfeld* 607

²⁾ Тако *Frank* § 268 III, *Olshausen* § 268, 9 б. Прот. *Hülschner* 2 554, *Merkel* H. II § 801. — К. С. у својој одлуци од 1887. Бр. 4198 (в II § 248. ст. 1.) узима чак, да се употребом лажне исправе не може извршити превара! У § 251. к. а, вели К. С., заштитла се баш ипак, те да се превара изврши а у случајевима из § 253 к. а. закон претиостања, да је ипак, које је између страна начињено. *истице*, па даје само обмана употребљена при прављењу истог у цели да се друга страна превари: то е тога не може бити говора о превари тамо, где је таква исправа свршено лажно начињена, пошто је то случај из § 147 к. а.² — Превара може бити извршена и употребом лажне исправе, не као „исправе“, већ у ком другом својству, или упућивањем на исправу, или употребом праве исправе, чија је садржина лажна.

³⁾ Тако *Olshausen* § 268, 9 б. Прот. *Frank* § 268 III, *Rommel Der Betrug* (1894. 166.

2. Лажног обвинавиња и уворде или клевете.
3. Утаје.

V. Кривац.

1. Извршилац је онај, који је лажну исправу начинио или праву исправу преначио, и после је употребио. Кад је пак један начинио лажну исправу или праву исправу преначио, а други је употребио, онда ће они бити *саизвршиоци*.¹⁾

2. Што се *виности* тиче потребни су:

а) *Умишљај*. Он се састоји у свести, да је лажна исправа начињена или права исправа пренамена, као и у свести, да се она употребљава.

б) *Намера* код извршиоца, *да себи или другојме прибави какву корист или да другојме шкоди.*²⁾ Није потребно дакле, да је корист оди штета имовинска. Она намера треба да постоји при употреби исправе.

VI. Казна.

За фалсификовање исправе прописана је робија до пет година (§ 147 ал. 1 к. з.).

§ 112. Нарочите врсте фалсификовања.

1. *Тешко фалсификовање* (§ 148 к. з.). — Оно постоји кад се лажна исправа (сци лажно начињена или пренамена права) састоји у писменима нарочите врсте наведеним у § 148, на име у:

1. *Писмену са краљевским потписом или печатом* (т. 1.). Без значаја је међутим, какве је природе ово писмено, да ли је н.пр. јавно или приватно.

2. *Писмену, „које састављају, издају или одостворивају сриски и туђа државна надлежатељства, општине или друштва, сриски или туђи чиновници или таква лица, која по нашим или страним законима илију јавну достоверност“* (т. 2.), другим речима у *каквом јавном писмену (исправи)*.³⁾

¹⁾ Ун. в. *List* § 161 III.

²⁾ У § 267 немачког к. в. се захтева, да је исправа употребљена у намери обмане.

³⁾ Према правилима за попуњавање кондукт-листе полицајских чиновника од 1903 год. ова листа има карактер *јавне исправе*.

а) Не чини се дакле разлика, да ли је писмено издато од *домаћег* или *страног* државног надлежног, општинског, чиновника ит.д.

б) Потребно је наравно, да су државно надлежно, чиновник ит.д., који су представљени као издаваоци писмена, надлежни за издавање таквог писмена. Иначе писмено није исправа, пошто није од важности за доказ права и правних одношаја.

в) Издавање писмена у питању треба да спада у делокруг *јавног* рада државних надлежних, чиновника ит.д.¹⁾ Према томе не би спадала овде исправа, која је издата од управе општинског имовине, и која служи као доказ приватно-правних одношаја с којим приватним лицем, као ни наруџбине писаћег материјала или потписивање уговора о закупу од стране каквог надлежног. Али *путничке карте* издате од железничке управе јавне су исправе, и ако служе за доказ приватно-правних одношаја, јер њихово издавање спада у делокруг *јавног* рада железничке управе.²⁾

г) Без значаја је за појам јавне исправе њена *садржина*, тако да по својој садржини она може бити један приватно-правни акт.³⁾

д) Што се тиче форме, да би било јавне исправе, писмено треба одговарати свим *битним* *уобичајеним* или *законом* прописаним захтевима.⁴⁾ Ако који од њих није испуњен, исправа није јавна, али може бити приватна, ако се цела њена вредност не састоји баш у јавности. Који су пак захтеви битни, има се решити с обзиром на конкретни случај. Но увек је потребно, да се из исправе види, које ју је државно надлежно, општина или друштво издало (одн. оверило), одн. ког је положаја издавалац (одн. оверилац).⁵⁾ Неодговарање *небитним* захтевима форме не одузима дакле исправи карактер јавности. Могуће је, да се недостатак у погледу форме односи само на један део исправе, те би исправа у погледу остале садржине била јавна.⁶⁾

¹⁾ Уп. *Frank* § 267 IV 1 6. *Binding* 2 213

²⁾ Тако *Frank* § 167 IV, 1 6, *P. Merkel* 367. Прот. *Binding* 2 213.

³⁾ Уп. *Olshausen* § 266, 5, *P. Merkel* 367.

⁴⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 7 *Frank* § 267 IV 1 с, *Binding* 2 216

⁵⁾ Уп. *Olshausen* § 269, 7, *Frank* § 267 VI 1 с.

⁶⁾ Уп. *Olshausen* § 276, 7.

е) Да ли је извесна јавна исправа домаћа или страна, не зависи од тога, да ли је она постала у Србији или у иностранству, већ од тога, да ли су државно надлештво, општина, чиновник итд. домаћи или страни.¹⁾ Тако исправа издата од нашег посланства у Паризу домаћа је исправа.

ђ) Исправа треба да је јавна по законодавству државе, којој припада издавалац.²⁾ Без значаја је дакле, кад је исправа постала у којој страни држави, да ли је јавна и по законодавству ове, ако издавалац не припада страни држави. Но ако се у домаћем праву захтева нострификација и ова није извршена, онда исправа неће код нас бити јавна, већ приватна.³⁾ Ово се захтева у § 187 т. 3. грађ. суд. пост., у коме се вели, да су *јавне* исправе: „Исправе страних власти у законитом виду издане и потврђене у српском министарству иностраних дела.“

Кад издавалац припада страни држави, онда је наравно потребно, да је он према законодавству своје државе надлежан за издавање дотичне исправе, и да је исправа издата у законитој форми у тој држави.

ж) Неоверен пренос какве јавне исправе није *јавна* исправа, пошто му недостаје форма прописана за јавне исправе.⁴⁾ Он би изузетно могао бити само *приватна исправа*. Међутим пренос *приватне* исправе оверен у прописаној форми од надлежног чиновника *јавна* је исправа.

з) Пишено може бити или *састављено* или *издато* или *оверено* (тобож) од државног надлештва, чиновника итд. Оверавање се односи на приватне исправе. Оне тиме постају јавне исправе, но наравно само у колико допире оверавање. Тако кад је оверен само потпис издаваоца исправе, онда је јавна исправа само потпис с примедбом оверавања, а ако су оверени и текст и потпис, онда цела исправа постаје јавна. Ко би у *првом* случају фалсификовао само текст, извршио би тиме фалсификовање *приватне*, а ако би фалсификовао уједно и оверавање потписа, извршио би и фалсификовање

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 267, *Binding* 2 216.

²⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 7. *Binding* 2 217, *P. Merkel* 380.

³⁾ Уп. *Binding* 2 217.

⁴⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 7 (сва тога преносе обично нема доклатну снагу, толико у опште исправа.)

јавне исправе. Као што се види, јавне и приватне исправе могу се налазити на истом писмену.¹⁾

и) Без значаја је, да ли у погледу своје садржине исправа одговора законским прописима о томе. Тако јавна је исправа званично оверен *netaman* препис какве исправе.²⁾

ј) Да би извесна исправа била јавна, потребно је и то, да она служи за доказ *према сваком твезел*, другим речима у јавном саобраћају.³⁾ Тако нису јавне исправе писмена саопштења између две власти или између претпостављеног и потчињеног (н. пр. пријава каквог злочина од стране жандарма његовом претпостављеном).

к) Под „друштвом“ се овде има разумети само друштво *јавно-правног* карактера, јер се овде претпоставља, да издавалац оди. оверилац исправе има „јавну достоверност.“ Исправе издате н. пр. од каквог приватног акционарског друштва не спадају дакле овде, већ под § 147. Изузетак је учињен законом о повластицама повчаним заводима од 24. септембра 1871. год. за исправе издате од „Београдског Кредитног Завода“, „Смедеревске Кредитне Банке“, „Пожаревачке Банке“ и у основним правилима о пензионом фонду за занатлије и њихове породице од 18 октобра 1898. год.⁴⁾

Под лицима, „која по нашим или страним законима имају јавну достоверност“ имају се разумети за разлику од надлештава индивидуално одређена лица. Тако овде би спадале исправе издате од ког француског бележника (*notaire*) или свештенички изводи.

л) О јавним исправама говори се у § 187 грађ. суд. поступка.

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 7. *Binding* 2 217, *P. Merkel* 373, *Frank* § 267 IV.

²⁾ Уп. *Olshausen* § 267, 7.

³⁾ *Binding* 2 214, *Frank* § 267 IV 1 b, *Olshausen* § 267. Према *Merkel-у* (356) треба водити рачуна о томе, да ли је исправа издана на основу које јавно-службене обавезе или само унутарње — службене обавезе.

⁴⁾ Да се Београдском Кредитном Заводу, Смедеревској Кредитној Банци и Пожаревачкој Банци изузетно од постојећих законских одређења даду ове повластице: 1. Лажно управљење као и подражавање ма кога рода исправа које поменути заводи издавали буду, казниће се оним казнама, које су одређене за лажно управљење или подражавање *јавних* исправа. — Чл. 84. прав. о к. ф. „На основу закона о повластицама повчаним заводима, пензионом фонду за занатлије и њихове породице, дају се ове повластице: 1. Лажно управљење као и подражавање ма кога рода исправа, које поменути завод издавао буде, казниће се оним казнама, које су одређене за лажно управљење или подражавање јавних исправа.“

љ) Јавне исправе уживају јачу кривично-правну заштиту, јер имају доказну снагу јачу од приватних исправа (в. § 188 и 189 грађ. суд. пост.).

м) *Званичне књиге и протоколи или спискови, који се воде с јавном достоверношћу*, јавне су исправе, те је засебно помињање истих у т. 3. § 148 излишно.

н) Место набрајања у т. 2. и 3. § 148 требало је рећи „у виду јавне исправе,“ и онда би све било обухваћено.

3. *Тестаменту и у опште писмену о последњој вољи* (т. 4.).

4. *Меници и облигацији по закону пуноважној* (т. 5.).

а) Да ли је меница пуноважна, има се ценити по одредбама трговачког законика. Тако у т. 5 § 80 трг. зак. захтева се за *вучену* меницу, да има и потпис издаваоца. Ако овога нема, меница је без икакве важности, не може дакле у опште служити за доказ обвезе, те неће постојати фалсификовање нити из § 147, нити из § 148 т. 5. к. з.¹⁾ Мјутим у трг. зак. се не захтева, да акцептант сам напише „примам“ или „признајем“, те према томе не би било фалсификовање, кад би ко други ставио ове речи.²⁾

Но кад меница није пуноважна, она ипак може бити исправа, т.ј. место меничне обвезе може заснивати грађанску обвезу. Ако би таква меница била лажна, постојало би наравно фалсификовање из § 147, а не из § 148 т. 5. Тако кад је на меници акцептант земљоделац, он је према § 78 трг. закона само грађански обвезан, те би, ако би та меница била лажна, постојало фалсификовање из § 147 к. з.³⁾

б) Да ли је облигација пуноважна, има се ценити по одредбама грађ. суд. пост. (§§ 191 и 192).

II. *Фалсификовање пасоша, служитељских књига и других подобних исправа* (§ 150 к. а.). Ово је једна привилегована врста фалсификовања.

1. *Пасош је легитимациона исправа*, која служи за доказ идентитета или личних одношаја. У самом његовом појму

¹⁾ Тако К. С. (1888, Бр. 1766 и о. с. 1888 Бр. 2032, в. II. § 148 ст. 3).

²⁾ Тако К. С. (1889, Бр. 725, в. II. § 148, ст. 4). „Законом није, вели, за важност меничне обвезе нарочито условљено и то, да прималац мора сам написати речи „примам“ или „признајем“, те е тога у томе што је оптужени ставио на меници реч „прима“ нише потписог трговачког, не постоји дело кривично по т. 5. § 148 к. а, јер је по закону за такво дело потребно, да ко *лажну* исправу начини или *праву преврати* и од такве употребу чини, а у овом случају нема ни лажне ни превратне исправе.“

³⁾ Тако К. С. (1900, Бр. 10350 и о. с. 1901, Бр. 82, в. II. § 148, ст. 9).

садржи се, да је то једна јавна исправа, јер је од доказне важности за легитимацију само јавна исправа. Пошто се у § 150 посл. ал. вели „и подобна преступљења е *други* исправама“, то се овде имају подвести и све друге легитимационе јавне исправе, као што су војничке исправе, општинска уверења о идентитету и владању, сточни пасоши.

2. *Служитељске књиге* (буквари) су исправе, у којима се оверавају рад, способност и лични одношаји каквог слуге. Пошто се у § 150 посл. ал. вели „и подобна преступљења е *други* исправама“, то се овде имају подвести и све друге јавне или приватне исправе, у којима се оверавају рад, способност и лични одношаји слугу и у опште радника. Ту би спадали н.пр. сведоџбе, које издају служавкама при изласку из службе, али не н.пр. писмено, у коме отац изјављује, да овлашћује свог малолетног сина, да ступи у какву службу, пошто се ту не оверавају рад, способност и лични одношаји.

3. Радња се састоји и овде у прављењу лажног или преименавању правог пасоша итд. и у употреби истог. Кривично дело фалсификовања не постоји дакле ни овде, ако није било употребе. Но преименавање служитељских књига и подобних исправа оглашено је у § 342 т. 4 само за себе као самостално кривично дело (§ 342 т. 4: „Да се казни, бећар, који у својој исправи што замрља, избрише или поквари“).

4. Што се вности тиче, довољан је умнишљај. За исти није потребна и свест, да се објекат квалификује као пасош и у опште као јавна легитимациона исправа, као служитељска књига и у опште као исправа, у којој се оверавају рад, способност и лични одношаји слугу и у опште радника.

III. *Фалсификовање лекарских сведочанстава* (§ 151 к. з.). И ово је једна привилегована врста фалсификовања.

1. Као радња се помиње само *прављење* лажне исправе, т.ј. случај, кад ко под лажним именом лекара начини сведочанство о стању здравља. Но несумњиво се има овде подвести и случај *преименавања* праве лекарске сведоџбе, јер као што је речено, прављење лажне исправе у ширем смислу обухвата и преименавање праве исправе, пошто се и онда у ствари чини лажна исправа, а сем тога било би апсурдно, да се преименавање праве лекарске сведоџбе подведе под § 147 к. з.

2. Без значаја је, да ли је, извршилац себе самог označio као лекара, или је потписао ког правог лекара без овлашћења.

3. Захтева се, да је на сведочанству потписан *лекар или видар*, по несумњиво је, да се овде ови изрази имају разумети у ширем смислу, тако да се под тиме имају разумети и сва друга лица, која по јавном одобрењу ма коју струку лечења упражњавају, јер би било апсурдно, да се фалсификовање сведоцаба ових лица подведе под § 147 к. з.

4. Без значаја је, да ли је садржина сведоџбе тачна или не.¹⁾ Тако постојала би ова врста фалсификовања и онда, кад би А фалсификовао лекарску сведоџбу, у којој се вели, да је он здрав, и он је заиста здрав.

5. Без значаја је, да ли извршилац фалсификује уверење о стању свог здравља или неког другог лица.

6. Као лекарска сведоџба о *стању здравља* има се сматрати не само сведоџба о садашњем стању здравља, већ и сведоџба о ранијим болестима и њиховим заосталим траговима као и о изгледима, да се подлегне или не подлегне извесној болести.²⁾ С обзиром на ово има се сматрати као оваква сведоџба и сведоџба о издржаоном целковању. Такође спада овде и вештачка оцена непосредно запажених чињеница, које се на здравље односе, н.пр. вештачко мишљење о томе колико ће вероватно трајати лечење.

7. И овде се захтева *употреба* лажне исправе за постојање свршеног фалсификовања, и то употреба код какве *власти*.

8. Што се *виности* тиче, потребни су:

а) Умишљај. За исти није потребна и свест, да се исправа квалификује као лекарско сведочанство. Довољна је свест код извршиоца, да писмено у штању служи за доказ о стању његовог здравља.

б) *Намера пресаре власти*, т.ј. намера, да се употребом лекарске сведоџбе власт наведе у заблуду о *издаваоцију* сведоџбе, те да нешто учини или не учини.

1° Није дакле потребна намера, да се власт наведе у заблуду о стању здравља ког лица, јер, као што је речено,

¹⁾ Тако *Frank* § 277 I, *v. List* § 163 VII. Прот. *Merkel* II II з 812, *Ценић* 525 (садржина треба да је неистинита, иначе нема кривичног дела).

²⁾ Тако *Binding* 2 273, *Olshausen* § 277, I, *Frank* § 227 II.

без значаја је за постојање овог кривичног дела, да ли је садржина лекарске сведочења истинита или не.

2° Не би према томе било кривца, ако би извршилац имао намеру при употреби сведочења, да наведе власт у заблуду, не о издаваоцу исте, већ о нечем другом, н.пр. о њеној стародревности, или о њеној великој вредности као једној реткости, јер је ово све без значаја за појам фалсификовања исправе.¹⁾

3° Намера преваре постоји наравно и онда, кад се употребом исправе има само да подржава већ постојећа заблуда о издаваоцу.

IV. *Фалсификовање царинских рачуна* (чл. 169 цар. зак.).
И ово је једна *кривилегирана* врста фалсификовања. У чл. 169 се вели: „Ако би се констатовало, да је декларант поднео лажан или преиначен рачун, за који је јамчио својим потписом на рачуну, да је неправан, на се докаже, да је фалсификован, тада ће га царинска власт оптужити надлежном првостепеном суду за кривичу из § 147 к. з...“.

V. *Казна.*

1. За *тешко фалсификовање* прописана је робија до десет година (§ 148 к. з.).

2. За *фалсификовање пасоша* итд. прописан је затвор до два месеца (§ 150 к. з.).

3. За *фалсификовање лекарских сведочења* прописан је затвор од једног месеца до једне године (§ 151 к. з.).

4. За *фалсификовање царинских рачуна* прописан је затвор од три месеца до године дана поред накнаде царинских дажбина (чл. 169 цар. зак.).

§ 113. Лажно оверавање у исправама.

1. *Лажно оверавање у исправама* постоји према § 149 к. з., кад ко учини, „да се каква изјављенија или дела, која су за права или правне одношаје од важности, у јавним исправама, књигама или протоколима као учињена и догедивша се одоствовере, а од тога није било ништа, или је било другачије или код друге лица.“

¹⁾ Уп. Frank § 267 VI 3.

1. *Радња* се састоји у издејствовању, да каква јавна исправа, књига или протокол добије материјално нетачну садржину још при свом постанку, другим речима у издејствовању материјално нетачног оверавања у каквој јавној исправи, књизи или протоколу.

а) Онај, који *непосредно* оверава, мора према томе бити лице надлежно за оверавање, н. пр. какав чиновник. Ако би дакле треће лице само оверило у какав јавни протокол извесну чињеницу, оно би тиме извршило фалсификовање из § 147 к. з.

1° Без значаја је, на који је начин навео извршилац оно лице на оверавање у протоколу. Он је то могао учинити средством обмане, или искорашћавањем заблуде, у којој се је оно налазило, или искорашћавањем стања његове неподобности за урачуљивост. Ако је оно лице било обавезно да се уверава о истинитости онога, што се има оверавати, па је то пропустило, и оверило, узрочна веза ипак постоји, те ће бити овог кривичног дела.¹⁾

2° Извршилац није морао лично предстати лицу надлежном за оверавање, већ се је ради оверавања могао обратити писменим путем.

3° Без значаја је, да ли је на оверавање наведено само лице надлежно за то или његов помоћник.²⁾

4° Лице надлежно за оверавање биће кривац по § 111 к. з., ако је знало, да је садржина исправе од њега састављена лажна.

5° Извршилац, може бити само кривац по § 149 к. з., т.ј. има се увек узети, да је он извршилац дела из овог §-а, а не из § 111 к. з. без обзира на то, да ли је лице надлежно за оверавање кривац или не, т.ј. да ли је оно делало умишљајно или не.³⁾

¹⁾ Прот. узима К. С., препиштајући, да овде постоји узрочна веза. „Кад је суд дужан, вели К. С. (н. с. 1904 Бр. 90 5 II, § 149, ст. 4), да се уверава о истинитости лица, која свршавају какве правне послове пред судом, па кад он то не учини, онда у изјави једног лица уместо и у име другог, не може стајати дело на прилог одељка § 149 к. з., јер се по томе законском пропису тражи, да се „најављена или дела, као учињена или догодица одоствовере, а од тога није било ништа или је било другачије или од других лица.“ дакле било је потребно, да се суд уверавао о истинитости личности, па да су му она ипак неистинито представљена, већ у таквом случају једино може бити говора о изгубином делу обмане власти по тач. I § 359 к. з.“

²⁾ Уп. *Frank* § 271 II.

³⁾ Ово је последица нашег појма кривичног дела. Овако узима и *Binding* 2 :290. Прот. *Frank* § 271 I, v *Liszt* § 162 II.

б) Лажно оверавање у јавним исправама, књигама и протоколима мора се односити на „*изјаснени или дела, која су за права или правне одношаје од важности.*“

1^о „Дело“ значи овде исто што и „чињеница“.!) Довољно је било употребити овај израз место она два.

2^о Не тражи се доказна важност оверавања у јавним исправама за право или правне одношаје, јер се она по себи разуме код јавних исправа, већ *правна важност* оверених изјава и чињеница. Оне ће пак бити од правне важности онда, кад било из њих самих било из њих у вези с другим чињеницама проистиче постанак, престанак или промена права или правних одношаја.²⁾ Такве су чињенице и. пр. порекло и место рођења каквог детета.

3^о Захтева се само, да су изјаве и дела од важности за права и правне одношаје, па је према томе без значаја, да ли су та права и правни одношаји приватни или јавни.

в) Изјашњења и дела треба да су у *јавним исправама оверена*, као да су учињена или да су се догодила.

1^о Она су *оверена* у јавним исправама онда, кад ове службе за доказ о њима. Тако порекло и место рођења детета су чињенице од правне важности, и оне ће бити оверене само онда, кад су унете у црквене протоколе рођених. Оне дакле не би биле оверене, кад су унете и. пр. у какав судски протокол, те онда не би могло бити говора о овом кривичном делу. Или и. пр. протоколи саслушања обвине-ног не служе за доказ идентитета његовог с оним, за кога се он представља.³⁾ Обвињени не би према томе извршио ово кривично дело, кад би се представно под лажним именом и као такав се у протокол заведе. Али би се друкчије имало узети за кривичну *пресуду*, јер она служи и за доказ идентитета осуђеног лица, против кога се је кривични спор водио.⁴⁾

Према *Binding-u* има се међутим узети, да су изјашњења и дела оверена у јавним исправама, чим су унета у такву једну исправу, без обзира на то, да ли ова јавна исправа

1) У § 271 немачког и. а. се вели: „изјаве, преговори или чињенице...“

2) Тако *Frank* § 271 II, *Olshausen* § 271, 4.

3) Ул. *Frank* § 271 II 1 Прот. *Binding* 2 283.

4) 2 283/4.

служи за доказ тих изјашњења и дела, јер издавалац јавне исправе јемчи, вели, за истинитост свију у њој садржаних чињеница. Но ово је очигледно нетачно, јер таква јавна исправа не служи за доказ оне чињенице као *јавна исправа*, т.ј. према сваком и против сваког, већ само против издаваоца, т.ј. као *приватна исправа*, те се има узети, да је чињеница оверена у једној приватној исправи.

2° Исправа треба да је *јавна*, т.ј. да служи за доказ у јавном саобраћају, н. пр. интабулациони протоколи, прквени протоколи рођења, венчања и смрти. Такве нису н. пр. оне исправе, које служе само за унутарњи службени саобраћај, као што су приватни лекарски протоколи, листе казнених завода о затвореницима.¹⁾ У § 149 се поред јавних исправа излишно помињу и јавне књиге и протоколи, јер су и они *јавне* исправе, кад служе за доказ права и правних одношаја.

г) Оверовање у јавној исправи издејствовано од извршиоца треба да је *материјално нетачно*, а оно ће према § 149 к. з. то бити онда, кад се изјашњења и дела, оверена као да су учињена или да су се догодила, у ствари:

1° *У опште нису догодила ништа су учињена* („а од тога није било ништа“). То би био случај н. пр. онда, кад је се ко у протокол рођених завео као отац новорођеног детета, а међутим то није тачно.

2° *Или су се догодила и учињена су, али на други начин* („или је било друкчије“). То би био случај н. пр. онда, кад би се у протокол судског претреса завело, да је оптужени извесну изјаву дао и потписао је, док је у ствари његов заступник то учинио.

3° *Или су учињена од другог лица, одн. догодила су се код другог лица* („или код других лица“). То би био случај н. пр. онда, кад би у протокол венчања било заведено, да се је А венчао с женском В, док се је у ствари с њом венчао В; или кад би у протокол рођења било заведено, да је крштено дете лица А, док је у ствари крштено дете лица В; или кад би у судски протокол било заведено, да је осуђени казну издржао, док ју је у ствари неки други издржао.

4° Или кад су се догодила код лица, одн. кад су учињена од лица, које нема назначена својства. Овај случај

¹⁾ Уп. *Frank* § 271 III, в. *Liszt* § 162 II. За ове листе је то ипаче прво спорно.

није изрично поменут као у § 271 немачког к. з., али се он може подвести под други случај. Тако постојао би овај случај, кад би А пријавио какво кривично дело као очевидца, док међутим он то није.

Могуће је, да је садржина материјално нетачна, па ипак да не постоји ово кривично дело. То ће бити случај онда, кад је исправом оверен само *текст* какве изјаве.¹⁾ Њена садржина може бити лажна, али њена тачност није оверена, већ само то, да је дата изјава такве и такве садржине.

2. Ово кривично дело је *свршено с оверавањем*. Није дакле потребна и употреба исправе. Но исправа треба да је потпуно начињена, да би дело било свршено. Ако се захтева и потпис чиновника, који је неправу правно, или онога, који је издејствовао оверавање, онда може постојати само покушај овог кривичног дела, ако потписи и неу стављени.²⁾

Ако би извршилац и употребио јавну исправу, извршио би тиме кривично дело употребе јавне исправе, у којој је нешто лажно оверено, из § 149 ал. 2, које би било на тај начин у реалном стицају с лажним оверавањем.

II. 1. Ово кривично дело може бити у идеалном стицају с *преваром*. То ће бити случај н. пр. онда, кад је оним оверавањем неко обманут, да учини нешто на штету своје имовине.

2. Оно може бити у идеалном стицају и с *фалсификовањем*. То ће бити случај онда, кад је лажно оверавање издејствовано средством какве фалсификоване писмене изјаве.

III. Лажно оверавање у јавним исправама се од неких назива *интелектуалним фалсификовањем исправа*, и за разлику од њега право фалсификовање исправа се означава као *материјално фалсификовање*. Овакав назив је међутим нетачан, јер између ова два кривична дела постоји битна разлика тако да се не могу сматрати као две врсте једног истог кривичног дела, фалсификовања: Право фалсификовање састоји се у подражавању или преимначавању *форме* оверавања, а без значаја је, да ли је *садржина* фалсификоване исправе истинита или не. Напротив лажно оверавање састоји се баш у томе, што је оверена садржина исправе

¹⁾ Ун. *Binding* 2 232.

²⁾ Ун. *Frank* § 271 VI, *Olehausen* § 271, 10.

лажна, што је дакле у *исправи оверена чињеница неистинита*, док је међутим сама исправа *крива*, нефалсификована, т. ј. форма оверивања нити је подражавана, нити измењена.¹⁾

IV. Кривац.

1. Извршилац је онај, који је издејствовао лажно оверивање.

2. У погледу виности разликују се *две врсте кривца* код овог кривичног дела према томе, да ли је извршилац дело извршио „у намери да себи или другима корист прибави или да другима штоди“ (§ 149 ал. 1.) или без ове намере, али *умишљајно* (§ 149 ал. 3). За првога је лажно оверивање *злочин*, а за другога *креступ*.

а) *Умишљај* се састоји у свести о свим наведеним елементима овог кривичног дела. На име потребна је свест, да се лице за оверивање у јавним исправама надлежно наводи, да лажно овери у извесној јавној исправи нешто, што је од важности за права и правне одношаје.

б) О намери, да се корист прибави или штоди, в § 115 I 1 б.

V. Казна.

1. Против кривца, који је ово кривично дело извршио у намери, да себи или другоме какву корист прибави или да другоме штоди, прописана је робија до седам година (§ 149 ал. 1 к. з.).

2. Против кривца, који је делао без оне намере, прописан је затвор до шест месеца (§ 140 ал. 3).

3. Против кривца из § 150 т. 2 к. з. био он извршилац или помагач прописан је затвор.

V. *Нарочита врста лажног оверивања у јавној исправи из § 150 т. 2 к. з.* — У § 150 т. 2 к. з. предвиђена је једна нарочита врста лажног оверивања у јавној исправи: *издејствовање лажног оверивања у пасошу, службеној књизи или каквој другој или подобној исправи*.

1. Ово је једна *кривилегирана* врста лажног оверивања.

2. Што се *виности* тиче, довољан је *умишљај*.

3. Лица, која су служила као *сведоци* при лажном оверивању у пасошу ит.д., помагачи су.

¹⁾ Ово означавање је учињено по уреду на art. 147 франц. к. з., који има за предмет *le faux intellectuel*. Уп. в. *List* § 162 I, *Frank* § 271 I а § 267 I.

§ 114. Лажно оверивање о стању нечијег здравља од стране лекара.

I. Ово кривично дело постоји према § 152 к. з., кад лекар изда лажну сведоџбу о стању нечијег здравља за употребу код каквог надлештва. Ово је дакле једна врста лажног оверивања: исправа је права, јер је заиста издана од једног лекара, али је њена садржина нетачна.

1. Радња се састоји дакле у давању лажне сведоџбе о стању нечијег здравља. У сведоџби се овери и. пр., да А пати од те и те болести, док међутим он од ње не пати, већ од неке друге, или је потпуно здрав. Да ли је пак тврђење у њој садржано о стању нечијег здравља нетачно, има се утврђивати с обзиром на стање здравља лица у питању у време издавања сведоџбе.

2. За постојање овог кривичног дела су потребна два специјална услова инкриминације:

а) Да је издавалац сведоџбе какав лекар („или видар“). По овоме се разликује ово кривично дело од фалсификовања лажне лекарске сведоџбе из § 151 к. з.

б) Да је лажна сведоџба намењена, да буде употребљена код каквог надлештва.

3. Ово кривично дело је свршено с издавањем лажне сведоџбе, т.ј. онда, кад је сведоџба начињена. Није дакле потребно, да је она употребљена.

II. *Кривац.*

1. *Извршилац* је само лекар. Друга лица могу бити дакле само подстрекачи или помагачи.

2. *Што се висиости тиче*, потребан је *умишљај*. Лекар треба да је свестан.

а) Да даје лажну сведоџбу о нечијем здрављу; и

б) Да је сведоџба намењена за употребу код каквог надлештва.

III. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор до једне године и забрана лечења за неко време. Ако је кривац у служби државној, прописано је против њега и лишење звања поред наведених казни (§ 152 к. з.).

§ 115. Употреба лажне исправе.

1. Употреба исправе је употреба фалсификоване исправе или праве исправе, у којој је нешто лажно оверено, од стране лица, које дотичну исправу није начинило. И сама дакле употреба исправе, која је лажна било по форми оверавања било само по својој садржини, сматра се као само-стално кривично дело. Но с обзиром на то, да ли је исправа лажна по форми оверавања или само по својој садржини, разликују се више врсти употребе лажне исправе:

1. Употреба лажно начињене или преиначене¹⁾ праве исправе, т.ј. фалсификоване исправе (§ 147 а. л. 2 к. з.).

а) Ако је лажна исправа начињена у виду писмена наведених у § 148 к. з. (в. § 112), онда и употреба овакве исправе спада под § 148 к. з.

б) Што се вистинити тиче, потребни су:

1^о Умислај. Он се састоји у свести, да је исправа лажна, и да се она употребљује.

2^о Намера, да се себи или другојме каква корист прибави, или да се другојме шкоди.

(1) Без значаја је, да ли је намеравана корист морална или материјална.

(2) Не захтева се, да је корист противправна, т.ј. она намера постојаће и онда, кад извршилац има право на намеравану корист.¹⁾

(3) Пошто корист не мора бити противправна, то њој не мора одговарати штета онога, према коме се исправа употребљује. Довољна је и пр. намера, да се отклони од себе каква штета.

(4) Ова намера неће постојати онда, кад се је фалсификатор хтео ослободити плаћања, које је обећао за какву неморалну радњу, јер он на ово плаћање није обвезан, те и ослобођење од истог не представља никакву корист.²⁾

(5) Није потребно овде као код преваре, да се је корист намеравала остварити самим кривичним делом, т.ј. употребом исправе, јер то не одговара природи овог кривичног дела, нити се захтева. Зато ће бити оне намере и онда, кад

¹⁾ Тако *Olshausen* § 268, 2. Прот. *Binding* 2 261. *Frank* § 268 I 1, јер, неле они, било би неразумљиво, зашто неко треба бити строжије кажњен онда, кад хоће да постигне оно, на што има право.

²⁾ Тако *Olshausen* § 268, 2, в. и *Frank* § 268 I 1. Прот. уопште немачки *Reichsgericht*.

се је исправа употребљива за награду или за обећање какве награде.¹⁾

(6) Што се тиче намере, да се другима шкоди:

α) Штета не мора бити имовнишка као ни корист.

β) Довољно је, да се намерава нанети штета ма коме трећему, дакле не баш ономе, према коме се исправа употребљава, јер се вели „другоме“.

(7) Без значаја је за постојање кривца, да ли се је намера прибављања користи или nanoшења штете остварила.²⁾

(8) В. о намери прибављања користи и код преваре (§ 59 VI б.).

2. Употреба лажно начињеног или преимаченог привог писма, служитељске књиге или друге подобне исправе (§ 150 т. 1 к. з.).

а) Што се тиче виности, овде је потребан *умишљај*.

б) Прописана је казна затвора до два месеца (§ 150 ал. 1).

3. Употреба лажно начињене или преимачене праве, т. ј. фалсификоване лекарске сведочење (§ 153 к. з.).

а) Што се тиче виности, потребни су:

1° *Умишљај*. За исти је потребна свест, да се употребљује фалсификована лекарска сведочење.

2° *Намера преваре каквог надлежства* (§ 151: „какве власти“).

б) Прописана је казна затвора од једног до шест месеца (§ 153 к. з.).

4. Употреба јавне исправе, у којој је нешто лажно оверено (§ 149 ал. 2 к. з.).

а) Што се виности тиче, важи исто, што и за лажно оверавање у јавној исправи. У погледу исте се разликују две врсте кривца (в. § 113 IV 2).

б) Прописане су исте казне као и против кривца код лажног оверавања у јавној исправи:

1° Робија до осам година против онога, који је исправу употребљивао у намери, да себи или другоме какву корист прибави или да другоме шкоди (§ 149 ал. 2 к. з.).

¹⁾ Уп. *Othausen* § 268 2.

²⁾ „За појам дела из § 111 и другог одељка § 147 к. з. вели К. С. (1910. Бр. 7491, II. § 147, ст. 7), није битан елемент то, да је прављењем лажне исправе и употребом њеном допета и прибављена корист или причињена штета коме. Битан је дакле елемент, да се лажна исправа начини и употребљива у намери, да се корист прибави или коме штета нанесе, а не тражи се, да је то фактички и насушило“.

2' Затвор до шест месеца, ако оне намере нема (§ 149 ал. 3 к. з.).

в) Кад је исправа, у којој је лажно оверавање извршено, *искош. служитељска књига или друга књига подобна исправи*, онда постоји употреба исправе из § 150 к. з.:

1^о Овде је довољан *улишљај*. Не разликују се дакле две врсте кривца у погледу виности.

2^о Казна је затвор до два месеца (§ 150 к. з.).

5. *Употреба лажне сведоџбе о стању нечијег здравља* (§ 153 к. з.).

а) Што се *виности* тиче, потребни су:

1^о *Улишљај*. За исти је потребна свест, да се употребљује лажна лекарска сведоџба о стању нечијег здравља.

2^о *Намера пресаре каквог надлежства* (§ 151 к. з.: „какве власти.“)

б) Прописан је затвор од једног до шест месеца (§ 158 к. з.).

II. 1. За постојање *кривичног дела* употребе *лажне исправе* потребан је један *специјалан услов инкриминације*: да онај, који исправу употребљује, *није исти начинио*.

2. За постојање *кривца* код кривичног дела употребе *лажне исправе* потребан је један *специјалан услов кривичне одговорности*: да онај, који је лажну исправу употребио, *није то учинио у споразуму с оним, који ју је начинио*. јер би онда он био *саизвршилац* овога, те би био кривац код фалсификовања исправе.

ГЛАВА XLIX.

Кривична дела због лажних новаца.

Књижевност. — *Суботић* Злочини и преступи због лажног новца 1907. *Lüwenstein* Die Verbrechenskonkurrenz mit besonderer Berücksichtigung der Münzfälschung 1883. *Gubser* Die Münzverbrechen in der Strafgesetzgebung der Schweiz 1891. *Merkel* II II § 312. *Caspar* Abschleichen falsches Geldes 1896. *Sifex* Die Vollendung der Fälschungsdelikte 1899. *Gerland* Die Geldfälschungsdelikte des deutschen R St G B 1901 (G S 59 81). *Schlütter* Die Gelddelikte des R St G B 1906. *Kuhn* Die Geldfälschungsdelikte im deutschen Strafrecht 1907. *Thomsen* G S 30 413. *Köhler* Vergl. D. Bes. T § 203.

§ 116. Појам новца.

1. *Новац је материја, који је од државе оверена каквим видљивим знаком као мерило вредности.*¹⁾

1. Без значаја је, да ли је ова материја од метала или од хартије (§ 145 ал. 1 к. з. „метални или папирни новац“).

2. Без значаја је, да ли је новац *домаћи* или *стран*. Стран новац може бити објекат следећих кривичних дела и онда, кад је његов течај у Србији забрањен.²⁾

3. Новац остаје новац, и ако је *стварно* изгубио течај, јер је он ипак још новац. Но ако је он *правно* изгубио течај, као што је случај с *опозваним* или *ван стечаја стављеним новцем* (§ 145 ал. к. з. „*оборен новац*“) он престаје бити новцем, и ако је *стварно* још у течају.³⁾

4. Предмет, који се у саобраћају прима као новац, али није од државе признат (н.пр. бенци), није *правно* новац, те не може бити објекат следећих кривичних дела.⁴⁾

¹⁾ Уп. в. *Liszt* § 158 III 1, *Frank* стр. 252 I, *Olshansen* § 146. 2.

²⁾ Уп. *Frank* стр. 252 I, *Olshansen* § 146, 2. *Binding* 2 313, *Halschner* 2 572, *Oppenhof* § 146, 3. *Gerland* 131.

³⁾ Тако *Frank* стр. 252 I, *Olshansen* § 146. 2. *Binding* 313. *Meyer—Allfeld* 614. *Gerland*, 32. Упот. *Köhler* 213, *Oppenhof* § 146, 3, *Merkel* II II § 220 II 1 за случај, кад је он у ствари још у течају.

⁴⁾ В. К. С. (1893. Бр. 9371, в. Н. § 145 ст. 1.

5. Лажно начињен новац у опште није новац. То исто важи и за преиначен прави новац, ако је фалсификован по *садржини* или по *форми*.¹⁾ Ово није случај, кад је н.пр. никлен новац позлаћен.

II. Са државним металним или папирним новцем су изједначени у погледу кривично-правне заштите дане у гл. 13 Казн. Зак.:

1. *Монополирани формулари или хартије, таксене, коштанске, крчмаринске и у опште друге монополиране марке* — чл. 22. зак. о установљењу нових државних монопола од 1893. и чл. 46 зак. о таксама. од 1911.

2. *Банкноте,²⁾ акције, купони и талони Народне Банке* — чл. 13. зак. о Народној Банци од 1883. год.

§ 117. Фалсификовање новца.

I. У § 145 к. з. разликују се две врсте фалсификовања новца:

1. *Прављење лажног новца* (ал. 1: „Ко папирни или метални новац *гради*“). Ова врста фалсификовања новца одговара првој врсти фалсификовања исправа: прављењу лажних исправа (§ 147 ал. 1 к. з.).

а) *Ради* се састоји у прављењу лажног новца, т.ј. новца, који има изглед правог, од извршиоца подржаваног новца.

1⁰ Без значаја је међутим, да ли лажан новац има мању металну вредност од подржаваног правог новца или исту.³⁾

2⁰ Лажан новац ће имати изглед правог онда, кад је како по знацима тако и по дебљини (ако је метални) и по боји *сличан* правом.⁴⁾ Без значаја је међутим, у којој му је мери сличан. Неки пак захтевају, да му је у толикој мери сличан, да се разлике могу приметити само при напрезању веће пажње од оне, која је обична у новчаном саобраћају, другим речима да се у овом саобраћају може односно лажног новца изазвати обмана, као да је он прави новац.⁵⁾ Но

¹⁾ Уп. *Binding* 2 314.

²⁾ Оне су „папирни новац“ (§ 145 ал. 1 к. з.), те је било излишно овде и њих поменути.

³⁾ Уп. в. *Liszt* § 159 I 1, *Binding* 2 315.

⁴⁾ Тако *Hülschner* 2 574, *Binding* 2 315/316, *Meyer-Altfeld* 615.

⁵⁾ Тако *Frank* § 146 I 1, в. *Liszt* § 159 I 1, *Olshausen* § 146, 3, *Oppenlof* § 146, 4. *Gerland* 68 захтева такву сличност, да је могућа циркулација.

овај је критеријум и сувише неодређен, да би се постојање овог кривичног дела ставило у зависност од њега.

3° Без значаја је наравно, да ли је извршилац при прављењу лажног новца имао при руци прави новац, иага је подражавао према сећању.¹⁾

4° Прављење лажног новца постојаће и онда, кад не постоји прави новац од вредности, која је на лажном новцу назначена.²⁾ То би био случај онда, кад би се направно н. пр. сребрни новац од 10 динара.

5° Постоји прављење лажног новца и онда, кад се изменама лажном новцу, који се већ налази у саобраћају, да већа вредност или му се повећа изглед правог новца.³⁾

6° Постоји прављење лажног новца и онда, кад се лице и наличје каквог правог новца, н. пр. наполеона, одноје и наместе на други метал, н. пр. на бакар.⁴⁾

7° Кад ко „обореном металном или папирном новцу променама на њему (н. пр. изменом године) вид још вредног новца даје“ (§ 145 ал. 1 к. з.), он тиме прави лажан новац, јер „оборен“ новац није више новац (в. горе). Зато је овај случај излишно поменути засебно у § 145 ал. 1 к. з. поред прављења лажног новца.⁵⁾

б) Ова врета фалсификовања новца *свршена је* самим тим, што је лажан новац начињен, за разлику од прављења лажне исправе, где се захтева и употреба исте, да би фалсификовање било свршено (147 ал. 1 к. з.). Ако начињен лажан новац није сличан подражаваном правом, постојао би покушај овог кривичног дела.⁶⁾

2. *Преначавање новца, који се овоме даје изглед веће вредности* (§ 145 ал. 1 к. з.). Ова врета фалсификовања новца одговара другој врети фалсификовања исправе: преначавању праве исправе (§ 147 ал. 1 к. з.).

1) Уп. *Frank* § 116 I 1.

2) Тако *Frank* § 146 I 1, *Binding* 2 3 5, *Olshausen* § 146, 3. Прот. *Oppenhof* § 146, 3, *Gerland* 145, али и овакав новац је овакав за новчани саобраћај, нарочито, кад се излажу у виду странци.

3) Уп. *Olshausen* § 146, 3, *Binding* I 315, *Oppenhof* § 146, 6, *Gerland* 146.

4) Тако *Olshausen* § 146, 3, *Binding* 2 327, *Gerland* 147. Прот. *Hälschner* 2 582, *Oppenhof* § 146, 3, према којима постоји тада случај § 150 немачког к. а. (§ 146 ал. 1 ст. 1 нашег к. з., в. ниже).

5) Уп. *v Liszt* § 159 I 1.

6) Уп. *Olshausen* § 146, 3, *Binding* 2 315.

а) *Радна* се састоји у таквом преименавању новца, да се овоме даје изглед *веће* вредности.

1° Без значаја је код металног новца, да ли је онаква измена постигнута преименавањом знакова или садржине или само полирањем, посребравањем, или позлаћивањем.¹⁾

2° Као и код првог случаја фалсификовања новца (в. 1 а 4°), и овде је без значаја то, што не би постојао прави новац оне вредности, која је преименењем дата.²⁾

б) Ова врста фалсификовања новца свршена је самим тим, што је преименењем новцу дат изглед веће вредности, за разлику од преименења праве исправе, где се захтева и употреба исте, да би фалсификовање било свршено (§ 147 ал. 1 к. з.). Ако преименењем новцу није дат изглед веће вредности, постојаће само покушај.³⁾

II. Постојаће *једно* кривично дело фалсификовања новца, и ако је извршилац направио више истородних или различитих комада лажног новца, одн. и ако је преименењем дао изглед веће вредности већем броју истородних или различитих комада новца.⁴⁾ Ово важи и онда, кад је ове радње понављао у више махова *с већим различитим временима.*⁵⁾ Фалсификовање новца је дакле кривично дело, где је равнодушан број проузроковања, и то како у погледу броја радњи тако и у погледу броја објекта радњи (в. О. Д. § 39).

III. Питање, да ли је могућ *идеални* стипцај између фалсификовања новца и *фалсификовања исправе*, може се поставити онда, кад се новац сматра као *исправа*. На ово се питање има одговорити одречно, јер би § 145 ал. 1 к. з. био тада *lex specialis* према §-у 147 ал. 1 к. з.⁶⁾

¹⁾ Тако *Olshausen* § 146, 8. *Frank* § 146 I 2 а, *Binding* 2 317, *Meyer-Allfeld* 614 пр. 9. Прот. *Berner* 422 за случај посребравања, полирања и позлаћивања. „Посребрени или позлаћени грош остаје, вели он, ипак прави грош.“ Ово је тачно, али се оном изменом даје грошу изглед веће вредности, и тиме се могу обманути паричито страници (ви. *Binding* loc. cit. пр. 6). Прот. и *Kohler* 228 (у колико је неправа, новац се, вели, онда ни у колико не мења). Овакав новац, може према њима бити само средство за прелару.

²⁾ Уп. *Olshausen* § 146, 8.

³⁾ Уп. *Olshausen* § 146, 8.

⁴⁾ Тако *Frank* § 146 IV, *Hülseher* 2 576, *Olshausen* § 146, 11, *Gerland* 164. Тако и *Binding* 2 322, али узима, да постоје више кривичних дела, кад су од извршиоца фалсификовани новци равне прете (јер је онда, вели (323), више дражашних знакова злоупотређено).

⁵⁾ Прот. *Binding* 2 323, узимајући, да онда постоји реални стипцај.

⁶⁾ Тако *Frank* § 267 IX, *Olshausen* § 267, 51, *Binding* 2 331. Прот. *Hülseher* 2 538, наводећи за разлог то, што се за постојање свршеног кривичног дела фалсификовања новца не захтева употреба новца. Тако и *Gerland* 316.

IV. *Кривац.*

Што се тиче *виности*, захтева се *умишљај*.¹⁾ Он се састоји у свести, да се лажан новац прави, одн. да је новац преиначен тако, да му је дат изглед веће вредности.

V. *Казна.*

За обе врсте фалсификовања новца прописана је робија од две до десет година (§ 145 ал. 1 к. з.) с одузимањем лажног новца и оруђа, којим је начињен (§ 146 ал. 2 к. з.).

§ 118. ОСТАЛА КРИВИЧНА ДЕЛА ЗБОГ ЛАЖНОГ НОВЦА.

I. *Стављање у течај лажног новца* (§ 145 ал. 2 к. з.).

1. а) Овде је *услов инкриминације*, да лажан новац није од онога, који га пушта у течај, *кримљен као прави новац* (в. III 1 а). Без значаја је међутим, на који га је други начин прибавио, тако да је довољно и прибављање преваром, крађом или којим другим недопуштеним начином или наласком.

б) *Радња* се састоји у пуштању лажног новца у течај.

1^о Довољно је, да је један једини комад новца пуштен у течај.²⁾

2^о Потребно је да је лажан новац пуштен у течај као *прави новац*.³⁾

2. Постојање *једно* кривично дело стављања у течај лажног новца, и ако је извршилац *више пута* лажан новац протурно једном или разним лицима.⁴⁾

3. *Кривац.*

а) *Извршилац* овог кривичног дела не може бити онај, који је новац фалсификовао. Он се има сматрати неключично као извршилац фалсификовања новца (§ 145 ал. 1 к. з.), јер фалсификовање консумује сва доцнија располага-

¹⁾ У § 146 немачког к. п. се захтева *намера*, да се новац као *прави употребити или да се ипаче стио и саобраћај* (в. *Frank* § 145 II, *Olshausen* § 146, 5, с. *Liszt* § 159 I).

²⁾ Уп. *Olshausen* § 147 3 а.

³⁾ Тако *Frank* § 147 I а б (ово се, вели, подразумева), *Hätscher* 2 375, *Binding* 2 324, *Gerland* 111. Прот. *Olshausen* § 147 3 а, *Oppenhof* § 147, 11.

⁴⁾ Уп. *Frank* § 147 II. *Olshausen* § 147, 5, К. С. (1907. Бр. 135, в. II. § 145 ст. 2). Ово одговара, како примећује умесно К. С. самом етимолошком значају речи „ставља у течај“. Број понављања има утицаја само на одмеравање казне.

ња фалсификованим новцем.¹⁾ Но ако би он био већ кажњен за фалсификовање, па би новац пре осуде фалсификован доцније пустио у течај, он би био извршилац овог кривичног дела.²⁾

Подстрекачи и *помагачи* у фалсификовању новца могу бити *извршиоци* овог кривичног дела, и имају се тада не-кључиво за њ' казнити.³⁾

б) Што се *виности* тиче, потребан је *улишљај*. Он се састоји у свести, да је новац лажан, и да се он пушта у течај. Није потребно, да свест о лажности новца постоји и у тренутку, кад је лажан новац од извршиоца прибављен.

4. *Казна.*

За ово кривично дело прописана је робија од две до десет година (§ 145 ал. 2 к. з.) с одузимањем лажног новца (§ 146 ал. 2 к. з.) исто као и за само фалсификовање новца.

II. *Доношење лажног новца са стране* (§ 145 ал. 2 к. з.).

1. а) И овде је потребан исти услов инкриминације као и код претходног кривичног дела (в. I 1 а).

б) Радња се састоји у доношењу новца из *иностраниства* у Србију.

в) Из тога што се за појам кривца захтева намера, да донесен лажан новац „*распростра*“, излази, да ће ово кривично дело постојати само онда, кад је донесена *већи количина* новца, јер израз „*распрострети*“ претпоставља за разлику од израза „*ставити у течај*“ већи број примерака.⁴⁾

2. *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребни су:

а) *Улишљај*. Он се састоји у свести, да је унет лажан новац.

¹⁾ Тако *Frank* § 147 I 1. и *Vergl. T. Bes. F 5 169. Olshausen* § 146 6, *Binding* 2 325, *Kohler* 226, *Merkel* H N 3 222, *Oppenhof* § 146, 11. K. C. (1909. Бр. 9537 и. II. § 145 ст. 4. „Онај који сам собом прави лажан новац, вели *K. C.*, прави га у циљу протурара и ставља га у течај, те за то остварујући тај свој циљ, он по чини тиме и још које друго дело, него само оно предвиђено у I од § 145 к. з., а по II од. овог зак. прописана казни се онај, који у течај ставља новац, а није га он и правио“. *Прот Gerland* 166, *Halschner* 2 589. Први сматра пуштање у течај као прелару и фалсификовање исправе.

²⁾ Тако *Frank* § 147 I 1, *Binding* 2 325.

³⁾ Уп. *Binding* 2 326, *Frank* § 147 I.

⁴⁾ Тако *Frank* § 147 I 2 6, *Olshausen* § 147, 3 6, *Halschner* 1578, *Gerland* 117/8. *Прот. Oppenhof* § 147, 11.

б) *Намера, да се лажан новац распоростре.* Но није потребна намера, да се он у Србији распоростре.¹ Тако био би кривац онај, који би лажан новац набавио у Аустро-Угарској и пронео га кроз Србију на путу за Турску, где намерава, да га протурни.

3. *Казна.*

Прописана је пета казна као и за претходно кривично дело (в. I 3).

III. *Протурање лажног новца од извршиоца примљеног као правог* (§ 146 ал. 1 к. з.).

1. а) Ово кривично дело се разликује од првог тиме, што је овде потребно, да је извршилац лажан новац *примљено* као *прави*, т.ј. да му је од неког *дат* као *прави* новац, пошто примању одговара давање.¹ Према томе, онај који би лажан новац *примљено* као *лажан* или га је нашао, украо, у опште једнострано узео, не би протурањем извршио ово кривично дело, већ оно прво, т.ј. стављање у течај лажног новца.³

б) Радња се састоји у протурању (издавању) другима примљеног лажног новца.

1^о Довољно је, да је један једини комад новца издат (в. I 1 б 1^а).

2¹ Изрично се захтева, да се лажан новац изда као *прави*.

2. В. I 2.

3. Ово кривично дело је *свршено* с издавањем лажног новца другоме. И за *покушај* се казни (§ 146 а. 2 к. з.).

4. *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. За исти су потребне:

а) Свест код извршиоца у тренутку *примања* лажног новца, да је овај *прави* новац.

¹ Тако в. *Liszt* § 159 II 2, *Olshausen* § 147, 3 б, *Oppenhof* § 147, 12, *Hülschner* 2 580, *Gerland* 263. Прот. *Binding* 2 325.

² Тако *Frank* § 148 I 2, *Binding* 2 320, в. *Liszt* § 159 II, *Hülschner* 2 581, *Merkel* II II 3 224.

³ Према неким су довољне и последње две радње, ако је само извршилац новац као *прави* тада држао (*Olshausen* § § 148, 1. *Meyer—Allfeld* 616, *Oppenhof* § 148, 2).

б) Свест у тренутку издавања лажног новца другом, да је он *лажан*.

в) Свест, да се лажан новац другом издаје као *прав* новац.

5. *Казна.*

За ово кривично дело прописани су затвор до три месеца или новчана казна до педесет талира (§ 146 ал. 1 к. з.) е одузимањем лажног новца (§ 146 ал. 2).

IV. *Издавање под потпуну вредност правог новца, чија је вредност од извршиоца обрезивањем смањена* (§ 146 ал. 1 к. з.).

1. а) *Рађа* се састоји у издавању новца под потпуну вредност, и ако је ова обрезивањем смањена.

1^о Довољно је, да је један једини комад новца другоме протурен. В. I 1 б 1^а.

2^о Потребно је, да је новцу вредност *обрезивањем* смањена.

(1) Без значаја је, да ли је обрезивање извршено механичким или хемијским путем.

(2) Објекат може према томе бити само метални новац.

3^о Потребно је, да је извршилац другоме издао новац под потпуну вредност.

б) *Услов је ишкришњавање*, да је новцу обрезивањем смањена вредност од самог онога, који га даје под потпуну вредност, што је изрично у закону наглашено.¹⁾

2. В. I 2.

3. Ово кривично дело *свршено* је с протурањем новца. И за *покушај* се казни (§ 146 ал. 2 к. з.).

4. *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребан је *ушкришљај*. За исти су потребне:

а) Свест код извршиоца, да је новцу обрезивањем смањено вредност.

б) Свест, да новац другоме издаје под потпуну вредност.

5. *Казна.*

За ово кривично дело прописани су затвор најмање три месеца и новчана казна од педесет до пет стотина талира (§ 146 ал. 1) е одузимањем новца (§ 146 ал. 2).

¹⁾ Према § 150 немачког к. з. казни се и онај, који новац није сам обрезао, али га протура из *кашке* или у *сприву* с оним, који му је вредност смањено.

ОДСЕК VI.

КРИВИЧНА ДЕЛА ПРОТИВ ПРАВОСУЂА.

ГЛАВА I.

Подржавање (јатаковање).

Амжжсоност. — Villnow Raub und Espressung. Begünstigung und Hehlerei 1875. Grebener Begünstigung und Hehlerei 1879. v. Buri G S 29 14. Kohler Studien I 154, S 260. Rethwisch Begünstigung 1880. Waldthausen G A 29 375. Stenglein Z 4 487. Nie-land Über Zusammentreffen von Begünstigung mit Teilnahme 1892. Just Z 15 855. Kohler G S 61 44. Süssheim Die Begünstigung 1898. Lohmeyer Das Wesen der Begünstigung 1904. Hergt G S 76 293. v. Lilenthal D J Z 6 101. Loening Z 5 549. Günther I 236. Ghan Die Begünstigung 1910. Beling Vergl. D. Bes. T. 7 1.

§ 119. Подржавање (јатаковање).

I. Подржавање је помагање извршиоцу после извршења каквог злочина или преступа, да избегне казну или да са-чува корист, коју је оним кривичним делом прибавио (§ 50 к.з.).

1. Подржавање претпоставља дакле извршење каквог злочина или преступа. Подржавање иступа није према томе кривично дело.

а) Без значаја је, да ли су подржавани злочин или пре-ступ из општег, споредног или посебног казненог законо-давства.¹⁾

б) Могуће је наравно подржавање у односу на какав посебан злочин или преступ (в. О. Д. § 63 II 4) од стране лица, које не може бити извршилац тог злочина или пре-ступа.²⁾

в) Пошто тужба повређеног није услов инкриминације,

¹⁾ Уп. Olshausen § 257, 4. Binding Z 646, Beling 17, Oppenhof § 257, 4. Прот. Коррманн Teilnahme an militärischen Verbrechen 33.

²⁾ Уп. Frank 257 II.

т.ј. није елемент у појму кривичног дела, то подржавање, постоји и онда, кад је подржавани злочин или преступ кривично дело по тужби повређеног и овај тужбу није подигао. Но разуме се, да се пре подизања ове тужбе не може повести истрага против подржаваоца.

г) Није потребно, да је извршилац подржаваног злочина или преступа *кривац*. Истина у § 50 се употребљава израз „кривац“ („Ко би кривцу...“, али да он овде није употребљен у свом техничком значењу, види се из §§-а 250 а и 250 б к. з., у којима се предвиђа тешко подржавање и где је употребљен израз „лице“ („ко *лицила*, која су какву крађу или утају... учинила...“). Овако се мора узети у толико пре, што би било неправедно и противно циљу законодавчевом, да се подржавање сматра као кривично дело само онда, кад је извршилац претходног злочина или преступа кривац.¹⁾

2. *Радња* се може састојати дакле или у *помагању извршиоцу*, да избегне казну за злочин или преступ, који је извршио, или у *помагању извршиоцу*, да сачува корист, коју је прибавио злочиним или преступним од њега извршеним. Према овоме се разликују две врсте подржавања: *лично*, чија се радња састоји у помагању прве врсте, и *стварно*, чија се радња састоји у помагању друге врсте.

а) За постојање радње подржавања није потребно, да је извршилац услед помагања заиста избегао казну или сачувао корист прибављању кривичним делом. Али је потребно, да се је *положај његов услед помагања заиста побољшао.*²⁾ У противном случају постојао би само покушај, н.пр. онда кад би се ко безуспешно трудио, да наведе вештаке на давање лажног мишљења у корист оптуженог.

1° Радња се код *личног* подржавања може састојати и

¹⁾ У § 257 немачког к. з. вели се: „Ко по извршењу каког злочина или преступа помогне извршиоцу или саучеснику...“ Узимајући, да је и више елемент кривичног дела, немачки иници су принуђени, да поричу постојање кривичног дела подржавања, кад извршилац подржаваног кривичног дела није ниш (к. з. пр. *Frank* § 257 II 1. в. *Liszt* § 182 III, *Meyer-Altfeld* 561, *Olshausen* § 257, 4). Противно узима *Heitzog* G A 29 127.

²⁾ Тако *Frank* § 257 V и Z 12 139, в. *Liszt* § 183 I 1 б, *Meyer-Altfeld* 562, *Köhler* G S 61 56; Прот. *Belbig* 31, *Hälschner* 2 876, *Meyer* 66 II. 1, према којима је довољно, да је радња била управљена на помагање, и *Olshausen* § 257, 10, *Binding* 2 655, *Oppenhof* § 257, 17, *Gretener* 103, према којима је поред овога потребно и то, да је радња управљена на помагање била *подобна* да прозведе последицу у питању.

пр. у уништењу трагова кривичног дела и доказних средстава, давању каквог лажног сведочанства, лажном сведочењу у корист оптуженог, давању средстава за бегство, ослобођењу затвореног извршиоца,¹⁾ прикривању извршиоца,²⁾ противправном одбијању сведочења, утицају на сведоке, издржавању казне липења слободе и плаћању новчане казне под именом извршиочевим,³⁾ лажном признању себе самог као извршиоца, спречавању пријаве и противдужносној непријави,⁴⁾ стављању лажних података у молби за помиловање поднетој за некога⁵⁾ итд. Није међутим радње подржавања подстрекавање и помагање у самоубиству,⁶⁾ давање средства за плаћање новчане казне или накнада већ плаћене новчане казне,⁷⁾ подстрекавање повређеног да не подигне тужбу.⁸⁾

1) Она прета подржавања биће у идеалном стицају с кривичним делом из § 98 к. в. Тако *Frank* § 257 V 1, *Olshausen* § 258, 20, *Binding* 2598. Према неким у овом случају постоји само кривично дело из § 98 к. в. (тако *Beling* 21, *Kohler* 70).

2) Она прета подржавања биће у идеалном стицају с кривичним делом из § 98 а к. в.

3) Тако *Frank* § 257 V а, в. *Liszt* § 183 III 2, *Binding* 2 651, *Olshausen* § 257, 21. Прот. *Meyer-Alfeld* 561, *Köhler* 71, в. *Bar Gesetz und Schuld* 2 774, в. *Buri* G S 29 45 (не постоји тада подржавање).

4) Уп. *Frank* § 257 V 1. Према неким само је спречавање пријаве подржавање (тако в. *Liszt* § 183 III 2).

5) Тако *Frank* § 257 V 6, в. *Liszt* § 183 III 2, *Meyer-Alfeld* 561, *Olshausen* § 257, 19, *Rüd. Stengl* 9, *Beling*. Наравно потребно је, да је лажан податак подобан, да пронаведе последицу у питању. — Према неким постојаће у овом случају само онда подржавање, кад су уз молбу засновану на оних подацима приложене лажне исправе (тако *Hiltscher* 2 876, *Merkel* II II § 740, 4 427, в. *Buri* 45, *Gretener* 148). Према неким у овом случају не може никад постојати подржавање, пошто је, ипак, помиловање пограничено право владоца (тако *Oppenhof* § 257, 14).

6) Тако в. *Liszt* § 183 III 2, в. *Bar Gesetz und Schuld* 2 783, *Beling* 33. Прот. *Frank* § 257 V 1.

7) Тако в. *Liszt* § 181 III 2, *Meyer-Alfeld* 561. Према неким подржавање не постоји у овом случају само онда, кад је новац извршиоцу покљоњен или кад има да врати плаћену му новчану казну, а постојаће подржавање, кад је трећи платио за осуђеног без обнове враћања за свега, пошто је, ипак, само у прва два случаја новчана казна у ствари плаћена на имовне осуђеникове (тако *Olshausen* § 257, 21, *Frank* § 257 V 1 а, *Binding* 2 651). Но аргументат је неоснован, јер је и у трећем случају плаћени новац покљоњен осуђенику, те је тако и тада у ствари новчана казна плаћена на његове имовине. Према неким подржавање постоји само тада, кад је новчана казна плаћена на осуђеника против његове воље и кад му је покљоњен новац ради плаћања ове (тако *Haff* 21), а према неким само тада, кад је новац покљоњен ради плаћања новчане казне (тако *Gretener* 147, *Stoos Schweiz. Z. I* 363). Према неким увек постоји подржавање у овом случају (тако *Lehmann G A* 19 784, *Villnow Raub* 83, *Decken* 2 12 117, *Lammusch D. J. Z.* 2 432).

8) Овако се има узети из тог разлога, што кад је законодавац учинио остварење државног права на казну зависним од воље повређеног, он је самим тим учинио ово остварење зависним и од оних фактора, који утичу на стварање одлуке воље, да се не подигне тужба (уп. *Frank* § 257 V 1 е). Ако би ова одлука воље била принуђена, могла би постојати само принуда или изнуда, али не подржавање

2° Радња код стварног подржавања може се састојати само у оним делатностима, којима се отежава отклањање кривично правно релевантне последице претходног кривичног дела. Није дакле довољно то, што би се радњом повећавала корист прибављена претходним кривичним делом, пошто то не би била радња, која је управљена на то, да корист извршиоцу сачува према ономе, коме она правно припада.¹⁾ Тако не би било подржавања онда, кад би А излечио украденог коња или оправио украден сат. Било би га пак онда, кад би А средством уложне књижице украдене и предате му од лица Б подигао новац из завода.

б) Корист прибављена кривичним делом, на чије је очување управљена радња код стварног подржавања, не мора бити имовинска. То дакле може бити корист сваке врсте.²⁾

в) Кад постоји застарелост истраге или казне у погледу претходног кривичног дела, лично подржавање није више могуће.³⁾

г) Без значаја је, да ли се помоћ указује извршиоцу или иодстрекачу претходног кривичног дела.

3. Подржавање се разликује од помагања тиме, што оно није ни мало допринело извршењу кривичног дела, што оно дакле није услов последице. Према томе да би било подржавања, потребно је, да кривично дело подржаног већ постоји било као свршено било као покушано. Но код стварног подржавања претходно кривично дело мора наравно бити свршено, пошто онда, кад је кривично дело

(прот. *Frank* loc. cit.). Тако и *v. Liszt* § 183 III 2, *Gretner* 152, *Hülschner* 2 875.. Тако и *Olshausen* (§ 257, 3), али он сматра подизање тужбе као услов шикримишације у појму кривичног дела, те наводи као аргуменат за ово своје мишљење то, што пре подизања тужбе право државно на казну још не постоји, пошто још нема кривичног дела, те не може постојати ни подржавање. Но према чему ће постојати подржавање, ако је тужба већ подигнута, на се ко претњом, силом или обманом наводи на одступак, пошто тада, вели, већ постоји државно право на казну. Прот. *Binding* 2 653, *Merkel* H N 4 428, *Meyer-Altfeld* 560, *Köhler Studien* 1 58, *Köhler* G S 61 52, према којима је оводетрекавање на неодизање тужбе подржавање. Прот. и *Beling* 32, према коме је ово одетрекавање само одетрекавање на подржавање, но онда би нашло, да би проузитање подизања тужбе било подржавање.

¹⁾ Уп. *Frank* § 257 V 2, *v. Liszt* § 183 III 3, *Binding* 2 667, *Olshausen* § 257, 29, *Köhler* 75, *Köhler* 159, *Meyer-Altfeld* 560.

²⁾ Тако *Frank* § 257 VI, *Meyer-Altfeld* 560, *Oppenhof* § 257, 15, *Beling* 36, *Köhler* 77, *Villnon* 89, *Simonson* 30. Прот. *v. Liszt* § 83 III 3, *Olshausen* § 257, 30, *Binding* 2 667, *Hülschner* 2 866, према којима је потребно, да је та корист имовинска.

³⁾ Тако *Frank* § 257 II 1, *Olshausen* § 257, 32. Прот. *Binding* 1 667.

остало у покушају, није никаква корист могла њиме бити прибављена.

а) Кад је извршиоцу, подстрекачу или помагачу код претходног кривичног дела *пре* извршења овог била *обећано* лично или стварно подржавање по извршењу истог, онда је ово обећање *психичко помагаче* (в. О. Д. § 16 В. III 3). Према томе ако би по извршењу претходног кривичног дела заиста била указана помоћ, постојао би *реални стицај* између помагача у претходном кривичном делу и подржавања у истоме. Наш законодавац узима међутим у § 47 к. з., да постоји тада *само помагаче*, другим речима према њему је подржавање супсидиерно помагачу.

б) Код трајних кривичних дела указивање помоћи, да се створено противправно стање одржи, није наравно подржавање, већ саучешће у обланку помагача.

II. 1. *Подржаване себи самим* није противправно.¹⁾ То се види и из начина изражавања у § 50 к. з. („Ко би кривцу... помогао...“), јер се себи самом не може помагати.

2. С обзиром на то, да је подржавање супсидиерно помагачу обећањем тог подржавања пре извршења кривичног дела (в. горе), има се узети тако исто:

а) Да је узајамно подржавање између извршиоца и саучесника у претходном кривичном делу супсидиерно овом кривичном делу одн. саучешћу у њему.²⁾

б) Да су подстрекавање и помагаче од стране извршиоца или саучесника претходног кривичног дела у подржавању, које се њима самима од некога указује, супсидиерни претходном кривичном делу одн. саучешћу у њему.³⁾

1) Уп. *Frank* § 257 IV 1.

2) Тако *Frank* § 257 IV 2, *Kohler* 128 и G S 61 60, *Köhler* 61, v. *Kries* Z 7 565, *Hülschner* 2 882, *Merkel* II 4 425, v. *Schwarze* G S 24 377, *Herzog* G S 29 184, 34, 83, v. *Bar* 2 774. Прот. *Olshausen* § 257, 26, v. *Liszt* § 183 III 2, *Oppenhopf* § 257, 2, *Höpfner* Einheit und Mehrheit der Verbrechen 222, *Meyer-Allfeld* 563, *Beling* 7 56. *Hergt* G S 76 335, *Binding* 2 662, који позивајући се на то, да је подржавање самостално, од претходног кривичног дела дакле независно кривично дело, узимају, да постоји *стицај* (према некима увек реални, и. пр. према *Greteney*-у 161, док према другим може према околностима постојати и идеални стицај, и. пр. према *Olshausen*-у, *Meyer-Allfeld*-у, *Beling*-у loc. cit.).

3) Тако *Frank* § 257 IV 2, v. *Liszt* § 183 III 2, *Binding* 2 662, v. *Bar* 2 784, *Meyer-Allfeld* 562 и остали иници, који су наведени у претходној приредби као припаднице мишљења у тексту инвертора. Прот. *Olshausen* § 257, 27, *Beling* 56, *Oppenhopf*, § 257, 2, v. *Buri* G S 29 60, *Waldthausen* G A 29 393 као и код мишљења, на које се односи претходна приредба.

III. Личним се подржавањем спречава или угрожава *оства-рење државног права на казну*, а стварним *приватно-правно изравњање* проузроковане повреде права. Другим речима како личним тако и стварним подржавањем спречава се или угрожава наступање правних последица постојања кривичног дела и кривца. Према томе обе врсте подржавања имају за објекат *државно правосуђе.*¹⁾

1. Према неким само је лично подржавање управљено против правосуђа, док стварно има за објекат *имовину* и могуће је само код кривичних дела против имовине.²⁾

2. Према неким лично подржавање је управљено против правосуђа, а стварно подржавање има за објекат оно исто добро, које је објекат претходног кривичног дела, те се о њему има говорити у Општем Делу.³⁾

3. О томе, како се је некад сматрало подржавање, в. О. Д. § 16 В III 3.⁴⁾

IV. Вишеструко помагање у односу према једном истом претходном кривичном делу сачињава једно једино подржавање.⁵⁾ Претходно кривично дело везује дакле сва поједина помагања једно за друго и чини од њих једну целину. У томе се огледа акцесорност подржавања према претходном кривичном делу. Ово је дакле један случај, где је број проузроковања равнодушан.

V. В. § 67 III.

VI. *Кривац.*

1. Што се *виности* тиче, потребни су:

а) *Улишљај.* Он се састоји у свести:

¹⁾ Тако *v. Buri, v. Liszt* § 183 II, *Beling Grundriss* 91, *Birkmeyer Grundris* 71, *Geyer Grundriss* 2 151, *Hüllschrner* 2 859, *Meyer-Altfeld* 559.

²⁾ Тако *Binding* 2 635 и *Normen* 2 565, *Othausen* § 257, 31, *Lohmeyer* 56, *Hergt* 298, *Gretener* 105

³⁾ Тако *Beling* 205, *Ghan* 22. Уп и в. *Bar* 2 736, *Kriegsmann Z* 30 564, *Baumgarten Die Lehre v. d. Idealkonkurrenz* (1909) 71.

⁴⁾ И *Meyer* је у 5. изд сматрао подржавање као доцније помагање, те је у њему говорио у науци у случајешћу, у Општем Делу дакле.

⁵⁾ Тако *Frank* § 257 III, *Othausen* § 257, 26 (само за лично подржавање, пошто је према њему стварно подржавање кривично дело против имовине), *Kohler* 79/80.

1° Да је подржавани извршио какав злочин или преступ или да је био саучесник у истоме.¹⁾

(1) Не би према томе било умисљаја, кад би извршилац држао, да је претходно кривично дело какав преступ.

(2) Није потребно, да извршилац зна, који је то злочин или преступ, у односу према коме врши подржавање. Тако подржавалац крађљивца био би кривац и онда, кад не би знао, да се претходно кривично дело квалификује као крађа, или кад би држао у заблуди, да је оно утаја.

(3) Код личног подржавања потребно је и то, да извршилац држи, да подржавани има бити кажњен.²⁾

2° И у свести о томе, да се помоћ указује.

(1) Није међутим потребно, да извршилац познаје лично онога, коме помоћ указује.³⁾

(2) Није потребно, да је подржавани свестан помоћи, која му се указује, или да је вољан, да је искористи⁴⁾

б) *Налица:*

1° Код личног подржавања, да подржавани избегне казну.

2° Код стварног подржавања, да му се сачува корист, коју је злочином или преступом прибавио.

Није дакле довољна свест, да ће помоћ имати коју од наведених последица. Али је без значаја наравно крајњи мотив подржавања.⁵⁾ Тако био би кривац онај, који некога подржава зато, што би осудом његовом и он сам био компромитован.

2. За појам кривца код личног подржавања потребан је један специјални услов кривичне одговорности.⁶⁾ Потребно је на име, да подржавалац није подржаваном:

¹⁾ Тако *v. Litz* § 183 III 1 а, *Olshausen* § 257, 25, *Meyer-Allfeld* 562, *Beling* 26, *Oppenhof* § 257, 8, *Merkel* II II § 71¹, 4 427. Прот. *Binding* 2 657 (наводећи као разлог то, што лажик не познаје тројну деобу, и што је могуће, да је дело извршено у држави, у којој не постоји тројна деоба или у којој су другачије границе постављене између злочина, преступа и испуна), *Frank* § 257 VI 1, али узима, да је умисљај искључен, ако извршилац услед стварне заблуде држи, да је претходно кривично дело испуна.

²⁾ Уп. *Frank* § 257 VI 1, *Meyer-Allfeld* 562.

³⁾ Уп. *Frank* § 257 VI 2.

⁴⁾ Уп. *Frank* § 257 VI 2, *Meyer-Allfeld* 562.

⁵⁾ Уп. *Frank* § 257 VI 3.

⁶⁾ Према *Beling*-у у (39)40) ипак наведени односи еродирају су објективни услови искључена казне, другим речима с нашег гледишта они би били услови имплицитације.

а) Крвни сродник у правој, усходећој или нисходећој линији („колону“¹⁾) до ког било степена, а у побочној линији до четвртог степена (узимајући и овај степен).

б) Супруг одн. супруга.

в) Рођак по жени одн. по мужу, према којој одн. према коме се подржавани налази у крвном сродству у правој усходећој или нисходећој линији до ког било степена, а у побочној до другог степена (узимајући и овај степен).

г) Крштени кум и обрнуто подржавани подржаваоцу.²⁾

д) Поочим или помајка, поснтак или поћерка.

Наведени услов инкриминације важи како за извршиоца подржавања тако и за саучеснике у истоме.³⁾ Но он не важи у случају подржавања у напред обећаног (в. горе I 3 а).

§. 120. Нарочите врсте подржавања и кривца код подржавања (јатаковања).

1. *Подржавалац из користољубља.* — У 250 а к. з. сматра се као *нарочита*, тежа врста кривца подржавалац *из користољубља*, т.ј. подржавалац, који је дело извршио, да би себи *самоме* прибавио какву корист (§ 250 а: „за своју корист“).

1. Без значаја је и овде, какве је природе она корист т.ј. она не мора бити имовинска.⁴⁾ Тако постојао би кривац ове врсте, кад би ко подржавао какву женску, која је извршила крађу, да би с њом имао полни сношај.⁵⁾

2. Није наравно потребно, да је подржавалац постигао намеравану корист.

3. § 49 к. з. (в. § 119 I 3 а) важи и овде, пошто се у њему не поставља као услов за његову примену, да извршилац није делао из користољубљиве намере.

¹⁾ „Реч колена, вели К. С. (1902. Бр. 1479. II. § 50, ст. 3) употребљена је у место речи степен...“

²⁾ К. С. (1908. Бр. 13620, II. § 50 ст. 6) узима, да овде свуда и случај, кад је подржавалац крштавао децу подржаваног и обрнуто. „Закон једноме од ових куметава не даје, вели К. С., већу важност него другоме, као што се види и из §§ 43, 92 113 т. 4, § 204 крив. суд. пост., већ их сматра за једнаке“.

³⁾ Уп. *Frank* § 257 IX.

⁴⁾ Прот. овде *Binding* I 283, 2 661. Уп. *Frank* § 257 VII.

⁵⁾ Уп. *Olahausen* § 257, 39. Прот. *Frank* § 257 VII, према коме пролазна узривања, као што је обљуба, нису корист. Он захтева, да се намерана побољшање односа, које се може мерити.

II. *Тешко подржавање.* — У § 250 б к. з. сматра се као *нарочита, тешка* врста подржавања случај, кад је претходно кривично дело, у односу према коме се врши подржавање, *вајдуковање, разбојништво, разбојничка крађа, изнуда или опасна крађа.*

1. В. I 3.

2. Извршилац мора бити свестан свих особености дела, на основу којих се оно квалификује као разбојништво ит.д. Но није потребна свест о правној квалификацији тог дела, т.ј. свест да се оно сматра од законодавца као разбојништво ит.д.¹⁾ Уп. § 68 II.

III *Подржавање и подржавалац по занату или из навике* (§ 250 в к. з.). Ово је *колективно* подржавање, дакле једна нарочита врста подржавања, које се одликује од обичног подржавања тиме, што је сложено из више подржавања (и О. Д. § 38 I 2 и 3).

IV. *Подржавалац у поврату, који је два или више пута срискил судовима осуђен за подржавање* (§ 250 г к. з.).

1. Да би подржавалац био кривац ове нарочите врсте, потребно је дакле:

а) Да је осуђиван било за *тешко* (§ 250 а к. з.) било за *опасно* (§ 250 б к. з.) подржавање, према чему се разликује у две врсте (§ 250 т. 1 и 2 к. з.).

б) Да је осуђиван бар *два пута*.

в) Да је осуђиван *срискил судовима*.

г) Потребно је наравно и то, да две претходне осуде или бар две, ако их је било више, *нису застариле за поврат* према § 73 т. 2 к. з. (§ 250 г. посл. ал. к. з.).

2. Могуће је, да је подржавалац ове врсте у исто време подржавалац по занату или из навике (§ 250 в к. з.). У том се случају он има сматрати и осудити само као подржавалац из § 250 в к. з., ако је извршио подржавање из § 250 г т. 1, јер је појам подржаваоца ове врсте такав да обухвата подржаваоца из § 250 г т. 1 к. з. и против њега је прописана већа казна.

§ 121. Казна.

1. За *обично* подржавање прописани су новчана казна до двеста талира или затвор највише годину дана (§ 50 ал. 1 к. з.).

¹⁾ Тако *Frank* § 258 II, *Binding* I 383, *Köhler* 89.

II. 1. Против подржаваоца из користољубља прописан је затвор најмање месец дана с губитком грађанске части (§ 250 а к. з.).

2. „Ако има олакшавајућих околности, вели се у § 250 а посл. ал., затвор се може на осам дана спустити“. Олакшавајућих околности треба да има наравно најмање две. Оне сачињавају овде једну специјалну ублажавну околност.

III. 1. За опасно подржавање прописана је робија до десет година (§ 250 б к. з.).

2. „Ако има олакшавајућих околности, вели се у § 250 б посл. ал. к. з., затвором најмање шест месеци поред губитка грађанске части“. Уп. II 2.

IV. Против подржаваоца по занату или из навике прописана је робија до петнаест година (§ 250 в к. к.).

V. 1. Против подржаваоца у поврату код тешког (§ 250 а к. з., подржавања прописана је робија до десет година, а ако има „олакшавајућих околности“, затвор најмање шест месеца поред губитка грађанске части (§ 250 г. т. 1 к. з.).

2. Против подражаваоца у поврату код опасног (§ 250 б к. з. подржавања прописана је робија од три до петнаест година, а ако има „олакшавајућих околности“, затвор најмање годину дана поред губитка грађанске части (§ 250 г. т. 2 к. з.).

3. За обе врсте подржаваоца у поврату прописано је, да се кривац по издржаној казни може протерати у друго место, а ако је странац и из Србије (§ 250 г ал. 2 к. з.).

ГЛАВА II.

Непријава припреме злочина из § 51 к. з.

Књижевност. — Geyer H II 2 427, John H II 3 197. Wolff G A 27 299. Hess Die Anzeigepflicht im Strafrecht 1893. Plagge Unterlassene Verhinderung von Verbrechen 1896. Haunss Die Unterlassung der Anzeige 1907. Bots Die Anzeigepflicht gemäss § 139 R St G B 1907. Heimberger Vergl. D. Bes. T. 2 403.

§ 122. Непријава припреме злочина из § 51 к. з.

I. У § 51 к. з. се оглашава као самостално кривично дело непријава сазнате припреме у нему наведених злочина власти или ономе, против кога је злочин управљен, ако је злочин заиста извршен или покушан.

1. Злочини, непријава чијег припремања се сматра као кривично дело, јесу:

а) Издаја и велиздаја (в. гл. XXXIV и XXXV) § 51: „Ко дозна да се ради против живота владаоцу српском или противу чланова Краљевског Дома или о издајетву земље“).

б) Убиство.

в) Разбојништво („или о каквом разбојничком делу“).

г) Прављење лажног новца.

д) Ма који други злочин, чијом би радњом могла бити проузрокована смрт неког лица („или о коме му драго другогме злочинству, у коме би могао ко живот изгубити“).

1^о Кривично дело треба дакле да је злочин.

2^о Потребно је сем тога, да је његова радња таква, да се њоме може у конкретном случају смрт проузроковати, ма да је ово проузроковање без значаја за појам тог кривичног дела. Да ли је у конкретном случају постојала могућност овог проузроковања, једно је фактичко питање. Овакви су злочини обично оште опасни злочини.

2. *Радња се састоји у непријави сазнате припреме кога од наведених злочина власти или лицу, коме прети опасност.*

а) Да би непријава била противправна, т. ј. да би постојала дужност пријаве, потребно је, да се је за припрему злочина сазнало у време, *кад је спречавање истог било могуће.*¹⁾ Иначе би била необјашњива инкриминација припреме оних злочина, пошто њој може једини циљ бити спречавање злочина.

б) Злочин је у стадијуму *припремања* све дотле, *док је негово спречавање могуће.* Без значаја је дакле то, што би већ постојао стадијум, који се сматра од законодавца као кривично дело. Тако постојаће кривично дело непријаве и онда, кад је већ извршена нека припремна радња која се сматра као самостално кривично дело (н. пр. § 90 ал. 2 к. з.), или кад већ постоји покушај злочина, наступање чије последице је још неизвесно, па се она припремна радња или овај покушај не пријаве.²⁾ Другим речима дужност пријаве се и тада испунити. Код трајних кривичних дела постојаће ово кривично дело и онда, кад су она свршена, али последица још траје, па се не учини пријава.³⁾

в) Пријава треба да је учињена *власти или лицу, коме прети опасност од злочина у питању* (§ 51: „па то не јави надлежној власти или ономе, кога то зло снаћи може“).

1^о Кад је у питању која врста издаје или велеиздаје, пријава се може учинити само код *власти* (§ 51 ст. 1 к. з.). Под „влашћу“ се овде има разумети на првом месту *власт*, која је позвана да спречава злочине, т. ј. *полицијска*, одн. *оштинска власт*, али би била довољна и пријава код које друге власти, од које пријављивач очекује предузимање корака за сузбијање злочина, н. пр. поштанска или судска власт.⁴⁾ Ако би се пријављивач обратио на власт, која сама

¹⁾ Уп. *Frank* § 139 II, v. *Liszt* § 184 IV.

²⁾ Тако *Frank* § 139 II, v. *Liszt* § 184 IV, *Meyer-Allfeld* 565. Прот. *Binding* 2 673, *Hess* 16, према којима дужност пријаве престаје с почетком извршења злочина, и *John* II Н 3 197, према коме она престаје, чим је извршена нека припремна радња, која се сматра као кривично дело.

³⁾ Тако *Frank* § 139 II, v. *Liszt* § 184 IV, *Meyer-Allfeld* 565. Прот. *Binding* 2 673, *John* II Н 3 198.

⁴⁾ Тако *Binding* 2 680, *Frank* § 139 III 1, *Kohler* G A 52 34, *Hess* 40, *Hülschner* 2 858. Прот. *Olshausen* § 139, 6 а, *Oppenhof* § 139, 6, *Plage* 19, према којима пријава може бити учињена само полицијској власти, ма да она не мора бити и месно или стварно надлежна за предузетивање злочина. *Oppenhof* додаје, да би пријавила којој другој власти била само онда довољна, кад би тиме било учињено оно, што је нужно за сузбијање злочина у питању.

нема дужност предупредивања злочина, њена је дужност да пријаву достави за то надлежној власти, те би постојало ово кривично дело, ако не би ову дужност испунила.¹⁾

Кад се злочин има извршити на страни, пријава се има такође чинити код *домаће* власти.

2° Кад је у питању прављење лажног новца или какав злочин, који није управљен против ког *одређеног* лица, као што су н.пр. опште опасни злочини, пријава се наравно може учинити *само* код власти, да би била пуноважна.²⁾

3° Кад је у питању убиство или који други злочин, чијом се радњом може проузроковати смрт *одређеног* лица, пријава се може учинити било власти било лицу, коме се тим злочином може смрт нанети. Исто тако пријава припреме разбојништва треба да се учини лицу, против кога је ово управљено.

(1) Има три случаја, у којима пријава ипак мора бити учињена код власти. Ти су случајеви:³⁾

α) Кад је лицу на пријави обвезаноме непознато лице, против којег је злочин управљен

β) Кад злочином угрожено лице није у стању, да разуме пријаву.

γ) Кад злочином угрожено лице није у стању, да само учини, што је потребно за спречавање злочина (кад је н.пр. оно хромо или идиот или дете од 5 година). У овом случају не би била довољна ни пријава законском заступнику *дотичног* лица, пошто се у закону говори само о пријави власти или лицу, против кога је злочин управљен.⁴⁾

(2) На пријаву обвезани не може бирати између власти и злочином угроженог лица онда, кад само пријава једном од њих омогућава спречавање злочина, док пријава другом не.⁵⁾

(3) Кад злочином угрожени има заступника, коме је ставио у дужност спречавање злочина, онда би била довољна пријава овом заступнику (н.пр. стражару) место самом угроженом.⁶⁾

¹⁾ Ун. *Binding* 2 680, *Frank* § 139 III 1.

²⁾ Ун. *Frank* § 139 III, *Binding* 2 681.

³⁾ Ун. *Binding* 2 671, *Frank* § 139 III.

⁴⁾ Тако *Binding* 2 681. Прот. *Oppenhof* § 139, 7 (за сва лица неспособна за радњу, која не могу да схвате опасност, која им прети).

⁵⁾ Ун. *Binding* 2 681, *Frank* § 139 III.

⁶⁾ Ун. *Binding* 2 681.

(4) Кад је злочин управљен против више одређених лица, онда на пријаву обвезани треба да учини пријаву свакоме од њих, ако их све зна.¹⁾

г) Пријава треба наравно да је учињена благовремено, т.ј. до оног тренутка, докле је спречавање злочина било могуће.

д) У закону се не говори ништа о садржини пријаве. Но пошто је циљ инкриминације непријаве спречавање оних злочина, то пријава треба да садржи све податке, који су потребни, да би се спречио злочин. Према томе и име суделовача у припреми злочина у питању мора бити наведено, ако је то потребно за онај циљ, иначе не.²⁾

е) Има неколико случајева, где не постоји дужност пријаве, где према томе непријава није кривично дело:

1^о Лице, против кога је који од наведених злочина управљен, није обвезно на пријаву, пошто је пријава њему самом од стране неког трећег довољна.³⁾

2^о Они, који суделују у злочину као извршиоци, подстрекачи или помагачи, нису такође обвезни на пријаву. Непријава је дакле супсидијерна оном злочину.⁴⁾ Ово исто важи према неким и за оне, који су суделовали у припреми злочина, али су се после покајали и нису суделовали у злочину,⁵⁾ а према неким чак и сви они, који су *намерава*ли да учествују у злочину.⁶⁾ Ово је мишљење противно §-у 48 к. з., јер према њему се саучесник у случају одустанка не казни само онда, кад је власти благовремено јавио за злочин или преступ или кад је сам спречио, да се он изврши, те се у толико пре мора наметнути дужност пријаве онеме, који је суделовао само у припреми или је само намеравао, да суделује у злочину, па је од тога одустао.

(1) Подржавалац је наравно обвезан на пријаву сем

¹⁾ Уп. *Frank* § 139 III, *Binding* 2 680.

²⁾ Тако *Frank* § 139 V, *Binding* 2 679, *Heimberger* 414/415, *Olshausen* § 139, 8. Прот. *Wolff* G A 27 309, према коме се име њихово мора навести увек.

³⁾ Уп. *Frank* § 139 VI 1, *Olshausen* § 139, 6 а, *Binding* 2 677.

⁴⁾ Уп. *Binding* 2 676, *Olshausen* § 139, 6 а, *Frank* § 139 VI 2.

⁵⁾ Тако *Binding* 2 677 (наводећи два разлога: 1^о законодавац захтева пријаву *tyfz* припреме, 2^о иначе би се отежао одустанак), *Olshausen* § 139, 6. Прот. *Hilfschner* 2 356.

⁶⁾ Тако *Frank* § 139 VI 2.

случаја, кад је подржавање у напред обећао, јер је онда помагач у злочину.¹⁾

(2) Извршилац, подстрекач и помагач у злочину не могу бити подстрекачи или помагачи у непријави, пошто не могу бити ни извршиоци исте.²⁾

3^о На пријаву није обавезно ни лице, које се са неким суделовачем у злочину налази у степенима средства наведеним у § 50 ал. 2 к. з. или му је супруг (§ 51 ал. 2 к. з.).

Лица ослобођена дужности сведочења илеу ослобођена дужности пријаве злочина.³⁾

3. За појам овог кривичног дела потребан је један *свечијалан* услов инкриминације, на име: *да је злочин, чија кривична није пријављена, извршен или бар покушан* (§ 51 к. з.: „па то не јави..., а злочинство се учини или буде само покушано“).⁴⁾

а) Не захтева се међутим узрочна *веза* између непријаве и извршења злочина свршеног или покушаног. Ово кривично дело ће дакле постојати, и ако би злочин био извршен и поред учињене пријаве, према томе и ако се непријава не појављује у конкретном случају као помагање.

б) Без значаја је наравно, да ли је извршилац злочина *кривац* или не.⁵⁾ Зато ће постојати кривично дело непријаве и онда, кад је извршилац одустао драговољно од покушаја злочина.⁶⁾

1) Уи. *Olshausen* § 139, 6.

2) Уи. *Binding* 2 676.

3) Тако *Frank* § 179 VI 2, в. *List* § 139. IV, *Olshausen* § 139, 6 к, *Meyer-Allfeld* 565. Прот. *Oppenhof* § 139, 10.

4) Тако в. *List* § 184 IV, *Olshausen* § 130, 11. *Meyer-Allfeld* 565, *Landsberg Kommissdelikten* 199. Прот. *Frank* § 139 VIII (према коме законодавац придаје извршењу злочина једино значај *искључивог доказног средства* *зл. постојање озбиљне злочиничке одлуке*, ограничавајући на тај начин слободно судско оцењивање доказа, те према томе извршење злочина не улази у појам кривичног дела непријаве као његов елемент), *Binding* 2 672, према коме законодавац узима као апсолутну претпоставку, да између непријаве и извршења злочина постоји узрочна *веза*, те је према томе ово извршење преумирана *последица* непријаве и као такво елемент овог кривичног дела (тако и *Witte Tatbestandskomplemente* 30, 40, али према коме ова претпоставка није апсолутна, већ се на против може оспоравати). В. *Frank* § 139 VIII против овог мишљења.

5) И овде се види, колико је оправдано наше разликовање кривца од кривичног дела. Немачки иници морају међутим, да би остали доследни, узети, да кривично дело непријаве не постоји онда, кад извршилац није ни, кад је н. пр. неподобан из урачуњљивост услед душевне оболелости. Многи пак, од њих, потпуночећи се, узимају суротино, и пр. *Olshausen* § 139, 11, чинећи разлику између *кривичног дела* и *кажњивог кривичног дела*.

6) Уи. о овоме за немачке иници *Frank* § 139.

в) Ако би на пријаву обвезани сам спречио, да се доврши покушани злочин, кривично дело непријаве не би такође постојало, пошто инкриминација непријаве има за циљ спречавање злочина, а он је спречен од самог оног, који је био дужан, да пријави припрему истог.¹⁾

II. Ово кривично дело свршено је онда, кад је постало немогуће, да се злочин спречи.²⁾

III. *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*.³⁾ Он се састоји у свести, да се не пријављује припрема кога од наведених злочина, чије се извршење може спречити. Према томе не би било *умишљаја*, кад би извршилац у заблуди држао, да спречавање злочина није више могуће.⁴⁾

IV. *Казна.*

За ово кривично дело прописана је робија до пет година (§ 51 ал. 1 к. з.).⁵⁾

¹⁾ Уп. *Binding* 2 674, *Frank* § 139 VIII.

²⁾ Уп. *Olshausen* § 139, 10, *Binding* 2 679.

³⁾ Тако *v. Liszt* § 184 IV, *Binding* 2 782 и *Normen* 2 500, *Heimberger* 416/417. Прот. *Frank* § 139 VII, *Meyer-Altfeld* 565, *Olshausen* § 139, 12, *Oppenhof* § 139 12, *Hess* 43, *Hülschner* 2 859, *Goldammer Materialien* 1 293, према којима је довољан и нехат, снагтрајући ово дело као полицијски деликт.

⁴⁾ Уп. *Binding* 2 682.

⁵⁾ Односно казне вели Р. С. (1908. Бр. 3256. в. Н. § 51 ст. 2): „У 37 6. к. в. побројана су нарочито сва дела, за која се у главну класу оптуженоме има досудити и полицијски надзор, на кад у броју тих дела нема и дела из § 51 к. в., онда суд е обавром на § 38 а у вези са последњим ставом § 38 к. в. ле може на ово дело ни досудити и полицијски надзор.“

ГЛАВА ЛII.

Кривоклетство.

Књижевност. — А. С. Јовановић. Кривоклетство у Пор. 1880 (1). *Суборић*, О кривоклетству и лажном сведочењу (прешт. из Б. 1906) 1907. в. *Liszt* Meineid und falsches Zeugnis 1876 и Die falsche Aussage vor Gericht oder öffentlicher Behörde 1877. *A. Schultze* Die Verleitung zum falschen Eid 1870. *Doehre* II II. 2 229. *Lauterburg* Die Eidesdelikte 1874. *Jagemann* G S 29 34°. *Voigt* G A 28 222. *Harburger* Die Teilnahme an dem Verbrechen aus § 159 St G B 1887. *Gübel* Unternehmen und Verleiten im deutschen Reichsstrafrecht, insbesondere in der Materie des Meineids 1891. *Schmitz* G S 48 40. *Rotering* G A 40 92. *Sello* Z 21 707. *Thomsen* G S 60 56. в. *Heldorf* Die mittelbare Täterschaft und die Verleitung zum Falschheid 1895. *Grünberg* Zur systematischen Stellung des Meineides 1900. *Alberg* G S 66 54 и Vollendung und Realkonkurrenz beim Meineid des Zeugen und Sachverständigen 1906. *Erich* Wesen und Bedeutung des fahrlässigen Meineids 1904. *Kühne* Das Unternehme der Verleitung zum Meineide 1906. *Olshausen* G A 50 8. *Frendenthal* Z 24 785. *Liepmann* Der fahrlässige Falschheid des Zeugen 1907. *Risadorff* Studien zum Meineid und dem Unternehmen der Verleitung zum Meineid 1910. *Mühlfeld* Das Delikt des Meineids 1907. *Heimberger* D J Z 15 625. *Stenglein* Gutachten für den 26. deutschen Juristentag 1912 (Verhandlungen I 56). *Birkenfeld* D J Z 9 784. *Frisch* Die Eidesdelikte im R St G B 1910. *Voss* G S 78 49, 209. *Sloss* Vergl. D. Bes. T. 3 273.

§ 123. Кривоклетство.

А. Врсте кривоклетстава.

1. Кривоклетство у грађанским предметима (266 ал. 1 к. з.). Ово кривоклетство је лажно (§ 266 к. з.: „криво“) заклинање од стране онога, коме је у грађанским предметима допуштена, повраћена или од суда наложена заклетва.

1 а) Заклетва је потврђивање истине позивањем Бога као сведока.¹⁾

Позивање Бога као сведока треба да је извршено у форми одређеној сходно §-у 268 грађ. суд. пост.²⁾

1° За постојање кривоклетстава није међутим потребно.

¹⁾ Уп. *Frank* 9. Abschn. (стр. 275) III, в. *Liszt* § 181 I 1 а, *Olshausen* § 153, 1

²⁾ Тако *Frank* Abschn. III, *Binding* 2 139, *Thomsen* 262, *Meyer-Alfeld* 618, *Hülschner* 2 907, *Olshausen* § 153, 4. Прот. в. *Liszt* § 181 I 1 а, према коме је допушћено позивање на Бога ма у којој форми. — § 268 грађ. суд. пост. гласи: „Форма заклетва прави се према онога, што се има заклетвом потврдити. Ако се парничари о форми не сложе, суд одређује како ће она гласити.“

да су испуњене и остале формалности полагања заклетве (иа § § 287 и 278 грађ. суд. пост.), н. пр. полагање руке на јеванђеље.¹⁾

2^о За постојање кривоклетства без значаја је то, што би утврђеној формули заклетве били дометнути извесни додаци конфесионални или иначе (н. пр. место „Тако ми Бог помагао“: „Тако ми Бог и Мухамед помагао“), наравно под условом, да услед истих она формула не губи свој значај.²⁾ *Superflua non nocent.*

б) Заклетва треба да је положена у ком грађанском предмету *пред судском влашћу* и то лично од онога, коме је она понуђена, повраћена или од суда наложена.

1^о Према томе *приватна* заклетва не спада овде.³⁾

2^о Потребно је, да је понуђена, повраћена или наложена заклетва у *опште* допуштена у грађанским предметима оне врсте, која је у конкретном случају у питању. Без значаја је међутим, да ли је таква заклетва допуштена и у конкретном случају.⁴⁾

3^о Судска власт, пред којом је заклетва положена, мора бити у *опште* надлежна за примање и налагање заклетви оне врсте, каква је у конкретном случају у питању. Но није потребно, да је она и у *конкретном* случају била за то надлежна.⁵⁾ Довољна је дакле *абстрактна* надлежност.

4^о Судска власт, која је примила или наложила заклетву, не мора бити српска.⁶⁾

5^о Између странака *уговорена* заклетва рада поравњања не може се сматрати ни као наложена, ни као понуђена или повраћена заклетва.⁷⁾ Према томе не може постојати кривоклетство, кад је таква заклетва лажна.

1) Уп. *Frank* 9 Abschn. III, *Olshausen* § 153 1, *Binding* 2 139.

2) Тако *Olshausen* § 153, 1, *Oppenhof* § 153, 12, *Binding* 2 139, *Halschaer* 2 909. Прот. *Stooss* 283 N. 4, *Hubrich* Konfessionaler Eid 161, према којима не сме бити додатака.

3) Уп. *Frank* § 153 I, *Olshausen* § 153, 7.

4) Тако *Frank* § 153 I, v. *Liszt* § 181 I 1 n, *Olshausen* § 153, 11, *Binding* 2 138, *Halschner* 2 911.

5) Уп. *Frank* § 153 I, v. *Liszt* § 181 I 1 a, *Olshausen* § 153, 11 *Binding* 2 138, *Halschner* 2 911.

6) Уп. *Frank* § 153 I,

7) Тако *Frank* § 153 I, v. *Liszt* § 181 I 1 a, *Olshausen* § 153, 10, *Meyer-Allfeld* 619, *Stooss* 293 Прот. *Halschner* 2 912, *Fuchs* G A 39 340, v. *Schwarze* G 8 34 52.

6° Заклетва треба да је положена од онога, коме је понуђена, повраћена или наложена. Ако би је место њега положио ко други обмањујући суд о својој личности, кривоклетство не може бити извршено.¹⁾ Ту може постојати само превара или т. зв. интелектуално фалсификовање.

7° Кривоклетство може постојати и онда, кад се је заклео неко, који је према § 265 грађ. суд. пост. неспособан за заклетву (н.пр. малолетник, који нема пуних шеснаест година), јер је према § 267 грађ. суд. пост.²⁾ заклетва оваквог лица ипак пуноважна.³⁾

в) Заклетва треба да је *лажна*. Заклетва је лажна онда, кад је *ли која чињеница, која је нег предмет, неистинита.*⁴⁾ Предмет је пак заклетве само она чињеница, која је обу-

1) Тако *Olshausen* § 153, 3, *Meyer-Allfeld* 619. Прот. *Frank*, *v. Liszt* § 181 I 1 а. *Binding* 2 146, *Stoss* 291, *Hülschner* 2 910, *Lucas* 278, *Oppenhof* § 15³, 9.

2) § 267: „Који се закуне, на се доцније дозна, да по закону не би могло заклетви се, његова заклетва онег важи“.

3) У немачкој књижевности мишљења су подељена. Ун. *Frank* 9. Abschn. IV, *Olshausen* § 153, 3. Према неким малолетници неспособни за заклетву услед недовољног увиђања значаја неге не могу извршити кривоклетство (тако *Frank loc. cit.*, *v. Liszt* § 181 I 1 а. прот. *Olshausen loc. cit.*, *Meyer-Allfeld* 619) на разлику од осталих лица, која су неспособна за заклетву, као н.пр. они, који су били осуђени на мучнице прот и за њих *Binding* 2 148, *Hülschner* 2 911.

4) Ун. *Frank* § 153 III, *v. Liszt* § 181 I 1 б. Прот. *Olshausen* § 153, 4, *Binding* 2 134, *Thomsen* G S 60 56, 61 219, према којима заклетва је лажна онда, кад не одговара *wahr* онога, који се куне, кад је дакле она према његовом схватању неистинита, без обзира на то, да ли је сама чињеница, која је предмет заклетве, истинита или не. Оно субјективно схватање лажности заклетве је пре свега противно нашем објективном појму кривичног дела. Сем тога оно је противно закону који објективно захтева објективно неистиниту заклетву, и даје маха проивљивости. Тако било би лажне заклетве према овом мишљењу, кад се А закуне, да му дуг није плаћен, и суд нађе, да он зашета није плаћен, али да је А држао у ствари, да је плаћен! Ун. *Frank* § 153 III 2. — Према К. С. (1868. Бр. 1408, и о. с. 1899, Бр. 334) кад се грађанска партица запрени главном заклетвом, т. ј. кад суд на основу ове донесе пресуду према § 290 грађ. суд. пост. („Против овакве пресуде, вели се у ал. 2 овог §-а, нема жалбе“), на се утврди, да је некака овом заклетвом потврђен лажан, *кривоклетство неће постојати*, јер се, вели, грађанска партица свршена главном заклетвом не може никојим начином поновити, пошто је претпоставља, да оцем главне заклетве није никаквих других доказа ни било“ — Не може служити као доказ лажности некака и према томе постојања кривоклетства неправна, коју је тужилац поднетио као доказ, и оптуженом понудио главну заклетву, коју је овај примио и положио, јер кад јој ни сам тужилац не даје никакву важност, вели К. С. (1908. Бр. 3529, II. § 266, ст. 5), онда је ни суд не може узети као доказ о постојању извор вјешта. те да се по њој у већини са осталим околностима изведе постојање дела кривоклетства, нарочито с погледом и на то, што је положена заклетва послиједица пристања обеју партичних страна, да се за истинито сматра оно, што се њом тврди.“ — Кад се је оптужени понуђеном му заклетвом ослободио сваке објаве, лажност некака овом заклетвом потврђеног и према томе кривоклетство не може се доказивати после тога штеменом о објаван оптуженог, које не одговара условима одређеним за пуноважност истог у § 192 грађ. суд. пост., вели К. С. (1899. Бр. 2862, в. II § 266, ст. 4).

хваћена формулом заклетве. Тако ко се је заклео, да 2. фебруара није учинио зајам код извесног лица, не врши кривоклетство, и ако је зајам истина учинио, али не 2., већ 1. фебруара, јер је предмет заклетве само чињеница, да 2. фебруара није учинио зајам.

1^о Пошто је заклетва лажна, чим је ма која чињеница, њеном формулом обухваћена, неистинита, без значаја је, да ли је ова чињеница *битни* саставни део оне формуле или не.¹⁾ Тако у горе наведеном примеру заклетва није лажна, и ако је можда дан закључења зајма равнодушан.

2^о Предмет заклетве могу бити чињенице како спољњег тако и унутарњег света. Чињеница друге врсте је н. пр. *уверене* о истинитости извесне чињенице. Заклетва је лажна, као ово уверење не постоји, а без значаја је то, да ли је сама она чињеница истинита или не.²⁾

3^о Заклетва неће бити лажна онда, кад се неко услед погрешног склапања формуле заклетве закуне под туђим именом („Ја Н. Н. заклинџем се.“), али је он лично баш оно лице, коме је понуђена, повраћена или наложена заклетва.³⁾

4^о Кад се онај, коме је заклетва понуђена или повраћена, лажно закуне, кривоклетство ће наравно постојати, и ако противна страна није хтела употребити доказе, које има и који су јој познати.⁴⁾

2. Ово кривично дело је *свршено* онда, кад је заклетва потпуно положена.⁵⁾ *Покушај* почиње с почетком полагања заклетве.⁶⁾ Примање заклетве, долазак у суд ради полагања исте, полагање руке на крст и јевенђење су према томе само припремне радње.

3. Ако формула заклетве садржи више чињеница, постојаће ипак једна једина заклетва. Према томе постојаће једно кривично дело кривоклетства и онда, кад су две или више чињеница из оне формуле неистините.⁷⁾

1) Уп. *Olshausen* § 153, 4 c, *Frank* § 153 III 1, *Binding* 2 141, v. *Liszt* § 181 I 1 6.

2) Уп. *Frank* § 153 III.

3) Уп. *Olshausen* § 153, 12.

4) Тако К. С. 1885. Бр. 1696 и о. с. 1885. Бр. 2267.

5) Уп. *Frank* § 153 V. *Olshausen* § 153, 13.

6) Уп. *Frank* § 153 V, *Olshausen* § 153, 13. v. *Liszt* § 181 I 1 a.

7) Уп. *Olshausen* § 153, 2.

4. *Кривац.*

а) *Извршилац* може бити само онај, који се куне. Према томе санзвршиоштво је немогуће код кривоклетства.¹⁾

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести код извршоца, да је чињеница, на чију се истинитост заклинање, неистинита.

5. *Казна.*

За ово кривоклетство прописана је робија до осам година (§ 266 ал. 1 к. з.).

II. *Кривоклетство сведока или вештака.* Ово кривоклетство је *повреда заклетве од стране сведока или вештака лажним сведочењем или давањем лажног вештачког мишљења или потврђивање заклетвом лажне сведочење или лажног мишљења било у грађанским предметима (§ 266 ал. 2 к. з.) било у кривичним споровима (§ 267 и 268 к. з.).*

1. а) Заклетва треба дакле да је положена од *сведока или вештака.*

1^о Као вештак се има сматрати и *тулач*, јер он не понавља само туђе мисли на другом језику, већ их у неколико неказује својим речима.²⁾

2^о Заклетва треба наравно да је положена пред влашћу, која је *у опште* надлежна за примање заклетве сведока или вештака.³⁾ О изузетној одредби за сведоке и. ниже Б I 3 в.

3^о Заклетве сведока и вештака треба да су положене *у формулама прописаним* у §§ 234 ал. 3 и 255 ал. 2 грађ. суд. пост. за сведоке и вештаке у грађанским предметима и у § 113 крив. суд. пост. за сведоке у кривичним споровима. Формулу заклетве вештака има одредити суд сходно §-у 56 крив. суд. пост. Није међутим потребно, да су испуњене и остале формалности полагања заклетве, н.пр. оне из § 113 посл. ал. крив. суд. пост. („Хришћани при полагању заклетве полажу три прета десне руке на крст и Јеванђеље, а нехришћани изговарају просто горње речи са подигнутом руком у висе“), н.пр. подизање руке у вис при

1) *U. Frank § 153 II.*

2) *Tauo Frank § 154 I 3. v. Liszt § 181 I 2 a. Procr. Kallee Der Uebersetzer im Strafprozess (1911) 34/35.*

3) *U. Frank § 154 I 2, Olshausen § 154, 2.*

изговарању заклетве од стране цехришћанина. Изузетак је учињен за заклетву сведока (в. ниже Б I 3 г).

4^о Уп. I 1 б 7^о и в за сведоке Б I 3 б.

б) Заклетва може дакле бити или *претходна* (или *про-мисорна*) или *накнадна* (или *асерторишка*). Претходна заклетва састоји се у обећању од стране сведока или вештака, да је оно, што ће рећи, потпуна истина.¹⁾ Накнадна се пак заклетва састоји у потврђивању већ дате сведоцбе или већ датог вештачког мишљења. *Накнадну* заклетву полажу н.пр. код суда вештаци у кривичним споровима, који су одређени од полицијске власти (§ 56 крив. суд. пост.).

в) Сведоцба и вештачко мишљење треба да су *лажни*.

1^о Сведоцба је лажна, кад је неки њен саставни део, који је предмет заклетве сведокове, неистинит. Уп. I 1 в.

(1) Сведоцба је лажна и тада, кад је сведок *прећутао* нешто, што снада у предмет његовог саслушања као сведока. јер сведок се заклиње и на то, да неће ништа прећутати (в. § 234 грађ. суд. пост. и § 113 крив. суд. пост.).²⁾

(2) Лична или општа питања чине саставни део *сведоцбе*, али не и вештачког мишљења, што се види и по формулама заклетве прописаним за сведоке и вештаке.³⁾ Зато је сведоцба лажна и онда, кад је неистинит одговор на неко од тих питања.

2^о Вештачко мишљење је лажно, кад оно не одговора уверењу вештаковом, јер се он куне, да ће своје мишљење дати „по својем најбољем знању и савести“ (§ 259 грађ. суд. пост.).⁴⁾

(1) Без значаја је међутим, да ли је вештаково мишљење *објективно* тачно.⁵⁾ Постојаће према томе кривоклетство и онда, кад је вештаково мишљење, на које се је заклео, тачно, али је он имао друкчије уверење.

(2) Вештачко мишљење обухвата и саопштавање оних чињеница, до којих је вештак дошао на основу свог струч-

¹⁾ Тако *Frank* § 154 II, *Binding* 2 135, *Hülschner* 2 906, *Shütze* 306 II. 2. Прот. *Olshausen* § 151, 3, према коме се она састоји у обећању, да ће се рећи истина. Но онда би изашло, да би било кривоклетства и тада, кад би сведок одбио, да одговори на извесно питање! Уп. *Frank* loc. cit.

²⁾ Уп. *Frank* § 154 III.

³⁾ Уп. v. *Liszt* § 181 I 2 a, *Frank* § 154 III, *Olshausen* § 154, 6 6, *Binding* 2 142.

⁴⁾ Уп. *Frank* § 124 III 2.

⁵⁾ Уп. *Frank* § 134 III 2.

ног знања и које се појављују као изјаве о каквом техничком питању.¹⁾ Заклетва се према томе односи и на саопштавање ових чињеница, те ће постојати кривоклетство и онда, кад која од тих чињеница не одговара уверењу вештаковом.

3° Без значаја је за постојање кривоклетства, да ли је у питању који *битни* или *небитни* саставни део сведоџбе или вештачког мишљења.²⁾ Уп. I 1 и 1°.

4° Није потребно, да сведоџба сведока испуњује све услове из § 229 крив. суд. пост., који се захтевају, да би она била доказно средство, већ је довољно, *да ју је власт примила као доказно средство.*³⁾

2. а) У случају *накидне* заклетве кривоклетство је *свршено*, чим је заклетва положена, а *покушано*, чим је заклетва отпочела.⁴⁾ Уп. I.

б) У случају *претходне* заклетве кривоклетство је *свршено*, чим је закључено саслушање,⁵⁾ а *покушано*, чим је у току саслушања откочет *лажан* исказ. Ако би сведок или вештак у току саслушања променио свој *лажан* исказ, постојао би одустанак од покушаја.

3. а) Ако сведоџба сведокова или вештачко мишљење садрже више заклетвом обухваћених чињеница, постојаће ипак само једно кривично дело кривоклетства.⁶⁾

б) Ако се у *истој* кривичној или грађанској ствари *иста* сведоџба или вештачко мишљење више пута понове, постојаће више кривичних дела кривоклетства, но она могу *наравно* сачињавати једно *продужено* кривично дело. Тако ово

¹⁾ Тако *Olshausen* § 154, 6, *Frank* § 154 III 2, *Hegler Arch. Ziv. Prax.* 10:1 151. Према *Binding* 2 (114) вештачко мишљење, на према томе и заклетва вештакова обухвата саопштење свих чињеница без разлике, у колико су оне послужиле за стварање тог мишљења.

²⁾ Уп. *Frank* § 154 III.

³⁾ Прот. К. С. (1898. Бр. 4719. и о. с. 1898. Бр. 5253).

⁴⁾ Уп. *Frank* § 154 V 1.

⁵⁾ Тако *Frank* § 154 V 3, *v. Liszt* § 181 I 2 d, *Meyer—Allfeld* 620, *Olshausen* § 154, 13, *Binding* 2 145, *Alsherg* 25/26. Према неким (*v. Liszt* *falsche Aussage* 100, *Herzog Rücktritt* 195) кривоклетство је свршено тек са свршетком претреса. Ово је погрешно, јер се за кривоклетство казни зато, што услед тога сведоџба сведока и вештачко мишљење губе доказну вредност, а они постоје као доказна средства, чим су вештаци или сведоци саслушани. Уп. *Alsherg* *loc. cit.*

⁶⁾ Уп. *Oppenhof* § 154, 21, *Frank* § 154 VIII, *Olshausen* § 154, 15, *Alsherg* 61. Прот. *Sello* Z 21 711.

би био случај онда, кад би сведок своју сведоцбу код истражне власти поновно под заклетвом на претресу.¹⁾

4. *Кривац.*

а) В. I 4 а. — Онај, који би предложио, да се извесно лице саслуша као сведок (држећи, да ће оно у његову корист лажно сведочити), биће *полагач*.²⁾

б) Што се *виности* тиче, потребан је *улишљај*. Он се састоји у свести код извршиоца, да заклетвом потврђује лажну сведоцбу или лажно вештачко мишљење, одн. да лажном сведоцбom или лажним вештачким мишљењем повређује заклетву пре тога дату.³⁾ У случају кривоклетства прећуткивањем какве чињенице од стране сведока, потребна је свест, да се прећуткује чињеница, која спада у предмет саслушања, која дакле треба да се саопшти.

5. Кривоклетство сведока или вештака се разликује у две врсте:

а) Кривоклетство сведока или вештака у *графичким предметима* (§ 266 ал. 2 к. з.).

б) Кривоклетство сведока или вештака у *кривичним споровима* (§§ 267 и 268 к. з.). Оно се разликује у две врсте:⁴⁾

1⁰ Кривоклетство сведока или вештака у *корист оптуженог* (одн. обвињеног) (§ 267 т. 1 к. з.). Но није потребно, да се је он занета тиме користио, већ је довољно, да је оно било управљено на побољшање његовог подожаја у кривичном спору. Свест о овоме није потребна. Ово кривоклетство се разликује у две врсте:

(1) Кривоклетство у корист оптуженог од стране сведока или вештака, *коме је за то каква награда дата или обећана* (ст. 1). Свест о примању награде за кривоклетство одн. о обећању исте потребна је за појам кривца.

1) Тако *Olshausen* § 151, 15, *Binding* 2 144. Прот. *Frank* § 154 VIII, према коме постоје увек једно продужено кривично дело, и *Oppenhof* § 154, 22. према коме постоје увек више кривичних дела.

2) Тако *Frank* § 554, *Olshausen* § 154, 14, в. *Liszt* § 181 I 2 с, *Binding* 2 151 Н. 1. *Oppenhof* § 154, 23. Прот. в. *Liszt* *Falsche Aussage* 165.

3) Уп. *Frank* § 254 II, *Olshausen* § 154, 10.

4) Услед ненајвег законодавствене при двоји овог кривоклетства у разне врсте § § 267 и 268 к. з. су врло неодређени, и на први поглед изгледале се никакве одредбе у међусобној контрадикцији. Оно важи нарочито на § 268 т. 1. Како се ова одредба као и остале имају протумачити, видеће се из следеће класификације. Уп. о овоме *Ценик* 734/741.

а) Без значаја је, да ли је награда материјалне или моралне природе дата одн. обећана.

б) Без значаја је, ко је сведоку или вештаку награду дао или обећао за кривоклетство.

(2) Кривоклетство у корист оптуженог без награде или обећана награде (ст. 2.).

2^о Кривоклетство сведока или вештака на штету оптуженог (одн. обвиненог) (§§ 267 т. 2 и 268 к. з.).

Не захтева се овде (сем доле наведених изузетака), да су лажна сведоштва или вештачко мишљење допринели осуди, нити да је оптужени у опште осуђен.¹⁾ Довољно је дакле, да су они били управљени на погоршање његовог положаја у кривичном спору.

Ово кривоклетство се разликује у две врсте:

(1) Кривоклетство на штету оптуженог, ако овај није осуђен, или је осуђен, али не због лажног исказа, или је осуђен због овога, али на казну, која је већа од казне прописане за ово кривично дело, т.ј. која се састоји у робији већој од 10 година, па ову казну није издржао нити отпочео издржавати (§ 267 т. 2 ст. 1 к. з.). — Као нарочита врста овог кривоклетства сматра се случај, кад је осуђени био невин или је „врло малу“ казну заслужио, па је због кривоклетства на смрт осуђен (§ 267 т. 2 ст. 2 к. з.).²⁾ Овде је дакле потребна узрочна веза између кривоклетства и осуде на смрт, т.ј. потребно је, да оптужени не би био осуђен на смрт, да није било кривоклетства. Ако ове узрочне везе нема, постојало би обично кривоклетство из § 267 т. 2 ст. 1 к. з. Свест о овој узрочној вези није потребна нити овде нити у следећим случајевима кривоклетства, где се захтева узрочна веза између кривоклетства и осуде.

(2) Кривоклетство на штету оптуженог, кад је овај осуђен на већу казну лишена слободе од оне, која је прописана за претходну врсту кривоклетства, т.ј. на робију више од 10 година, и ову је казну издржао или отпочео издржавати (§ 268 т. 1 к. з.).

(3) Кривоклетство на штету оптуженог, услед којег је овај осуђен на већу казну, по што је заслужио, ако је ову казну издр-

¹⁾ Погрешно Ценић 735, према коме је осуда потребна, али би онда ишло, да се на кривоклетство ипаче не може казнити!

²⁾ Услед непажње наводи се у § 267 т. 2 ст. 2 само лажно сведочење као узрок осуде, а не и лажно вештачко мишљење.

жао или отпочео издржавати (§ 268 т. 2 к. з.). Овде је дакле претпоставка, да је осуђени заслужно, да буде осуђен, али на мању казну, но што је осуђен, и да је на већу казну осуђен због кривоклетства, т.ј. да између овога и оне осуде постоји узрочна веза. Ако ове узрочне везе нема, постојало би кривоклетство из § 267 т. 2 ст. 1 или § 268 т. 1 к. з.

(4) Кривоклетство на штету оптуженог услед којег је оптужени, који је невин или који је „врло малу“ казну заслужио, на смрт осуђен и погубљен (§ 268 т. 3 к. з.).

а) Потребно је дакле, да је оптужени на смрт осуђен због кривоклетства, т.ј. да између овог и оне осуде постоји узрочна веза. Ако ове узрочне везе нема, постојало би кривоклетство из § 267 т. 2 ст. 1 или § 268 т. 1 к. з.

б) *Кривац* се овде разликује у две врсте према томе, да ли је у погледу осуде на смрт делао *умишљајно* (§ 268 т. 3 а к. з.) или не, већ нехатно или чак и без нехата (§ 268 т. 3 б к. з.).

6. Казна.

а) За кривоклетство сведока или вештака у грађанским предметима прописана је робија до осам година (§ 266 ал. 2 к. з.).

б) За кривоклетства у кривичним споровима:

1° За кривоклетство у корист оптуженог за награду или обећање награде прописан је затвор од једне до пет година (§ 267 т. 1 ст. 1), а без награде или обећања исте затвор до 3 године (§ 267 т. 1 ст. 2) с губитком грађанске части у оба случаја.

2° За кривоклетство на штету оптуженог из § 267 т. 2 ст. 1 к. з. (в. горе 5 б 2° (1)) прописана је робија од две до десет година, а за кривоклетство из § 267 т. 2 ст. 2 (в. горе 5 б 2° (1)) робија од десет до двадесет година.

3° За кривоклетство из § 268 т. 1 к. з. (в. горе 5 б 2° (2)) прописана је нета казна, која је прописана за кривично дело, за које је оптужени осуђен на робију већу од десет година.)

4° За нарочиту врсту овог кривоклетства из § 268 т.

1) Не мора наравно бити осуђен баш на исту казну, на коју је осуђен оптужени, (као што изгледа на основу начина изражавања у § 268 т. 1 к. з.), већ у границама максимума и минимума казне прописане за кривично дело, за које је оптужени осуђен. Уи *Центр* 740.

2 к. з. (в. горе 5 б 2^о (3)) прописано је, да ће се кривоклетник осудити поред казне заслужене за кривоклетство из § 267 т. 2 ст. 1 к. з. и на вишак, за који је казна претрпљена од осуђеног већа од заслужене (§ 268 т. 2 к. з.).

5^о За кривоклетство из § 268 т. 3 к. з. прописано је:

(1) Смртна казна против кривца, који је *умишљајно* делао у погледу осуде на смрт (§ 258 т. 3 а к. з.).

(2) Робија од десет до двадесет година против кривца, који *није умишљајно* делао у погледу осуде на смрт (§ 268 т. 3 б к. з.).

III. *Свечана уверења изједначена са заклетвом* (§ 269 к. з.).

1. *Свечана уверења од стране свештеника и духовника лица и у опште чланова верских друштава, који према закону могу дати такво уверење место заклетве* (§ 269 т. 1).

а) У *кривичним споровима* нико није ослобођен заклетве.

б) У *грађанским предметима* се разликују два случаја:

1^о Од *сведока* не полажу заклетву само *митрополит* и *владике*, а од осталих чланова признатих верских друштава свештеници имају само у суду гласно прочитати и потписати заклетву (§ 234 посл. ал. грађ. суд. пост.). Према томе ако би који владика лажно сведочио, он би имао одговарати за кривоклетство, и ако није положио заклетву на своју сведоцбу, јер самим тим, што се појављује као сведок, он даје свечано уверење, да ће истину говорити, а овако уверење законодавац сматра као заклетву.

2^о Од *картичара* нико од чланова признатих верских друштава није ослобођен полагања заклетве. Али је митрополит, владике и свештеници не полажу на обичан начин, већ митрополит и владике имају само потписати заклетву пред судијом и писаром, а свештеници је имају у суду гласно прочитати и потписати. Ово читање и потписивање заклетве не могу се сматрати као право полагање заклетве, већ више као свечано уверење, да је истинито оно, што је исказано.

2. *Позивање ради потврде каквог исказа („уверења“) од стране картичара, сведока или вештака на заклетву, коју су они раније положили у истом својству и у истом предмету* (§ 269 т. 2 к. з.).

а) Овде спада и случај, кад се вештак ради потврде

свог мишљења позове на заклетву, коју је он једанпут за свагда као вештак положио.

б) Овде не би спадао случај, кад би сам председник, који руководи претресом, указао на раније положену заклетву.¹⁾

в) Позивање на већ положену заклетву било би равно овој заклетви и онда, кад је у конкретном случају према процесуалним одредбама требала да се положи формална заклетва.²⁾

г) Равно је заклетви како позивање на претходну тако и позивање на *накнадну* заклетву, пошто се у § 269 т. 2 не чини између претходне и накнадне заклетве никаква разлика у овом погледу, а позивање се односи на већ положену заклетву само у толико, у колико је она једна формула потврде истинитости.³⁾

3. *Позивање ради потврде каквог исказа од стране чиновника или званичника на заклетву, коју су они на своје звање положили* (§ 269 т. 3 к. з.). Ако би према томе био лажан исказ чиновников, ради потврде којег се је позвао на своју чиновничку заклетву, постојало би кривоклетство.

а) Потребно је наравно, да је ово позивање *у оште* допуштено по оном предмету, на који се исказ односи. Оно је пак допуштено само код неких *службених* исказа. То су искази, које чиновник или званичник чини у овом свом својству. Без значаја је пак, да ли је и сам предмет, на који се односи исказ, *службене* природе или не.⁴⁾

б) Као званичници се имају сматрати само *државни* не-указни службеници (в. § 131 к. з.).

У свим наведеним случајевима потребан је *улишалај*. Он се састоји у свести код извршиоца, да се место заклетве даје свечано уверење (т. 1), одн. да се позива на већ положену заклетву по истом предмету и у истом својству (т. 2), одн. да се позива на заклетву положену на своје звање чиновника или званичника.

За казну в. I и II.

IV. *Лажно уверење даго каквој власти* („надлештву или

¹⁾ Уп. Frank § 155 I 2, Olshausen § 155, 4.

²⁾ Уп. Frank § 155 I 2, Olshausen § 155, 4 а.

³⁾ Уп. Olshausen § 155, 4.

⁴⁾ Уп. Olshausen § 155, 6.

власти⁴⁾ *место заклетве* (§ 270 к. з.). Има случајева, где се заклетва по правилу не тражи, већ се место ње има да да уверење о истинитости исказа, и ако би овај исказ био лажан, постојало би према § 270 кривоклетство. Тако н.пр. кандидати за докторски или судијски испит не полажу заклетву, већ само дају уверење, да су тезу сами без туђе помоћи израдили, и ако би овај исказ био неистинит, постојало би кривоклетство.

1. а) Не говори се ништа о случају позивања на већ дато уверење о истом предмету.¹⁾ Али се сходно §-у 269 к. з. има у овом случају узети, да је ово позивање равно самом уверењу.

б) Уверење треба да је дато код какве *власти*.

1^о Ова власт треба (ма да се о томе ништа не говори у § 270) наравно да је надлежна *у опште* за примање оваквих уверења, ма да она не мора бити *у конкретном случају* надлежна.²⁾

2^о Уверење може бити дато власти усмено или писмено. Не мора према томе бити дато *у присуству* ове власти, т.ј. лично.³⁾

2. Ако је уверење дато усмено, ово кривично дело је свршено, чим је лажно уверење пред надлежном влашћу *изјављено*. Без значаја је дакле тренутак, кад је ово уверење записано у протокол. Ако је пак уверење дато писмено, ово кривично дело је свршено тек онда, кад је ова писмена изјава сазната од власти, којој је послата.⁴⁾

3.- *Кривац.*

а) Саизвршноштво је немогуће.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *улишљај*. Он се састоји у свести код извршноца, да даје лажно уверење.

4. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од једног до шест месеца (§ 270 к. з.).

V. *Покушај навођења некога на кривоклетство у свој соп-*

¹⁾ У § 156 немачког к. а. се и овај случај предвиђа.

²⁾ Ун. *Frank* § 156 III, *Olshausen* § 156, 4.

³⁾ Ун. *Olshausen* § 156, 3, v. *Liszt* § 181, I 4, *Frank* § 156 III. Прот. *Stoss* 296.

⁴⁾ Ун. *Olshausen* § 156, 3 *Frank* § 156 III.

ственом делу („Онај, који покуша... другога повести да овај у свом сопственом делу штогод лажно заклетвом потврди или под заклетвом буди што лажно осведочи“ (§ 272 ст. 1 к. з.).

1. Законодавац дакле оглашава у § 272 к. з. и сам покушај навођења (подстрекавања) некога на кривоклетство у свом сопственом делу као самостално кривично дело, док се иначе за овај покушај по правилу не казни. Покушај навођења постоји, чим је довршена радња навођења, која је управљена на изазивање одлуке кривоклетства, а она је довршена, чим је дошла до знања лицу, које се наводи на кривоклетство.

а) Без значаја је међутим, да ли је у подстрекаваном лицу изазвана одлука на кривоклетство или не.

б) Без значаја је, на коју се од горе (не дакле § § 274 — 276 к. з.) изложених врста кривоклетства ко покушава навести.

в) Ако је кривоклетство извршено, или и покушано у случајевима, кад је оно злочин, онда се имају применити опште одредбе о подстрекавању, а не § 272 к. з. пошто је сада навођење свршено.

г) Без значаја је, да ли је лице, које се на кривоклетство наводи, свесно тога, да би његова заклетва била лажна, т.ј. да би, заклињући се, извршило кривоклетство.

д) Покушај навођења на кривоклетство не би извршио А, који би подстрекао Б, да покуша навести В на кривоклетство, и Б то не учини.¹⁾ Но ако би Б покушао навести В на кривоклетство, он би био извршилац навођења, а А његов подстрекач.

е) Без значаја је, у чију се корист ко покушава навести на кривоклетство.²⁾

ђ) Навођење треба дакле да је управљено на полагање лажне заклетве. Не би према томе постојало ово кривично дело, кад би навођење било управљено само на лажно сведочење код истражне власти, а не и на главном претресу, пошто се код оне власти сведоци не заклињу.³⁾

2. Покушај овог кривичног дела је могућ. Он ће по-

¹⁾ Тако *Fraak* § 150 II, *Binding* 165/176, *Harburger* 358, *Geyer* Z 2 310, *Schmitz* G S 48 40, *Stoer* 306. Прот. с. *Liszt* § 1§1 I 6 и *Falsche Aussage* 186, *Olschansen* § 150, 7, *Meyer Allfeld* 621, *Oppenlof* § 159, 11, *Суботин* 81.

²⁾ Тако К. С. (1882. Бр. 114, II, § 272 ст. 1).

³⁾ Уп. *Суботин* 79 Тако и К. С. (в. *Максимовић* Нова Збирка I 284/5.

стојати тада, кад је отпочета радња навођења, која је управљена на изазивање одлуке на кривоклетство, али није довршена. Тако постојао би покушај, кад би А послао писмо лицу Б, у коме га подстрекава на кривоклетство, али Б не прими ово писмо, већ његов отац.

3. *Кривац.*

а) *Помагање* је овде могуће.¹⁾ За подстрекавање в. горе 1 д.

б) *Што се виности тиче*, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се неко покушава навести на кривоклетство.

4. *Казна.*

За ово кривично дело прописана је робија до пет година (§ 272 ст. 1 к. з.).

VI. *Покушај навођења некога на давање лажног уверења* (§ 270 к. з.) *место заклетве у својем сопственом делу* (§ 272 ст. 2 к. з.). За ово кривично дело важи све, што је речено за претходно (V). — За њ' је прописан затвор до шест месеца (§ 272 ст. 2 к. з.).

VII. *Лажно порицање свог истинитог под заклетвом раније учињеног исказа* (§ 274 к. з.: „Онај који своје истинито, под заклетвом учињено изјаснење или сведочанство доцније порече лажно, да се казни као и кривоклетник по § 266 и 267“).

1. а) Захтева се дакле порицање исказа учињеног *код заклетвои*, т. ј. само исказа, на који се односе § § 266 и 267 к. з., а не и исказа потврђених уверењем датог власти место заклетве из § 270 к. з. спадају међутим овде искази потврђени свечаним уверењем место заклетве (§ 269 т. 1 к. з.) или позивањем на раније положену заклетву (§ 269 т. 2 и 3 к. з.), пошто се она уверења и позивања сматрају као заклетва.

б) Раније учињен исказ треба да је био *истинит*, а порицање истог треба да је *лажно*.

в) Исказ треба наравно да је порекнут код власти у истом грађанском предмету, оди. кривичном спору, у коме

¹⁾ Тако *Olshansen* § 159. 8, *Meyer—Allfeld* 621 II § 1, *Oppenhof* § 169, 11, *Hamburger* 357, *Stoss* 308. Прот. *Hülschner* 2 928, v. *Liszt* Falsche Aussage 186.

је био дат и у истом својству, т.ј. у својству парничара, сведока или вештака.

2. Ово кривично дело је *свршено*, чим је порицање дошло до знања власти, код које је учињено. Тако кад би исказ био порекнут у писму упућеном власти, порицање је *свршено*, кад је ово писмо примљено и његова садржина *сазната* од власти.

3. *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се лажно пориче раније учињен истинит исказ.

4. *Казна.*

Прописана је за ово кривично дело иста казна као и за кривоклетство из §§ 266 и 267 к. з. (§ 274 к. з.). Она ће на тај начин бити различна према томе, да ли је порекнути исказ био учињен од парничара или од сведока и вештака у грађанским предметима или од сведока и вештака у кривичним споровима.

VIII. *Неиспуњене обећања, да ће се што чинити или не чинити, дато под заклетвом пред судом или којим другим надлештвом* (§ 275 к. з.).

1. Ово је дакле кривично дело нечињењем, пошто му се *рідна* састоји у *неиспуњавању* обећања.

2. *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се не испуњује обећање дато пред којим надлештвом под заклетвом.

3. Као *парочита*, привилегирана врста овог кривичног дела сматра се *неиспуњавање „простог“ обећања*, т.ј. обећања, да ће се нешто чинити или не чинити, које није дато под заклетвом (§ 275 ст. 2 к. з.).

4. *Казна.*

а) За ово кривично дело прописан је затвор до две године, а *може* се досудити и губитак грађанске части (§ 275 ст. 1 к. з.).

б) За неиспуњавање *простог* обећања прописан је затвор до годину дана (§ 275 ст. 2 к. з.).

IX. *Лажно сведочење и давање лажног вештачког мишљења у грађанским предметима од стране сведока одн. вештака, који су од заинтересованог парничара ослобођени полагања заклетве* (§ 276 к. з.).

1. У § 276 се дакле оглашава, као кривично дело и само лажно сведочење и давање лажног вештачког мишљења без прекршаја заклетве, кад је сведок или вештак и ове био ослобођен.¹⁾

2. *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај* (§ 276: „противу свог уверења“). Он се састоји у свести код извршиоца, да је његова сведоцба лажна, одн. да је његово вештачко мишљење лажно.

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од једног месеца до пет година с губитком грађанске части (§ 276 к. з.).

B. *Основи искључења противправности и стварно кајале.*

I. У § 271 предвиђени су неки специјални *основи искључења противправности* код кривоклетства сведока, који би „нека дела одрицао или прећутао“.

1. Противправност је искључена пре свега онда, кад је сведок порекао или прећутао такво дело, „*за које се он по закону не би могао као сведок узети*“ (§ 271 т. 1 ст. 1 к. з.).

2. Противправност је искључена и онда, кад је од сведока поречено или прећутано дело такво, да би се због *истога* имала *новести кривична истрага против њега*²⁾ или *против његових сродника по крви или по тазбини у правој линији или до другог степена побочне линије или против његовог супруга*,³⁾ или да би оно *нега или које од поменутих лица изложило „овиштем преглењу и поругању“* (§ 271 т. 2 ст. 2 к. з.).

¹⁾ „За дело из § 276 к. з. вели умисно К. С. (1894. Бр. 7330), равнодушна је ствар, да ли је то сведок односно вештак баш оне стране, која га је заклетве и ослободила или противне стране“, пошто се у овом погледу не чини никаква разлика у § 276.

²⁾ Услед неважње пропустити да се каже, али се наравно тако мора у толико пре узети, што ово важи так и за сроднике ниже наведене.

³⁾ Оно не важи и за остале сроднике поменуте у § 43 т. 2 крив. суд. пост. и ако је овај додиције надат. Прот. *Ценић* 745.

3. Противправност је искључена и онда:

а) Кад је заклетва учињена *противно* „*опредељењу пресуде*“ (§ 271 т. 2 ст. 1 к. з.).

б) Кад заклетва није *допуштена* у случају, који је у питању (§ 271 т. 2 ст. 2 к. з.). То би био случај н. пр. онда, кад би се ко заклео као сведок у случају § 242 грађ. суд. пост., т. ј. да би се доказала тражбина, чија вредност прелази 200 динара, или кад би се заклео сведок неспособан за заклетву према § 114 крив. суд. пост.

в) Кад је заклетва положена „*на ненадлежан начин*“ (§ 271 т. 2 ст. 3 к. з.), т. ј. пред влашћу, која није надлежна да прими *ову* конкретну заклетву, и ако је она можда *уопште* надлежна за примање заклетве сведока, чиме се разликује кривоклетство сведока од кривоклетства вештака (в. А II 1 а 2°).

г) Кад је заклетва положена „*на недозвољен начин*“ (§ 271 т. 2 ст. 4 к. з.). Да би заклетва била положена на дозвољен начин, *потребно* је, да је не само учињена у формули прописаној у закону (§ 113 крив. суд. пост.), већ да су испуњене и остале формалности, н. пр. оне из § 113 посл. ал. крив. суд. пост., чиме се разликује кривоклетство сведока од кривоклетства вештака (в. А II 1 а 3°).

Основи искључења противправности наведени у § 271 т. 1 к. з. важе наравно и за кривична дела из § 274 (в. горе) и 276 (в. горе) к. з.

II. *Стварно кајање* се у § 273 к. з. оглашава као основ. ништења државног права на казну. § 273 се односи наравно и на кривична дела из § 274 и 276 к. з.

Да би постојало стварно кајање код кривоклетства, *потребно* је, да је извршилац свој исказ, који је учинио у својству парничара, сведока или вештака:

1. *Порекао*. Порицање је изјава, којом извршилац садржину свог исказа признаје за неистиниту.

а) Не би према томе било порицања, кад би извршиочев исказ одступао од ранијег исказа, али се на њега не односи, т. ј. не исправља га. Ту би постојало *противречено* ранијем исказу, а не порицање истога.¹⁾

б) Није међутим *потребно*, да се у изјави, којом се ра-

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 158, 1 а, *Frank* § 158 1.

нији исказ опозива, супротног раније исказаног оглашава за тачну.¹⁾

в) Порицање се може учинити и посредством заступника.²⁾

г) Без значаја је *форма* порицања.

2. Да га је порекао *драговољно*. Тако не може бити стварног кајања, кад је кривоклетник на порицање наведен нечијом претњом пријаве.³⁾ Мотив порицања је без значаја.

3. Да га је порекао *код оног истог надлежства (власти)*, код којег га је дао (§ 273 к. з.: „код оног истог надлежательства“). Тако ако је извршилац лажно сведочио пред првостепеним судом, потребно је, да га је код њега и порекао.

а) Кад је исказ дат у кривичном спору по каквом преступу или злочину, имају се сматрати као исто надлежство (власт) полицијска власт, која је водила истрагу против некога, и првостепени суд, пред којим је овога оптужила.⁴⁾ Довољно би било према томе, да је лажан исказ, учињен пред полицијском истражном влашћу, поречен код првостепеног суда на претресу. Но ово не може важити за судове ниже и више инстанције. Писмено порицање пред Апелационим Судом исказа учињеног пред првостепеним судом не може дакле бити стварно кајање.

б) Ако је извршилац порицање учињено преко неког другог надлежства, има се узети, да је оно учињено тек онда, кад је доспело до надлежне власти.

4. Да га је порекао, *пре него је каква штета за другог наступила услед лажног исказа* (§ 273 к. з.: „пре него је каква штета другу страну постигла“.⁵⁾ Тако не би било стварног кајања, кад би извршилац порекао исказ тек онда, кад је због овог исказа поведена кривична истрага, или неко осуђен, или кад је услед истог обустављена принудна плата, и у опште, кад је правни положај нечији услед исказа погоршан.

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 158, 1 а.

²⁾ Уп. *Frank* § 158 I, в. *Liszt* § 181 II 2, *Olshausen* § 158, 1 в.

³⁾ Уп. *Olshausen* § 158, 6, примећује зато умесно, да је негачки лажни стварно кајање.

⁴⁾ Уп. *Olshausen* § 158, 1 б, *Frank* § 158 I.

⁵⁾ У § 258 немачког к. з. говори се о „правној штети“.

а) Без значаја је, да ли је штета материјалне или моралне природе, јер се вели само „каква штета“.¹⁾

б) Између штете за некога и лажног исказа треба дакле да постоји узрочна.

в) Штета треба да је већ наступила. Ако би само постојала опасност, да иста наступи, стварно кајање је могуће све докле, док није наступила.²⁾

г) Без значаја је, за кога је наступила штета услед лажног исказа, т.ј. није потребно, да је она наступила за ког парничара или оптуженог, јер се вели само „другу страну“.

б. Да га је порекао, пре него се је кривоклетство (§ 273 к. з.: „дело“) открило, т.ј. пре него што се је сазнало, да је исказ лажан.

а) Потребно је наравно, да се је сазнало за кривоклетство од оне власти, код које се треба да порекне исказ.

б) Без значаја је, да ли је извршиоцу познато онда, кад пориче пред влашћу исказ, да је она већ сазнала за лажност овога. Према томе не би било стварног кајања онда, кад би А порекао исказ, држећи да се за лажност истог није сазнало, а у ствари ово је већ сазнато.

¹⁾ Тако *v. List* Falsche Aussage 239, *Hülschner* 2 925. Против *Olahausen* § 158, *Stoos* 292, према којима је потребна „правна“ штета материјалне природе.

²⁾ Уп. *Olahausen* § 158, 4 а.

ГЛАВА LIII.

Остала кривична дела против правосуђа

§ 124. Остала кривична дела против правосуђа

1. *Објављивање путем штампе тужбе или на каквог акта по кривичном спору, пре но што су прочитани на претресу (чл. 39 т. 1 з. о шт.).*

1. Није дакле противправно објављивање *после претреса* за време, док се спор налази код Апелационог или Касационог Суда.

2. *Кривац.*

а) О томе, ко се сматра као *извршилац*, в. чл. 40 з. о. шт.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се објављује тужба или какав акт по кривичном спору, који нису још прочитани на претресу.

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописани су новчана казна од 200 до 1800 динара или затвор од 20 дана до шест месеца (чл. 39 з. о шт.).

II. *Објављивање путем штампе ког неспорног акта грађанске парнице без нарочитог допуштења суда (чл. 39 т. 3 к. з.).*

1. Има се узети наравно, да је за давање одобрења за објављивање надлежан суд првог степена.

2. *Кривац.*

а) В. I 2 а.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се

састоји у свести, да се објављује несвршен акт грађанске парнице без допуштења суда.

3. *Казна.*

Прописана је иста казна као и за претходно кривично дело (чл. 39 з. о шт.).

III. *Објављивање путем штампе саветовања поротника и осталих судова* (чл. 39 т. 4 з. о шт.).

1. Одобрење суда не искључује дакле противправност.

2. *Кривац.*

а) В. I 2 а.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се објављује саветовање протног или код другог суда.

3. *Казна.*

Прописана је иста казна као и за претходно кривично дело (§ 39 з. о шт.).

ОДСЕК VII.

СЛУЖБЕНА КРИВИЧНА ДЕЛА.

Књижевност. — *М. Милковић* Тумачење § 125 кан. зак. Арх. 1911 кн. 10 (стр. 267). *Ј. Поповић* прилог к тумачењу § 125 к. з. Арх. 1911 кн. 11 (стр. 113). *Zucker* Amtsverbrechen 1870. *Heckel* G S 31 481. *Mekes* Н П З 315, *Oppenheim* Die Rechtsbeugungsverbrechen mit einer Einleitung über das Wesen des Amtsverbrechen 1886. *Binding* G S 64 1. *Holl* Der Begriff des Beamten im strafrechtlichen Sinn 1907. *Puppe* Die Begriffe „Beamter“ und „Amt“ im R St G B 1903. *Azzaman* Die Rechtsfolgen der Beamtenpflichtverletzung. 2 Teil Die strafrechtliche Abundung 1910. *Lehmann* Rechtsschutz gegenüber in Egriffen von Staatsbeamten nach altfränkischem Recht 1883.

§ 125. Појам службених кривичних дела.

I. Службена кривична дела су она кривична дела, која се могу извршити једино од чиновника и у оште од лица, коме је поверена каква јавна служба, или која се могу извршити и од других лица, али за која је прописана већа казна, кад су извршена од чиновника. De lege lata имају се сматрати као службена кривична дела само она, која су предвиђена у гл. XI к. з.

1. Има дакле две врсте службених кривичних дела: она, која се могу извршити једино од чиновника, и она, која се могу извршити и од других лица. Прва се називају *правил* службеним кривичним делима (н. пр. § § 105, 106, 107 к. з.), а друга *исправил* (н. пр. § 113, 129 к. з.).¹⁾

2. Службена кривична дела се разликују и у *оште* и *посебна*.) Прва су она, која се могу извршити од сваког чиновника (н. пр. § 112, 113, 121, 122. к. з.), а друга су

¹⁾ Уп. в. *Liszt* § 178 IV, *Frank* 28 Abschnitt I, *Olshausen* 28 Abschnitt 1, *Meyer-Altfeld* 577.

²⁾ Уп. в. *Liszt* § 178 IV, *Frank* 28. Abschnitt I, *Olshausen* 28 Abschnitt 1, *Meyer-Altfeld* 577.

она, која се могу извршити само од појединих врста чиновника (н. пр. § 118, 120).

3. Према § 131 к. з. кад је чиновник у вршењу своје званичне дужности извршио неко кривично дело, које није предвиђено у гл. XI, он се има осуђивати на казну, која је прописана за то кривично дело, али ће му својство чиновника служити као отежавајућа околност. Из тога излази, да се ово кривично дело, н. пр. убиство, има тада сматрати као службено кривично дело.¹⁾ Да би према томе извесно кривично дело, које није предвиђено у гл. XI к. з. било службено кривично дело, потребно је:

а) Да је извршено од чиновника.

б) Да га је чиновник извршио у вршењу своје званичне дужности (§ 131 к. з.: „приликом извршавања дужности“). Да би пак кривично дело било извршено у вршењу званичне дужности, потребно је:

1° Да га је извршио за време вршења своје званичне дужности.

2° Да између извршења овог кривичног дела и вршења дужности постоји узрочна веза.

4. Кривична дела из гл. XI к. з. сматрају се према § 132 к. з. као службена и онда, кад су њихови извршиоци: привремени или контрактуални чиновник, практикант и овима подобни званичници, општински председници, клетови, клетовски помоћници, општински благајници и писари, општински одборници, школски, црквени и манастирски благајници, руковаоци каси акционарских и других јавних удружења, добротворних и других фондова, као и државни и општински служитељи“, лица дакле, којима је поверено вршење које од наведених јавних служби.

За ова лица прописано је у ал. 2 § 132: „Но ако би се дело казнило само лишењем звања, а ова се казна не би могла применити на неко од наведених лица, то ће се ово лице казнити затвором до две године.“

5. Потребно је за појам службеног кривичног дела, да је извршилац чиновник или јавни службеник из § 132 к. з. у време извршења дела. Без значаја је међутим то, што

¹⁾ И с чисто теоријског гледишта имају се сматрати као службена кривична дела она обична кривична дела, код којих је својство чиновника отежавајућа околност. Уп. ч. *Liszt* § 168 III.

би он одмах по извршењу престао бити чиновник одн. јавни службеник из § 132 к. з.

6. Код *неправих* службених кривичних дела *саизвршилац* може наравно бити и лице, које није чиновник или јавни службеник из § 132 к. з.

II. У § 130 к. з. *заповест претпостављеног* сматра се као основ искључења *противародности*. Да би она то била, потребно је:

1. Да претпостављени, који је извесну заповест издао, *имао права издавати такве заповести*. Без значаја је дакле, да ли је у конкретном случају његова заповест умесна, другим речима, није потребна и материјална законитост исте пред формалне (в. О. Д. § 25 1).

2. Да је потчињени, који је заповест старијег извршио, *био дужан исту извршити „без сваког изговора“*. Уп О. Д. § 25 I, §§ 12 и 13 зак. о чин. грађ. реда и § 27 војног к. з.

III. Према § 134 к. з онај који је оштећен службеним кривичним делом, *има право, да у кривичном спору тражи накнаду штете*. Без значаја је дакле, да ли је штета панета којим службеним кривичним делом из гл. XI или којим обичним кривичним делом извршеним од чиновника или ког јавног службеника из § 132 к. з. у вршењу званичне дужности (§ 134 к. з.: „у свима случајевима, где би ко год казним делом чиновника у дужности оштећен био,...“)

IV. Кривична дела из гл. XII к. з. су такође *службени* кривична дела, али се разликују од оних из гл. XI к. з. тиме, што њихови извршиоци могу бити само *свештеници*. Она се према томе могу назвати *свештеничким службеним* кривичним делима и сачињавају засебну групу службених кривичних дела. За њих не важи § 130 и 134 к. з.

ГЛАВА LIV.

Чиновничка службена кривична дела.

§ 126. Подмићивање.

Разликују се неколико врсти подмићивања:

I. *Просто или пасивно подмићивање у ужем смислу.* Оно се састоји у примању или заштевању поклона или ма какве користи или у примању обећања поклона или ма какве користи од стране чиновника, да би извршио какву радњу (чињење), која није противзаконита, али која снада у круг његове дужности, или да не би учинио што год, што по самој дужности не би смео учинити (§ 105 к. з.).

1. а) Радња се састоји дакле у примању или заштевању поклона или ма какве користи или у примању обећања поклона или ма какве користи од стране чиновника.

1^о Без значаја је дакле, да ли је корист материјалне или нематеријалне природе.¹⁾ Тако корист се може састојати у обећању удаје, у неподизању тужбе за какво кривично дело, у обљуби.

2^о Довољно је, да корист има да припадне само посредно чиновнику.²⁾ Тако постојало би ово кривично дело, кад је поклон дат његовој жени.

б) Поклон (и у опште корист) треба да је **накнада** (еквивалент) за какву закониту званичну радњу (чињење) или за какво непротивзаконито нечињење.³⁾ Другим речима треба

¹⁾ Тако у *Liszt* § 179 I 1. Прот. *Frank* § 331 II, *Binding* 2 720, *Meyer-Allfeld* 579, према којима је довољна само материјална корист.

²⁾ Уп. *Frank* § 331 II. в. *Liszt* § 179 I 1.

³⁾ Уп. в. *Liszt* § 179. I 1, *Frank* § 331 III, *Meyer-Allfeld* 579.

да постоји *узрочна веза* између примања и т. д. и званичне радње одн. непротивзаконитог нечињења.

1° Према томе не би постојало ово кривично дело, кад би какав поклон био дат чиновнику сходно општем обичају, (н. пр. поклони о новој години, напојница), или ради награде за какве нарочите услужности, које не спадају у круг дужности звања, или у знак захвалности.

2° Званична радња или нечињење треба да су *одређени*.¹⁾ Тако тога не би било, те према томе не би постојало ово кривично дело, кад чиновник прими поклон као накнаду за случај, ако касније има извршити неку званичну радњу.

3° Званична радња треба дакле да је *законита*, одн. нечињење да *није противзаконито*. Иначе би постојало подмикивање из § 106 к. з.

4° Званична радња одн. непротивзаконито нечињење треба да су *садашњи* или *будући* (§ 105: „па да учини какво дело...“). Према томе не би постојало ово кривично дело, кад би чиновник примио поклон за какву од њега *већ извршену* званичну радњу одн. за какву *раније* непротивзаконито нечињење.²⁾

в) *Противправност* је наравно искључена, кад је примање ит.д. законом допуштено или одобрено од претпостављене власти на основу закона. Није противправно ни примање ит.д. поклона за *приватне* послове, који стоје у вези са вршењем звања.³⁾

2. Ово кривично дело је *свршено* самим тим, што је поклон примљен или захтеван, или што је примљено обећање поклона.

3. Кривац.

а) *Извршилац* може бити само *чиновник*. Друга страна, т.ј. активни подмикивач се не сматра дакле као извршилац, те се не може ни казнити. Он се не може казнити ни као саучесник, т.ј. ни као подстрекач или помагач, пошто ње-

¹⁾ Уп. Frank § 331 III.

²⁾ § 331 немачког к. з. није у овом питању одређен, те већина писаца узима, да би и у овом случају постојало подмикивање (у List § 179 I I, Meyer-Altfeld 279, Birkmeyer 310, Olshausen § 331, 3, Frank § 331 III), док други узимају противно (Binding 2 727).

³⁾ Уп. Frank § 331 I.

гова радња није у ствари ни једно ни друго.¹⁾ Из овога излази, да и његови саучесници (н. пр. онај, који му је дао новац за подмињивање) не могу бити кажњени.)

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се за званичну радњу или нечињење прима или захтева каква корист или прима обећање какве користи. Свест о противправности није потребна.³⁾

4. Казна.

За ово кривично дело прописани су новчана казна до две хиљаде динара или затвор до две године (§ 105. к. з.),

II. *Тешко или пасивно подмињивање у ужем смислу*. Оно се састоји у *примању или захтевању поклона (мита) или ма какве користи или у примању обећања поклона (мита) или ма какве користи од стране чиновника, да би извршио какву противзакониту радњу (чињење) у кругу своје дужности, или да не би учинио штогод, што би по дужности учинити имао* (§ 106 к. з.).

1. а) В. I 1 а.

б) Поклон (и у опште корист) треба да је *накнада (еквивалент)* за какву *противзакониту званичну радњу (чињење) или за какво противзаконито званично нечињење*. Другим речима између ове радње одн. нечињења и примања и т. д. треба да постоји *узрочна веза*.

1° В. I 1 б 2°.

2° Званична радња (чињење), т. ј. радња извршена у кругу дужности и званично нечињење, т. ј. нечињење у односу на круг његове дужности треба да су *незаконити*.

3° В. I 1 б 4°.

в) *Примање поклона и т. д. за какву приватну радњу, коју чиновник може извршити само по одобрењу претпостављене власти, подмињивање је само онда, кад је поклон дат чиновнику баш зато, да не би тражио оно одобрење.*⁴⁾

¹⁾ Опште мишљење (уп. Frank § 331 V, в. List § 179 I 1, Meyer-Alfeld 579, Olshausen § 331, I) Но према Olshausen-у (§ 331, 12) он може бити кажњен, кад је поред давања поклона ит. д. учинио и нешто више, што се појављује као подстрекавање или помагаче.

²⁾ Уп. Frank § 331 V, в. List § 179 I 1.

³⁾ Прот. Frank § 331 IV.

⁴⁾ Уп. Frank § 332 II.

2. В. 1 2.

3. Ако су незаконита званична радња одн. нечињење кривично дело сами за себе, ово ће бити у реалном стицају с подмињивањем.

4. *Кривац.*

а) В. 1 3 а.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се за незакониту званичну радњу одн. за незаконито званично нечињење прима или захтева каква корист или прима обећање какве користи.

5. *Казна.*

а) За ово кривично дело прописано је заточење до осам година (§ 106 ал. 1 к. з.).

б) За случај, да суд призна кривцу олакшавне околности, т.ј. да постоји *ублажавна околност* из § 61 к. з., у ал. 2 § 106 к. з. прописан је затвор најмање шест месеца и лишење звања на свагда.

в) У § 110 к. з. прописано је, да се поклон или друга корист, наравно материјалне природе имају досудити у корист државне касе, ако су извршиоцу „предати“ (не дакле корист само обећана), без обзира на то, што би предаја била извршена по извршењу кривичног дела.

1^о Према томе одузимање користи се има вршити и онда, кад она није *instrumentum sceleris*. Тако то би био случај онда, кад би се подмињивање састојало у примању обећања поклона. Подмињивање је тада свршено самим примањем обећања, те поклон, који би био дат, не тада, већ доцније, не би био средство извршења овог кривичног дела.¹⁾

2^о Има се узети, да је корист дата, кад је предата она ствар, којом чиновник може стварно располагати, без обзира на то, да ли у време изрицања пресуда има још ову моћ располагања, и да ли ју је задржао.

3^о Могу бити предате одн. примљене како ствари тако и тражбине, права и радње.²⁾

4^о Није прописано, да се може досудити у корист државне касе и *вредност* примљене користи (н. пр. какве радње

¹⁾ Ун. Frank § 335 I.

²⁾ Ун. Frank § 336 II.

извршене у корист плаћених чиновника).¹⁾ По одговара циљу §-а 110 к. з; да се ово допусти, јер има случајева, где се сама корист (н. пр. мало час наведена радња) не може одузети.

III. *Пасивно подмињивање судија.* Оно се састоји у при-
ману или заштевању поклона или ма какве користи или у
приману обећања поклона или ма какве користи од стране
судије при суђењу каквог кривичног дела или каквог грађанског
спора и у опште при решавању каквог, било спорног било не-
спорног питања грађанске природе, управљеним на то, да се
кривични или грађански спор и у опште питање грађанске при-
роде реше на корист или на штету ма које стране (107 к. з.).

1. а) В. I 1 а.

б) Поклон (и у опште корист) треба да је **накнада**
(еквивалент) за решење на корист или на штету ма које стра-
не у спору. Другим речима између примања и т. д. и оваког
решења треба да постоји *узрочна веза*.

1° В. I 1 б 2°.

2° Кривични и грађански спор или у опште решавање
каког питања грађанске природе треба да су *садашњи* („који
се при суђењу..... подлиги“).

3° Са судијама су изједначени *избрани судија, судија из
реда трговачког, порогник и вештак* (§ 107 ал. 2 к. з.).

2. В. I 2.

3. *Кривац.*

а) *Извршилац* може бити само судија одн. вештак. Уп. I 3 а.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се
састоји у свести код извршиоца, да је подмињен ради ре-
шења кривичног или грађанског спора одн. грађанског пи-
тања на корист или штету једне стране у спору.

4. *Казна.*

а) За ово кривично дело прописано је заточење од две
до десет година (§ 107 ал. 1 к. з.).

¹⁾ У § 335 немачког к. в. ово је допуштено. Спорно је само, да ли суд може *алтернативно* досудити одузимање користи или неке вредности или може само једно или друго (в. *Frank* § 435 III 2). Прво решење је умесније, јер је могуће, да се у време пресуде још не зна, да ли се сама корист може одузети, што важи нарочито ва случај, кад се тек касније увиди, да је ствар туђа својина.

б) У § 110 к. з. прописано је, да се поклон и друга корист, наравно материјалне природе имају досудити у корист државне касе, ако су извршиоцу „предати“. Уп. III 5 в.

§ 127. Прекршај права од стране судије.

1. *Прекршај права од стране судије је противзаконито решење или пресуђење каквог дела од стране судије по нечијој препоруци (§ 109 к. з.).*

1. Радња се састоји у *противзаконном решењу или пресуђењу дела од стране судије.*

а) Без значаја је, да ли је у питању какав кривични или грађански спор или какво спорно или неспорно питање грађанске природе.

б) Ако се дело суди или решава у *колегијуму*, онда се радња састоји наравно у гласању за противзаконито мишљење.

в) Без значаја је, које је врсте судија, те се има овде подвести и судија избрани из реда трговачког и поротник.

2. Радња треба да је извршена *по нечијој препоруци*. Без значаја је, да ли је ова потекла од какве власти или од ког приватног лица.

II. Ово кривично дело је *свршено* онда, кад је дело решено или пресуђено противзаконито. Ако би при гласању у колегијуму продрло *противно* мишљење, постојао би *покушај* овог кривичног дела.

III. Кривац.

1. Онај, који је судији препоручио противзаконито решење или пресуђење, *подстрекач* је и као такав може бити кажњен.

2. *Што се виности тиче*, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести код извршиоца, да је дело по нечијој препоруци решио или пресудио противзаконито.

IV. Казна.

За ово кривично дело прописано је заточење од две године (§ 109 к. з.).

§ 128. Кривична дела због лажних исправа.

I. У § 111 к. з. предвиђена су пре свега фалсификовања исправе од стране чиновника.

1. Та су *фалсификована*:

а) *Прављење* (у ужем смислу) *лажне исправе од стране чиновника, прилике којих му припада по званичној дужности.*

1° О појму исправе в. § 110.

2° О појму *прављења* (у ужем смислу), *лажне исправе* в. § 111 I 1 а 1°.

3° Од чиновника *лажно направљена исправа* треба дакле да је једна од оних, *прилике којих му припада по званичној дужности.*

(1) Под „*приликом*“ *исправа* има се разумети акт, којим се *оверава од чиновника ради доказа изјава дата од неког пред њиме или чињена извршена пред њиме или од њега.*¹⁾ Тако овде би спадао случај, кад би иследник начинио *лажан протокол* саслушања сведока.

(2) В. 2 а 2°.

б) *Издавање лажне исправе од стране чиновника, издавање које му припада по званичној дужности.*

1° Од чиновника *издата исправа* треба дакле да је нека од оних *исправа, издавање којих му припада по званичној дужности.*

(1) Под „*издавањем*“ *исправа* има се разумети акт, којим се *оверава од чиновника нечија изјава, која није дата пред њиме, или каква чињеница, која није извршена од њега или пред њиме (facta aliena).*²⁾ Тако овде би спадао случај, кад би надлежни чиновник *оверио лажну облигацију* лица А, коју му је овај поднео на *оверавање.*

(2) Ако чиновнику, који је издао *лажно исправу, издавање исте* не припада по званичној дужности, т.ј. за *издавање исте* није надлежан (*ratione loci et materiae*), постојаће за њега *лажно оверавање* из § 149 ал. 1 к. з.

2° *Издата исправа* треба да је *лажна.* О појму *лажне исправе* в. § 111 I 1 а 1°.

в) *Преиначавање од стране чиновника праве исправе, који му је по његовој служби поверена или му је по истој пристигла.*

1° О појму *преиначавања праве исправе* в. § 111 I 1 а 2°.

2° Од чиновника *преиначена исправа* треба дакле да је једна од оних, *које су му поверене по његовој служби, тј.*

¹⁾ Уп. Frank § 348 I 1.

²⁾ Уп. Frank § 348 I 1.

које је по званичној дужности *кришио*,¹⁾ или *које су му по истој приступачне*. Тако овде би спадао случај, кад би судски чиновник ушао у рачуноводство, и какав тестаменат, који се ту на чувању налази, препначи.

2. Све наведене врсте чиновничког фалсификовања исправе *свршене* су самим тим, што је лажна исправа начињена, издата или препначена. *Употреба* петих није дакле потребна као код фалсификовања из § 147 к. з.

3. Кривац.

а) У случају издавања лажне исправе извршилац је и онај, коме је лажна исправа издата, но за њ' важи § 149 к. з.

б) Што се *виности* тиче, потребни су:

1° *Умишљај*.

2° *Намера прибављана добити за себе или другог или намера, да се нанесе штета другоме* (§ 111: „за добит своју или другог или на штету других“). Под „добити“ и „штетом“ се има разумети како материјална тако и морална добит или штета.

4. Казна.

За наведене врсте чиновничког фалсификовања прописана је робија до десет година (§ 111 к. з.).

II. У § 111 к. з. предвиђена су још два чиновничка кривична дела *односно* исправе.

1. Та су кривична дела:

а) *Повреда* („повреди, уништи“) од стране чиновника *исправе, која му је по његовој служби поверена или му је по истој приступачна*.

1° Шта се има разумети под повредом, в. § 60 IV 2.

2° Од чиновника повређена исправа треба да је једна од оних, *које су му по његовој служби поверене или су му по истој приступачне*.

3° Исправа не мора бити *туђа* за разлику од повреде исправе из § 254 т. 2 к. з.

б) *Прикривање* („сакрије“) од стране чиновника *исправе, која му је по његовој служби поверена или му је по истој приступачна*.

1) Уи. Frank § 348 II 2

1° О појму прикривања в. § 60 IV 2. Прикривања нема онда, кад чиновник противно уредби носи акта кући.¹⁾

2° Од чиновника прикривена исправа треба да је једна од оних, које су му по његовој служби поверене или су му по истој приступачне.

2. Кривац.

Што се виности тиче, потребни су:

а) Умишљај.

б) Намера прибављања добити за себе или другог или nanoшења штете другоме. Уп. I 3 6 2¹.

3. Казна.

За наведена кривична дела прописана је робија до десет година (§ 111 к. з.).

§ 129. Службена утаја.

I. Службена утаја (обична) је од чиновника извршена утаја ствари, које је по службеној дужности „примио на чување“ (§ 113 ал. 1 к. з.).

1. О појму утаје в. § 52.

2. Утајена треба да је дакле од чиновника она ствар, коју је примио по службеној дужности на чување.

а) Чиновник је примио ствар по службеној дужности онда, кад је био надлежан (rationae loci и materiae) да је прими. Према томе не би било службене утаје онда, кад би А платио судске трошкове председнику суда, држећи да је он за то надлежан, и овај утаји новац.²⁾

б) Постоји службена утаја и онда, кад је ствар примљена по службеној дужности од оптуженог чиновника после отпуштања из службе, али пре разрешења од дужности, јер је он ипак државни службеник (ал. 3) све до разрешења.³⁾

в) Као примљена на чување има се сматрати свака она ствар, коју чиновник по службеној дужности има у притежању.

¹⁾ Уп. Frank § 348 II 3 в.

²⁾ Према § 350 немачког к. з. има се узети противно, јер према њему је дозвољено, да је ствар примљена у службеном својству (в. Frank § 350 I 2, в. Listl § 179 VII).

³⁾ Прот. К С. (1902. Бр. 7633, II. § 113 ст.).

г) Без значаја је међутим, да ли је ствар приватна или државна.

3. Као објекат службене утаје помињу се засебно *новац и хартије од вредности*. Тиме је наглашено, да се код службене утаје новац и хартије од вредности не сматрају као *замениве* ствари.¹⁾ Постојаће дакле службена утаја, чим је чиновник новац помешао са својим новцем. Но проста размена новца наравно није утаја, пошто тиме он није присвојен.

4. Службена се утаја разликује у три врсти *према вредности утојене створи* (§ 113 ал. 1 к. з.):

- а) Утаја у вредности *мањој од две хиљаде динара*;
- б) Утаја, чија вредност износи *најмање две хиљаде динара*²⁾ а мања је од десет хиљада динара.
- в) Утаја у вредности *најмање од десет хиљада динара*.

5. *Кривац*. — В. § 52 V. § 234 к. з. важи и овде, пошто није друкчије прописано.

II. Тешка службена утаја.

1. Службена утаја је *тешка*, ако су ради ње (§ 113 ал. 2 к. з.):

а) *Рачуни, протоколи и књиге, што су за бележење или контролирање примања и издавања одређене, неисправно вођени или уништени*.

б) *Или ако су предати неисправни изводи из ових рачуна, протокола и књига, или су неисправне признанице к истима прикључене*.

в) *Или ако је на сандуцима, касама или пакетима садржај новцаа ложно означен*³⁾.

2. Без значаја је, да ли су наведене радње, чије извршење чини службену утају тешком, извршене ради *прикривања, олакшања или прикривања* утаје.⁴⁾ Оне могу према томе њој претходити, бити истовремене с њом или јој следовати.

3. Рачуни, протоколи и књиге треба наравно да су *званични*.⁴⁾ Ако би они имали карактер исправе, могао би по-

¹⁾ Уи. *Frank* § 350 II, в. *Liszt* § 179 VII.

²⁾ У § 113 ал. 1 вели се погрешно: „ако је вредност утаје *већа* од две хиљаде динара“, те се не каже ништа, шта је с утајом од тачно две хиљаде динара. (Уи. § 46 II 7 б). Она се има убрајати у другу врсту с обзиром на то, што се утаја од тачно десет хиљада динара убраја у трећу.

³⁾ Уи. *Frank* § 351 I, *Binding* I 280.

⁴⁾ Уи. *Frank* § 351 II 1.

стојати *идеални* стицај између ове утаје и фалсификовања исправе, обичног (§ 111) или чиновничког (§ 128).

4. Без значаја је, да ли је коју од ових радњи извршио сам чиновник или ко трећи. Но у овом случају она треба да је извршена у споразуму с чиновником, да би он био кривац код тешке службене утаје. Треће лице пак, које је извршило оне радње у споразуму с чиновником, који је извршио службену утају, биће *помагач*, а не саизвршилац, пошто није чиновник.

5. *Извршилац* не мора бити *благајник*, већ и сваки други чиновник, који по званичној дужности прима новац ¹⁾ Тако овде би спадао и случај, кад би коме чиновнику било поверено да нешто преда, и он утаји новац и изврши коју од оних радњи с протоколом јавне предаје.

6. Покушај тешке службене утаје као такве је могућ.

7. Ако је која од оних радњи извршена после утаје, за почетак застарелости је меродавно време извршења те радње.²⁾

8. Деоба обичне утаје *према вредности* (в. I 4) важи и за ову утају.

III. У § 113 ал. 3 к. з. прописано је, да извршиоци службене утаје како обичне тако и тешке могу бити не само *чиновници*, већ и *привремени или контрактурални чиновници*, сви државни *службеници и служитељи*, *општински председници*, *кметови*, *кметовски помоћници*, *одборници*, *општински писари*, *школски*, *општински*, *црквени и манастирски благајници*, *руководиоци каса акционарских и других јавних удружења*, *добротворних и других фондова и општински служитељи*.

IV. Казна.

1. За *обичну службену утају* прописана је (§ 113 ал. 1 к. з.):

а) Робија до пет година, ако је она прве врсте односно вредности утајене ствари (в. I 4).

б) Робија од пет до десет година, ако је она друге врсте.

в) Робија од десет до двадесет година, ако је треће врсте.

2. За *тешку службену утају* све три врсте прописано је,

¹⁾ Уп. *Ценик* 465. *Орпенхоф* § 351, 4. *Frank* § 351 III.

²⁾ Уп. *Frank* § 351 IV.

да ће се кривац казнити највећом мером казни, које су прописане за три врсте обичне службене утаје (§ 113 ал. 2 к. з.: „сматраће се као особито отежавна околност и кривац ће се казнити највећом мером казне“), т.ј. са пет, десет или двадесет година.

3. Ако би се услед примене ублажавних околности кривац казнио за службену утају, обичну или тешку, *затвором*, он се има осудити и на губитак грађанске части, пошто је овај губитак прописан и за обичну утају (§ 231 к. з.).¹⁾

§ 130. Послуга новцем или стварима.

1. Према § 112 к. з. сматра се као кривично дело и само *узимање на послугу од стране чиновника новца или ствари примљених или чуваних по службеној дужности*.

1. Из тога, што се о утаји говори у § 113 к. з., излази, да се *узимање ствари на послугу* не сматра од законодавца као *утаја*, већ као засебно кривично дело.²⁾ Но да би се оно појављивало као самостално кривично дело, потребно је, да се узимање не појављује као *присвајање* ствари, јер би оно иначе било утаја. Да ли је пак то случај или не, једно је фактичко питање.

2. Без значаја је, да ли је ствар узета за своју личну послугу, или да се да неком *другом* на послугу, што се у осталом изрично (али излишно) наглашава у ал. 2 § 112 к. з.³⁾ Ствар је пак *узета* онда, кад се услед ма које делатности чиновникове не налази на месту, на коме треба да је.

3. Треба да су од чиновника узете на послугу оне ствари, које је *по службеној дужности* „*примио или чувао*“.

а) Кад се има узети, да је чиновник примио ствар *по службеној дужности* в. § 129 I 2 а.

б) В. § 129 I 2 б.

в) Као ствар од чиновника примљена или чувана има се сматрати свака она ствар, коју чиновник по службеној дужности има у притежању.

¹⁾ Тако и К. С. (1909. Бр. 3553, Н. § 113, ст. 7. и 1910. Бр. 10151, Н. § 113, ст. 6). „Пошто се према § 231 к. з. већ се у другој од наведених одлука, дело утаје у оштећење грађанске части, то није ни било нужно, да се у § 113 к. з. и ова казна евојине, у толико пре, што § 113 к. з. за утају предвиђа као редовну казну робитњу, која према § 18 к. з. сама по себи повлачи губитак грађанске части.“

²⁾ Према томе погрешно *Ценић* 458.

³⁾ Уп. *Ценић* 462.

г) В. § 129 I 2 г.

4. Као објекат узимања на послугу помиње се засебно *новац* („од новаца или ствари“). О томе, зашто је ово учињено, в. § 129 I 3.

5. Према ал. 2 к. з. привремено издавање плате чиновницима не сматра се као *противправно*, те према томе није кривично дело узимања новца на послугу.

II. Ово је кривично дело *свршено*, чим је новац узет (в. I 2). Није дакле потребно, да је употребљен (§ 112 к. з: „Чиновник, који само узме од новаца или ствари... да се с њима послужи“).

III. Кривац.

1. Што се *виности* тиче, потребни су:

а) *Умислај*. Он се састоји у свести, да је ствар примљена или чувана по службеној дужности.

б) *Намера* код извршиоца, да се стварју послужи он сам или ко други.

2. Оправдано је узети, да § 234 к. з. важи и овде.

IV. Казна.

За ово кривично дело прописано је лишење звања на свагда (§ 112 ал. 1 к. з.). Ова се казна има изрећи и против отпуштених чиновника, који су дело извршили у врену између отпуштања и разрешења од дужности.¹⁾

§ 131. КРИВИЧНА ДЕЛА ИЗ § 114 К. З.

I. Према § 114 ал 1 ст. 1 к. з. сматра се као кривично дело *наплаћивање од стране чиновника, који порез, прирез или ма какве друге приходе за државну или општинску касу или ма што друго и ма за кога по службеној дужности примати има, онога што плаћајући није дужан дати, а то овај није знао, и непредавање тако наплаћеног у касу.*

¹⁾ Тако К. С. (1906. Бр. 5322, II. § 112, ст. 2). „Та околност, вели К. С., што је оптужени престао бити државни укални чиновник не искључује примену казне лишења звања на свагда у толико мање, што се ова казна као редовна на-риче од стране суда „на свагда“, што значи, да се такав чиновник више не може прихити у државну службу, које би законско наређење постало илузорно, ако би се применила блажа казна затвора, по том основу што је оптужени државни чиновник отпуштањем на службу престао бити чиновник, чиме би се дало маха и злоупотребама у том правцу, што би несавесни чиновници благовремено могли изваћи из државне службе“.

1. а) Радња се састоји дакле:

1^о У *наплати онога, што плаћајући није дужан дати и*

2^о *Непредавању наплаћеног у касу.*

(1) Без значаја је међутим, да ли није предао ништа од наплаћеног или само један део.

(2) Извесна наплаћена сума је у касу предата само онда, кад је као таква предата.¹⁾ Према томе постојало би ово кривично дело, кад би чиновник предао у касу наплаћено, али не као такво, већ ради покрића каквог дефицита.

(3) Наплаћено треба да је задржао за себе или за другога. Према томе не би наравно било овог кривичног дела, кад би наплаћено изгубио, и зато га у касу није унео.

б) Специјалан услов инкриминације је, да онај, који је платио, *није знао*, да није био дужан дати оно, што је *дао*.

2. Прва радња код овог кривичног дела *може* се појавити као *превара*, а друга (непредавање у касу) као *утаја*. Али зато, што то не мора да буде, законодавац је створио из ове две радње, од којих је прва чињење а друга нечињење, самостално кривично дело. Ово кривично дело се налази у односу *суисидиаритета*²⁾ према превари и утаји, те је тако између њега и њих немогућ *идеални* етицај, већ се има узети, да оно постоји само онда, кад није утврђено постојање преваре или утаје.³⁾

3. Ово је дело *свршено*, кад је *наплата извршена и наплаћено није дато у касу*.

4. *Кривац*.

Што се тиче *виности*, потребан је *улишљај*. Он се састоји у свести код чиновника, да плаћајући није био дужан дати оно, што је дао, и у свести, да тако наплаћено није у касу дао.

5. *Казна*.

За ово кривично дело прописано је лишење звања (§ 114 ал. 1 ст. 1 к. з.).

¹⁾ Уп. *Frank* § 353 I 2.

²⁾ Према неким у односу специјалитета (*Binding* 2 934/5, *Kitzinger* *Vergl. D. Bes. T. 9* 431. 432).

³⁾ Тако *Frank* § 353 I, *Kohler* *G A* 54 19, *Wach* *Vergl. D. Allg. T. 6* 62. Прот. *Olshausen* § 353, према коме је могућ идеални етицај, поричући однос суисидиаритета оди. специјалитета.

II. Према § 114 ал. 1 ст. 2 к. з. сматра се као кривично дело *изнуђавање „својом важношћу или силом звања“ онога, што плаћајући није дужан, или више, по што је дужан, од стране чиновника, који порез, прирез или ма какве друге приходе за државну или општинску касу или ма шта друго и ма за кога по службеној дужности прилати има, ако је плаћајући знао, да оно што је платио није дужан платити ни мало или не онолико.*

1. а) Радња се састоји у *изнуђавању „својом важношћу или силом звања,“ т.ј. средством својег званичног ауторитета, онога, што плаћајући није био дужан дати, или више, по што је био дужан дати.* О појму изнуђавања в. § 24. Ово кривично дело је дакле једна нарочита врста изнуђавања.

б) *Специјалан је услов инкриминације, да је плаћајући знао, да није био дужан дати оно, што је дао, или онолико, колико је дао.*

2. Ово је дело *свршено* онда, кад је наплата недоугова-ног извршена.

3. Кривац.

Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести код чиновника, да изнуђени није био дужан дати оно, што је дао, одн. онолико, колико је дао.

4. Казна.

За ово кривично дело прописани су затвор и лишење звања (§ 114 ал. 1 ст. 2 к. з.).

III. *Принуђивање или навођење преваром радника од стране чиновника приликом рада за државу или општину, да и њему или и коме другоме приватном лицу какав посао изврши, као и употребљавање потчињених „силом своје власти“ на какав свој или другог лица посао (§ 114 ал. 2 к. з.).*

1. а) Радња се састоји у *принуђивању* радника на свој или туђ посао, или у *навођењу* истих преваром на то, т.ј. средством обмане, да је и то државни посао, или у употребљавању потчињених силом свог званичног ауторитета на то.

б) Дело је *свршено* онда, кад су радници одн. потчињени заиста извршили какав посао чиновнику или коме другоме.

2. *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*.

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописано је лишење звања (§ 114 ал. 2 к. з.).

§ 132. **Задржавање нечега примаоцу при званичном исплаћивању.**

I. Према § 115 к. з. сматра се као кривично дело *противправно задржавање нечега примаоцу од стране чиновника при званичном исплаћивању у новцу или предаји каквих ствари, кад је издатке ставио у рачун као потпуно учињене.*

1. *Радња* се састоји у:

а) *Задржавању нечега од новца или ствари при званичним исплаћивању оди, предаји примаоцу.* С овим се има паравно изједначити случај, кад није ништа исплаћено оди, предато.¹⁾

б) *И у стављању издатка у рачун као потпуно учињеног.*

2. Без значаја је:

а) Да ли је држава дужна на исплату суме новца у питању или на предају ствари у питању. Тако постојало би ово кривично дело и онда, кад су оне радње извршене при исплаћивању милостиње сиротињи.

б) Да ли је у случају, кад је држава дужна на оно, овај дуг приватно-правни или јавно-правни.²⁾

3. *Противправност* задржавања је изрично унета у појам овог кривичног дела као елеменат.

II. Задржавање неисплаћене суме новца или ствари не-предате може се појавити као *утаја*. Ово кривично дело је према њој у односу супсидиаритета.³⁾ В. 129.

III. *Кривац.*

а) *Извршилац* може бити само чиновник.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у евести код извршиоца, да се ствар или новац про-

¹⁾ Уп. *Frank* § 359 II 1, *Binding* 940, *Kitzinger* 482.

²⁾ Уп. *Frank* § 358 II.

³⁾ Уп. *Frank* § 353 II.

тивправно задржава при неплати одн. предаји, и у свести, да је издатак стављен у рачун као потпуно издат.

IV. Казна.

За ово кривично дело прописано је лишење звања (§ 115 к. з.).

§ 133. Злоупотреба при извршењу предузећа, послова или набавки државних или општинских или при надзору над истима.

I. Према § 116 к. з. сматра се као кривично дело *противправно прибављање какве користи на нечију штету или извршење какве друге противправне радње, којом је некоме нанета штета, од стране чиновника, коме је поверено надгледање или извршење каквог предузећа или у опште посла или набавки државних или општинских.*

1. Радња се састоји дакле у *прибављању какве користи за себе или у извршењу какве друге радње од стране чиновника, којом се штета другоме наноси, при надзору или извршењу каквог предузећа или у опште посла или набавки државних или општинских.*

а) Без значаја је, да ли је корист материјалне природе или не.

б) Код друге врсте радње без значаја је, да ли је она таква, да је извршењем исте чиновник прибавио какву корист за себе.¹⁾ Довољно је, да је она штетна за некога.

в) Предузеће, посао у опште или набавка, при чијем извршењу или при надзору над којима треба да је извршена која од оних радњи, треба да су *државни или општински.*

г) Извршиоцу треба да је *поверено* извршење или надзор над наведеним пословима или набавкама.

2. Последица се састоји у *штети* по некога.

а) Без значаја је, да ли је ова штета материјалне природе или не.

¹⁾ Један пример за ову врсту радње наводи *Ценик* 180. „Један чиновник, вели *Ценик*, даје један правитељствен дућан под аренду на три године; аренда важи 25 тал. год. и лиценција се закључи. По свршеној лиценцији почне се арендатор око чиновника савијати и превијати, па и плакати, како му је аренда велика молећи га да му од оне суме, која је на лиценцији нашла што понусти. Чиовник се сажали према молитељу, па јави власти, како је дућан дат на 25 тал. на три год, а не за годину дана“.

б) Без значаја је, да ли је штета нанета држави одн. општини или ком приватном лицу.

3. Противправност је изрично унета у којем овог кривичног дела.

II. 1. Наведене радње могу се појављивати и као неко друго кривично дело, н. пр. као утаја или превара. Ово кривично дело је према њима у односу супсидиаритета.

2. Ово кривично дело може бити у *идеалном* стицају с другим којим кривичним делом, н. пр. с оним из § 111 к. з. (н. пр. начињен је лажан протокол лицитације).

III. Ово кривично дело је *свршено* тек онда, кад је другоме штета нанета. И покушај се сматра овде као кривично дело (§ 116 ал. 2).

IV. *Кривац.*

1. *Извршилац* може бити само *чиновник*.

2. Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се за себе каква корист прибавља на нечију штету при оним пословима или набавкама, одн. да се том приликом врши каква радња, којом се неке штета наноси, и у свести о противправности ових радња.

V. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од шест месеца до две године и новчана казна, која не може бити већа од трећине ни мања од десетине досуђене накнаде за штету (§ 116 ал. 1 к. з.).

§ 134. Откривање званичне тајне.

I. *Откривање званичне тајне* је *откривање од стране чиновника званичне тајне, која му је по звању или „нарочито“ поверена, и чије чување у тајности захтева закон или интерес јавне службе, као и противправно саопштавање другоме службено повереног акта или документа на штету онога, кога се тиче* (§ 117 к. з.).

1. *Радња* се састоји у *откривању* од стране чиновника званичне тајне поверене му по звању или „нарочито“, или у противправном саопштавању другоме службено повереног акта или документа на штету онога, кога се тиче.

а) Шта се има разумети под „откривањем“, в. § 43 I 3.

б) Званична тајна треба да је таква, да закон или интерес јавне службе захтевају, да се она другима не открива, и да то није државна тајна (в. § 77 I а и чл. 14 зак. о чин. грађ. реда).

в) Није дакле потребно, да је званична тајна поверена чиновнику *по његовом звању* (в. § 43 I 2 б 3^о (2) и (3)), већ је довољно да му је поверена „*нарочито*“, т. ј. по потреби н. пр. ради савета.

г) Саопштавање другоме службено повереног акта или документа само је онда дакле повреда тајне, *кад је тиче нанета штета* (материјална или иначе) ономе, кога се акт или докуменат тиче.

2. Код саопштавања другоме службене повереног акта или документа *противправност* је изрично унета у појам овог кривичног дела.

II. Кривац.

1. Извршилац може бити *сваки чиновник*.

2. Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај* („*лакоумно*“). Он се састоји у свести, да се открива званична тајна поверена по звању или „*нарочито*“ и да интерес јавне службе или закон захтевају чување исте у тајности, оди. у свести, да се другоме саопштава службено поверени акт или докуменат на штету онога, кога се он тиче, и да је ово противправно.

III. Сматра се као *нарочита*, тежа врста кривца извршилац, који је *намерно* („*злонамерно*“) извршио коју од оних радњи (§ 117 ст. 2 к. з.).

IV. Казна.

1. За откривање позивне тајне прописан је затвор од два месеца до једне године (§ 117 ст. 1).

2. Против *намерног* кривца прописан је затвор од две године до пет година (§ 117 ст. 2: „*према величини пакости и штете*“).

§ 135. Кривична дела поштанских и телеграфских чиновника.

1. У 118 к. з. предвиђена су следећа кривична дела:

1. **Поштанских чиновника и у опште службеника:**

а) *Отварање писма или пакета пошти повереног* (ал. 1).

1° О појму *писма* и *пакета* в. § 44 I 1 а 2° и 3°.

2° Писмо и пакет треба да су *затворени*. В. о томе § 44 I 1 а 4°.

3° О појму *отварања* в. § 44 I 1 б.

4° *Кривац*.

(1) *Извршилац* може бити сваки *поштански чиновник* и у опште *службеник*. Да би извесан поштански службеник могао бити извршилац овог кривичног дела, није потребно, да се његова службена дужност на пошти састоји баш у отправљању писма и пакета.¹⁾

(2) Што се *виности* тиче, потребан је *улишљај*.

б) *Сазнавање садржине писма или пакета пошти повереног* (ал. 1).

1° О појму *сазнавања* садржине в. § 44 I 2 б.

2° Писмо и пакет не морају бити затворени (отворена допшена карта).

3° *Кривац*. В. а 4°.

в) *Саопштавање другог садржине писма или пакета пошти повереног* (ал. 1).

1° О појму *саопштавања* в. § 44 I 3 а.

2° *Кривац*. В а 4°.

г) *Предавање писма или пакета пошти повереног другог, а не оном, коме су упућени* (ал. 1).

1° О *давању другог* туђег писма или пакета в. § 44 I 4 а.

2° Ово кривично дело је свршено са давањем другом писма или депеше, без обзира дакле на то, да ли је овај сазнао њихову садржину.

3° *Кривац*. В. а 4°.

д) *Преименавање садржине писма или пакета пошти повереног* (ал. 1).

1° *Преименавање садржине* значи овде мењање садржине било потпуно било делимично. Без значаја је међутим, да ли промена садржине може коме нанети штету.

2° *Кривац*. В. а 4°

е) *Задржавање, присвајање или уништавање писма или пакета пошти повереног* (ал. 1).

¹⁾ Taro Frank § 354 I, Olshausen § 354, 2. Binding 2 947, Hülshner 2 1092. Ritzinger 491. Прот. с. Litz § 179 пр. 14, Gerhard и. кн. § 44, 11.

1° О задржавању в. § 44 I 5 а 1°.

2° Присвајање писма или пакета је и утаја.

3° Уништавање је и кривично дело повреде ствари (§ 298 к. з.).

4° Кривац. В. а 4°.

ђ) Помагање другоме од стране поштанског службеника, да изврши коју од горе наведених радњи према писму или пакету пошти повереном (ал. 1). Помагање се дакле овде сматра као самостално кривично дело.

1° Без значаја је дакле, какве је врсте радња помагања. Она се може састојати како у чињењу тако и у нечињењу (н. пр. неспречавање отварања писма).

2° Ако је онај, коме је поштански службеник помагао у извршењу које од оних радњи, такође поштански службеник, онај први, који му је помагао, биће помагач а не саизвршилац.¹⁾ А ако није поштански службеник, он ће одговарати за кривична дела из § 283 к. з., а за поштанског службеника, који му је помогао, постојаће идеални стицај између помагања из § 118 к. з. и помагања у кривичном делу из § 283 одн. другом ком кривичном делу, н. пр. утаји, крађи, повреди ствари. Трећи ће бити помагач у кривичном делу из § 118 ал. 1.

3° Кривац. В. а 4°.

2. Телеграфских чиновника и у опште службеника: И за њих су предвиђена у ал. 2 иста она кривична дела, која и за поштанске службенике (в. 1 а, б, в, г, д, е, љ).²⁾

II. 1. Противправност је искључена у случајевима предвиђеним у чл. 23 Устава. В. о томе § 44 I 1 в 2°.

2. У ал. 4 се вели: „Чиновника или поштанског службеника (наравно и телеграфског, што је услед непажње пропуштено) не ослобођава одговорности по овом параграфу никаква и ничија наредба“, изузимајући наравно случај под 1 наведен.

3. Противправност није искључена онда, кад су писмо или пакет послати од самог извршиоца, одн. кад су на њега упућени.³⁾ Ово се правда тиме, што су писмо и пакет по

¹⁾ Прот. Frank § 354 III 3.

²⁾ Неки (Binding 2 49, Olshansen § 355, 1, Köhler 277) увидају, умесно да се под телеграфским службеницима имају разумети и телефоници. Прот. Frank § 355 IV, Kitzinger 499.

³⁾ Уп. Frank § 354 IV.

правилу од интереса како за пошиљаоца тако и за адресата.

III. Наведене радње се могу појављивати и као неко друго кривично дело. Тако је уништење писма истовремено кривично дело повреде ствари, а приевајање утаја. У таквом случају постојаће паравно идеални стицај између кривичног дела из § 118 к. з. и којег од ових кривичних дела. Зато је ал. 5 § 118 к. з. излишна (уп. § 44 II 3).

IV. *Казна.*

1. За ова кривична дела прописани су лишење службе на свагда и затвор најмање годину дана (§ 118 ал. 2 и 3 к. з.).

2. У ал. 3 § 118 к. з. предвиђене су две *специјалне поопштравне околности*: „Али према важности садржине писама, телеграма и вредности пакета, као и према положају и важности особа и надлештва, којима су ова писма, телеграми или пакети упућени, окривљени ће се казнити робњом најмање две године и за свагда лишити права на ма какву државну или општинску службу“. т.ј. наведене казне ће се изрицати онда, кад су писмо или пакет *важније садржине* или пакет *веће вредности*, као и онда, кад су *веће* важности особе и надлештва, којима су писмо, пакет или депеша упућени. Да ли је пак садржина писма или депеше важнија или вредност пакета већа, као и то, да ли су оне особе и надлештва *веће* важности, фактичко је питање.

§ 136. Ненадлежно предавање званичних писама.

I. Према § 119 к. з. кривично је дело *ненадлежна предаја званичних писама од стране курира и у опште писмоноша*.

1. Радња се састоји дакле у *предаји* званичног писма некоме, коме оно није упућено.

2. Ово кривично дело је свршено самом предајом.

II. *Кривац.*

1. *Извршилац* може бити само *курир* и у опште *писмоноша*.

2. Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да је званично писмо предато ненадлежно.

III. Сматра се као *нарочита*, тежа врста овог кривичног дела *ненадлежна предаја* званичног писма, услед које

„каква несрећа или штета или незгода зг државу или кривителство произиђе или би произићи могла“ (§ 119 ст. 2 к. з.).

У погледу ове последице, т. ј. штете, несреће незгоде, одн. могућности истих, није потребна виност.

IV. Казна.

1. За ово кривично дело прописан је затвор (§ 119 ст. 1 к. з.).

2. За нарочиту врсту овог кривичног дела (в. III) прописани су робија или заточење од две до десет година (§ 119 ст. 2 к. з.).

§ 137. Одбијање суђења.

I. Према § 120 к. з. сматра се као кривично дело одбијање суђења ономе, који то захтеви, и поред опомене претпостављене власти од стране судије или чиновника, који има власт и дужност да суди.

1. Радња се састоји дакле у одбијању суђења од стране судије или чиновника, који има власт суђења. Одбијање суђења је одбијање, да се по извесној ствари судске природе допесе одлука.

2. Одбијање суђења је противправно само онда кад је судија одн. чиновник био дужан у конкретном случају да суди, што је изрично наглашено („кад је дужан да суди“), и кад је опоменут од своје претпостављене власти, да је дужан судити.

II. Кривац.

1. Извршилац може бити само судија или чиновник, који има судску власт.

2. Што се виности тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести код извршиоца, да одбија суђење, и у свести о противправности свог одбијања.

III. Казна.

За ово кривично дело прописана је новчана казна до сто талира, а „по важности предмета и упорства“ може се казнити лишењем звања (§ 120 к. з.).

§ 138. Присвајање законодавне или судске власти.

I. Према § 121 т. 1 и 2 к. з. сматра се као кривично дело *присвајање законодавне или судске власти од стране чиновника ма ког реда*.

Радња се састоји дакле:

1. У присвајању законодавне власти од стране чиновника. То би био случај н. пр. онда, кад би полицијска власт казнила некога за дело, које није у казеном закону предвиђено, на основу сличности истог с којим кривичним делом (аналогија).

2. Или у присвајању судске власти од стране чиновника. То би био случај н. пр. онда, кад би председник које општине осудио некога на извесну казну за какав злочин.

II. Кривац.

1. Извршилац може бити само чиновник.

2. Што се виности тиче, потребан је умисај. Он се састоји у свести код извршиоца, да присваја законодавну одн. судску власт.

III. Казна.

За ово кривично дело прописани су новчана казна или лишење звања (§ 121 к. з.).

§ 139. Принуда.

I. Према § 122 к. з. сматра се као самостално кривично дело принуде *принуђене некога злоупотребом власти, да нешто учини или не учини*. О принуди в. § 22.

1. Средство радње, т.ј. изнуђавања треба дакле да је *злоупотреба власти*.

а) Под *влашћу* се има овде разумети скуп права проистичућих из звања, средством којих чиновник може неке користити или шкодити.¹⁾

б) *Злоупотреба власти* постоји онда, кад чиновник употреби какво право, и ако не постоје услови законом за ову употребу прописани.

1^о Злоупотреба власти не мора се дакле састојати у употреби силе или претње.²⁾

¹⁾ Тако Frank § 339 II Прот. Olshausen § 339, 3, Oppenhof § 339, 3, према којима се под влашћу има искључиво разумети право, да се под извесним претставкама приступи принудним мерама.

²⁾ К. С. 1909 Бр. 7428: „За постојање поменутог дела закон не тражи искључиво претњу или физичку силу, нити се то може извести из речи „чиновник, који власт злоупотреби“, употребљених у § 122 к. з., већ ово злоупотребење власти може бити и пропалним и незаконитим одлукама власти, којима такође може неко бити и принуђен, да што несправедно трпи, чини или не чини, што свакојакo има да буде предмет оцене суда.“ В. Н. § 122 ст. 4.

2° Злоупотреба власти може се састојати и у *нечињенју*.

2. *Последица* се састоји у *чињенју* или *нечињенју*, поред кога је поменуто и *трпљене* (в. о трпљењу § 22 I 3).

3. О *узрочној вези*, која треба да постоји између изнуђавања злоупотребом власти и последице, в. § 22 I 4.

4. Није потребно дакле да је чиновник злоупотребно власт у *своју корист*.¹⁾

II. 1. Ово је кривично дело *свршено* онда, кад је ко заиста нешто учинио или није учинио услед злоупотребе власти.

2. За разлику од принуде из § 194 к. з. (в. § 22 II) овде се покушај не сматра као кривично дело, т.ј. за њ се не може казнити.

III. *Кривац*.

1. *Извршилац* може бити само чиновник.

2. Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести код извршиоца, да је злоупотребио своју власт, и да је тиме кога принудио на какву радњу.

IV. *Казна*.

За ово кривично дело прописани су новчана казна до сто талира или лишење звања (§ 122 к. з.).

§ 140. Нарушење кућњег мира.

I. *Нарушење кућњег мира је противправно продирање у туђ стан* („обиталиште“) (§ 122 а к. з.).

1. Под *станом* (обиталиштем) има се разумети скупи простора, који *служе појединцу или већем броју лица* (породици) *за редовно ноћно отпочињање*.²⁾

а) Израз „*редовно*“ не значи „*стално*“ и „*сваке ноћи*“, већ је довољно, да је простор удешен за становање и да неко у њему с времена на време ноћева. Тако летњи стан је и зими стан, ако за време лета неко у њему с времена на време ноћева.

¹⁾ Тако К. С. 1908. Бр. 1556, II. § ст. 3.

²⁾ Тако в. *Liszt* § 119 II. Тако и *Frank* § 123 I 1, али он захтева и то, да се у простору за дужи време *борави*, тако да није стан простор, који служи само за спавање. Прот. *Olshausen* § 123, 3, *Meyer-Alfeld* 515, *Binding* I 121, према којима је стан простор, који служи за стално борављење, без обзира на то, да ли се у њему ноћева.

б) Није дакле довољно за појам стана то, што би простор био *само намењен* за ноћно отпочињање.¹⁾

в) Стан не мора бити зграда, те он може бити и покретна ствар, н. пр. лађа.²⁾

г) Онај, коме извештан простор служи за редовно ноћно отпочињање, сопственик је стана, т.ј. има кућне право, и ако није сопственик простора.³⁾ Ако он има заступника, онда овоме припада кућне право.

д) Као саставни део стана имају се сматрати и они споредни простори, који служе за домаће потребе, н. пр. степенице, које воде у стан.⁴⁾

е) Кад су извесни простори додељени појединим лицима (н. пр. служавци, домаћем учитељу), онда ови имају на њима кућне право.⁵⁾

ђ) На просторима, који служе за домаће потребе сопственика више станова, сваки од ових има кућне право.⁶⁾

ж) На јавним просторима имају кућне право они, који су овлашћени, да њима располажу.⁷⁾

2. *Ради* се састоји у *продирању у туђ стан*. Продирање је улажење у стан са савлађивањем извесне препоне.⁸⁾ Ова се препона може састојати у *воли* овлашћеног прекутно или изрично изјављеној, да извршилац или у опште нико не улази у његов стан.

3. *Противправност* је изрично унета у појам овог кривичног дела („противзаконито“).

а) За противправност продирања без значаја је, да ли је циљ улажења у туђ стан правно допуштен (н. пр. ради наплате дуга) или противправан.⁹⁾

б) Право на улажење у туђ стан проистиче особито из *јавног права* (прегрес стана, поште ствари).¹⁰⁾

1) Ун. *Olshausen* § 123, 3, *Frank* § 123 I 1 e

2) Ун. *Frank* § 123 I 1 d, *Olshausen* § 123, 3.

3) Ун. *Frank* § 123 I 1 e, v. *Liszt* § 119 II.

4) Ун. *Olshausen* § 123, 3, *Frank* § 123 I 1 f.

5) Ун. v. *Liszt* § 119 II.

6) Ун. v. *Liszt* § 119 II.

7) Ун. v. *Liszt* § 119 II.

8) Ун. *Frank* § 123 II 1, v. *Liszt* § 119 III 1 a.

9) Ун. *Frank* § 123 I, 1.

10) Ун. *Frank* § 123 II 1.

в) Пристанак овлашћеног искључује наравно противправност. Продирање у овом случају није противправно ни онда, кад је извршено у каквом противправном циљу.¹⁾

II. Кривац.

1. Извршилац може бити само чиновник.²⁾

2. У погледу виности разликују се две врсте кривца:

а) *Умишљајни*: Умишљај се састоји у свести, да се продире у туђ стан, т.ј. да се у њ' улази против воље овлашћеног, и у свести о противправности улажења.

б) *Нехатни*.

III. Казна.

За ово кривично дело прописани су новчана казна до педесет талира или затвор до два месеца (§ 122 а к. з.).

§ 141. Ограничење личне слободе.

I. *Ограничене личне слободе је противправно хватање, заштитно или држање у затвору неког лица од стране чиновника* (§ 123 к. з.). Ово је дакле једна нарочита врста лишења слободе (§ 27), која се овде оглашава за самостално кривично дело.

1. *Радна се састоји у ограничењу личне слободе тиме, што је ко ухваћен, затворен или у затвору држан од стране чиновника, другим речима у одузимињу слободе кретања* (в. § 27 I 2) ма на који начин.³⁾

2. *Противправност је изрично унета у појам овог кривичног дела.* Уп. § 27 I 5.

II. О томе, кад се има узети, да је ово кривично дело свршено, в. § 27 II.

III. Кривац.

1. *Извршилац* овде може бити само чиновник.

2. У погледу виности разликују се две врсте кривца:

а) *Умишљајни*. Уп. § 27 V 1 а.

¹⁾ *Binding* 1 123, *Frank* § 123 II 1.

²⁾ Према § 123 немачког к. з. извршоци могу бити и приватна лица. § 312 овог зак. се односи на повреду кућног права од стране чиновника.

³⁾ И притеор је затвор у смислу лишења слободе, те би постојало ово кривично дело, кад би наследна власт држала кога у притвору винне, но што § 156 а крив. суд. пост. допушта. Прот. К. С. (1887. Бр. 4468, II, § 123 ст. 2), „пошто се, вели, у § 146 а кр. с. и. не каже, да ће онај, који противно ради, бити кажњен.“

б) *Нехатни*. Код лишења слободе из § 192 к. з. нехатни извршилац се међутим не сматра као кривац.

IV. *Казна.*

1. Против *умишљајног* кривца прописани су новчана казна од педесет до двеста талира или затвор од три месеца до пет година или лишење звања (§ 123 ал. 1 к. з.).

2. Против *нехатног* кривца прописани су затвор до шест месеца или новчана казна до сто талира (§ 123 ал. 2 к. з.).

Прописано је изрично, да је у оба случаја чиновник дужан да накнади штету (§ 123 ал. 2 к. з.).

§ 142. **Принуђавање окривљеног на признање или на одају.**

1. Према § 124 к. з. сматра се као кривично дело *принуђавање окривљеног лица на признање или на одају од стране судије и у опште чиновника, који води истрагу или ислеђење по каквом кривичном делу.*

1. Без значаја је дакле *средство принуђавања* од стране чиновника, т.ј. радње код овог кривичног дела. Довољна је према томе употреба како силе тако и претње,

2. *Принуђавање* треба да је управљено против *окривљеног*. Не би према томе овде спадало *принуђавање сведока* на одају.

3. *Принуђавање на одају* је *принуђавање окривљеног на обвњавање кога*.

4. *Принуђавање на признање или одају* треба да је извршено од *чиновника, који води истрагу или ислеђење по каквом кривичном делу*. Било би оправдано узети, да се овде под „кривичним делом“ („казнимо дело“) разуму и *дисциплински преступи*.

II. Ово кривично дело *свршено* је са самим *принуђавањем* т.ј. није потребно, да су признање и одаја заиста изнуђени.

III. *Кривац.*

1. *Извршилац* може бити само чиновник, који води кривичне истраге или ислеђења.

2. Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се

састоји у свести, да се окривљени принуђује на одају или признање.

IV. Казна.

За ово кривично дело прописано је заточење до пет година (§ 124 к. з.).

§ 143. Кривична дела из § 125 к. з.

У § 125 к. з. предвиђена су два кривична дела чиновника:

I. Противправно тучење некога.

а) Радна се састоји дакле у тучењу.

1° Тучење је једна врста *злостављања*. Према томе *друге врсте злостављања* неког од стране чиновника не спадају овде, већ се имају применити *опште* одредбе о злоставима.

2° Тучењем могу бити проузроковане телесне повреде у *ужем* смислу (в. § 7 I 2.). Пошто се у § 125 к. з. не чини у том погледу никакво разликовање, то би се и овај случај имао подвести под § 125. Ако пак телесна повреда у *ужем* смислу није проузрокована тучењем, имају се применити опште одредбе о телесним повредама.

3° Шамарање и ћушање биће тучење само онда, кад је од чиновника неко *више пута* ошамарен или дуже ћушан. У противном случају важе опште одредбе, т.ј. § 357 т. 1 к. з.

б) Не вели се ништа о томе, да ли тучење треба да је извршено од чиновника *при вршењу званичне дужности*, т.ј. да ли између тучења и вршења званичне дужности треба да постоји *узрочна веза*. Али се има узети, да се у § 125 к. з. то претпоставља, јер се овом околношћу једино може објаснити то, што је тучење издвојено од телесних повреда и злостављања и оглашено за самостално кривично дело.

в) Није потребно, да је чиновник сам кога тукао, већ је довољно, да је он кога тући *дао*. Овде спада не само случај *подстрекавана* кога од стране чиновника на тучење, већ и *помагање* коме у тучењу од стране чиновника. Помагање се може састојати наравно и у *нечињенију*, на име у *несирецавању* тучења од стране чиновника, ако је он на спречавање правно обвезан.¹⁾

¹⁾ Ул. *Oltshausen* § 340, 3, *Frank* § 340 III. Према неким § 340 немачког к. з. („begehren lässt“) одисеј се само на ово помагање (тако в. *List* 179 IV 3, *Meuser-Auffeld* 581.).

г) *Противправност* је изрично унета у појам овог кривичног дела („самовласно“).

2. *Пристајак* повређеног не искључује *противправност*, јер се у § 125 забрањује чиновнику тучење, не као приватном човеку, већ као заступнику државе, а ова не допушта тучење сем у закону предвиђених изузетака.

3. Тучење из § 125 к. з. не може бити у идеалном стицају са злоставом и §§ 173 и 179 к. з., јер је злостав из § 125 једна *специјална* врста злоставе.¹⁾ Но могућ је идеални стицај тучења из § 125 к. з. са *специјалним* врстама злоставе одн. телесне повреде проузроковане злоставима, као што су оне из § 174—178 к. з.

4. *Кривац.*

а) *Извршилац* може бити само чиновник. Извршилац је како чиновник, који је сам кога тукао, тако и чиновник, који је кога *тући дао*.

б) Што се *виности* тиче, разликују се две врсте кривца: *улишљајни* (§ 125 ал. 1 к. з.) и *нехатни* (§ 125 ал. 2). Но нехат је могућ наравно само у погледу случаја, кад је чиновник кога *тући дао*.

5. *Казна.*

а) Против *улишљајног* кривца прописани су лишење звања и затвор до пет година, а по „величини кривнице и пакости“ заточење до десет година (§ 125 ал. 1 к. з.). У ал. 2 § 125 прописан је затвор до годину дана, ако има „олакшавајућих околности“.

б) Против *нехатног* кривца прописан је затвор до годину дана (§ 125 ал. 2 к. з.).

II. *Извршење казне, која није никако законом и путем изречена, или извршење исте у већој мери или строжије, по што је изречена, од стране чиновника.*

1. Радња се састоји дакле у *извршењу оне казне*.

а) Није потребно, да је казна кривична, већ може бити н.пр. дисциплинска.

б) Овде би спадао и случај извршења казне, право на коју је пошштено, неким основом ништења права на казну (н.пр. застарелости).²⁾

¹⁾ Тако *Miljković* 267/8.

²⁾ Уп. *Frank* 345 II

в) Без значаја је, да ли је чиновник сам казну извршио или ју је дао извршити.

2. Кривац.

а) *Извршилац* је само чиновник.

б) Што се *виности* тиче, разликују се две врсте кривца: *умишљајни* (§ 125 ал. 1 к. з.) и *нехатни* (§ 125 ал. 2).

3. Као *нарочита* врста овог кривичног дела сматрају се:

а) *Извршене смртне казне, која није од суда изречена, или пре но што је осудна пресуда постала извршеном, од стране чиновника* (§ 126 к. з.).

Овде је за појам кривца потребан *умишљај*. За нехатног кривца важи § 125 ал. 2 к. з.

б) *Извршене мање казне од оне, која је изречена, од стране чиновника* (§ 128 ст. 2 к. з.). И овде је за појам кривца потребан *умишљај*. Нехатни извршилац није кривац.

3. Казна.

а) За ово кривично дело прописана је иста казна као и за претходно (в. 1 г 1^о и 2^о).

б) За нарочиту, тежу врсту овог кривичног дела из § 126 к. з. (в. горе в 1^о) прописана је смртна казна.

в) За нарочиту врсту овог кривичног дела из § 128 к. з. (в. горе в 2^о) прописан је затвор од шест месеца до пет година.

§ 144. Извитоперавање права.

I. Према § 127 к. з. сматра се као кривично дело *извитоперавање права на нечију штету или корист при саслушавању, ислеђивању или решавању кривичних, грађанских или трговачких предмета од стране судије и у опште чиновника*.

1. *Радња* се састоји у *извитоперавању права*, т. ј. у погрешној примени правних одредаба или у непримењивању правних одредаба, које се треба да примене, при саслушавању, ислеђивању или решавању наведених предмета од стране судија и у опште чиновника. Са судијама су овде изједначене: *изабране судије, судије трговачког реда и поротници* (§ 127 ал. 3).

2. *Последица* се састоји у *користи или у штети* некоме

проузрокованој извитоперавањем права. Ово кривично дело је према томе *свршено* тек онда, кад је наведена корист или штета наступила.³⁾ Зато би било само покушаја онда, кад би судија дао у колегијуму свој глас у прилог мишљења, којим се право извитоперава на нечију штету или корист, а победило би противно мишљење.

II. Кривац.

1. *Извршилац* може бити само судија или чиновник.

2. Што се *виности* тиче, разликују се две врсте кривца: *умишљајни* (§ 127 ал. 1: „намерно“) и *нехатни* (§ 127 ал. 2). Изузетно се захтева увек *умишљај*, кад је извршилац избрани судија, судија трговачког реда или поротник (§ 127 ал. 3: „навалично“).

III. Казна.

1. Против *умишљајног* кривца прописан је затвор најмање две године поред губитка грађанске части (§ 127 ал. 1).

2. Против *нехатног* кривца прописана је новчана казна до сто талира, а „по својству нехата или величини злих следстава“ лишења звања (поред накнаде штете) (§ 127 ал. 2).

§ 145. Неизвршење казне.

1. Према § 128 к. з. сматра се као кривично дело *неизвршење казне законим путем изречене од стране чиновника*.

1. Радња се састоји у неизвршењу казне од стране чиновника.

2. Ово кривично дело је *свршено*, чим казна није извршена онда, кад је требало према закону да буде извршена. Без значаја је дакле то, да ли је она касније извршена или не.

II. Кривац.

1. *Извршилац* може бити само чиновник.

2. Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести код извршиоца, да није извршио казну законим путем изречену.

³⁾ Тако *Frank* § 336, III, *Binding* 2 563. Прот. *Meyer*. Н Н 3 989. *Schütze* 570, *Olshausen* § 336, 3, ирела којима се „да нечију штету или корист“ или да тумаче *субјективно* за означавање казере извршиоца.

III. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од шест месеца до пет година (§ 128 к. з.).

§ 146. Пуштање затвореника.

I. Према § 129 к. з. сматра се као кривично дело *пуштање затвореника или потполагање његовог ослобођења од стране чиновника, коме је он поверен, да га чува или прати.* В. и § 347 ал. 1 к. з.

1. *Радна* се састоји у *пуштању* затвореника или у *потполагању* његовог ослобођења од стране чиновника. Без значаја је, да ли је затвореник био свестан тога, да је његово ослобађање противправно или је на против био у заблуди о томе.

2. Ослобођени затвореник треба да је чиновнику био *поверен*, да га *чува* или *прати*.

а) Затвореник се има сматрати као поверен како онда, кад је чиновнику службено предат од некога, у чијој је се власти он већ налазио,¹⁾ или кад га је слободе лишио по службеном налогу или тражењу,) тако и онда, кад га је слободе лишио из сопствене иницијативе²⁾

б) Затвореник треба да је поверен чиновнику *ради чувања или праћења*. Овакво поверавање затвореника постојаће само онда, кад чиновник има да води посредно или непосредно надзор над *личношћу* затвореника. Тако не би постојало ово кривично дело, кад би чиновник заводске канцеларије својим погрешним вођењем протокола о издржавању казне проузроковао превремено отпуштање из завода затвореника.³⁾

в) Не би постојало ово кривично дело, кад се чиновник с *правом* не би примио чувања или праћења затвореника.⁴⁾

II. Ово кривично дело *свршено* је онда, кад је затвореник постао слободан.⁵⁾ Оно не би према томе било свр-

¹⁾ Према неким (у *Liszt* § 179 V 5) само тада.

²⁾ Према неким (*Frank* § 347 I, *Hofmann* 104/5) само тада.

³⁾ Тако *Olshausen* § 347, *Binding* 2 596, *M. E. Mayer* 8/9.

⁴⁾ Уп. *Frank* § 347 I, *Olshausen* § 347. 3.

⁵⁾ Уп. *Binding* 2 596. Против *Olshausen* § 347, 3, према коме је потребно, да је чиновник примио дужност надзора, тако да ово кривично дело не постоји, кад је ипак примио било противправно било с правом.

⁶⁾ Уп. *Olshausen* § 347, 4 в, *Frank* § 347 II.

шено онда, кад је чиновник створио затворенику могућност, да се ослободи, али се овај тиме није још користио него је у затвору остао.

III. Кривац.

1. *Извршилац* може бити само чиновник.
2. Што се *виности* тиче, разликују се две врете кривца: *улишљајни* (§ 129 ал. 1) и *нехатни* (§ 129 ал. 2). В. и § 347 ал. 1 к. з.

IV. Казна.

1. Против *улишљајног* кривца прописано је заточење до пет година (§ 129 ал. 1). В. и § 347 ал. 1 к. з.
2. Против *нехатног* кривца прописан је затвор до годину дана (§ 129 ал. 2). В. и § 347 ал. 1 к. з.

§ 147. КРИВИЧНА ДЕЛА ИЗ § 133 К. З.

У § 133 к. з. предвиђена су следећа чиновничка кривична дела:

1. *Пуштање млађег чиновника, да учини које од чиновничких кривичних дела из гл. XI к. з., од стране старијег чиновника* (§ 133 т. 1 к. з.).

1. *Радња* се састоји дакле у *пуштању*, т. ј. у *неспречавању* млађег чиновника, да изврши које од оних кривичних дела, од стране старијег чиновника. Другим речима *радња* се састоји у *негативном помагању* у извршању којег чиновничког кривичног дела, и ово помагање се оглашава за самостално кривично дело.¹⁾

Законодавац је према томе наметнуо претпостављеним чиновницима дужност спречавања извршења чиновничких кривичних дела од стране њима потчињених. Но претпоставка је наравно за постојање ове дужности, да је спречавање могуће.

2. Ово кривично дело *свршено* је тек онда, кад је свршено неспречено чиновничко кривично дело.

3. Кривац.

а) *Извршилац* може бити само *претпостављени чиновник*. § 132 к. з. не важи овде.

б) Што се *виности* тиче, захтева се *улишљај* („нава-
¹⁾ Уп. *Frank* § 357 I, *Olshausen* § 357. 3.

лице“). Он се састоји у свести, да се не спречава извршење ког чиновничког кривичног дела од стране потчињеног чиновника.

4. Казна.

За ово кривично дело прописано је лишење звања (§ 133 к. з.).

II. *Одрицање послушности својој претпостављеној власти или преступљене или неизвршене заповести своје претпостављене власти од стране чиновника, ако из тога „каква штета, зло или негода за јавну службу или за кога другог произиђе“* (§ 133 т. 2 к. з.).

1. а) *Радна се састоји дакле у одрицању послушности својој претпостављеној власти или у преступљену (т.ј. у делању противном заповести) или у неизвршењу њене заповести од стране чиновника.*

б) *Последица се састоји у „каквој штети, злу или негоди за јавну службу или за кога другог“, другим речима у ма каквој штети.*

2. Кривац.

а) *Извршилац може бити само чиновник. § 132 к. з. не важи овде.*

б) *Што се виности тиче, потребан је уминљај.*

3. *Случај, кад су радњом овог кривичног дела проузроковане „опасне последице за сигурност чијег имана или за живот и слободу грађана“, сматра се као кривично дело непослушности квалифицирано тежим, именованим последицама, дакле као нарочита врста кривичног дела у питању (§ 133 т. 2 ст. 2 к. з.).*

а) *У погледу именованих тежих последица није потребна виност.*

б) *Сматра се као нарочита, тежа врста кривца код овог кривичног дела онај извршилац, који је могао предвидети именоване последице („и ако је ове предвидети могао“).*

4. Казна.

а) *За ово кривично дело прописано је лишење звања (§ 133 ал. 1).*

б) *За нарочиту врсту овог кривичног дела прописано*

је, да се кривац може осудити поред лишења звања и на затвор, а „по величини злих последица и ако је кривац ове могао предвидети“ на заточење до десет година (§ 133 т. 2 ст. 2).

III. *Неизвршење примљених закона или законе наредбе административне власти од стране чиновника* (§ 133 т. 3 к. 3).

1. *Радна* се састоји дакле у неизвршењу закона или законе наредбе од стране чиновника, наравно онда, кад их је требало извршити.

2. *Кривац.*

а) В. II 2 а.

б) В. II 2 б.

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописано је заточење (§ 133 т. 3 к. 3.).

IV. *Одвраћање људи од испуњавања закона или законе наредбе од стране административног чиновника, који с њима има посла* (§ 133 т. 4 к. 3.).

1. *Радна* се састоји дакле у одвраћању људи од испуњавања закона или законе наредбе од стране административног чиновника, другим речима у подстрекавању људи на неиспуњавање истих.

2. Ово кривично дело је *свршено* са самим одвраћањем, т.ј. није потребно, да неко заиста услед одвраћања чиновничког није испунио који закон или наредбу.

3. *Кривац.*

а) В. II 2 а.

б) В. II 2 б.

4. *Казна.* — В. III 3.

V. *Злоупотребљење поверења датог у погледу права наређивања, одобравања или руковања од стране административног чиновника* (§ 133 т. 5 к. 3.).

1. *Радна* се састоји дакле у *злоупотребљењу* наведеног поверења од стране чиновника.

2. *Кривац.*

а) В. II 1 а.

б) В. II 2 б.

3. *Казна.* — В. III 3.

VI. *Званично рђаво неистинито описивање (кондуитирање) и у оште представљање млађег чиновник од стране његовог претпостављеног или званично добро неистинито описивање или препоручивање вишој власти на штету јавне службе рђавог млађег чиновника од стране његовог претпостављеног (§ 133 т. 7 к. з.).*

1. а) *Радна* се састоји дакле у наведеном описивању или препоручивању млађег чиновника од стране његовог претпостављеног.

б) *Описивање и препоручивање* рђавог чиновника као доброг треба да је било *на штету јавне службе*, т.ј. да је њиме нанета ма каква штета јавној служби. Ако тога нема, постојаће покушај.

2. *Кривац.*

а) В. II 2 а.

б) В. II 2 б.

3. *Казна.* — В. III 3.

VII. *Званично подношење лажних извешта или изјављена од стране чиновника (§ 133 т. 16 к. з.).*

1. *Радна* се састоји дакле у наведеном званичном подношењу.

2. *Кривац.*

а) В. II 2 а.

б) *Што се вистинити тиче*, потребна је поред умнишљаја и *намера* код извршиоца, „*да коме корист принесе или да коме шкоди или да учини, да се не изда каква наредба од веће власти.*“

3. *Казна.* — В. III 3.

ГЛАВА ЛП.

Свештеничка службена кривична дела.

§ 148. Кривична дела свештеника у погледу венчања и вођења протокола о рођенима, венчанима и умрлима.

У гл. XII к. з. предвиђена су следећа кривична дела свештеника:

I. *Венчање жењеног човека, коме је жена жива, или удате жене, којој је муж жив* (§ 135 к. з.).

1. *Ради* се састоји у венчању жењеног човека или удате жене, другим речима у *помагању* у извршењу двоженства (бигамије). Ово помагање се дакле сматра као самостално кривично дело.

2. *Кривац.*

а) *Извршилац* може бити само свештеник.

б) *Што се вности* тиче, потребан је *улишљај*. Он се састоји у свести, да се венчава жењен човек, коме је жена жива, одн. удата жена, којој је муж жив.

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од две до пет година (§ 135 к. з.).

II. *Венчање молика пре завршене седамнаесте године или девојке пре петнаесте* (§ 136 к. з.).

1. *Кадна* се састоји дакле у венчању лица, чији је брак према § 72 грађ. зак. ништаван без опроштаја архиепископског.¹⁾ Постојање овог кривичног дела је међутим независно од тога, да ли је поменути благослов дат или не.

¹⁾ § 72 грађ. зак: „Ако младожења при венчању није био навршио 17. а девојка 15. годину, онда ће снажност таквог брака период ових прописаних година власти духовној доцеснога зависети од опроштаја архиепископског. А свештеник венчањем ако је знао, да немају прописани за брак година, долази под суд, као и сваки родитељи и други, који би свештеника преваром на извршење венчања оваквих лица заведе.“

2. *Кривац.*

а) В. I 2 а.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да момак није навршио седамнаесту, одн. да девојка није навршила петнаесту годину, и да се они венчавају.

3. Сматра се као *нарочита*, тежа *врста* овог кривичног дела венчање момка, који нема пуних *петнаест*, или девојке, која нема пуних *тринаест* година (§ 136 ал. 2 к. з.).

4. *Казна.*

а) За ово кривично дело прописан је затвор до годину дана (§ 136 ал. 1 к. з.).

б) За нарочиту врсту овог кривичног дела прописан је затвор од једне до пет година (§ 136 ал. 2 к. з.).

III. *Венчање душевно оболелог („бесомучног или лудог“) лица* (§ 137 к. з.).¹⁾

1. *Радња* се састоји дакле у *венчању* поменутог лица.

2. *Кривац.*

а) В. I 2 а.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се венчава лице душевно болесно.

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор до годину дана (§ 137 к. з.).

IV. *Венчање девојке силом отете и неослобођене или великом претњом („великим страхом“) на то принуђене* (§ 138 к. з.).²⁾

1. *Радња* се састоји дакле у *венчању* девојке, која је на то принуђена силом или великом претњом.

2. *Кривац.*

а) В. I 2 а.

¹⁾ § 74 грађ. зак.: „Брак са бесомучним и лудима нема силе ни жакости и престаје, као да није ни био; а свештеник са знањем венчавши, пада под суд и казну“).

²⁾ § 76 грађ. зак.: „Ако свештеник силом отету и неослобођену или великим страхом принуђену девојку венча, такав брак престаје, као да није ни био. Свештеник венчавши, кум и стари сват падају под суд и казну, а тако и отмицари казнико се за учинену отмицу као преступници“).

б) Што *виности* тиче, потребан је *улишљај*. Он се састоји у свести, да се венчава девојка, која је на то силом или великом претњом принуђена.

3. Казна.

За ово кривично дело прописан је затвор до пет година (§ 138 к. з.).

V. *Венчање сродних лица, између којих је брак законом забрањен* (§ 139 к. з.).

1. *Радња* се састоји у венчању лица, која се налазе у наведеном степену сродства.¹⁾

2. Кривац.

Што се *виности* тиче, потребан је *улишљај*. Он се састоји у свести, да се венчавају лица, која се налазе у степену сродства, у коме је брак законом забрањен.

3. Казна.

За ово кривично дело прописан је затвор (§ 139 к. з.).

VI. *Венчање лица, које је осуђено на робију или заточење, за време издржавања казне* (§ 140 к. з.).²⁾

1. *Радња* се састоји дакле у венчању робијаша или заточеника мушког или женског за време издржавања казне.

2. Кривац.

а) В. I 2 а.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *улишљај*. Он се састоји у свести, да се венчава робијаш или заточеник за време издржавања казне.

3. Казна.

За ово кривично дело прописан је затвор до годину дана (§ 140 к. з.).³⁾

¹⁾ Као такав степен сродства сматра се и трећи степен духовног сродства. Тако К. С. 1905. Бр. 1 1272 (случај, кад је син кума женичиног кретио невесту).

²⁾ § 78 грађ. зак.: „Са злочинцем на робију или заточење осуђеним за време казне закључени брак има право невини страна захтевати, да се разреши. Свештеник долази под одговор судски“.

³⁾ Петрага се има водити по званичној дужности, пошто друкчије није прописано. Зато погрешно вели К. С. (1896. Бр. 1117. И § 140 ст. 1: „Петрага против свештеника за дело на § 140 к. з. предузима се само на тужбу невини стране у смислу § 78 грађ. зак., т. ј. оне, која има права, да и разрешење брака захтева“

VII. *Неузвршење оглашена без архијерејског опроштаја, ако би се после венчања појавиле препоне „неопростиме“ (§ 141 ал. 1 к. з.).¹⁾*

1. а) *Радња се састоји у неузвршењу оглашена.* Ово је дакле кривично дело нечиншењем.

б) *Услов је инкриминације, да се после венчања појави каква препона „неопростима“, т.ј. каква препона, услед које се брак уништава.* Но за постојање овог кривичног дела без значаја је то, да ли је брак заиста уништен, или је остао у важности по добијеном архијерејском благослову.

2. Кривац.

а) В. I 2 а.

б) *Што се виности тиче, потребан је умишљај.* Он се састоји у свести, да се пропушта оглашење без архијерејског опроштаја.

3. Казна.

За ово кривично дело прописан је затвор до годину дана (§ 141 ал. 1 к. з.).

VIII. *Венчање девојке, која је навршила петнаест година, али још не двадесет једну, или момка, који је навршио седамнаест година, али још не двадесет и једну, без одобрена родитељског, турског или судског (§ 141 ал. 2 к. з.).²⁾*

1. *Радња се састоји дакле у венчању поменутих момака или девојака без одобрена за то надлежног лица: родитеља, турсора или суда.³⁾*

¹⁾ § 90 грађ. зак.: „Ако свештеник, не имајући архијерејског опроштаја, пре небрежне огласити, па би се после венчања појавиле препоне неопростиме, онда брак пада и уништана се, а свештеник долази под одговор и казну, и сами заручници, ако им је препона позната била, као и сведоци при венчању, ако су за њу знали, долазе под одговор и казну; ако ли се код духовне власти препона опростима покаже, брак остаје по добијеном Архијерејском благослову у важности, а кривци долазе под одговор.“

²⁾ § 73 грађ. зак.: „Ако свештеник без допуштења родитељског или турског венча момка и девојку пре навршене њихове 18 година, брак истина стоји, но свештеник овакови потпада под одговор суда духовног због ненабљудаваног прописа.“ Према § 150 грађ. зак. на место родитељске долази власт старатељског судије у случају неугласице између родитеља и деце у погледу ступања у брак, ако је мушкарац навршио 17, а жена 18 година. Тада је потребно одобрење старатељског судије (в. К. С. о. с. 1904. Бр. 10885, II. § 141. ст. 2).

³⁾ Ово одобрење је увек потребно, јер се у § 141 не чини никакав изузетак. Зато погрешно вели К. С. (1888. Бр. 4287, II. § 141 ст. 1): „Свештеник, који венча малолетника пре 18. године без пришта старатељског судије и староца, не може на то одговорати, кад малолетника сам начин живота (самостално управљање куком и имањем) издјелје као способнога за женидбу без ичијег одобрења.“

2. *Кривац.*

а) В. I 2 а.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *улишљај*. Он се састоји у свести, да се венчава момак или девојка оних година без одобрења родитељског, турског или судског.3. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор до три месеца (§ 141 ал. 2 к. з.).

IX. *Неиспуњавање правила о вођењу протокола рођених, венчаних и улрних од стране свештеника* (§ 142 к. з.).1. *Рађа* се састоји дакле у *неиспуњавању* поменутих правила.2. *Кривац.*

а) В. I 2 а.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *улишљај*. Он се састоји у свести код извршиоца, да се не придржава правила о вођењу наведених протокола.3. *Казна.*

За ово кривично дело прописани су новчана казна до педесет талира или затвор до годину дана (§ 142 к. з.).

X. *Фалсификовање, повреда и прикривање исправе из § III к. з. извршени од свештеника приликом завођења у протоколе црквене или издавања извода из ових* (§ 143 к. з.).

1. О овим кривичним делима в. § 128.

2. *Кривац.*

а) В. I 2 а.

б) Што се *виности* тиче, в. § 128.¹⁾3. *Казна.*

За ово кривично дело прописана је робија до десет година (§ 143 к. з.).

XI. *Изнуда наплате од стране свештеника, која му ни-*

¹⁾ Кад је фалсификовање (н. пр. антидатирање у црквеним протоколима, в. К. С. 1909. Бр. 3934, II. § 143) извршено *без намере*, да се постигне каква корист за себе или за другог или да се некоме нанесе каква штета, свештеничке одговорности за кривично дело из § 142 к. з. (в. IX).

како не припада, или таксе веће, но што му припада, одбијањем извршења своје дужности (§ 144 к. з.).

1. а) Радња се састоји дакле у *изнуђавању* наведене наплате или таксе *средством одбијања извршења своје дужности*. О изнуђавању в. § 24.

б) Ово је кривично дело *свршено*, кад је поменута наплата или такса заиста изнуђена.

2. *Кривац.*

а) В. I 2 а.

б) Што се *виности* тиче, потребан је *улишилај*. Он се састоји у свести о наведеном изнуђавању и о средству истога.

3. *Казна.*

а) За ово кривично дело прописани су новчана казна до две хиљаде динара или затвор до годину дана (§ 144 к. з.).

б) Истрага се може повести само по тужби *повређеног*, а то је оштећени.

ОДСЕК VIII.

ОПШТЕ ОПАСНА КРИВИЧНА ДЕЛА.

§ 149. Појам опште опасних кривичних дела.

I. Опште опасна кривична дела су она кривична дела, којима се проузрокује *општа опасност* за лица или ствари.

1. *Општа опасност* за лица је опасност за живот *индивидуално неодређеног и неограниченог круга лица*. Постојаће према томе општа опасност за живот лица, кад је утврђено, да може бити проузрокована смрт *једног јединог лица* или више лица, али ова лица нису одређена.¹⁾

2. *Општа опасност за иловину* је опасност за *индивидуално неодређен и неограничен број ствари*. Без значаја је међутим, да ли угрожене ствари припадају разним лицима или истој.

II. Према законодавцу опште опасна су само она опште опасна кривична дела, која су предвиђена у гл. 31 к. з., ма да сем њих има и других кривичних дела, којима се проузрокује општа опасност за лица или ствари.

1. Код неких опште опасних кривичних дела законодавац не захтева, да је њиховом радњом у конкретном случају занета проузрокована или могла бити проузрокована општа опасност. Он их дакле сматра као опште опасна зато, што се њиховом радњом по правилу може проузроковати општа опасност. Општа опасност није на тај начин елемент у појму ових опште опасних кривичних дела. Овако је опште опасно кривично дело н.пр. паљевина из § 295 к. з.

¹⁾ Нн. в. *Liszt* § 148 III, 3, *Frank* 27 Abschn. I, *Olshausen* § 27 Abschn.

2. Код других је опште опасних кривичних дела општа опасност елеменат појма, тако да се у сваком конкретном случају има испитивати, да ли она постоји или не.

III. На питање, кад је опште опасно кривично дело свршено, не може се дати општи одговор за сва опште опасна кривична дела, јер се она по свом појму разликују једно од другог.¹⁾

¹⁾ Тако *Olshausen* 27. Abschn. 2, *Frank* 27 Abschn. II, *Kitsinger* 10. Немачки *Reichsgericht* их сматра сва за трајна кривична дела, тј. узима, да нису свршена све докле, док траје опасност њиховом радњом проузарокована.

ГЛАВА LIII.

Паљевина.

Књижевност. — *Wächter* De crimine incendii 1833. *Osenbrüggen* Die Brandstiftung 1854. *Pape* Versuch und Vollendung bei der Brandstiftung 1899. *Wanjeck* G S 31 I. v. *Sponshard* Der Versicherungsbetrug 1885. *Mural* Die Brandstiftung im Schweizer Strafrecht 1901. *Ullmann* Vergl. D. Bes. T. 2 31 и G S 30 589.

§ 150. Паљевина.

I. *Паљевина је запаливање какве ствари.*

1. Ствар је запалиена онда, кад јој је каквом запаљивом материјом ватра тако саопштена, да она може и даље ширити се и горети самостално, т.ј. и тада, кад би била удаљена она запаљива материја.¹⁾

а) Није потребно међутим, да је пламен избио.²⁾

б) Онај, који би спречавао гашење ватре, извршио би тиме *полагане*. Ово спречавање није дакле радња извршења.³⁾

2. Из појма радње код паљевине излази, да паљевина садржи у себи увек повреду ствари, али да ова повреда не мора бити потпуна, т.ј. није потребно, да је запаљена ствар потпуно уништена.

а) Зато је могућ идеални стицај између паљевине и повреде ствари.

б) Од кривичног дела повреде ствари паљевина се разликује тиме, што је она по правилу *опште опасна*, т.ј. што се њоме по правилу угрожава *индивидуално неодредени и неограничени круг лица и ствари*. Њена последица дакле састоји се не само у оштећењу ствари, већ по правилу и у општој опасности по лица или ствари.

¹⁾ Тако *Frank* § 306 II, v. *Liszt* § 149 II, *Olshausen* § 306, 2, *Binding* 2 15.

²⁾ Уп. *Frank* § 306 II.

³⁾ Уп. v. *Liszt* § 149 II.

3. Но законодавац не сматра као кривично дело паљевине сваку опште опасну паљевину ствари, већ је лимитивно навео случајеве опште опасне паљевине, које он сматра као кривично дело паљевине.

4. У конкретном случају се, изузимајући паљевину из § 296 к. з. (в. § 151 II б), нема испитивати, да ли је паљевином, која спада под један од оних случајева, заиста проузрокована или могла бити проузрокована општа опасност или не, већ се има сматрати као кривично дело опште опасне паљевине самим тим, што спада под један од оних случајева. Другим речима у појму овог кривичног дела општа опасност није елемент.

II. 1. Паљевина је *свршена*, чим је ствар запаљена (в. 1).¹⁾

Но довољно је, да је запаљен само један део ствари, ако само постоји могућност, да се ватра даље на њој целој рашири.²⁾

2. *Покушај* почиње, чим је упаљена запаљива материја намењена за запаљивање ствари у питању и стављена у везу с овом ствари тако, да јој може ватру саопштити.³⁾

III. *Кривац*.— В. § 151 о кривцу код разних врста паљевине.

IV. *Стварно кајање* је основ ништења државног права на казну за паљевину (§ 298 б к. з.).

1. Да би постојало стварно кајање, потребно је:

а) Да је кривац „*сваку штету и зле последице предупредио*“. То ће бити случај онда, кад је ватру угасио, пре него што је наступила каква друга даља штета сем оне, која је проузрокована самим запаљивањем ствари (в. I 1).⁴⁾ Друга штета је пак наступила онда, кад се ватра није ограничила на место, где је од извршиоца непосредно запаљена, већ се је раширила и даље, проузрокујући на тај начин нова оштећења.⁵⁾ Да ли постоји оваква штета, наравно једно је фактичко питање.⁶⁾

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 306, 2 и 11, в. *Liszt* § 149 II, *Frank* § 306 II, *Meyer-Altfeld* 593. Према неким паљевина је свршена тек онда, кад се је ватра толико равнила, да је за савлађивање исте потребна туђа помоћ (тако *Wächter Vorlesungen* 447, *Wanjek G S 31 15*).

²⁾ Уп. *Olshausen* § 305, 11, в. *Liszt* § 149 II.

³⁾ Уп. *Meyer-Altfeld* 593, *Frank* § 306 II.

⁴⁾ Она штета је наравно неизбежна, јер паљевина постоји (в. I 1) тек онда, кад је она проузроковала.

⁵⁾ Тако *Frank* § 310 I, *Olshausen* § 310, 3, *Meyer-Altfeld* 593 II, 17, *Oppenhof* § 310, 5, *Pape* 75, *Schötenack* 413, *Binding* 2 21. Према неким потребно је, да је даља штета *већа*, да би стварно кајање било немогуће (тако *Schütze* 517), а према неким, да је се ватра толико раширила, да је кривац не би могао сам угасити (тако *Schapper H N 884 N. 20*).

⁶⁾ Уп. *Olshausen* § 310, 3, *Frank* § 310, I.

1° Без значаја је наравно, да ли је даља штета проузрокована на оном истом предмету, на коме је извршилац запалио ватру, или на коме другоме, на који се је ватра после распрострла.

2° Без значаја је, да ли је даља штета наступила на стварима или на лицима.¹⁾

3° Код паљевина из §§ 298 и 298 а т. 1 к. з. стварно кајање је наравно немогуће, пошто је за постојање истих потребно, да је ко живот изгубио, да је дакле наступила даља штета.

4° Сама *намера*, да се предупреди даља штета, није дакле довољна, па ма она постојала пре извршења паљевине.²⁾

5° Без значаја је, да ли је даљу штету предупредио извршилац, подстрекач или помагач. Но стварно кајање једнога од њих не користи другоме.³⁾

6° Штета треба да је предупређена *соиственим* делатношћу кривчевом. Али је довољно, кад је то учињено туђом снагом, ако ју је извршилац ставио у покрет.⁴⁾

б) Да је се кривац „*сам показао*“, т.ј. да је *драговољно* предупредио штету. Да би било драговољног предупређења штете, потребно је, да је се кривац одлучно на гашење ватре *без утисаја спољних* (физичких или психичких) околности. В. о томе О. Д. § 58 I 1.

Не захтева се међутим овде, као н.пр. за стварно кајање код кривоклетства (§ 273 к. з.), да је се кривац показао, пре него што је дело *откривено*. Према томе било би старног кајања код паљевине, кад је се већ сазнало за паљевину онда, кад је почео гасити ватру, али ово њему *није било познато*.

2. а) § 298 б. к. з. не може се применити на преварну паљевицу из § 255 а к. з., јер је она једна врста преваре, а § 298 б. к. з. се односи само на паљевину.⁵⁾

б) Пошто се о стварном кајању говори у § 298 б к.

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 310, 3.

²⁾ Уп. *Frank* § 310 I, *Olshausen* § 310, 5 а. Прот. *Kohler Studien* I 122.

³⁾ Тако в. *Frank* § 310 III, *Olshausen* § 310, 6, в. *Liszt* § 149 II, *Binding* 2 21 Прот. *Meyer* G S 24 175.

⁴⁾ Тако *Olshausen* § 310, 3 б, в. *Liszt* § 149 II, *Frank* § 310 I. *Ötker* G S 64 218, *Hülschner* 2 625. Прот. *Schaper* H H 3 883

⁵⁾ Тако *Olshausen* § 310, 1 а. *Binding* 2 21, *Oppenhof* § 265, 7, *Schoetensak* 442, . *Speckhardt* Versicherungsbeitrag 48. Прот. *Herzog Rücktritt* 259.

з., дакле пре но што је реч о *нехатно* извршеној паљевини, која је предмет §-а 299 к. з., то излази, да код нехатно извршене паљевине стварно кајање није основ ништења државног права на казну.¹⁾ Ово је очигледно неправедно, али да се тако мора узети види се сем из положаја §-а 299 к. з. и из тога, што се у § 298 б к. з. говори о извршиоцу паљевине, који је ово умишљајно извршио („Ако се онај, који је ватру где год подметнуо...“)²⁾

в) У случају идеалног стицаја између паљевине и повреде ствари, стварно кајање код паљевине ништи не само казну за паљевину већ и казну за повреду ствари.³⁾ Кривац се на име у овом стицају има казнити само за паљевину, као за теже кривично дело, а за примену правила апсорпције, без значаја је то, што постоји основ ништења права на казну код тежег кривичног дела.

§ 151. Врсте паљевине.

1. Тешка паљевина (§ 295 к. з.).

1. Паљевина је тешка, кад је њен *објекат*:

а) *Храм*, т.ј. зграда служби Божјој посвећена (в. § 47 I 1).

б) *Кућа*, т. зграда, у којој људи живе (в. § 46 I 5 б).

в) *Лађа*, у којој људи живе. Као лађе се овде имају разумети само већа водена превозна средства, само дакле лађе у техничком смислу (не н. пр. чунови и гондоле), јер само ове по својој вредности одговарају осталим објектима паљевине из § 295.⁴⁾ Уп. § 60 IX 1 б.

г) *Колеба* „за обитаване одређена.“

1⁰ Под колебом има се разумети *самостална покретна или непокретна целина, која не заузима сасвим незнатан простор, и која је тако затворена и такве издржљивости, да може служити за заштиту од спољних утицаја.*⁵⁾

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 310, 1 а.

²⁾ У немачком к. з. говори се о нехатно извршеној паљевини у § 309, а о стварном кајању у § 310, те је стварно кајање могуће и код нехатно извршене паљевине. Уп. *Olshausen* § 310, 1 а.

³⁾ Уп. *Frank* § 310 III.

⁴⁾ Тако *Frank* § 308 II 2, *Olshausen* § 308, 3, *Meyer-Altfeld* 592 II. 9. Прот. *Binding* 2 14 (наводећи за пример немогућност ограниења).

⁵⁾ Тако *Binding* 2 13. Прот. *Olshausen* § 308, 3 а, *Frank* § 306 I 2, према којима овде спадају само непокретне колебе.

2° Колеба треба да је „за обитаванье опредељена.“ С обзиром на то, да се за куће захтева, да у њима људи живе, има се у толико пре ово захтевати за колебе, т.ј. није довољно, да је колеба само *намењена* за обитаванья, као што би то изашло из израза законодавчевих, већ треба да у њој *заиста* људи живе.¹⁾

д) Млин.

е) *Салав „с обиталиштем за људе“*, т.ј. сплав у коме људи живе (уп. горе в 2°).

ђ) *Барутана, у којој се барут прави или чува.*

ж) *Фабрика или друга зграда, у којој људи живе, или се у извесно време тамо скуљају и задржавају.*

з) *Јавна библиотека, архива, збирка за науку, уметност и занате и други подобни јавни заводи.*

У свим наведеним случајевима без значаја је то, што се у време ватре није нико налазио у кући, храму и т. д. (§ 295 ал. 2 к. з.): „При овом се кривац не извињава, што се у време ватре никакво лице није тамо десило.“ У свим овим случајевима такође кривично дело паљевине постоји и онда, кад је запаљени објекат својина извршночева (§ 295 ал. 3 к. з.: „Исто тако разлика се неће правити, је ли запаљиви предмет сопственост онога, ко га је запаљено или не“).

2. Кривац.

Што се *виности* тиче, разликују се две врсте кривца: *умишљајни* и *нехатни*.

а) *Умишљајни* кривац (§ 295 к. з.). Поред свести о проузроковању паљевине, потребна је за умишљај и свест о томе, да је објекат паљевине неки од оних предмета, који су у § 295 наведени.

1° Ако би извршилац побркао један од предмета из § 295 с другим предметом из истог §-а, ова би заблуда била ирелевантна, пошто су ови предмети од истога значаја у погледу квалификације паљевине.²⁾

2° Ако би извршилац побркао неки предмет из § 295 са којим предметом из § 296 к. з, заблуда би ипак била

¹⁾ Тако *Центб* 775.

²⁾ Тако *Frank* § 306 IV 2, а, *Binding* 4 18, *Buri* G § 29 Beilageheft 219, *Hilfschner* 2 617. Прот. *Obhansen* § 306, 10. ирема коме би постојала тада нехатно наприена паљевина упаљеног предмета и умишљајно покушана паљевина оног другог предмета.

релевантна, и он би могао бити кажњен само за паљевину из § 296 к. з.,¹⁾ а у погледу паљевине из § 295 к. з. био би нехатни извршилац (§ 291 к. з.).

3° Ако би извршилац намеравао, да упали, одн. држао да пали, не који предмет из § 295 к. з. као такав, већ само један део истог, не н. пр. кућу као такву, већ само један прозор или греду, не би постојала умишљајно, већ нехатно извршена паљевина.²⁾

б) *Нехатни кривац* (§ 299 к. з.).

3. Казна.

а) Против *умишљајног* кривца прописана је робија од десет до двадесет година (§ 295 ал. 1 к. з.).

б) В. о казни против *нехатног* кривца II 5 б, јер и овде важи исто.

II. Проста паљевина (§ 296 к. з.).

1. а) Паљевина је проста, кад је њен објекат:

1° *Шума*. Шума је простор обрасао дрвећем, које стоји густо једно поред другог. Да би паљевина шуме била свршена, довољно је, да је само лишће упаљено, јер већ онда постоји могућност самосталног ширења ватре.³⁾

2° *Поље с усевима*. Усеви не треба дакле да су одвојени од земље.

3° *Каленоугљени или други који запаљиви рудник*.

4° *Зграда, у којој људи не живе, нити се у извесно време скупиљају и задржавају*.

5° *Лађа, у којој људи не живе*.

6° *Магазин*.

7° *Сенак са сеном*.

8° *Крстина или стог жита*.

9° *Слама на гувну*.

10° *Велики дрвљаник*.

11° *Или који други предмет подобан горе наведенима*.

б) Но да би паљевина горе наведених предмета спадала овде, потребно је, да је се њоме могла проузроковати велика опасност (§ 296 ал. 1: „у колико се отуда велика опа-

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 306, 19, *Frank* § 306 III 2 б, *Binding* 2 18.

²⁾ Уп. *Olshausen* § 306, 10, *Meyer-Allfeld* 593, *Oppenhof* § 306, 7, *Hülschner* 2 618.

³⁾ Уп. *Frank* § 308 II 8.

сност и штета породити може⁴). Код прости паљевине потребно је према томе изузетно:

1° С једне стране да се у сваком конкретном случају утврди, да је паљевина била *аустрактно опште опасна*.

2° С друге, да је ова опасност била велика, што је једно фактичко питање.

в) За разлику од тешке паљевине (§ 295 к. з.) овде је потребно, да је запаљени предмет *туђа својина* (§ 296 ал. 2 к. з.: „Ово треба разумети онда, ако је запаљени предмет туђа сопственост“).

1° Но паљевина кога од оних објеката би спадала овде, кад би извршилац био њен сасопственик.¹⁾

2° Пошто паљевина којега од наведених објеката не спада овде, кад је извршилац сопственик тога објекта, то се има узети, да пристајак сопственика искључује противправност паљевине извршене од трећег лица.²⁾

3° Пошто је потребно, да је објекат паљевине туђа ствар, то паљевина кога од наведених објеката не спада овде, кад је овај објекат ствар без господара.

2. До закона од 13. маја 1902. године за ово кривично дело била је прописана смртна казна. Зато је до овог закона имала смисла одредба §-а 296 ал. 3 ст. 1: „Ако у поједином случају штета не би била већа од *хиљаду* гроша чаршијских, казна да буде робија *од двадесет година*“. Оним пак законом прописана је за паљешину ове врсте *робија од петнаест година* (§ 296 ал. 1 к. з.). Тиме је прећутно *укинути* и поменута одредба, али редактор је услед непажње пропустио, да је избаци.

3. Сматра се као *нарочита*, привилегирана врста прости паљевине она *паљевина, којом није проузрокована штета већа од двести гроша чаршијских, и чији је објекат био у таквом положају, да се није било бојати никакве веће штете и опасности*³, т.ј. која је била *in abstracto* опште опасна, али ова опасност није била већа, што је једно фактичко питање (§ 296 ал. 3 к. з.).

4. *Кривац.*

Што се ниности тиче, разликују се две врсте кривца: *улишљајни* и *негатни*.

¹⁾ Ун. Frank § 308 I 2.

²⁾ Ун. Frank § 308 I 2, в. List § 149 III 2 а. Прот. Wanjek O S 31 25.

а) *Умишљајни кривац* (§ 296 к. з.). — За умишљај је потребна поред свести о проузроковању паљевине и свест о томе, да је објекат паљевине који од предмета наведених у § 296 к. з., као и свест, да се паљевином тог објекта може проузроковати велика опасност. Уп. I 2 а 1^о 2^о и 3^о.

б) *Нехатни кривац* (§ 299 к. з.). — Нехатни кривац може постојати и онда, кад је извршилац држао, да је објекат паљевине његова својина, пошто је један елемент у појму прости паљевине и то, да је запаљена ствар туђа.

5. Казна.

а) 1^о Против *умишљајног* извршиоца прописана је робија до петнаест година (§ 296 ал. 1 к. з.).

2^о Против *умишљајног* извршиоца нарочите врсте паљевине прописано је, да се казна робије до петнаест година може спустити и на затвор (§ 296 ал. 3 к. з.).

б) Против *нехатног* извршиоца прописан је затвор до шест месеца (§ 299 к. з.).

Ако је нехатно извршеном паљевином проузрокована смрт неког лица, законодавац не узима, да постоји идеални стицај између паљевине и убиства, већ паљевина квалифицирана убиством и за њу прописује затвор од два месеца до две године (§ 299 ст. 2 к. з.). У погледу проузроковања смрти виност није потребна.

III. *Паљевина из § 297 к. з.* — Сматра се као засебна врста паљевине *паљевине своје или туђе ствари, која према свом својству и положају може саопштити ватру коме од предмета наведених у §§ 295 и 296 к. з.*

1. а) Без значаја је дакле, да ли је упаљени предмет својина извршиочева или не. Овде би епадала према томе и паљевина своје ствари из § 296 к. з.

б) Предмет треба да је таквих особина или у таквом положају, да може саопштити ватру коме предмету из §§ 295 и 296.

Није потребно међутим, да је *in concreto* било опасности преношења ватре, већ је довољно, да је оно *in abstracto* било могућно.¹⁾ Тако постојала би ова паљевина и онда,

¹⁾ Тако *Olshausen* § 308, 6, *Frank* § 308, I 2 *Binding* 2 15, *Wanjek* G S 30-595, 31 29. Прот. в. *Liszt* § 149.

кад би услед правца ветра опасност саопштавања ватре била потпуно искључена.

2. Према томе, да ли је било могуће саопштавање ватреком предмету из § 295 или из § 296 к. з., ова се паљевина разликује у две врсте:

а) *У тешку*. Она постоји, кад се ватра може саопштити коме предмету из § 295 к. з.

б) *И просту*. Она постоји, кад се ватра може саопштити коме предмету из § 296 к. з.

3. *Кривац*.

Што се *виности* тиче, разликују се две врсте кривца: *умишљајни* и *нехатни*.

а) *Умишљајни кривац* (§ 297 к. з.). — За умишљај је потребна поред свести о проузроковању паљевине и свест, да је од њега запаљени предмет таквих особина и положаја, да може саопштити ватру коме предмету из §§ 295 и 296 к. з.

б) *Нехатни кривац* (§ 299 к. з.).

4. *Казна*.

а) Против *умишљајног* кривца код тешке и прете паљевине прописане су исте казне као и за тешку паљевину из § 295 к. з. и просту из § 296 к. з. (в. I 3 и II 5).

б) За казну против *нехатног* кривца прописану в. II 5 б.

IV. *Особито тешке паљевине* (§ § 298 и 298 а к. з.). — Особито су тешке паљевине:

1. *Паљевина квалифицирана смрћу неког лица, које се је за време паљевине (§ 298 к. з.: „за време пожара“) налазило у запаљеном простору* (§ § 298 и 298 а т. 1 к. з.). Законодавац не узима дакле овде, да постоји идеални етицај између паљевине и убиства, *изузимајући случај, кад је у погледу проузроковања смрти извршилац паљевине делао с предумишљајем* (§ 155 к. з.).

а) Да би постојала паљевина ове врсте, потребно је дакле:

1^о Да је смрт *проузрокована паљевином*. Но да би било ове узрочне везе, није потребно, да је лице изгорело и да је због тога смрт наступила, већ је довољно, да је паљевина у оштећеном допринела проузроковању смрти. Тако ово би био случај, кад би А погинуо услед скакања кроз прозор за

време пожара или кад би био убијен обореном гредом.¹⁾ Доследно постављеном принципу овде би спадао и случај, кад је ко *услед страха* паљевином проузрокованог умро, н.пр. кад се трудна женска због страха превремено породила и *услед тога умрла.*²⁾

2° Да је паљевином проузрокована смрт лица, *које се је за време паљевине, т.ј. за време дела, налазило у запаљеном простору.*³⁾ Другим речима потребно је, да је *узрок* смрти и *присуство* у запаљеном простору за време паљевине. Тако не би постојала ова врста паљевине, кад би паљевином била проузрокована смрт кога пожарника, који је притекао у помоћ ради гашења ватре.

б) *Кривац.*

Што се *виности* тиче:

1° Потребан је *умишљај* у погледу паљевине.

2° У погледу проузроковања смрти пак разликују се две врсте кривца:

(1) *Кривац из § 298 к. з.* За постојање истог потребно је, да је извршилац паљевине *могао знати, да се је за време исте ко налазио у запаљеном простору,* т.ј. потребан је *негат* у погледу проузроковања смрти.

(2) *Кривац из § 298 а т. 1 к. з.* За постојање истог потребно је, да извршилац *није делао нехатно* у погледу проузроковања смрти.

в) *Казна.*

1° Против кривца из § 298 к. з. прописана је робија од двадесет година (§ 298 к. з.).

2° Против кривца из § 298 а т. 1 к. з. прописана је робија од петнаест до двадесет година (§ 298 а к. з.).

2. *Паљевина, при којој је ватра тако немештена, „да је на неизмерну штету и опустошење намењена“* (§ 298 а т. 2 к. з.).

а) Ова паљевина постоји дакле, кад је ватра тако била намештена, да је *услед тога могло бити „неизмерне“* опа-

¹⁾ Тако *Frank* § 307 I 1, *Olshausen* § 307, 4, *Oppenhof* § 307, 6, *v. Liszt* § 149 пр. 4.

²⁾ Тако *v. Liszt* § 149 пр. 4, *Olshausen* § 307, 4, *Hälschner* 2 619. Прот. *Frank* § 307 I 1, *Oppenhof* § 307, 6.

³⁾ Уп. *Frank* § 307 I 1, *v. Liszt* § 149 пр. 4, *Olshausen* § 307, 4, *Oppenhof* § 307, 6.

ности по живот или имовину, што је једно фактичко питање. Није према томе потребно. да је *in concreto* заиста био ове опасности.

б) *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. За исти је потребна поред свести о проузроковању паљевине и свест, да је ватра тако намештена, да је могло бити неизмерне опасности.

в) *Казна.*

За ово кривично дело прописана је робција од петнаест до двадесет година (§ 298 а к. з.).

3. *Паљевина, при којој је кривац справе и средства за гашење ватре склонио или неупотребљивим учинио* (§ 298 а т. 4 к. з.).

а) Ова се паљевина сматра као особито тешка зато, што се склањањем или чињењем неупотребљивим справа и средстава за гашење ватре може отежати или спречити гашење ватре, што је дакле тада опасност по живот и имовину много већа. Тако ово би био случај, кад би кривац затрпао бунар у дворишту упаљене куће. Но наравно није потребно, да је оне опасности *in concreto* заиста било.

1° Без значаја је, да ли су справе и средства за гашење ватре склоњени или учињени неупотребљивим пре извршења дела или после истог.¹⁾

2° Без значаја је, да ли је извршилац склонио или учинио неупотребљивим справе и средства за гашење ватре сам или посредством свог помагача у паљевини или ког трећег лица.)

б) *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребни су:

1° *Умишљај.*

2° *Намера* код извршиоца, да се склањањем или чињењем неупотребљивим справа и средстава за гашење *свречи* или *отежи гашење ватре.*

1) Уп. *Frank* § 307 I 3

2) Уп. *Frank* § 307 I 3.

в) *Казна.*

За ову врсту паљевине прописана је робија од петнаест до двадесет година (§ 298 а к. з.).

4. *Паљевина извршена од два или више лица по претходном договору* (§ 298 а т. 5 ст. 2 к. з.).

а) 1^о Без значаја је, да ли су од два или више лица сви саизвршиоци или су неки саизвршиоци а други *помагачи*.

2^о Паљевина треба дакле да је извршена по претходном договору, да се изврши.

б) *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. За исти је поред свести о паљевини потребна и свест о договору за извршење паљевине.

в) *Казна.*

За ову врсту паљевине прописана је робија од петнаест до двадесет година (§ 298 а к. з.).

§ 152. Нарочите врсте кривца код паљевине.

Сматрају се као нарочите, особито тешке врсте кривца код паљевине (§ 298 а к. з.):

I. Кривац, који је паљевину извршио *у намери, „да, користећи се њоме, изврши убиство, разбојништво, крађу или изазове метеж“* (§ 208 а т. 3 к. з.).

1. а) Без значаја је наравно, да ли је кривац извршилац, подстрекач или помагач.

б) За појам ове врсте кривца потребна је дакле поред умишљаја о паљевини и наведена намера.

в) Као намера извршења разбојништва треба наравно да се сматра и намера извршења разбојничке изнуде (§ 250 к. з.).

2. *Казна.*

Против кривца ове врсте прописана је робија од петнаест до двадесет година (§ 298 а к. з.).

II. Кривац, који је *„једновремено или у кратком размаку времена“* извршио *више паљевина* (§ 298 а т. 5 к. з.).

1. а) В. I 1 а.

б) Кривац треба дакле да је извршио *више* паљевине, т.ј. бар *две*, и то или *у исто време* или *у кратком размаку времена*.

1° Да ли између извршења претходних паљевина и последње постоји кратак размак времена, фактичко је питање.

2° Без значаја је, да ли је кривац за раније паљевине био осуђен, да ли се дакле налази у поврату у смислу гл. 7 к. з. или не.

2. *Казна.*

Против овог кривца прописана је робија од петнаест до двадесет година (§ 298 а к. з.).

ГЛАВА LVI.

Поплава.

Књижевност. — *Kirchner* Die Herbeiführung einer Ueberschwemmung nach § § 312 bis 314 R St G B 1911. *Ullmann* Vergl. D. Bes. T. 9 79.

§ 153. Поплава.

I. Према § 300 к. з. сматра се као кривично дело проузроковање поплаве опште опасне за живот или имовину повредом водобрана, насипа и у опште справа начињених ради одбране од поплаве.

1. Радња се састоји дакле у повреди водобрана, насипа и у опште справа начињених ради одбране од поплаве.

2. Последица се састоји у поплави опште опасној за живот или имовину. Овде је дакле потребна конкретна општа опасност, т. ј. потребно је, да је заиста била наступила општа опасност за живот или имовину од поплаве.

а) Поплава је одбуздавање природне снаге воде.¹⁾

б) Опасност треба да је наступила за живот или имовину индивидуално неодређеног и неограниченог већег броја лица (§ 300: „тако да је с опасности за живот и имање људи скопчана“).²⁾

II. Кривац.

Што се виности тиче, разликују се две врсте кривца:

1. Умишљајни. — За умишљај је потребна:

а) Свест о проузроковању поплаве повредом какве справе начињене за одбрану од исте.

б) Свест о томе, да је ова поплава опште опасна за живот или имање људи.³⁾

¹⁾ Уп. *Frank* § 312 III, в. *Liszt* § 149 IV.

²⁾ Тако *Frank* § 312 IV, в. *Liszt* § 149 IV, б, *Meyer-Alfeld* 595, *Binding* 2 32. Прот. *Olshausen* § 312, б, *Küld. Stengl* § 312, б.

³⁾ Тако *Frank* § 312 II. Прот. *Olshausen* § 312, 4, *Siebenhaar* 289. према којима је довољно, да је наступила опасност за живот или имање само једног лица.

III. Кад је поплавом проузрокована смрт неког лица, законодавац узима, да постоји, не идеални стицај између поплаве и убиства, већ *поплава квалифицирана смрћу* (§ § 300 ал. 2 и 302 ст. 2 к. з.). У погледу смрти не захтева се виност.

IV. Сматра се као *нарочита*, блажија врста кривца онај извршилац поплаве, који је поплаву проузроковао *искључиво у намери, да своју имовину спасе* (§ 301 к. з.). За појам овог кривца потребна је дакле и ова намера поред умишљаја.

V. *Казна.*

1. а) Против *умишљајног* кривца прописана је робија од пет до десет година (§ 300 ал. 1 к. з.).

б) Против *умишљајног* кривца код поплаве квалифициране смрћу ког лица прописана је смртна казна (§ 300 ал. 2 к. з.).

2. Против *нарочите*, лакше врсте умишљајног кривца из § 301 к. з. прописан је затвор најмање две године (§ 301 к. з.).

3. а) Против *нехатног* кривца прописан је затвор до шест месеца (§ 302 ст. 2 к. з.).

б) Против *нехатног* кривца код поплаве квалифициране смрћу неког лица прописан је затвор до две године (§ 302 ст. 2 к. з.).

ГЛАВА LVII.

Кривична дела против жељезничког саобраћаја.

Књижевност. — *Meyers G S 26 167.* *Loos* Der strafrechtliche Schutz der Eisenbahnen 1893. *Supper* Das Eisenbahnstrafrecht 1893. *Kandler* Die Gefährdung des Eisenbahnbetriebes 1908. *Klein* Über die Stellung der Eisenbahnen im deutschen St G B 1908. *Eger* Handbuch des preussischen Eisenbahnrechts 1896 (2 152). *Ullmann* Vergl. D. Bes. T. 9 85, 94.

§ 154. Кривична дела против жељезничког саобраћаја.

1. Угрожење жељезничког саобраћаја повредом жељезнице, њених средстава за превоз или осталог њеног прибора, или чинињем претпрека на жељезничкој прузи намештањем, бацањем, постављањем чега на истој, померањем шина или другим којим начином (§ 302 б к. з.).

1. а) Радња се треба да састоји дакле:

1^о У повреди железнице, њених средстава за пренос или осталог њеног прибора.

(1) Под железницом се има разумети свако постројење намењене за пренос лица или ствари, код којег се превозно средство покреће каквом елементарном (мртвом, механичком) снагом (н. пр. пара, електрицитет) по чврстим металним шинама.¹⁾ Према томе овде спадају не само локомотивне железнице, већ и електричне,²⁾ као и оне, које се стављају у покрет тежишном снагом. Не могу се пак према томе овде подвести коњске железнице.³⁾ Тако исто ни ваздушне железнице, које лебде, за разлику од оних, које се крећу по пругама.

¹⁾ Уп. *Frank* § 315 II 1. Према неким (*Olshausen* loc. cit., *Binding* 2 41) безначаја је материјал шине.

²⁾ Тако *Olshausen* § 315. 4 с, *Frank* § 315 II 1, с. *Liszt* § 150 I, *Meyer-Altfeld* 596, *Oppenhof* § 315, 2, *Supper* 29. Прот. *Binding* 2 41, *Eger* 2 155.

³⁾ Уп. *Frank* § 315 II 1, *Olshausen* § 315 4 с. Прот. *Binding* 2 41.

а) Без значаја међутим, да ли жељезница служи за велики или локални (н. пр. улични) саобраћај.¹⁾

б) Без значаја је, да ли жељезница служи за *јавни* или *приватни* (н. пр. фабрични) саобраћај,²⁾ као и то, да ли је *државна* или *приватна*.³⁾

γ) Постројења, која се не покрећу елементарном снагом, не могу се подвести овде с обзиром на величину казне прописане за ово кривично дело као и на то, што се кривична дела из т.л. 31 састоје већином у разбуздавању природних снага, а на то упућује и време постанка Казн. Зак.⁴⁾

(2) У средства за пренос спадају локомотиве и кола.⁵⁾

(3) Под осталим прибором жељезнице имају се разумети све остале ствари, које служе циљу жељезничког саобраћаја, н. пр. скретнице, постројења телеграфска⁶⁾ и за сигнализирање.

2° Или у чињењу препрека на жељезничкој прузи намештањем постављањем и бацањем чега на путу, померањем шина или другим којим начином.

(1) Жељезничка пруга обухвата сав простор између шина и вап петих у толико, у колико их кола и локомотива прелазе.⁷⁾

(2) Препреке на жељезничкој прузи могу бити учињене како *непосредно* н. пр. постављањем или бацањем телесних предмета на пругу или померањем шина, тако и *посредно* тиме, што би се превоз скренуо лажним знацима или сигнаlima на пругу, која му је на сметњи.⁸⁾ Овако у опасност стављен превоз може се и сам појавити као пре-

1) Уп. *Olshansen* § 315, 4 в, *Frank* § 315 II 1, в. *Liszt* § 150 I. Прот. *Dochow Holz*. II R. L.

2) Тако *Frank* § 315 II 1, *Olshansen* § 315, 4 с. *Meyer-Allfeld* 596, в. *Liszt* § 150 I. Прот. *Binding* 2 40, према коме овде спадају само локомотивне жељезнице, који служе за општи саобраћај и одбрању земље.

3) Уп. в. *Liszt* § 150 I, *Meyer-Allfeld* 596.

4) Уп. *Olshansen* § 315, 4 в, *Frank* § 315 II 1.

5) Уп. *Olshansen* § 315, 9 б. *Frank* § 315 II 2.

6) Кад би провоз био угрожен повредом ових, ово кривично дело би било у идеалном случају с делом из § 304 к а, те би се применио § 302 б к а. Тако *Olshansen* § 315, 9 в, *Frank* § 315 II 3. *Hülshner* 2 645. *Meyer* 195. Прот. *Oppenhof* § 315, 3 а, према коме би постојало искључиво дело из § 304 к а, према коме дакле не спадају овде ова постројења.

7) Уп. *Frank* § 315 III, *Olshansen* § 315, 10.

8) Уп. *Olshansen* § 315, 10, *Frank* § 315 III.

прека на прузи и на тај начин угрозити железнички саобраћај.

(3) Као што се види из начина изражавања („на самој железничкој прузи“), учињена препрека треба да је *објективне* природе. Не спада према томе овде случај, кад је превоз угрожен тиме, што је постављен неспособан службеник, или неспособношћу ког службеника.¹⁾

б) *Последица* се састоји у *опасности за превоз*.

1^о Постојање исте има се према томе у сваком конкретном случају испитивати. Потребна је дакле *конкретна* опасност за саобраћај железнички у *опште*.

2^о Железнички превоз (транспорт, § 302 б ал. 2: „воз“), обухвата предмете превоза, т.ј. лица или ствари, који се преносе, за тим средства за превоз, т.ј. кола и локомотиве.²⁾

(1) Дресине и остала њима подобна преносна средства, која се покрећу људском снагом, не спадају овде, пошто се не могу подвести под појам железнице (в. горе I 1 а 1^о (1)).³⁾

(2) Без значаја је, колики део пруге има да пређе пренос. Зато спадају овде и возови или локомотиве за маневрисање.⁴⁾

(3) У превоз спада и возно особље као и особље за маневрисање.⁵⁾

(4) Као железнички превоз се има овде сматрати и превоз, који се привремено не креће, али се има на скоро кренути.⁶⁾ Тако овај превоз је теретни воз, који је ради истоваривања робе застао. Међутим нису железнички превоз кола и локомотиве, који нису намењени за извесну конкретну употребу, већ се држе на којој споредној прузи у резерви.

3^о Опасност за превоз постоји онда, кад постоји опасност повреде ма којег саставног дела (лица, ствари и т. д.) било ког *одређеног* превоза било превоза у *опште*.⁷⁾

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 315, 10.

²⁾ Уп. *Olshausen* § 315, 8, *Binding* 2 42, *Meyer* G § 26 198, *Siebenhaar* 285, *Hülshner* 2 644.

³⁾ Уп. *Olshausen* § 315, 8, *Frank* § 315 IV 1, v *Liszt* § 150 I, *Meyer-Allfeld* 596, *Binding* 2 43, *Loock* 190. Прот. *Eger* 2 167, *Supper* 35.

⁴⁾ Уп. *Olshausen* § 315, 8, *Frank* § 3'5 IV 1.

⁵⁾ Уп. *Olshausen* § 315, 8, *Binding* 2 43. Прот. *Meyer* 200.

⁶⁾ Уп. *Olshausen* § 315, 8, *Frank* § 315 IV 1.

⁷⁾ Уп. *Olshausen* § 315, 8, *Frank* § 315 IV, *Binding* 2 43, *Oppenhof* § 315, 7, v. *Liszt* § 150 1. *Meyer-Allfeld* 596.

Тако било би опасности за превоз у опште, кад би ко померио шине на прузи, на којој се тада не креће никакав воз, али на коју може наићи неки воз. Довољно је према томе за постојање овог кривичног дела, да је проузрокована опасност по саобраћај.¹⁾

4° Наведена последица треба да је проузрокована којом од наведених радњи. Не би дакле постојало ово кривично дело, кад би ко саобраћај угрозио онеспособљавањем машиновође за службу или убиством истог.²⁾

2. а) Ово кривично дело *свршено* је, кад је извршена нека од наведених радњи, која садржи *опасност* по саобраћај, чим је дакле наступила ова опасност без обзира на то, да ли је повреда или препрека отклоњена далеко пре, но што је какав воз на пругу наишао.³⁾

б) *Покушај* почиње, чим је отпочета повреда жељезнице итд. одн. стављање препреке, који су по саобраћај жељезнички опасни.⁴⁾

3. Кривац.

У погледу *виности* се разликују две врсте кривца:

а) *Умишљајни* кривац (§ 302 б к. з.). Умишљај се састоји у свести, да се повређује жељезница или које њено средство за пренос или неки други њен прибор, и да се тиме угрожава жељезнички саобраћај.

б) *Нехатни* кривац (§ 302 г к. з.). Да би постојао нехатни кривац, потребно је, да је извршилац нехатно делао у погледу *угрожава* жељезничког саобраћаја. Што се пак тиче радње, којом се опасност по жељезнички саобраћај проузрокује, без значаја је, да ли ју је извршилац извршио умишљајно или такође нехатно.⁵⁾

4. Сматра се као *нарочита*, блажија врста овог кривичног дела повреда жељезнице, њених средстава за пренос или осталог њеног прибора, *којом није проузрокована опасност за жељезнички превоз* (§ 302 а к. з.).

¹⁾ Прот. *Meyer* 190. према коме је потребна опасност за навесан одређени превоз.

²⁾ Уп. *Frank* § 315 I.

³⁾ Уп. *Frank* § 315 VII, *Olshausen* § 315, 13, в. *Liszt* § 150 I.

⁴⁾ Уп. *Frank* § 315 VII, *Olshausen* § 315, 13.

⁵⁾ Уп. *Frank* § 316 I 1, в. *Liszt* § 150 I 2.

а) Без значаја је међутим, да ли је ова опасност могла бити проузрокована или не, т.ј. да ли је било *апстрактне* опасности за жељезнички превоз или не. Опасност није дакле елеменат у појму овог кривичног дела, а законодавац га сматра као опште опасно зато, што се по правилу његовом радњом може проузроковати опасност за жељезнички превоз.

б) Што се *виности* тиче, разликују се и овде две врсте кривца:

1° *Умишљајни* кривац (§ 302 а к. з.). За умишљај је потребна и свест код извршиоца, да је објекат повреде жељезница, превоз или средство за превоз или остали њен прибор.

2° *Нехатни* кривац (§ 302 г к. з.).

5. а) Кад је умишљајно извршеном повредом ствари из § 302 б к. з. проузрокована *тешка телесна повреда* ког лица, законодавац узима, да постоји, не идеални етицај између ова два кривична дела, већ угрожење жељезничког саобраћаја *квалифицирано тешком телесном повредом* (§ 302 в к. з.). За овај случај прописани су затвор или робија до петнаест година.

1° Без значаја је, да ли се убијени налазио у возу и тд. или не.¹⁾

2° У погледу проузроковања телесне повреде није потребна виност.²⁾

б) Кад је *нехатно* извршеним угрожењем жељезничког саобраћаја проузрокована *смрт* неког лица, законодавац узима, да постоји, не идеални етицај између овог кривичног дела и убиства, већ угрожење жељезничког саобраћаја *квалифицирано смрћу* (§ 302г ст. 2 к. з.).

1° Уп. а 1°.

2° Уп. а 2°.

6. *Казна.*

а) Против *умишљајног* кривца прописана је робија до десет година (§ 302 б к. з.).

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 315, 2 *Frank* § 315 VI, *Oppenhof* § 315, 11.

²⁾ Уп. *Frank* § 315 VI.

б) 1° Против *нехатног* кривца прописан је затвор до годину дана (§ 302 г к. з.).

2° За нехатно извршено угрожење жељезничког саобраћаја квалифицирано смрћу прописан је затвор од два месеца до две године (§ 302 г к. з.).

в) Ако је извршилац који чиновник или службеник жељезнички, против њега је прописано и то, да има бити оглашен као неспособан за жељезничку службу (§ 302 д ал. 2 к. з.).

г) 1° Против *умишљајног* кривца код угрожења из § 302 а к. з. прописан је затвор до три месеца (§ 302 а к. з.).

2° Против нехатног кривца прописан је затвор до месец дана (§ 302 г к. з.).

II. *Угрожење жељезничког саобраћаја занемаривањем своје дужности* („небрежењем“) од стране ког жељезничког чиновника или службеника („служитеља“), коме је поверен надзор над жељезничким путем или салим возом (§ 302 д к. з.).

1. а) *Радња се састоји у занемаривању своје дужности од стране ког жељезничког чиновника или службеника, коме је поверен надзор над жељезничким путем или возом.*

1° Њихове дужности су предвиђене у жељезничким законима, уредбама, упуштвима итд.

2° Занемаривање дужности може се састојати како у нечињењу тако и у чистињу.

3° Без значаја је дакле, да ли је жељезничком службенику или чиновнику, који је пренебрегао своју дужност, поверен саобраћај и над жељезничким путем и над возом или само над једним од њих.

б) *Последица се састоји у опасности за жељезнички саобраћај у опште. В. о томе I 1 б.*

2. *Кривац.*

а) Извршилац може бити само жељезнички чиновник или службеник.

б) Што се *виности* тиче, без значаја је, да ли је извршилац умишљајно или нехатно делао (§ 302 д к. з.: „ако је њиховим небрежењем“). Но потребно је, да постоји виност код извршиоца како у погледу занемаривања дужности тако и у погледу проузроковања опасности за жељезнички саобраћај.¹⁾

¹⁾ За § 316 ал. 2 немачког и. з. и. *Frank* § 313 1 2 d. *Olshausen* § 316. 6, с. *List* § 150 I.

3. Кад је овим угрожењем жељезничког саобраћаја проузрокована смрт неког лица, законодавац узима, да постоји, не идеални стичај између овог кривичног дела и убиства, већ *угрожење жељезничког саобраћаја из § 302 д к. з. квалифицирано смрћу.*

а) Уп. I 5 а 1^о.

б) Уп. I 5 а 2^о.

4. Казна.

а) За ову врсту угрожења жељезничког саобраћаја прописана је робија до пет година и извршилац има да се огласи као неспособан за жељезничку службу (§ 302 д к. з).

б) За ово угрожење жељезничког саобраћаја квалифицирано смрћу прописана је робија до десет година и извршилац има бити оглашен као неспособан за жељезничку службу (§ 302 д к. з.).

III. *Неотпуштање из службе жељезничког чиновника или службеника одмах по извршној пресуди, којом је он оглашен на основу §-а 302 д. ал. 2 к. з. као неспособан за ову службу, од стране надлежног органа власти жељезничке (§ 302 е ал. 1 к. з.).*

1. а) *Рађа се састоји дакле у неотпуштању из службе одмах по извршној пресуди.*

б) Ово се кривично дело сматра као опште опасно зато, што постоји опасност за жељезнички саобраћај од онаког жељезничког чиновника или службеника. Но не захтева се, да у конкретном случају постоји заиста ова опасност.

2. Кривац.

а) Извршилац може бити само орган жељезничке власти, који је надлежан за отпуштање из службе неспособног службеника (§ 302 е ал. 1: „старешина жељезнице“).

б) *Што се виности тиче, потребан је умишљај.* Он се састоји у свести, да је службеник одн. чиновник жељезнички оглашен извршном судском пресудом као неспособан за жељезничку службу, и да он није одмах отпуштен из службе.

3. Казна.

За ово кривично дело прописани су новчана казна до хиљаду динара или затвор до три месеца (§ 302 е ал. 1 к. з.).

IV. *Примање у жељезничку службу од стране надлежног органа жељезничке власти оног лица, које је извршио судском пресудом на основу § 302 д ал. 2 к. з. оглашено као неспособно за ову службу (§ 302 е ал. 2 к. з.).*

1. а) *Радња се састоји дакле у примању у жељезничку службу лица, које је оглашено судском пресудом као неспособно за исту.*

б) В III 1 б.

2. *Кривац.*

а) *Извршилац може бити само орган жељезничке власти надлежан за примање у службу.*

б) *Што се вности тиче, потребан је умишљај. Он се састоји у свести код извршиоца, да је у жељезничку службу примио лице, које је судском пресудом оглашено као неспособно за исту.*

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописани су новчана казна до хиљаду динара или затвор до три месеца (§ 302 е ал. 2 к. з.).

V. *Поновно примање жељезничке службе од стране онога, који је судском пресудом на основу § 302 д ал. 2 к. з. оглашен као неспособан за исту.*

1. а) *Радња се састоји дакле у поновном примању жељезничке службе од стране лица, које је оглашено као неспособно за исту:*

б) В. III 1 б.

2. *Кривац.*

Што се вности тиче, потребан је умишљај. Он се састоји у свести код извршиоца, да се понова прима жељезничке службе, за коју је судском пресудом оглашен као неспособан.

3. *Казна.*

За ово кривично дело прописани су новчана казна до хиљаду динара или затвор до три месеца (§ 302 е к. з.).

ГЛАВА LVIII.

Спречавање телеграфског и телефонског саобраћаја.

Књижевност. — *Scheffler* G A 32 481. *Dambach* Das Telegraphenrecht 1897. *Wettstein* Das Telegraphenstrafrecht des schweizer. Entwurfs 1903. v. *Bar* Das Gesetz über das Telegraphenwesen 1892. *Lautenbach* Die Strafbarkeit der Beschädigung unterseeischer Telegraphenkabel auf hoher See 1889. *Meili* Das Telephonrecht 1888. *Hayemann* Z 31 909. *Höpfner* Vergl D. Bes. T 9 95.

§ 155. Спречавање телеграфског и телефонског саобраћаја.

I. Спречавање телеграфског и телефонског саобраћаја је учињене телеграфом или телефоном неупотребљивим за њихово одређене повреде или истих или на на који други начин (§ 304 к. з.).

1. *Разна* се може састојати дакле у свакој делатности, којом се телеграф или телефон могу учинити неупотребљивим за своју функцију. У ал. 2 § 304 се нарочито истичу неке радње („Ово се нарочито односи на кварење и прекидање жица, кварење стубова за које су жице привезане, кварење других справа и апарата, без којих телеграф и телефон не могу радити, и спречавање код телеграфа и телефона постављених чиновника у вршењу њихове дужности“).

2. *Последица* се састоји у томе, што је телеграфски или телефонски саобраћај спречен (§ 304 ал. 1 к. з.: „Ко телеграф или телефон намерно поквари и у опште учини тако што, да се они по свом одређењу не могу употребљавати...“). Није дакле довољно *угрожење* овог саобраћаја.¹⁾

II. Ово кривично дело сматра се као *опште* опасно од законодавца зато, што се спречавањем телеграфског или телефонског саобраћаја могу изложити *опасности* разни *правни*

¹⁾ За разлику од других законика, н.пр. немачког (§ 317),

добра кривацна или државна. Но нема се у конкретном случају испитивати, да ли је ове опасности било, пошто се то од законодавца не захтева.

III. Кривац.

Што се *виности* тиче, разликују се две врсте кривца:

1. *Умишљајни* кривац (§ 304 к. з.). Умишљај се састоји у свести код извршиоца, да телеграф или телефон чини неупотребљивим.

2. *Нехатни* кривац (§ 306 ал. 1 к. з.).

IV. 1. Кад је *умишљајно* извршеним спречавањем телеграфског или телефонског саобраћаја проузрокована *тешка телесна повреда* неког лица, законодавац узима, да постоји, не идеални стицај између ова два кривична дела, већ спречавање телеграфског одн. телефонског саобраћаја квалифицирано тешком телесном повредом (§ 305 ст. 1 к. з.). У погледу ове ције потребна виност.

2. Кад је *умишљајно* или *нехатно* извршеним спречавањем телеграфског или телефонског саобраћаја проузрокована *смрт* неког лица, законодавац узима да постоји, не идеални стицај између овог кривичног дела и убиства, већ спречавање телеграфског одн. телефонског саобраћаја квалифицирано смрћу (§ § 305 ст. 2 и 305 ал. 1 ст. 2 к. з.). У погледу проузроковања смрти није потребна виност.

V. Сматра се као *нарочита* врста овог кривичног дела *чињење неупотребљивим телеграфа или телефона занемаривањем („пренебрегавањем“)* своје дужности од стране телеграфиста, телефониста и у остим лицима постављеним ради чувања и надзора над телеграфом одн. телефоном (§ 306 ал. 2 к. з.). Уп. § 154 II 1 а 1^о и 2^о, 2.

VI. Казна.

1. а) За *умишљајно* извршено спречавање телеграфског одн. телефонског саобраћаја прописан је затвор од три месеца до три године (§ 304 ал. 1 к. з.).

б) За *умишљајно* извршено спречавање телеграфског одн. телефонског саобраћаја квалифицирано тешком телесном повредом прописана је робија до десет година (§ 305 ст. 1 к. з.).

в) За *умишљајно* извршено спречавање телеграфског

одн. телефонског саобраћаја квалифицирано смрћу, прописана је робија од десет до двадесет година (§ 305 ст 2 к. з.).

2. а) За *нехатно* извршено спречавање телеграфског одн. телефонског саобраћаја прописан је затвор до шест месеца (§ 306 ал. 1 ст. 1 к. з.).

б) За *нехатно* извршено спречавање телеграфског одн. телефонског саобраћаја квалифицирано смрћу прописан је затвор од два месеца до две године (§ 306 ал. 1 ст. 2 к. з.).

3. Против нарочите врете кривца прописана је иста казна као против нехатног кривца са лишењем звања (§ 306 ал. 2 к. з.).

ГЛАВА LIX.

Опште опасно кривично дело из § 306 к. з.

§ 157. Угрожење живота или имовине повредом електричне инсталације или противправним одвођењем електричне струје.

I. Угрожење живота или имовине повредом електричне инсталације или противправним одвођењем електричне струје сматра се као кривично дело, кад је опасност произрокована овим радњама знатнија (§ 306 а к. з.).

1. Радња се састоји дакле у повреди електричне инсталације или противправном одвођењу електричне струје.

2. Последица се састоји у знатнијој опасности за живот или имовину.

а) Постојање исте мора се према томе у сваком конкретном случају испитивати. Потребна је дакле конкретна опасност.

б) Опасност за живот или имовину постоји онда, кад постоји опасност произроковања смрти или повреде имовине било ког одређеног лица било лица у опште.

II. Ово кривично дело је *свршено*, чим је извршена нека од наведених радња, која садржи опасност за живот или имовину у опште.

III. Повреда електричне инсталације и електричне струје налазе се у односу *сусидиаритета* према овом кривичном делу, пошто се оне у њему увек садрже. Не постоји дакле идеални стигај.

IV. Кривац.

У погледу *виности* разликују се две врсте кривца:

1. Умишљајни кривац (§ 306 а ал. 1 к. з.). Умишљај се састоји у свесни код извршиоца, да повређује електричну

инсталацију одн. да противправно одводи електричну струју, и у свести, да се тиме излажу знатној опасности лица или ствари.

2. *Нехатни кривац* (§ 306 а ал. 2 к. з.). Да би постојао нехатни кривац, потребно је, да је извршилац нехатно делао у погледу *угрожена* жељезничког саобраћаја. Што се пак тиче радње, т. ј. повреде електричне инсталације и против правног двођења електричне струје, без значаја је, да ли их је извршилац извршио умишљајно или такође нехатно (уп. § 154 I 3 б).

V. 1. Кад је овим кривичним делом *умишљајно* извршеним проузрокована *тешка телесна повреда* неког лица, законодавац узима, да постоји, не идеални стицај између ова два кривична дела, већ *кривично дело из § 306 а к. з. квалифицирано тешком телесном повредом* (§ 306 а ал. 1 ст. 2 к. з.). У погледу тешке телесне повреде није потребна виност.

2. Кад је овим кривичним делом *умишљајно или нехатно* извршеним проузрокована смрт неког лица, законодавац узима да постоји, не идеални стицај између њега и убиства, већ *кривично дело из § 306 а к. з. квалифицирано смрћу* (§ 306 а ал. 1 ст. 2 и ал. 2 к. з.). У погледу проузроковања смрти није потребна виност.

VI. Сматра се као *нарочита* врста овог кривичног дела *проузроковање знатније опасности занемаривањем* („*пренебрегавањем*“) своје дужности од стране онога, чија је дужност, да *рукује електричном инсталацијом, да над њом води надзор или да се брине о безбедности лица од електричне струје* (§ 306 ал. 3 к. з.). — Уп. § 154 II 1 а 1^о и 2^о 2.

VII. Казна.

1. а) Против *умишљајног* кривца прописан је затвор до две године (§ 306 а ал. 1 ст. 1 к. з.).

б) Против *умишљајног* кривца, чије је дело квалифицирано тешком телесном повредом прописана је робија до десет година (§ 306 а ал. 1 ст. 2 к. з.).

в) Против *умишљајног* кривца, чије је дело квалифицирано смрћу прописана је робија до десет до двадесет година (§ 306 а ал. 1 ст. 2 к. з.).

2. а) Против *нехатног* кривца прописан је затвор до шест месеца (§ 306 а ал. 2 ст. 1 к. з.).

б) Против *нехатног* кривца, чије је дело квалифицирано смрћу, прописан је затвор од два месеца до две године (§ 306 а ал. 2 ст. 2 к. з.).

3. Против *нарочите* врсте кривца из § 306 а ал. 3 к. з. прописана је иста казна као против нехатног кривца (§ 306 ал. 3 к. з.). „За накнаду штете, вели се у ст. 2 ал. 3 § 306 а к. з., која би отуда произашла са кривцем ће бити солидарно одговорни његов господар или друштво“.

ГЛАВА LX.

Угрожење живота лица проузроковањем наседања или потонућа какве лађе.

Књижевност. — *Perels Strandungsdelikte im deutschen Recht 1893 (Belting Heft 17). Ullmann Vergl. D. Bes. T. 9 101, 113.*

§ 158. Угрожење живота лица проузроковањем наседања или потонућа какве лађе.

1. Према § 307 сматра се као *опште опасно кривично дело угрожење живота лица проузроковањем наседања или потонућа какве лађе.*

1. *Гадна* се састоји дакле у проузроковању наседања или потонућа какве лађе.

а) Има се узети, да је лађа потонула онда, кад је потпуно или делимично исчезла под водом толико, да је изгубила своју операциону способност.¹⁾

б) Под лађом се овде има разумети свако превозно средство на води, ма које величине оно било.

2. *Последица* се састоји у *опасности за живот људи.*

а) Није дакле потребна опасност за живот ког одређеног лица.²⁾

б) Без значаја је, да ли су се људи, чији је живот изложен опасности, налазили на самој лађи или не.³⁾

II. *Кривац.*

У погледу *виности* разликују се две врсте кривца:

1. *Умишљајни кривац* (§ 307 к, з.). Умишљај се састоји у свести, да се проузрокује наседање или потонуће

¹⁾ Ув. *Olshausen* § 323, 2.

²⁾ Ово се захтева у § 323 немачког к. а. (Ув. *Olshausen* § 323, 3).

³⁾ Тако *Frank* § 323 I, *Olshausen* § 323, 3. Против *Binding* 2 62.

какве лађе, и да се тиме производи опасност за живот људи.

2. *Нехатни* кривац (§ 308 к. з.).

а) Потребно је, да постоји нехат у погледу проузроковања опасности за живот људи, а без значаја је, да ли је сама радња извршена такође нехатно или умишљајно.

б) Овде је потребан један специјалан услов кривичне одговорности: да је проузрокована „*значајна штета*“, што је једно фактичко питање.

III. 1. Кад је *умишљајно* или *нехатно* извршеним кривичним делом из § 307 проузрокована смрт каквог лица без предумишљаја, законодавац узима, да постоји, не идеални стицај између овог кривичног дела и убиства, већ кривично дело из § 307 к. з. *квалифицирано смрћу* (§ 307 ст. 2 к. з.). У погледу проузроковања смрти није потребна виност.

2. Исто тако законодавац узима и онда, кад је кривично дело *нехатно* извршено (§ 308 ст. 2 к. з.).

IV. *Казна.*

1. а) Против *умишљајног* кривца прописана је робија од десет до двадесет година (§ 307 ст. 1 к. з.).

б) Против *умишљајног* кривца, чије је дело квалифицирано смрћу, прописана је робија од двадесет година (§ 307 ст. 2 к. з.).

2. а) Против *нехатног* кривца прописан је затвор до шест месеци (§ 308 ст. 1 к. з.).

б) Против *нехатног* кривца, чије је дело квалифицирано смрћу, прописан је затвор до две године (§ 308 ст. 2 к. з.).

ГЛАВА LXI.

Опште опасна кривична дела из § 309 к. з.

Књижевност. — За I: *Kitzinger Vergl. D. Bes. T. 9 119.*

§ 159. Опште опасна кривична дела из § 309 к. з.

I. Опште опасно тровање (§ 309 ал. 1 ст. 1 к. з.). Ово тровање је тровање бунара или кладенаца, који за употребу „других“¹ службе, или за јавну продају или потрошак намењених ствари или додавање овима какве материје, која може људско здравље угрожити.

1. а) Радна се састоји дакле:

1° У тровању:

(1) Бунара или кладенаца, који за употребу других службе. Под тиме се имају разумети бунари и кладенци, из којих се добија вода за личну употребу људи или за употребу, која може имати утицаја на људски организам, не дакле само за стоку, прање или за експлоатацију.¹⁾ Без значаја је то, што би извршилац био сопственик бунара или кладенца.

(2) Ствари, које су намењене за јавну продају или потрошак.

а) Ствар је намењена за јавну продају онда, кад је приступачна прибављању путем куповине индивидуално неодређеном броју лица.²⁾ Без значаја је међутим, да ли је ствар имала облик, у коме је изложена на јавну продају, још у време тровања, или јој је тек после дат тај облик, да ли је н.пр. заклана стока, изложена на продају, отрована тек онда, кад је заклана, или раније.³⁾

¹⁾ Тако *Olshausen* § 324, 3 п., *Oppenhoff* § 324, 2. Уп. и *Frank* § 324 I („за употребу људи“, према томе не најпешта за стоку), с. *Liszt* § 153 II 1 а и *Binding* 2 69 (само за личну потрошњу људи).

²⁾ Уп. *Frank* § 324 I 2, *Olshausen* § 324, 3 п.

³⁾ Уп. *Frank* § 324 I 2, *Olshausen* § 324, 3 п.

β) Ствари намењене за јавни потрошак су оне ствари, чија се економска особеност састоји у томе, што се самом употребом поштитавају (које се н.пр. једу, пију, горе), и употреба којих је приступачна индивидуално неодређеном броју лица.¹⁾

γ) Без значаја је квалитет „ствари.“²⁾ Тако то могу бити сапуни или штитови за лампу, ако су намењени за јавну потрошњу одн. продају.

2¹⁾ Или у додавању стварима, за јавну продају или потрошак намењеним, *какве материје, која може људско здравље упропастити.*

α) О појму ове материје в. § 17 I 2. Но она мора овде бити таква, да здравље може *упропастити.*

β) Пошто је и само додавање довољно, то се има подвести под § 309 и случај, кад би ко чистом отрову дао вид каквог средства за исхрану и као таквог га пустио у саобраћај.³⁾

б) *Последица* се састоји у *опасности за здравље* и она се претпоставља. Но наравно она се код ствари за јавну продају или потрошак намењених претпоставља само при употреби или потрошњи сходној економској природи њиховој.⁴⁾

2. Кривац.

У погледу *виности* разликују се две врсте кривца:

а) *Умшљајни* кривац (§ 300 ал. 1 к. з.). Умшљај се састоји у свести код извршиоца, да је отровао бунар или кладенац, који служи за употребу људи, или за јавну продају или потрошак намењену ствар, или да је овој додао материју, која може здравље људско упропастити.

б) *Нехатни* кривац (§ 309 ал. 2 к. з.). Овде је потребан један *специјалан услов кривичне одговорности*: да је радњом овог кривичног дела проузрокована каква *„рђава последица.“*

1⁰ Под „рђавом последицом“ не може се разумети радњом овог кривичног дела непосредно проузрокована штета, т.ј. штета проузрокована на ствари тровањем, већ посредно

¹⁾ Ун. Frank § 324 I 2, Olshausen § 324, 3 в.

²⁾ Ун. Olshausen § 324, 3 в.

³⁾ Ун. Olshausen § 324, 2

⁴⁾ Ун. Olshausen § 324, 3. Frank § 324, I, Binding 2, 69, Kötzing 121.

проузрокована штета.¹⁾ Ова пак посредно проузрокована штета, т.ј. „рђава последица“ мора по својој природи одговарати угрожењу, које се захтева за појам овог кривичног дела, т.ј. мора се састојати у општекењу здравља.²⁾

2^о У погледу „рђаве последице“ није наравно потребан нехат.

3. а) Кад је овим кривичним делом *умишљајно* извршеним проузрокована смрт неког лица *без предумишљаја*, законодавац узима да постоји, не идеални стипцај између овог кривичног дела и убиства, већ *кривично дело из § 309 к. з. квалифицирано смрћу* (§ 309 ал. 1 к. з.). У погледу проузроковања смрти није потребан нехат.

б) Кад је овим кривичним делом *нехатно* извршеним проузрокована смрт неког лица, законодавац узима такође, да постоји кривично дело из § 309 к. з. квалифицирано смрћу (§ 309 ал. 2 к. з.).

4. *Казна.*

а) 1^о Против умишљајног кривца прописана је робија (§ 309 ал. 1 ст. 1 к. з.).

2^о Против умишљајног кривца, чије је дело квалифицирано смрћу, у погледу које није делао с предумишљајем, прописана је робија од двадесет година (§ 309 ал. 1 ст. 2 к. з.).

б) 1^о Против *нехатног* кривца прописан је затвор до шест месеца (§ 309 ал. 2 ст. 2 к. з.).

2^о Против нехатног кривца, чије је дело квалифицирано смрћу, прописан је затвор од два месеца до две године (§ 309 ал. 2 ст. 1 к. з.).

II. *Излагање отрованих или са опасним материјама пометаних ствари јавном потрошку продајом или на други начин прикривањем ових њихових својстава* (§ 309 ал. 1 ст. 2 к. з.).

1. а) Радња се састоји дакле у јавном излагању на потрошак оних ствари.

1^о Без значаја је, како се ствар излаже јавном потрошку, продајом, разменом, поклањањем или на који други начин.

2^о Ствар је изложена јавном потрошку, кад је прибав-

¹⁾ Уп. *Olshausen* § 316, 4, *Frank* § 326, *Meyer-Allfeld* 591.

²⁾ Тако *Frank* § 316, *Oppenhof* § 326, 2. v. *Liszt* § 151 I u, *Binding* 256. Против *Olshausen* § 326, 4, *Hiltschner* 2 655, *Belmonte* G S 28 503, према којима се „рђава последица“ може састојати у штети сваке врсте.

вљање исте приступачно индивидуално неодређеном броју лица.

3^о Ствар треба да је отрована или помешана с опасном материјом људском делатношћу, јер се из става (ал. 2 § 309 к. з.) „ко *овлако* отроване или са опасним материјама помешане ствари“ види, да законодавац упућује на ствари поменуте у ал. 1, а то су ствари, које су људском делатношћу отроване или са опасним материјама помешане. Према томе не спада овде излагање јавном потрошку ствари отрованих услед распадања и у опште услед природних процеса, као ни меса, које садржи трихине.¹⁾

4^о Отровно и у опште здравље разоравајуће својство ствари треба да се прикрива, т.ј. да се не саопштава ономе, који је и. пр. купује. Зато не би постојало ово кривично дело, кад би великопроданац то саопштио малопродавцу.²⁾

б) В. I 1 б.

2. Кривац.

У погледу *виности* разликују се две врсте кривца.

а) *Умишљани* кривац (§ 309 ал. 1 к. з.). *Умишљај* се састоји у свести, да је ствар отрована или помешана с материјом опасном за здравље, да се она излаже јавном потрошку, и да се прикрива њено својство.

б) *Нехотки* кривац (§ 309 ал. 2 к. з.). — Уп. I 2 б.

3. В. I 3.

4. В. I 4.

¹⁾ Ун. *Frank* § 321 II, *Olshausen* § 324, 6, *Binding* 2 70, *Kitzinger* 122. Против за ово месо *Oppenhof* § 324, 7

²⁾ Ун. *Olshausen* § 324, 6, в. *List* § 153 пр. 2, *Binding* 2 71, *Kitzinger* 122.

ОДСЕК IX.

ГЛАВА LXII.

Кривична дела против државне управе.

§ 160. Појам кривичних дела против државне управе.

I. *Кривична дела против државне управе су кривична дела против разних грана државне делатности, које спадају под појам државне управе, као што су финансијска, привредна, полицијска, војна итд.* Ова кривична дела су дакле управљена на то, да спрече делатност државне управе у овом или оном правцу, те је према томе њихов објекат државна управа.

II. Кривична дела против државне управе предвиђена су поглавито у споредном казненом законодавству.¹⁾ Изучавање ових кривичних дела стоји према томе у тесној вези с изучавањем остале некривично-правне садржине закона, у којима су предвиђена. Зато ће овде бити само наведени ови закони без улажења у њихову кривично-правну садржину, која у осталом, као што се умесно примећује, има пре да буде предмет криминалног статистичара.²⁾

Остала кривична дела против државне управе предвиђена су у војном Казненом Законнику од 31. јануара 1901. Она од њих, која су нарочите врсте кривичних дела из Казненог Законика, расправљана су раније у вези с овим кривичним делима (в. и. пр. за крађу § 46 VII). Остала пак могу

¹⁾ Кривично-правне одредбе ових закона скупљене су у *Полицијском Зборнику* 1905 (изд. Мин. Ун. Дела) и у *Санитетском Зборнику* 1879 и 1881 (изд. Мин. Ун. Дела).

²⁾ В. *Binding* 1 2.

бити само предмет засебног дела с обзиром на то, што војни Казнени Законик има свој Општи Део различан од Општег Дела Казненог Законика.

§ 161. Кривична дела против управе државним финансијама.

Књижевност. — *Лончарић* Кривична дела по Царском Закону (докт. теза). 1908.

I. Кривична дела против финансијске управе су кривична дела против управе *државним приходима* предвиђена у разним финансијским законима о државним приходима. Остали напади на државну имовину кривична су дела, само у колико се могу подвести под појам овог или оног кривичног дела против имовине у *опште*.

II. Пошто су ова кривична дела управљена против управе државним приходима, то се деоба истих има извршити према деоби извора државних прихода. Они су извори *порези или прирезни, трошарина, царине или таксе*, те се и кривична дела против државне финансијске управе имају разликовати у:

1. Кривична дела против управе државним *порезима* или *прирезима*. Она су предвиђена у Закону о непосредном порезу од 14. јуна 1884 и Закону о пореској управи, пореским одборима и порезницима од 16 децембра 1896. Међу кривичним делима предвиђеним у овим законима најважније и основно кривично дело је *прикривање (дефраудација)*. *Прикривање* је према Зак. о непосредном порезу *прикривање од стране пореског обезника његовог стања у непокретностима, капиталима или приносима* (чл. 111). Оно је дакле лажно представљање, изопачавање или прикривање истице о стању своје имовине управљено на оштећење државне имовине, и *по правилу* је скопчано са изазивањем или подржавањем заблуде о томе.⁴⁾ Према томе прикривање је по правилу превара. Но ипак се оно сматра у свим случајевима као самостално кривично дело (ун. § 59 V). Разлог лежи у томе, што се оно сходно народном схватању сматра као лакше кривично дело од пренаре.

2. Кривична дела против управе државном *трошарином*.

⁴⁾ Тога неће бити онда, кад власт није имала никакву представу о ономе. Ун. § 59 I 1 в 1°.

Она су предвиђена у Закону о државној трошарини од 12. јула 1893.

3. Кривична дела против управе *царином*. Она су предвиђена у Царинском Закону од 23 јануара 1899. Међу овим овим кривичним делима најважније и основно кривично дело је *кријумчарење*. *Кријумчарење* је *увожење* или *извожење предмета* („*робе*“) *без пријаве царинарници* (чл. 142). Сматра се као *нарочита* врста кријумчарења *увожење* или *извожење предмета*, **увоз одн. извоз којих је забрањен** (чл. 148 т. б). Ово је т.зв. *кантрибанда*.

Нека од ових кривичних дела предвиђена су у Царинско-поштанском правилнику од 26 априла 1908.

4. Кривична дела против управе државним *таксама*. Она су предвиђена у Закону о таксама од 30 марта 1911.

§ 162. Кривична дела против управе народном привредом.

Ова кривична дела предвиђена су :

I. У Закону о акционарским друштвима од 10 децембра 1896. Ту су предвиђена кривична дела оснивача и чланова управног и надзорног одбора акционарских друштава (чл. 99—101).

II. У Закону о радњама од 29 јуна 1910. Ту су најважније одредбе прописане ради заштите радника.

III. У Закону о шумама од 23 марта 1891 и у Правилнику о сечи и промету дрва и грађе од 30. септембра 1901.

IV. У Закону о лову од 16 јула 1898 и у Упуству за извршење овог закона од 19 јула 1901.

V. У Закону о општинским коншевима од 19 дец. 1889.

VI. У Рударском Закону од 15 априла 1866.

VII. У Закону о уређењу државне статистике од 15 јануара 1901.

VIII. У Закону о мерама против филуксерне заразе од 1 јануара 1883 и у Правилима за извршење овог закона од 21 марта 1883.

IX. У Закону о чувању пољског имања од 21 априла 1885.

X. У Закону о риболову од 27 јула 1898 и у Правилнику за извршење овог закона од 28 децембра 1898.

XI. У Закону о унапређењу вокарства од 3 јула 1898 и у Правилнику за извршење овог закона од 6. октобра 1898.

XII. У Закону о унапређењу сточарства од 24 новембра 1898 и у Правилнику за извршење овог закона од 23 марта 1899.

XIII. У Закону о Српској Државној Класној Лугтрији за привредне циљеве од 21 априла 1890.

XIV. У Закону о задругама за узајамно помагање од 13 фебруара 1902.

XV. У Закону о сеоским дућанима од 20 фебруара 1891.

XVI. У Закону о панађурима и недељним и празничним данима од 1 априла 1902.

XVII. У Закону о попису становништва и домаће стоке у Србији од 5 децембра 1890.

XVIII. Уредба о механама и кафанама од 31. марта 1861.

XIX. В. § 164 А IX.

XX. В. § 164 А III.

§ 163. КРИВИЧНА ДЕЛА ПРОТИВ ЈАВНОГ САОБРАЋАЈА.

Ова кривична дела су предвиђена:

I. У Закону о телеграфу и телефону од 3 децембра 1898.

II. У Железничко-полицијском Закону од 30 јуна 1884.

III. У Правилима о општинским поштама од 16 септембра 1902.

IV. У Закону о контролисању чистоте злата и сребра од 17 јуна 1882 и у Правилима за извршење овог закона од 1 августа 1889.

V. У Закону о општинској мерици (кантарници) од 31 јануара 1896 и у правилима за извршење овог закона до 6 марта 1896.

VI. У Закону о мерама од 1 децембра 1873, у Правилима о мерилама и мерењу у јавном саобраћају од 1 фебруара 1885 и у Упутству о вођењу надзора над мерама и мерењем у јавном саобраћају од 1 фебруара 1885.

§ 164. Кривична дела против полиције безбедности и моралности.

А. Кривична дела против полиције безбедности лица и имовине.

Кривична дела против безбедности тела, живота и имовине предвиђена су:

I. У части трећој Казненог Законика, и то у главном:

1. У глави 34 („О неступљењима тичућима се сигурности живота и здравља људи и домаћих животиња и о чистоти“).

2. У глави 35 („О путовима и љупријама, путницима и њиховим пасошима...“) — §§ 338, 339, 339 а.

3. У глави 41 („О касапима, механџијама, цигљарима и топачима (саланџијама)“) — §§ 368, 369 т. 1—4, 372 т. 1—3.

Наведени неступи су управљени или против тела и живота или против имовине или против свију ових добара.

II. У Правилима о регулсању проституције од 31 јула 1900.

III. У Закону о заштити од сточних зараза у опште од 30 марта 1881 год.

IV. У Закону о мерама против филоксерне заразе од 1 јануара 1883 и у правилима за извршење овог закона од 21 марта 1883.

V. У Закону о јавној безбедности од 31 јануара 1905.

VI. У Закону о уређењу санитетске струке и о чувању народног здравља од 30 марта 1881.

VII. У Закону о производњи, увозу и продаји барута, динамита и осталих распрекавајућих материја од 17 априла 1890.

VIII. У правилима за страже на пограничном кордону (реш. од 21. јула 1841 и реш. од 9. фебруара 1840).

IX. У закону о заштити од говеђе куге и о угушивању те заразе од 30 марта 1881.

Б. Кривична дела против полиције моралности.

I. Ова кривична дела предвиђена су у глави 40 Казненог Законика. Тако ту је предвиђено просјачење (§ 362

т. 6 и 8), злостављање животиња тергећних и јашећих (§ 362 т. 5), скитиња и беспосличење (§ 362 т. 7).

II. Нека од кривичних дела из гл. 40 увретили смо у кривична дела против моралности с обзиром на њихову тежину (в. гл. 46).

§ 165. Кривична дела против војне државне управе.

Ова кривична дела предвиђена су:

I. У Војном Казненом Законнику од 31. јануара 1901.

II. У Закону о устројству војске од 27. јануара 1901.

§ 166. Кривична дела против државног надзора над штампом, удружењима и зборовима.

Књижевност. — Гргуџ Миловановић О слободној штампи у опште 1901.

I. Из Закона о Штампн овде спадају кривична дела из чл. 6, 7, 9, 10, 13, 14, 15, 18, 21, 39 ал. 2 т. 1 и 4. О осталим кривичним делима из овог Закона, в раније *passim*.

II. Из Закона о јавним зборовима и удружењима од 31 марта 1891 овде спадају кривична дела из чл. 9, 12, 13, 15, 21, 35¹⁾ и 37. Кривична дела пак из чл. 17 до 35 *нарочите* су врсте кривичних дела, о којима је раније било говора. Тако у чл. 21 предвиђена је увреда владоца као нарочита врста увреде владоца из § 91 б к. з. (в. § 97). Она су нарочите врсте кривичних дела у питању по томе, што треба да су извршена на ком *јавном збору*.

§ 167. Кривична дела против управе народном просветом и против верске управе.

Ова кривична дела предвиђена су:

I. У Закону о народним школама од 19 априла 1904.

II. У Закону о Народној Библиотеци од 23 јануара 1901.

III. У Закону о црквеним властима од 27 априла 1890.

¹⁾ „Свако тајно удружење, чији би емер и задатак био противан законима великог, забрањено је. Сви, који би се ухватили као чланови таквог удружења казниће се са 100—500 динара или затвором од 3—6 месеца.“ Уп. § 92 (§ 102 к. з.).

ДОДАТАК ОДСЕКУ II.

§ 80 а. Кривична дела против државне власти.

I. У § 104 д. к. з. прописано је, да кривцу којег кривичног дела *против државне власти* има служити као *олакшава* околност случај, кад је на ово кривично дело био *изазван* тиме, што је чиновник, званичник или служитељ при званичном раду *незаконито*¹⁾ поступио (ал. 1), и да суд може ову околност сматрати и као *извиншавајућу* околност, у коме би се случају недостатак исте појављивао као *услов кривичне одговорности* у појму кривца код наведених кривичних дела. За примену § 104 к. з. потребно је дакле:

1. Да је чиновник, званичник или служитељ при званичном раду *незаконито поступио*.

а) Код противстајања (§ 93 к. з.) незаконити поступак, којим је ко изазван на противстајање, не треба да је сама званична радња, којој се противстаје, јер онда не би било кривичног дела противстајања, већ какав други незаконити поступак учињен приликом оне званичне радње. В. о томе § 83 I 2 а 4^о пр. 4.

б) Код увреде је без значаја, у чему се састоји незаконити поступак, којим је ко на увреду изазван. да ли на име у самој званичној радњи или у каквом другом поступку при извршењу ове радње, н.пр. у увреди. То исто важи и за остала кривична дела против државне власти.

2. Да је кривац на кривично дело *изазван* незаконитим поступком чиновниковим учињеним при званичном раду. Другим речима треба да постоји *узрочна веза* између извршења кривичног дела и незаконитог поступка.

III. Наведена околност сматра се дакле од законодавца као *олакшавајућа* околност. Али из тога се има извести само,

¹⁾ У § 104 д. к. з. нели се неумесно „противзаконно и непадежно и неправилно поступио“, јер чим је поступак извршен непадежно и неправилно, он је незаконит.

да је она *облигаторна* олакшавна околност, а не и то, да не може служити као *ублажавна* околност. Она може напротив служити као *ублажавна* околност у толико пре, што може према ал. 2 § 104 д служити као „*извињавајућа*“ околност.

III. О разним врстама кривичних дела против државне управе в. ниже.

§ 83 а. Принуда на званичну радњу.

1. *Принуда на званичну радњу је принуђене каквог надлештва или чиновника силом или претњом на извршење или неизвршење какве званичне радње* (§ 94 к. з.).

1. *Објекат* може дакле бити *надлештво* или *чиновник*.

а) *Надлештво* је сталан, од промене лица независан орган државне власти, који је позван, да под јавним ауторитетом ради на пзвршењу државних циљева.¹⁾ Оно не мора бити састављено из колегијума, већ може и из једног јединог чиновника.²⁾ Тако среска начелства као судска власт састоје се из једног јединог чиновника: среског начелника.

б) *Објекат* могу бити овде само *државни чиновници* за разлику од §-а 93.³⁾

2. *Радња* се састоји у *принуђену на извршење или неизвршење какве званичне радње силом или претњом*.

а) *Принуђавање* треба дакле да је управљено било на *извршење* било на *неизвршење* какве *званичне радње*. Не спада према томе овде *принуда на испуњење* какве опште грађанске дужности, н.пр. на сведочење.

1° *Званична радња*, на чије се извршење или неизвршење *принуђује*, треба да је једна од оних *званичних радњи*, за које су *надлештво* или *чиновник* *месно* и *стварно* надлежни.⁴⁾ Без значаја је међутим, да ли је она и иначе законита.

2° *Принуђавање* треба да је управљено на извршење или је извршење једне *конкретне* *званичне радње*, т.ј. *радње* која не изрично именована или се може познати.⁴⁾

1) Уп. *Olshausen* § 114, 1 *Frank* § 114 II.

2) Уп. *Olshausen* § 114, 1. *Oppenhof* § 114, 7.

3) О појму *чиновника* в. *С. Јовановић* *Основи правне теорије о држави* (1906. § 65.

4) Уп. *Frank* § 114 III 4. *Olshausen* § 114, 4 је овог мишљења само за *принуду на извршење* које *званичне радње*; ипаче је, вели, довољно, да *радња* спада у ред *званичних*. *Binding* (2 755), *M. E. Mayer* (132 пр 2), *Rüd. Stengl*. (3) желе, да није потребна *месна надлежност*.

4) Уп. *Frank* § 114 III, *Olshausen* § 114, 4.

3⁰ Што се тиче принуђавања на неизвршење које званичне радње, без значаја је, да ли је ова радња већ *отпочета* или није.¹⁾ Но ако се она састоји у *извршењу* закона, пресуда или наредба, ако је дакле чиновник у питању извршни чиновник, потребно је, да она није још отпочела, јер би иначе постојало *противстајање* (§ 93 к. з.).

б) *Средство* принуђавања треба да су *сила* или *кретња*.

3. Ово кривично дело је *свршено* тек онда, кад су принуђавани чиновник или надлештво извршили одн. кад нису извршили званичну радњу (§ 94 ал. 1: „принуди, да какво званично дело учини или да не учини“). Но и *покушана* принуда се овде сматра као кривично дело (§ 94 ал. 2: „И покушај се овде казни“).

II. *Противстајање* (§ 93 к. з.) може се појавити и као *принуда* на неизвршење какве званичне радње.²⁾

Но између § 93 и 94 к. з. (принуде и противстајања) разлика лежи у томе: што § 94 даје заштиту свима чиновницима, док § 93 само *извршним* чиновницима, и што се § 94 односи како на неизвршење тако и на извршење какве званичне радње, док § 93 само на спречавање какве званичне радње. § 93 је према томе *lex specialis* према § 94 к. з. Зато се у наведеном случају не може узети, да постоји *идеални* стицај између противстајања и принуде, већ ће постојати само противстајање.³⁾ Ово тумачење истина има за последицу, да ће се извршилац казнити неоправдано по блажијем закону у овом случају, јер § 93 прописује мању казну од § 94. Зато неки узимају, да постоји идеални стицај.⁴⁾

III. *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. Он се састоји у свести, да се државни чиновник принуђује на извршење или на неизвршење које званичне радње.

¹⁾ Уи *Olshausen* § 114, 5. *M. E. Mayer* 456. Неки захтевају, да званична радња није отпочета (тако *Cenik* 385, *Rüd. Stengl* § 113 и немачки *Reichsgericht* — уи. *Olshausen* § 114, 7 а).

²⁾ Према онима, који захтевају, да није отпочета званична радња, на чије се неизвршење принуђава, то је наравно немогуће, пошто је за противстајање потребно, да је званична радња отпочета. Уи. *Olshausen* § 114, 7 а.

³⁾ Тако *Olshausen* § 114, 7 а. *Frank* § 114 I, *Binding* 2 759 и 793, *Meyer-Altsfeld* 549, *M. E. Mayer* 463, *Oppenhof* § 114, 7.

⁴⁾ Тако *v. Litz* § 171 пр. 3.

IV. *Казна.*

За ово кривично дело прописан је затвор од три месеца до четири године (§ 94 ал. 1 к. з.).

§ 90 а. Увреда и клевета из § 104 к. з.

I. *Увреда и клевета* из § 104 к. з. одликују се:

1. Својим *објектом*. Објекат треба на име да су какво *државно надлештво, политичко тело* (као што су н. пр. Народна Скупштина и бирачки одбори, који су према томе излишно засебно наведени у § 104 ал. 1 ст. 2), за тим *чланови Народне Скупштине и бирачких одбора,¹⁾ чиновник или државни званичник (н. пр. практикант), поротник или изборни судија, сведок, вештак или какав јаван служитељ.*

2. Тиме, што је потребно, да су увреда или клевета нанете оним лицима „приликом званичног рада или и изван места надлештва, но у смотрењу званичног рада или у смотрењу званичног рада у опште“, другим речима „*приликом званичног рада или у односу на званичан рад*“ (в. У. и Кл. § 11 § III). Кад се има узети, да су увреда и клевета нанете „*приликом званичног рада*“ и „*у односу на званичан рад*“ в. У. и Кл. § 11 § III.

3. Што се не води рачун о томе, да ли су извршене јавно или не, т. ј. оне су увек *крестушне*.

II. Увреда извршена „*делом*“, т. ј. нападом на тело, не спада овде, већ под § 93 к. з., т. ј. квалификује се као кривично дело противстајања власти (в. § 83 III).

III. § 104 к. з. не важи за увреду и клевету оних лица, кад су извршене путем *штампe*, већ чл. 23 ал. 2 (Народна Скупштина), 29 (клевета, чији су објекат суд, војска, јавна надлештва — ал. 1, чланови Народне Скупштине, јавни службеници, представници власти, свештеници и грађани, који привремено врше какву службу јавну или испуњавају какву јавну дужност — ал. 2), и 31 (увреда лица именованих у чл. 29) зак. о шт. Овде се поред Народне Скупштине не помињу остала политичка тела и чланови бирачких одбора, те за њих увек важи § 104. к. з. Зак. општ. не захтева за појам ове увреде и клевете околност наведену под I 2.

¹⁾ Чланови других политичких тела (н. пр. окружни посланици) се не помињу

IV. *Кривац.*

Што се *виности* тиче, потребан је *умишљај*. За исти је поред осталог потребна и свест, да је објекат једно од именованих лица.

V. *Казна.*

1. а) За ову врсту *увреде* прописан је затвор од месец дана до две године (§ 104 ал. 1.).

б) За ову врсту *клевете* прописан је затвор до три године (§ 104 ал. 1.).

2. Истрага се може повести или по *тужби* увређеног одн. оклеветаног или по званичној дужности (§ 104 ал. 3 к.з.).

VI. За увреду и клевету нанету на ком *јавном збору* в. § 166 II.

ДОДАЦИ И ИСПРАВКЕ.

А. ОПШТИ ДЕО.

В. исправке О. Д. стр. XV.

СТРАНА

- 33 На Судске Медицине в. и *Герасимовић* Судека Медицина.
- 42 Под 4. у 3. реду стоји „врсту казне“, треба „казну“, а у 5 реду изостављено је после „крађа“: „у вредности преко 10 гроша“. — Под 5. стоји у 2 реду „нету“, треба „исте“, а у 8. и 14. реду стоји „казнимо корнитољубље“, треба „зеленашење.“
- 44 Стоји под Б I 2 у 3. реду „наборне кривице“, треба „наборна кривична дела.“
- 52 Стоји под 3 у 8. реду „d' action“, треба „d' inaction.“
- 53 Стоји под II у 4. реду „она“, треба „оно.“
- 60 Стоји у 11. реду „психолошки“, треба „психички“.
- 73 Стоји у 14. реду „болести и лица“, треба „болести лица“.
- 90 Стоји под в) у 1. реду „као противправности норми“, треба „као противности норми.“
- 94 Стоји под 4 у 22. реду „иравно допуштење“, треба „иравно допуштено“.
- 95 Стоји под а) у 22. реду „из § 238 т. 1“, треба „из § 338 т. 1.“
- 100 В. и *Живко Јовановић* Противправност наиада код пужне одбране у Арх. 1912; *H. A. Fischer Die Rechtswidrigkeit 1911.*
- 105 Стоји под 4⁰ у 6. реду „или животиња“, треба „или ако је животиња изазвана тада“. — Стоји под а) у 2. реду „ако не“, треба „ако оне.“
- 106 Изостављено је у 2. реду после „повећавајући је“: „или спречавајући отклањање исте.“ — Стоји под Б 2 у 13. реду „и убиства“, треба „и убиством.“
- 118 Стоји под § 25 у 1. реду „I. Заповест претпостављеног“, треба „I. Заповест претпостављеног (§ 130 к. а. и § 27 појног к. а.).“
- 122 Стоји под § 27 I 1 у 2. реду „piniendi“, треба „punienti“, а у 1. реду „какон“ место „закон.“

СТРАНА

- 127 Стоји под г) у 9. реду „Ако су све казне“, треба „Ако су на име све казне.“
- 128 У 5., 6., и 7. реду став „Ако су обе казне петог трајања, треба применити закон, који прописује заточење, пошто је оно блажије од робије“ треба изоставити.
- 130 Под 2 у 11. реду стоји „против којег је кривично дело управљено“, треба „против којег је управљено кривично дело на страни извршено“; а у 18. реду треба додати после „персоналитета“: „а у држави Б принцици територијалитета.“
- 131 У 9. реду стоји „Најзад према“, треба „Најзад, примећује се неумесно од неких, према.“
- 132 Под II. у 15. реду изостављено је после „под претпооставком“: „да су та дела на страни такође кривична дела и“.
- 133 Стоји под III у 2. реду „(§ 5)“, треба „(§§ 5 и 325 к. з.)“; а у 10. реду „Србина“, треба „Србина (о значењу овог парама в. § 4 к. з.)“ — Под III 1 изостављено је у 1. реду после „петуше природе“: „наузимајући петушину крађу, утају и превару (§§ 7 и 8 к. з.)“.
- 135 У прим. 1 треба изоставити у 3. реду став „ни за Србију ни“.
- 137 Стоји у 3. реду „услови“, треба „основи“; у 7 реду „услова“, треба „основа“. — Под 2 стоји у 11. реду „и од страног поданика“, треба „од страног поданика.“
- 138 Стоји у 14. реду „ако је“, треба „да је“.
- 141 Стоји под V у 12. реду „две“, место „три“. — Под § 33 Књижевност треба додати и *М. Јовановић* Одустанак приватног тужбоца од тужбе и праштање казне у II. Г. VI (1902) стр. 349.
- 144 Под IV 6 у 2. реду после „претпооставкама“, изостављено је: „(п. пр. § 190 к. з.)“.
- 145 Под V у 3. реду стоји „60“, треба „50“.
- 147 У 2. реду стоји „које“ треба „који“. — Под 6 у 7. реду стоји „вршење државног права на кривичну петрагу“, треба „одрицање права на тужбу“; а у 10. реду стоји „новлашћеног“, треба „овлашћеног“. — Под 7 у 5. реду после „предомислио“ изостављено је: „и одузео пуномоћство.“ — Под 8 у 2. реду после „наследно“ изостављено је: „(изузетак је учињен у § 215 6 ал. 2 к. з.)“.
- 149 У 20. реду после „њему“ изостављено је: „одн. за ову претпооставку“; стоји „која“ треба „којих“. — Под 3 у 4. реду стоји „четрнаестог“, треба „четвртог“; а у 7. реду стоји „15 јануара 1911, другим речима 15 јануара 1910“, треба „16 јануара 1911, другим речима 15 јануар 1911.“
- 150 Стоји у прим. 4 „VII“, треба „VIII“.
- 152 Стоји у 7. реду „Касационом Суду“, треба „првоинстанном суду“.

СТРАНА

- 153 Стоји у 7 реду „кривичног“, треба „кривичних“. — Под 3 у 13. реду стоји „поставио“, треба „оставио“.
- 155 Стоји под II у 1 реду „и заповест разликује се“, треба „равликује се“. — Под II 1 у 2. реду треба изоставити „и заповешћу“. — Под IV у 1. реду стоји „§ 81 б“, треба „§ 91 б“.
- 160 Стоји под в у 8. реду „и казну“, треба „и на казну.“
- 165 Стоји под III у 6. реду „преступљење“ треба „продужење“
- 180 Под г у 2. реду после „кривичног дела“ изостављено је „(с његовог гледишта паравно)“.
- 184 Изостављен је на крају §-а 43 став: „IV. Према нашем Казненом Законику друштва се сматрају као кривци код нетупа „због непослушности према полицијским или општинским властима“ и код нетупа, „који би се тицао сигурности лина и имања, адравља, чистоте, уредности и угодности јавног саобраћаја, тишине или кварења и уништавања туђе имовине“, извршених од његових органа у овом својству (§ 320 в к. в.).“
- 187 Под § 45 Книжевност додати и: *Ж. Токаловић* Граничне међе између умниљаја и нехата у П. Г. 1911. (прешт.).
- 189 Под 3 у 2. реду после „допуштено“ изостављено је: „(п. § 3 к. в.).“
- 190 Стоји у 3. реду „код крађе (§ 230)“, треба „код повреде туђе ствари (§ 289 к. в.).“
- 191 Изостављен је после в на крају став: „4. Свеет о условима икриминације и условима кривичне одговорности.“
- 192 Под II 1 у 2. реду стоји „о представи“, треба „о последици“.
- 194 Под V у 5. реду стоји „три“, треба „четири.“
- 205 Стоји под IV „Разликује нехат се“ место „Нехат се разликује“.
- 207 Под I у 3. реду после „бити“ изостављено је „умниљајни“.
- 208 Под III у 3. реду стоји „деловао“, место „дело.“
- 216 Под 6 у 9. реду после „нехатно“ изостављено је: „(§ 57 к. в.).“
- 219 Под а изостављено је на крају: „Уп. §§ 321 и 322 к. в.“ — Под 3 у 1. реду стоји „једним“, треба „једини“. — Под III у 4. реду стоји „ако је пима искључен извесан елемент у појму кривца“, треба „ако је пима искључена подобност за урачуљивост.“
- 220 Под г 1^о у 12. реду стоји „претње“, треба „силе“. — Под 3 у 1. реду после „услове“ изостављено је: „да би искључиле подобност за урачуљивост, према томе“.
- 225 Под 6 у 7. реду стоји „на нужну одбрану“, треба „на стање нужде“; а у 18. реду стоји „изаћи из воде“, треба „ући у воду“.
- 234 Под 6 у 2. реду после „радње“ изостављено је: „(п. § 43 к. в.).“

СТРАНА

- 236 У прим. 1 у 3. реду стоји „према коме је“, треба „према коме“.
- 241 На крају §-а 56 изостављен је став: „VI. В. § 42 к. в. („Покушај злочинства казниће се свагда, а покушај претупљена само у оним случајевима, у којима закон изреком то каже“).
- 245 Под 4 у 4. реду стоји „(§ 46)“, треба „(§ 41).“
- 255 У 2. реду после „разбојништво“ треба да дође став под 3. у реду 5., 6., 7. и 8: „Извештно ће подстрекач одговарати и за више учињено, ако у погледу тога извршилац није вин, па ипак одговара, ако и.пр. силује, и тиме смрт проузрокује (§ 191 ал. 2 к. в.).“
- 258 Под § 63 II 2 у 2. реду после „које“ изостављено је: „можда“; у 3. реду после „помагање“ изостављено је: „самостално“; у 5. реду стоји „подворење“ место „подвођење“.
- 275 Под § 70. Книжевност додати и *Живановић* Појам мере безбедности упоређен с појмом казне 1912. У овој расправи појам казне је разматран на шест елемената место на четири.
- 279 Под V у 3. реду после „lege“ изостављено је: „(в. § 39 к. в.).“
- 281 Под I у 4. реду после „части“ изостављено је: „(§ 38 и 38а к. в.).“ — Под II у 4. реду изостављено је после „казни“: „(в. §§ 12 и 310 к. в.).“
- 287 Под 4^о у 3. реду после „за“ изостављено је: „женеке“; а цео став у 3. и 4. реду треба изоставити. — Под 3 б у 2. реду после „из § 69 т. а.“ изостављено је: „кривичних дела из §§ 84 ал. 3, 85 б ал. 2 и 91 б ал. 5 к. в.“
- 296 Под 2 на крају треба додати: „Уп. § 3:0 б к. в.“
- 297 Под 7 у 2. и 4. реду стоји „§ 391 а к. в.“, треба „§ 391 в к. в.“
- 298 У 7. реду треба додати на крају: „ит.д.“ — Под 3 у 2. реду стоји „(§ 43 ал. 1)“, треба „(§ 34 ал. 1 к. в.).“
- 302 Под 2 у 1. реду после „олакшавне“ изостављено је: „или отежане“; а у 2. реду после „су“ изостављено је: „одн. отежане су.“
- 303 Под г на крају после „робија“ изостављено је: „(§§ 57 и 58 к. в.).“ — Под § 81. после „В. Книжевност §“ изостављено је „56.“
- 304 Под II 1 у 4. и 5. реду стоји „навршен“ место „исвршен.“
- 308 Под V у 5. реду после „поврата“ треба додати: „Овакав поврат је према § 65 т. 5 к. в. отежавна околност.“ — Под § 83 II 2 у 3. реду после „динара“ треба додати; „(§ 315 к. в.).“
- 309 Под I а стоји „(§ 173 к. в.),“ треба „(§ 174 к. в.).“
- 314 Под б стоји: „Непостојање петог је услов инкриминације код покушаног кривичног дела, т.ј. кад оно постоји, нема кривичног дела“ место: „Непостојање петог је услов кри-

СТРАНА

- вичне одговорности у појму кривца код покушаног кривичног дела, тј. кад оно постоји, нема кривца (§ 58 I).“
 — Испод 6 3^о треба додати: „в) Код *наљезине* (§ 298 6 к. з.). В. Посебни Део (књ. 3) § 150 IV.“ — Под 2 после „*Сирт*“ изостављено је: „(в. § 397 т. 1 к. з.).“
 315 У 1. реду после „кривчевој“ изостављено је: „(в. § 31 к. з.).“
 — Под § 87 Књижевност додати и *М. Бурић* О застарелости (II. Г.).
 319 Под 3 а у 2. реду стоји „(§ 306 ал. 2),“ треба „(§ 396 ал. 2 к. з.).“
 327 Под 4 треба додати на крају после „закона“: „Према чл. 3 француског устава од 1875 године за разлику од ранијих устава амнестија се даје законом.“

Б. ПОСЕБНИ ДЕО

Књига I.

- 15 У 5. реду књижевности стоји „За V 9“, треба „За § 12.“
 19 Под 6 у 3 реду треба изоставити: „и“.
 23 Под II 1 а у 3. реду после „може“ треба додати: „према томе.“
 24 У 15. и 20. реду стоји „§ 59“, треба „§ 59 к. з.“
 28 Под 4 стоји у 3. реду „(§ 277 к. з.)“, треба „(§ 177 к. з.)“. — Под § 4 VI стоји у 2. реду „(в. § 10),“ треба „(в. § 12).“ Под VII у 2. реду стоји „(в. § 82),“ треба „(в. § 10).“ — Под § 5 IV у 1. реду стоји „§ 156 к. з.“, треба „§ 159 к. з.“
 31 Под 2 у 1. реду после „треба“ изостављено је „да.“
 34 Под 2 у реду после „власти“ изостављено је: „(§ 167 к. з.)“. — Под VI 1 а треба додати на крају после „година“: „Но ако се докаже, вели се у ал. 3 § 164 к. з., да убијено дете због тога, што је пре времена рођено (недонешено) или иначе због неавршеног образовања тела, не би могло ни живети, да се казни затвором до једне године дана.“ У овом случају узима се дакле, да постоји блажија врата детуеубиства.“
 43 Под 7 в на крају изостављено је: „Кад пак повреда није „опасна“, има се применити § 335 т. 5 к. з. У посл. ал. овог §-а се поред осталог каже, да господар неће одговарати, „ако се докаже да је повређени сам дражни и причинио да га је повредила“, што је по себи разумљиво, јер онда не би било узрочне везе између небрижљивости господаре и повреде.“
 44 Стоји у наслову „§ 8“, треба „§§ 8 и 9.“
 45 Под г у 6. реду треба изоставити „му“.
 62 Стоји под II у 2. реду „без пристанка“, треба „са пристанком“.

СТРАНА

- 75 Стоји под § 20 у 4. реду „о иступима“, треба „о овим иступима.“
- 76 Под Книжевност на крају изостављено је: „*Rosenfeld Vergl. D. Bes. T. 5 385.*“
- 77 У прим. 2 у 3. реду стоји „даље“, треба „дакле“.
- 77 Под III. у 3. и 4. реду стоји „и с изпудом (§ 246 к. в.)“, треба „и с одирањем од јавне лицитације (§ 288 к. в.)“.
- 79 Стоји под 3 у 12. реду „не поцена“, треба „поцена“.
- 83 Под Книжевност треба додати и *Д. Калајуић П. Г. 1912.*, *Живановић П. Г. 1912.*
- 84 Треба додати на крају став: „IV. Самовлашће, које се са-стоји у захватању или приенајању државног, општинског или приватног земљишта, у кошењу туђе ливаде, преоравању туђе пашве или у збирању плодова с туђег земљишта, сматра се као *нарочита, лакша, иступна* прета само-влашћа (§ 375 а к. в.). *В. Живановић П. Г.*“
- 85 Под II у 5 реду после „злом“ изостављено је: „(§ 246 к. в.)“.
- 101 Под в изостављено је на крају после „§“: „28“. — Под 5 у 2. реду стоји „и тиме“, треба: „без обзира на то, дали је тиме“.
- 111 Под I стоји у 1. реду „§ 179“, треба „§ 197“. — Под 4 6 стоји „означи“ место „значи“.
- 112 Цео став под 3 треба избацити. — На крају треба додати став: „IV. Сматра се као самостално кривично дело неиздавање мужу на његов захтев његове жене од стране онога, код кога је сама отишла без пристајка мужевљева (§ 197 ал. 1 ст. 3 к. в.)“.
- 113 Под а у 1. реду стоји „треба“, треба „не мора.“
- 117 Под IV 2 6 у 2 реду стоји „(ал. 2 § 173 ал. 3 допунити)“ место „(ал. 2).“
- 118 Треба додати на крају став: „VI. О прављењу лажне тужбе у опште као о иступном кривичном делу в. § 359 т. 2 ст. 2 к. в. и *Живановић П. Г. 1912.*“
- 120 Под 3. на крају треба додати: „За 3. о Шт. в. чл. 33.“
- 121 Под Книжевност додати и *Ж. Јаникијевић Арх. 1912.* — Под 2^о у 3. реду стоји „§ 513“, треба „§ 213“.
- 122 Треба додати на крају став: „V. О основу иекључења противираности на § 214 к. в. V. и Кл. § 19.“
- 123 Под IV у 2. и 3. реду стоји „шије укинут законом о штатни“, треба: „укинут и замењен чланом 37 в. о шт.“
- 124 Под V стоји у 2. реду „§ 12“ место „§ 11“, и треба додати: „В. и чл. 38 в. о шт.“ — Под § 38 I 2 треба додати на крају 3. реда: „В. и чл. 37 и 38 в. о шт.“
- 128 Под 2 в треба додати на крају: „Уи. и чл. 36 в. о шт.“ — Под 2 б стоји у 2. и 3. реду „кад је нештитност до-казао“, треба „кад је нештитност доказана.“
- 130 Треба додати на крају став: „VI. За казну против увре-диоца и клеветника по зак. о јавним зборовима и удру-жењима в. § 166.“

СТРАНА

- 145 Треба додати на крају став: „Ш. В. и чл. 39 т. 5 а. о шт. („Казниће се новчано од 200 до 1800 динара или затвором од 20 дана до шест месеци, ко штампа и објави приватна писма и телеграфске депеше, за које се нема одобрење од писца, ако по садржини спојој нису јавног карактера“).“
- 154 У 3. реду пред „Ствар је“ изостављено је: „1“.
- 151 Под 1° (1) у 4. реду стоји „нису“, треба „а нису.“
- 156 Под 6 стоји у 5. реду „створити“, треба „остварити“.
- 161 У 2. реду после „без значаја“ треба додати: „изузимајући крају у вредности до 10 гроша (§ 391 ал. 2: „осим случаја опасне (не дакле и тешке) крађе § 223.“
- 163 Под П 1 у 5. реду после „из затвора“ треба додати: „у они зградама налазећих се и“.
- 164 Под б стоји у 2. реду „§ 222“, треба „§ 224“.
- 166 Под (5) стоји у 2. реду „закључава“, треба „затвара“.
- 167 Место „(10)“ пред 3 треба да стоји „6“.
- 169 Под а у 3. реду стоји „§ 391 а“, треба „§ 391“. — Под 2 у 3. реду треба избацити „кришом“.
- 173 Под б у 4. реду стоји „крађе“, треба „крађе, изузимајући крају воћа или друге ствари за јело или пиће у вредности до 10 гроша, која се и тада сматра као истузна крађа (§ 391 а ал. 1 к. а.“
- 174 Под а у 13. реду стоји „(в. О. Д. § 37 А II“), треба „(в. О. Д. § 37 Б I)“.
- 176 Стоји под 4' у 5. реду „извесну за крађу“ место „за извесну крађу.“
- 182 Стоји под в у 1. реду „и за помагача“, треба и за „подстрекача.“

Књига II.

- Прве стране означене са 193—223 треба да се означе са 1—3.
- 13 Под 3 стоји у 1. реду „обуће илипреме“ место „обуће, припреме“. — На крају 2. реда после „војника“ треба додати: „(§ 1 5).“
- 15 Под 1 стоји „§ 393“, треба „§ 383.“
- 17 У наслову стоји „§ 52“ место „§ 55“.
- 20 Код прим. 1 изостављено је пред цитатом писца: „Уи.“
- 47 Под (2) стоји „§ 262“ и „§ 256“, треба „§ 251“ односно „§ 246.“
- 67 Под 6 стоји у 1. реду „из § 256 а к. а.“, треба „из § 256 к. а.“
- 99 Стоји „§ 68“, треба „§ 67 а“. — Под III у 2. реду после „т. 1“ треба додати „и 2“. — Под III 1 треба после „§ 250 а“ додати: „и § 250 б к. а.“

СТРАНА

- 100 Стоји „§ 69“, треба „§ 67 б“.
- 120 Под 4 в стоји у 2. реду „(§ 276 ал. 1)“, треба „(§ 296 ал. 1 к. а.)“.
- 127 Под III 1 а стоји у 1. реду „има“, треба „има прапа.“
- 133 Под § 74 I стоји у 3. реду „(§ 87 к. а.)“, треба „(§ 87 т. а к. а.)“.
- 155 Под IV у 4. реду стоји „(§ 85 т. б к. а.)“, треба „(§ 85 б к. а.)“.
- 159 Под 4 у 3. реду стоји „(§ 85 ал. к. а.)“, треба „(§ 85 в ал. 1 к. а.)“.
- 160 Под г стоји „) § 85 ал. 3а“, треба „V § 85 в к. а. аа.“
- 162 Под IV у 4 реду стоји „(§ 96 а ал. 3)“, треба „(§ 91 а ал. 3 к. а.)“.
- 164 Под 8 у 2. реду стоји „§ 215 а“, треба „§ 215 б“. — Под II у 4. реду стоји „на § 91 б ал. 2“, треба „на § 91 б ал. 2 (в. и чл. 12 а. о шт.)“.
- 175 Под 7^о у 1. реду стоји „§ 82“, треба „§ 92.“
- 177 Под II 1 б стоји у 1. реду „§ 74 а“, треба „§ 47 а к. а.“
- 179 Под V треба додати у 3. реду на крају: „В. и чл. 21 ст. I а. о шт.“
- 188 Стоји као наслов главе XLI „Противстајање државној власти“, треба „Противстајање државној власти и принуда.“

Књига III.

- 5 У 3. реду стоји „§ 94“, треба „§ 95“.
- 12 Под II у 2. реду стоји „ст. 1“, треба „ст. 2.“
- 25 Под I 1 а у 3. реду на крају треба додати: „В. и чл. 33 зак. о јавним оборонима и удружењима.“
- 30 Треба додати на крају став: „V. Сматрају се као нарочите прете овог кривичног дела *дражење против појединих официра или класа официрских и сејање раздора или неповољева у војсци* путем штампе (чл. 21 ст. з. о шт.)“.
- 38 Над „§ 98. Хајдуковање“ треба ставити: „Глава 45 а“.
- 41 Над „Глава XLVI“ треба ставити: „Одсек III.“
- 48 Под § 103 стоји „1“, треба „I.“
- 59 Треба додати на крају став: „V. *Продавање, растурање или излагање неморалних цртеж, гравира и слика* (чл. 28 ал. 2 а. о шт., којим је укинут § 363 к. з.)“.
- 60 Под § 108 I у 2. реду на крају треба додати: „Уп. и чл. 28 ал. 1 а. о шт.“
- 68 Стоји „Глава XLIX“, треба „Глава XLVIII“.
- 73 Стоји у наслову „§ 101“ место „§ 110“. — Под е у 10. реду стоји „она садржавала“, треба „они садржавали.“
- 80 Под (3) у 9. реду стоји „исправе, и § 254 т. 2“, треба „исправе на § 254 т. 2.“
- 103 Под 4 у 2. реду наостављена је прим.: „2). Став „на штету другог“ се има протумачити не *објективно*, већ *субјективно*

СТРАНА

- за означeње намере извршиоачеве с обзиром на то, што се код употребе лажне исправа из § 147 ал. 2 к. з. не захтева, да је употребом панета коме штета већ само да је извршилац имао намеру прибављања користи или наношења штете.“
- 104 Под 5 наложено треба изоставити.
- 117 Под а у 8. реду стоји „§ 47,“ треба „§ 49.“
- 129 Под Крикешноет додати и *М. Ђурић* Крикешноетво 1911.
- 143 Под VII 1 а у 4. реду стоји „спадају,“ треба „Спадају“.
- 156 Под 4 треба додати на крају 2. реда; „В. и § 110 к. з. (ниже II 5 в).“
- 172 После 1 г треба додати: „У § 14 ал. 2 зак. о чин. грађ. реда вели се нарочито, да дужност чувања званично тајне траје, „и пошто чиновник из службе истуни или отиуштеи буде.“
- 191 Стоји „Глава LIII“, треба „Глава LV“.
- 199 Стоји „Глава LIII“, треба „Глава LVI.“
- 204 У 3 реду стоји „§ 291,“ треба „§ 299.“
- 210 Под § 152 I у 3. реду стоји „§ 208“, „§ 208.“
- 212 Стоји „Глава LVI,“ треба „Глава LVII“. Према овоме треба исправити и бројеве следећих глава. — Под II треба испод 6 ставити став: „2. *Hexagni* кривац (§ 302 к. з.)“.
- 238 Под VIII треба додати на крају: „На њих се односи § 303 к. з.“

Из књижевности у Хрватској додати поред других добрих расправа објављени у Мјесећнику и следеће:

- J. Šilović* Ciljevi reforme kaznenoga prava u Austriji M 31 117. Deseti obći kongres međjunarodne kriminalističke udruge 32 420. Za koje posledice svoga djela odgovara ozleditelj M 35 97; Pogibeljan počinitelj M 35 1101 и 37 755 и 915. O razvoju krivnje u hrvatskom kaznenom pravu 36 744. Sloboda volje i Kazneno Pravo 24 693. Međjunarodno udruženje izručbe zločinaca 38 35 i 224. Kriminalitet i pučka prosvjeta 38 243.
- E. Miller.* Norveški kriminalni zakon od 1902 M 31 189. Pogibeljan počinitelj M 35 1090.
- F. Seifert.* Vrste kazne M. 32 926. Prekidanje kazne slobode i njegove posledice 36 427. Kazne u novim osnovama kaznenoga zakona 37 618 и 705. Slike iz 1-poglavske kaznionice 38 947 и 410. Nešto malo iz kaznioničkog života. 38 9.
- A. Goglia.* Krivotvorenje i potvorenje isprava M. 34 294.
- Gundrum-Oriovčanin.* O izlučenju zločinaca M. 34 879. Zločin i umobolja u Hrvatskoј i Slavoniji tečajem god. 1907 и 908 M. 35 799 и 36 635. Hipnoza i zločin 36 908. Kazneno-pravno prosudjivanje praznoverja 36 347. Umobolja i kaznionica 37 821.
- Hünigsberg* Zaštita postenja i reforma kaznenog zakona M 35 519. O austrijskoј osnovi kazn. zak. 36 692.

- J. Pavčić* Naučna ekskurzija u mitrovačku kaznionu M 35 641.
M. Kostić Statistika kriminaliteta u kaznioni u Mitrovici M. 35 749.
V. Prebeg Pogibeljan počinitelj M. 35 1109.
M. Dimović Može li predmet brakorazvodne parnice biti ujedno predmet prekršaja suprot sigurnosti postenja, kaznjiv po sudu M. 36 159.
E. Latković Naučna ekskurzija u lepoglavsku kaznionu 36 616.
G. Tadić Refleksije sa naučne ekskurzije u kaznionu mitrovačku 37 931.
A. Biankini Zlocin i pijanstvo Hrvata i Srba u Sjedinjenim Drzavama 37 985 i 1081.
M. Roje Rapsodične misli o budućnosti kaznenoga prava M. 20 161.
A. Szalay Ekonomija kazne 23 209.

РЕГИСТАР ПАРАГРАФА

Бројеви страна без додатка и њима следећи односе се на Општи Део, а с додацима 1, 2, 3 на Посебни Део књ. I (I), II (2) и III (3)

I. Казнени Законик

§§-и	СТРАНА	
1	40.	29 308.
2	120, 125.	30 294.
3	189.	31 295, 315.
4	133.	32 Укн.
5	133.	33
6	235.	34 298.
7	133, 136, 139.	35 277, 299, 189.
8	133, 136, 139.	36 298.
9		37 297.
10	275.	37a 297.
11	126.	37b 297.
12	281.	37v 297.
13	285.	38 280.
14	286, 289, 47.	38a 280.
15	287, 289, 290.	39 279, 301.
16	286.	40 300, 301.
17	287.	41 234, 244.
18	276, 286, 287.	42 241.
19	336.	43 234.
20	287, 290.	44 304.
21	311, 319.	45 304.
22	308.	46 80, 82.
23	288.	47 303.
24		47a 174, 177, 178, 293.
25	295.	48 247.
26	295.	49 83, 145, 98 ₂ , 117 ₃ , 120.
27	294.	50 83, 259, 97 ₂ , 98, 113 ₃ .
28	294, 308.	121.

51	82, 98 123 ₃ ,	91 _a	161 ₂ , 162, 163.
52	258.	91 _b	155, 123 ₁ , 129 ₂ , 163.
53	187, 218, 223, 99 ₁ .	91 _b	143 ₂ .
54	102.	92	172 ₂ ,
54 _a	187, 188.	93	188 ₂ , 195.
55	216, 277.	94	244 _a .
56	112, 216, 277.	95	3 ₃ .
57	112, 229, 303.	96	6 ₃ .
58	112, 217, 219, 303,	97	179 ₂ .
59	228, 229, 301, 314.	98	31 ₃ .
60	303.	98 _a	34 ₂ .
61	303.	99	35 ₃ .
62	303.	100	36 ₃ .
63	303.	101	22 ₃ .
64	288.	102	25 ₃ .
65	301, 308.	103	172, 183 ₂ , 28 ₂ .
66	301.	104	120 ₁ .
67	302.	104 _a	8 ₃ .
68	159.	104 _b	9 ₃ , 11.
69	287, 309, 310.	104 _b	57 ₂ , 14 ₃ .
70	164.	104 _r	17 ₃ .
71	287, 304.	104 _d	243 ₃ .
72	306.	104 _e	19 ₂ .
73	305.	105	154 ₃ .
74	315, 318.	106	155 ₃ , 156.
75	140, 319,	107	158 ₃ .
76	146, 148, 149, 150.	108	Укин.
77	320.	109	159 ₃ .
78	322.	110	157 ₃ , 159.
79	315, 323.	111	96 ₃ , 159, 171.
80	324.	112	165 ₃ .
81	323.	113	10 ₂ , 162 ₃ .
82	323.	114	166 ₃ , 167.
83	146 ₂ .	115	169 ₃ .
84	147 ₂ .	116	170 ₃ .
85	148 ₂ .	117	171 ₃ .
85 _a	157 ₂ .	118	172 ₃ .
85 _b	155, 157.	119	175 ₃ .
85 _b	158 ₂ , 159.	120	176 ₂ .
86	151 ₂ , 157.	121	176 ₂ .
87	133 ₂ , 135, 146, 162.	122	176 ₂ .
87 _a	136 ₂ , 146.	122 _a	178 ₃ .
87 _b	133 ₂ , 146.	123	180 ₃ .
88	138 ₂ , 146.	124	181 ₃ .
89	139 ₂ , 146, 23 ₂ .	125	182 ₃ .
90	140 ₂ , 146, 178, 27 ₂ .	126	184 ₃ .
91	142 ₂ .	127	184.

128	184 ₃ , 185.	173	50 ₁ , 52, 183 ₃ .
129	35 ₃ , 186.	174	309, 52 ₁ .
130	153 ₃ .	175	42 ₁ , 52.
131	60 ₂ , 152 ₃ .	175a	42 ₁ , 53.
132	10 ₂ , 60, 152 ₃ .	176	50 ₁ , 52.
133	187 ₃ .	177	28 ₁ , 44, 49, 50, 52, 53, 54.
134	153.	178	49 ₁ , 52, 53, 54.
135	191.	179	40 ₁ , 50, 52, 183 ₃ .
136	191 ₃ .	179a	50 ₁ , 53, 68.
137	192 ₃ .	180	43 ₁ , 43, 51, 53, 73.
138	192 ₃ .	181	54 ₁ .
139	193 ₃ .	182	54 ₁ .
140	193 ₃ .	182a	43 ₁ , 53.
141	194 ₃ .	183	51 ₁ .
142	195 ₃ .	184	73 ₁ .
143	195 ₃ .	185	74 ₁ .
144	196 ₃ .	186	Укни.
145	106 ₃ , 107, 109, 110.	187	96 ₁ .
146	109 ₃ , 111, 112.	188	99 ₁ , 48 ₃ .
147	172, 56 ₂ , 68 ₃ , 76, 97, 102, 106, 107, 108, 161.	189	99 ₁ , 48 ₃ .
148	73, 89, 102.	190	102 ₁ , 48 ₃ .
149	79 ₃ , 95, 103.	191	110, 163, 16 ₁ , 102, 49 ₃ .
150	92 ₃ , 103.	192	110, 82 ₁ , 92, 95.
151	93 ₃ , 101.	193	94 ₁ , 9 ₃ .
152	79 ₃ , 100.	194	66 ₁ , 78.
153	103 ₃ .	195	83 ₁ .
154	15 ₁ .	196	144, 106 ₁ .
154a	15 ₁ .	197	144, 108 ₁ , 111.
155	116, 16 ₁ , 20, 24, 28, 62.	198	111, 57 ₃ , 58.
156	16 ₁ , 19, 24, 28, 62.	199	109 ₁ .
157	20 ₁ .	200	111, 47 ₃ .
158	16 ₁ , 19, 28, 51, 73.	201	111, 48 ₃ .
159	23 ₁ .	202	49 ₃ , 51 ₃ .
160	27 ₁ , 29.	203	45 ₃ .
161	29 ₁ .	204	43 ₃ .
162	17, 45.	205	258, 52 ₃ .
163	29 ₁ .	206	41 ₃ .
164	30 ₁ , 34.	207	124 ₁ , 60 ₃ , 61, 62, 63, 64, 65.
165	32 ₁ , 33, 35.	208	259, 56 ₃ .
166	33 ₁ , 35.	209	113 ₁ .
167	34 ₁ , 35.	210	171, 116 ₁ , 123, 126, 129, 130, 173 ₂ .
168	58 ₁ , 60, 62.	211	117 ₁ , 129.
169	60 ₁ , 62.	212	128 ₁ , 164 ₂ .
170	59 ₁ , 60, 61, 62.	213	121 ₁ , 124.
171	63 ₁ , 67.	214	122 ₁ .
172	67 ₁ .	215	232, 308, 125 ₁ .

215a	276, 130 ₁ .	250	86 ₁ , 90, 91, 183, 186, 188.
215б	120, 164 ₂ .	250a	89 ₁ , 100, 114 ₂ , 120, 122.
216	117 ₁ , 125.	251	33 ₂ .
217	уклн.	252	49 ₂ , 54, 64, 66, 20 ₃ .
218	140, 155, 123 ₁ , 124.	253	50 ₁ , 66, 68.
218a	155, 124 ₁ , 125.	253a	50 ₂ , 66.
219	276, 117 ₁ , 125.	254	53 ₂ , 66, 118, 163, 80, 161.
220	146 ₁ .	255	59 ₁ , 66, 16 ₃ .
221	175 ₁ , 178.	255a	62 ₂ , 67.
221a	173 ₁ , 174.	256	61 ₂ , 67.
221б	175 ₁ .	257	48 ₁ .
222	159 ₁ , 177, 182.	258	49 ₂ , 64, 67.
223	163 ₁ , 169, 170, 177, 179, 182.	259	65 ₂ , 67.
223a	172 ₁ , 177.	260	65 ₂ , 67.
223б	173 ₁ , 178.	261	101 ₂ , 103, 115.
223в	173 ₁ .	262	113 ₁ .
223г	178 ₁ .	263	101 ₂ , 108.
224	163 ₁ , 164, 165, 166, 167, 168, 169.	264	112 ₂ .
225	164 ₁ , 172.	265	102 ₂ , 113.
226	170 ₁ , 172, 178.	266	129 ₂ , 133, 143.
227	Уклн.	267	133 ₂ , 143.
228	314, 180 ₁ , 186.	268	133 ₂ .
228a	178 ₁ .	269	139 ₂ , 143.
229	1 ₂ , 8, 15.	270	141 ₂ , 143.
230	1 ₂ , 9, 15.	271	145 ₂ .
231	11 ₂ , 12, 14.	272	142 ₂ , 143.
232	9 ₂ , 14, 15.	273	314, 146 ₂ , 201.
233	3 ₂ .	274	143 ₂ , 146.
234	159 ₁ , 186, 187, 8 ₂ , 16, 163 ₂ , 166.	275	144 ₂ .
235	175 ₁ , 179, 180, 186, 11 ₂ , 14.	276	145 ₂ , 146.
236	175 ₁ , 180, 186, 15 ₂ , 16.	277	118 ₂ .
237	163, 181 ₁ , 184, 188.	278	119 ₂ .
238	180 ₁ , 188.	279	119 ₂ , 120.
239	191.	280	121 ₂ .
240	182 ₁ , 189, 191.	281	122 ₂ .
241	182 ₁ , 188, 189, 191.	282	131.
242	187 ₁ .	283	138 ₁ .
243	38 ₂ .	284	69 ₁ .
244	39 ₂ .	285	170, 75 ₂ , 81, 86.
245	39 ₂ .	286	78 ₂ , 80, 86.
246	85 ₁ , 47 ₂ .	287	82 ₂ .
247	90 ₁ , 91.	288	87 ₂ .
248	86 ₁ , 89, 91.	289	84, 18 ₂ , 22, 29, 30.
249	86 ₁ , 90, 91.	290	22 ₂ , 30, 15 ₂ .
		291	25 ₂ , 30.
		292	25 ₂ , 28, 31.
		292a	27 ₂ , 31.

293	27, 31.	3206	296.
294	31 ² .	321	216.
295	202 ^а , 205.	322	216.
296	200 ^а , 203, 204, 206.	323	312.
297	206 ^а .	324	307.
298	201 ^а , 207.	325	133.
298 ^а	201 ^а , 207, 210.	326	123.
2986	314, 200 ^а .	327—328 ^а	95.
299	202 ^а , 204, 206, 207.	335	т. 5. 53 ¹ .
300	212 ^а .	342	т. 2. 93 ^а .
301	213 ^а .	357	т. 1 50 ¹ , 52, 54.
302	212 ^а .	357	т. 2 124 ¹ .
302 ^а	217 ^а .	358	124 ¹ , 125.
302 ^б	214 ^а .	361	75 ^а , 86.
302 ^в	218 ^а .	362	т. 2 66 ^а .
302 ^г	217 ^а , 218.	364	т. 7 57 ^а .
302 ^д	219 ^а .	365	т. 1 59 ^а , 60, 61.
302 ^е	220 ^а .	365	т. 1—3 66 ^а .
303	238 ^а .	365	т. 4 67 ^а .
304	222 ^а .	365	т. 5 25 ^а .
305	223 ^а .	365	т. 6 и 10 57 ^а .
306	223 ^а .	365	т. 7 55 ^а .
306 ^а	24 ^а .	365	т. 8 58 ^а .
307	228 ^а .	365	т. 9 50 ¹ , 52.
308	229 ^а .	369	58 ^а .
309	230 ^а .	375	27 ^а , 31, 25.
310	298 ^а .	375 ^а	84 ¹ .
311	288 ^а .	382	58 ^а , 62, 66, 67.
312	290 ^а .	383	15, 58, 62, 66, 67.
313	294 ^а .	384	73 ^а .
314	Укпн.	391	133, 173 ¹ , 175, 178, 180, 112, 14, 49, 59, 66.
315	308.	391 ^а	169 ¹ , 173, 175.
316	308.	391 ^б	175 ¹ .
317	Укпн.	391 ^в	277, 179 ¹ .
318	309.	396	148, 149, 319, 320, 323.
319	299.	397	т. 1 314.
320	297.	397	т. 2 147.
320 ^а	297.		

II. Војни Казнени Законик.

4	13 ^а .	113	12 ^а , 14, 30, 31.
27	180 ^а , 153 ^а .	114	13 ^а , 14, 30, 31.
34	150 ^а .	115	13 ^а , 14.
70	117.	144	175 ¹ , 179.
71	117.	145	176 ¹ , 179.

III. Закон о Штампи.

12	164 ₂ .	31	123 ₁ .
20	178 ₂ .	32	125 ₁ .
21	179 ₂ , 30 ₁ .	33	120 ₁ .
22	116 ₁ , 120, 121, 126, 127, 128.	34	128 ₁ .
23	165 ₂ .	35	128 ₁ , 148 ₂ .
24	164 ₂ .	36	128.
26	172 ₂ .	37	123 ₁ , 124.
27	186 ₂ .	38	124 ₁ .
28	60 ₂ .	39	152 ₂ .
29	120 ₁ , 123	40	148 ₂ .
30	123 ₁ , 130.	44	165 ₂ .
		48	128 ₁ .
		58	187 ₂ .

РЕГИСТАР САДРЖИНЕ.

Б.

Банкротство, појам 101₂; подржавање банкрота 113
Блуд 101₁, 106; противприродни блуд 40₃; блуд злоупотребом односа зависности 52₂.
Браколомство (ирељуби) 106₁.

В.

Велеиздаја, појам 31₂; врте ве-
 ленадаје 133₂.

Д.

Двобој 17₁.
Двоженство (бигамни) 45₂.
Детеубиство појам 30₁; брач. и ван.
 31, дет. начинињем 32; кривац
 на § 165 ал. 1: 33; упропашћа-
 вање ванбр. дет. 33; сахрањивање
 ванб. дет. без приј. оншт.
 власти 34; казна 34.
Дефродација 46₂.
*Дозвољавање и прикривање за-
 зардних игара од стране при-
 тежатеља за јавно скупилање*
опређених места 80₂.

*Доношење лажног новца са стра-
 не* 110₂.

*Допуштање јавних играчки у вре-
 ме великог поста* 66₂.

Дражење 172₂; *дражење класа*
становништва 28.

Ж.

Железнички саобраћај, кривична
 дела против жељ. саобр. 214₂.
Жиговно право в. повреда жи-
 говног права.

З.

Завођење на блуд 48₂.

Задржавање нечега примаоцу при
званичном испракивању 169₂.

Зеленашење 69₂.

Злостав, 36, 42.

*Злоупотреба чиновничка при из-
 вршењу предузећа и т. д.* 170₂.

И.

Избегавање судске дужности 19₂.

Извештавање права 184₂.

Издавање под потпису вредност

правог новца, чија је вредност обрезавањем смањена 112а.

Издаја, појам 145а; врете: војничка издаја, 146, дипломатска издаја 151.

Изигравање покретних и непокретних ствари на лутрију 82а.

Изнуда, појам 85а, врете изнуде 89, казна 91.

Исправа, појам 68а; фалсификовање 76; лажно оверавање у исправама 95; употреба лажне неправе 103; чиновничка кривична дела због лажних исправа 159.

Ј.

Јавни мир, кривична дела против нетог: из § 101 к. з. 22а, из § 102 к. з. 25а.

Јавно провођење блуда у виду заната од стране женске 57а.

Јавно исмејавање начина и обичаја слављена Бога 61а.

Јатаковање в. подривање.

К.

Клевета, појам 126а, врете клевете 129, казна 130; клевета владоца 163а; клевета државе 183а; клевета свештеног лица 65а, клевета из § 104 к. з. 246а.

Компензација в. реторација.

Конкубинат 109.

Крађа, појам 146; врете крађе 159; тешка 159, опасна 163; казна 177; разбојничка крађа 180.

Кривоклетство 129а.

Л.

Лажно обвештавање (оптужбе) 113а.

Лажно оверавање у исправама 95а; лажно оверавање од стране лекара 101.

Лишење слободе 92а; лишење слободе из § 192 ал. 2: 95; основи искључења противправности из § 193 к. з.: 94.

Лутрија в. изигравање ствари на лутрију.

М.

Мола 58а.

Монструм 151.

Морална тортура 151.

Мустре и модели в. повреда права на м. и м.

Н.

Навођење женске на блуд обманом 51а.

Напад делом, на државног или општинског службеника 195а, на свештено лице 64а.

Насиље против владоца 161а.

Нарушење кућнег мира 178а.

Неизвршење казне 185а.

Неиздавање нађене ствари 15а.

Немадежно предавање званичних писама 175а.

Неодазивање на позив од стране лекара 73а.

Непријава приаремзлочина 122а.

Новац, појам 105а; кривична дела због лажних новца 106.

Ношење чиновничке униформе и тако даље 11а.

О.

Обесвећене ликови светитељских и других служби Божијој посвећених ствари 63а.

Објављивање цугем штампис 149а.

Одбацивање 63а.

Одбијање суђења 176а.

Одвођење малолетника од 16 год. 96а; туђе жене 111; девојке од 15 до 21 године 47а.

Одвраћање од јавне лицитације 87а.

Одвраћање кога од цркве и вере хришћанске 67а.

Ограничење личне слободе 181а.
Опасно постројење на грађевинама 741.
Опште опасна кривична дела, појам 197а; опште оп. крив. дело из § 306а к. з. 224; опште оп. крив. дела из § 309 к. з. 230.
Ослобођење затвореника 31а.
Откривање позивне тајне, 311; откривање званичне тајне 170а.
Оружје, појам 180.
Оруђе, појам 1701.
Отмица, појам 991, услов крив. одг. из § 191 к. з. 102.
Отпуштање затвореника 35а.
Отров 681.

П.

Палевина, појам 199а; врете палевине 202; нарочите врете кривца 210.
Побацивање, појам 581; кривац 60; давање 60, употребљивање 61.
Побуна 3а; побуна при отправању државних или општинских послова 6; побуна затвореника 36.
Повреда животног права 1242.
Повреда права на муштре и моделе 1262.
Повреда ствари, појам 182; врете повреде ствари 22, казна 30.
Повреда тајне писاما, пакета, депеша и докумената 1381.
Повреда званичног печата 17а.
Подвођење 55а.
Подмивање 154а.
Подржавање побеглог затвореника 34а.
Подржавање (јатаковање), појам 113а; нарочите врете подржавање кривца 1.0; казна 121.
Позивање 172а.
Политичко изборно и гласачко право, кривична дела против истог 1662.

Пошлага 212а.
Послуга новцем или стварима 165а.
Превара, појам 332; врете преваре 49; казна 66.
Предузеће, појам 231, 1332.
Прекршај званичне власти располагања 14а.
Прекршај права од стране судије 159а.
Прикривање хазардних игара в. довољавање х. игара.
Примате какве користи од блуда од стране мужа 58а.
Принуда 781; принуда свештеног лица 64а; принуда од стране чиновника 177а; принуда на званичну радњу 244а; принуда окривљеног на признање или одају 181а.
Присвајање законодавне или судске власти 176а.
Присвајање звања 8а.
Притежање, појам 1491.
Пронегера 1172.
Потиварородни блуд 41а.
Противстајање 188а; противстајање свештеном лицу 63а.
Протурање лажног новца примљеног као праву 111а.
Пуштање затворника од стране чиновника 186а.

Р.

Разбојништво, појам 1841; врете разбојништва 188; казна 191 разбојничка крађа в. крађа.
Религија, кривична дела против р. 60а.
Реторзија 1251.
Родоскверњења 43а.

С.

Салетање женске 58а.
Самопомоћ 831.
Самоубиство 161.
Светогајство 1591.

Силовање 103в.

Слобода лична, појам 76.

Службена кривична дела, појам 151в; чиновничка служб. крив. дела 154; свештеничка служб. крив. дела из § 114: 167; служб. крив. дела поштанских и телеграфских чиновника 172; служб. крив. дело из § 125: 182; служб. крив. дела из § 133: 187.

Служење туђим именом 11в.

Спречавање делом изражњавања вероуаконих обреда 62в.

Стављање у течај лажног новца 103в.

Т.

Тајна позивна 131.; тајна писама, пакета, депеша и докумената 138.

Телеграфски и телефонски саобраћај, спречавање истог 222в.

Телесна повреда, појам 36, злостављање 36 и 42, т. п. у уж. см. 38, повреда еунетаније 40; т. п. на осн. прала кажњавања 41; тешка т. п. 44, лака 50, зл. остава из § 176: 50; кривац из § 183 51; казна 52.

Тровање 68.

Туча 54.; теорија презумпције и теорија угрожавања 56.

У.

Убиство, појам 14.; убиство по пристанку 16; убица ум. 19, с предум. 20, из § 159: 23, из § 156: 24, из § 158 ал. 2: 26, из § 160: 27; казна 28.

Увреда појам 121.; псевдо-увр. 122; врете увреде 123; казна 124; увреда владоца 163.; увреда државне 183.; увреда свештеног лица 65.; увреда из § 104 к. з. 246в.

Узимаче тигула 11в.

Узмираваче службе Божје 66в.

Употреба лажне исправе 102в.

Упражњавање хазардних игара (коцкање) 75г.

Утаја, појам 12; врете утаје 8, казна 44; неиздавање нађене ствари 15; службена утаја 163.

Х.

Хазардна игра в. упражњавање и дозвољавање х. игара.

Хајдуковање 38в.

Хулење Бога и вере 60в.

Ф.

Фалсификовање исправе, појам 76в; нарочите врете фалсификовања.

83в.

Фалсификовање новца 106в.

ПРЕГЛЕД САДРЖИНЕ ПОСЕБНОГ ДЕЛА.

КЊ. I.

УВОД.

§ 1. Предмет и систематика Посебног Дела Кривичног Права 1

ОДЕЉАК I.

Кривична дела против приватних добара.

ОДСЕК I.

Кривична дела против живота и тела.

§ 2. Врете и деоба кривичних дела против живота и тела	1
--	---

ГЛАВА I

Убиство.

§ 3 Убиство	14
§ 4. Нарочите врсте криваца код убиства	20
§ 5. Казна	28

ГЛАВА II.

Детеубиство.

§ 6. Детеубиство	30
----------------------------	----

ГЛАВА III.

Телесна повреда.

§ 7. Телесна повреда	36
§ 8. и 9. Врете телесних повреда	44
§ 10. Нарочита врста криваца на § 183 к а.	51
§ 11. Казна	52
§ 12. Туча	54

ГЛАВА IV.

Побацивање.

§ 13. Побацивање!	58
§ 14. Кривац	60
§ 15. Казна	62

ГЛАВА V.

Одбацивање.

§ 16. Одбацивање	63
----------------------------	----

ГЛАВА VI.

Тровање.

§ 17 Тровање	68
------------------------	----

ГЛАВА VII.

Остала кривична дела угрожавања тела и живота.

§ 18. Неодазивање на позив од стране лекара	73
§ 19. Опасно постројење на грађевинама	74
§ 20. Иступи	75

ОДСЕК II.

Кривична дела против личне слободе.

§ 21. Појам кривичних дела против личне слободе	76
---	----

ГЛАВА VIII.

Принуда.

§ 22. Принуда	73
-------------------------	----

ГЛАВА IX.

Самопомоћ.

§ 23. Самопомоћ	83
---------------------------	----

ГЛАВА X.

Изузда.

§ 24. Изузда	85
§ 25. Вроте изузда	89
§ 26. Казна	91

ГЛАВА XI.

Лишење слободе.

§ 27. Лишење слободе	9
--------------------------------	---

ГЛАВА XII.

Одвођење малолетника.

§ 28. Одвођење малолетника	96
--------------------------------------	----

ГЛАВА XIII.

Отмица.

§ 29. Отмица	99
------------------------	----

ГЛАВА XIV.

Силоване.

§ 30. Силоване	103
--------------------------	-----

ОДСЕК III.

Кривична дела против супружанских брачних права.

ГЛАВА XV.

Браколомство или прелюба.

§ 31. Браколомство	106
------------------------------	-----

ГЛАВА XVI.

Конкубинат.

§ 32. Конкубинат	19
----------------------------	----

ГЛАВА XVII.

Одвођење туђе жене.

§ 33. Одвођење туђе жене	111
------------------------------------	-----

ОДСЕК IV.

ГЛАВА XVIII.

Лажно обвинявање.

§ 34. Лажно обвинявање	113
----------------------------------	-----

ОДСЕК V.

Кривична дела против части.

§ 35. Увод	119
----------------------	-----

ГЛАВА XIX.

Увреди.

§ 36. Увреда	121
§ 37. Врете увреда	123
§ 38. Казна	124

ГЛАВА XX.

Клевета.

§ 39. Клевета	126
§ 40. Врете клевете	129
§ 41. Казна	130

ОДСЕК VI.

Кривична дела повреде тајне.

ГЛАВА XXI.

Откривање позивне тајне.

§ 42. и 43. Откривање позивне тајне	131
---	-----

ГЛАВА XXII.

Повреда тајне писама, пакета, депеша и докумената.

§ 44. Повреда тајне писама, пакета, депеша и докумената	138
---	-----

ОДСЕК VII.

Кривична дела против имовине.

ГЛАВА XXIII.

Крађа.

§ 45. Крађа	146
§ 46. Врете крађе	159
§ 47. Казна	177
§ 48. Разбојничка крађа	180

ГЛАВА XXIV.

Разбојништво.

§ 49. Разбојништво	184
§ 50. Врете разбојништва	188
§ 51. Казна	191

КЋЋ. II.

ГЛАВА XXV.

Утаја.

§ 52. Утаја	1
§ 53. Врете утаје	8(200)
§ 54. Казна	14(200)
§ 55. Ненадавање кајене ствари	15(207)

ГЛАВА XXVI.

Повреда ствари.

§ 56. Повреда ствари	18(210)
§ 57. Врете повреде ствари	22(114)
§ 58. Казна	30(222)

ГЛАВА XXVII.

Превара.

§ 59. Превара	33
§ 60. Врете преваре	49
§ 61. Казна	66

ГЛАВА XXVIII.

Зеленашење.

§ 62. Зеленашење	69
----------------------------	----

ГЛАВА XXIX

*Угрожавање и новине хазардним играма, одраћањем од јавне лицен-
ције и изигравањем ствари на лутрију.*

§ 63. Упражњавање хазардних игара (коцкање)	75
§ 64. Довољавање и прикривање хазардних игара	80
§ 65. Изигравање покретних и непокретних ствари на лутрију	82
§ 66. Одраћање од јавне лиценције	87

ГЛАВА XXX.

Прикривање ствари.

§ 67. Прикривање ствари	89
§ 67а. Нарочите врсте прикривања и крипица	99
§ 67б. Казна	100

ГЛАВА XXXI.

Банкротство.

§ 68. Банкротство	101
§ 69. Подржавање банкрота	113

ОДСЕК VIII.

ГЛАВА XXXII.

Проневера.

§ 70. Проневера	117
---------------------------	-----

ОДСЕК IX.

Кривична дела против индустријске својине.

ГЛАВА XXXIII.

Повреда жиговог права и права на мустре и моделе.

§ 71. Повреда жиговог права	124
§ 72. Повреда права на мустре и моделе	126

ОДЕЉАК II.

Кривична дела против општих добара.

ОДСЕК I.

Кривична дела против државе.

ГЛАВА XXXIV.

Велеиздаја.

§ 73. Појам велеиздаје	131
§ 74. Врсте велеиздаје	133

ГЛАВА XXXV.

Издаја.

§ 75. Издаја	145
§ 76. Војничка издаја	146
§ 77. Дипломатска издаја	151

ГЛАВА XXXVI.

Насилје против владоца.

§ 78. Насилје против владоца	161
--	-----

ГЛАВА XXXVII.

Увреда и клевета владоца.

§ 79. Увреда и клевета владоца	163
--	-----

ГЛАВА XXXVIII.

Кривична дела против политичког изборног и гласачког права.

§ 80. Кривична дела против политичког изборног и гласачког права	166
--	-----

ОДСЕК II.

Кривична дела против државне власти.

§ 80а. Кривична дела против државне власти	243 (Књ. 3)
--	-------------

ГЛАВА XXXIX.

Позивање и дражење.

§ 81. Позивање и дражење	172
------------------------------------	-----

ГЛАВА XL.

Увреда и клевета државе.

§ 82. Увреда и клевета државе	183
---	-----

ГЛАВА XLI.

Противстајање државној власти и принуђа.

§ 83. Противстајање државној власти	188
§ 83а. Принуђа на јавичну радњу	244 (књ. 3)

КЊЕ. III.

ГЛАВА XLII.

Побуна

§ 84. Побуна	3
§ 85. Побуна при отиравању државних или општинских послова	6

ГЛАВА XLIII.

Кривична дела омаловажавања државне власти.

§ 86. Присвајање звања	8
§ 87. Ношење чиновничке униформе и т. д., узимање титула ит.д. п службе туђим именов	11
§ 88. Прекршај званичне власти располагања	14
§ 89. Повреда званичног печата	17
§ 90. Избегавање оудеке дужности	19

ГЛАВА XLIV.

Кривична дела против јавног мира.

§ 91. Кривична дела против јавног мира на § 101 к. з.	22
§ 92. Кривична дела против јавног мира на § 102 к. з.	25
§ 93. Државне класа становништва једно против друге	28

ГЛАВА XLV.

Ослобађање затвореника.

§ 94. Ослобођење затвореника	31
§ 95. Подржавање побеглог затвореника	31
§ 96. Отпуштање затвореника	35
§ 97. Побуна затвореника	36

ГЛАВА XLVa.

Хајдуковање.

§ 98. Хајдуковање	38
-----------------------------	----

ОДСЕК III.

ГЛАВА XLVI.

Кривична дела против моралности (наравствености).

§ 99. Противприродни блуд	41
§ 100. Родооскривење	43
§ 101. Двожанство (бигамија)	45
§ 102. Одвођење девојке од 15 до непавршене 21 године	47
§ 103. Завођење ил блуд	48
§ 104. Навођење женеке на блуд обманом	51
§ 105. Блуд злоупотребом односа зависности	52
§ 106. Подвођење	55
§ 107. Остала кривична дела против моралности	57

ОДСЕК IV.

ГЛАВА XLVII.

Кривична дела против религије.

§ 108. Хуљење Бога и вере	60
§ 109. Остала кривична дела против религије	61

ОДСЕК V.

Кривична дела против безбедности правног саобраћаја.

ГЛАВА XLVIII.

Кривична дела због лажних исписа.

§ 110. Појам исписа	68
111. Фалсификовање исписа	70
112. Нарочите прете фалсификовања	88
113. Лажно оверавање у исписима	95
114. Лажно оверавање о стању нечијег здравља од стране лекара	101
115. Употреба лажне исписе	102

ГЛАВА XLIX.

Кривична дела због лажних новца.

§ 116. Појам новца	105
117. Фалсификовање новца	106
118. Остала кривична дела због лажног новца	109

ОДСЕК VI.

Кривична дела против правосуђа.

ГЛАВА L.

Подржавање (јатаковање).

§ 119. Подржавање (јатаковање)	113
120. Нарочите врсте подржавања и кривца	120
121. Казна	121

ГЛАВА LI.

Непријава припреме злочина из § 51 к. з.

§ 122. Непријава припреме злочина из § 51. к. з.	123
--	-----

ГЛАВА LII.

Кривоклетство.

§ 123. Кривоклетство	129
--------------------------------	-----

ГЛАВА LIII.

Остала кривична дела против правосуђа.

§ 124. Остала кривична дела против правосуђа	149
--	-----

ОДСЕК VII.

Службена кривична дела.

§ 125 Појам службених кривичних дела	151
--	-----

ГЛАВА LIV.

Чиновничка службена кривична дела.

126.	Подмићивање	154
127.	Прекршај права од стране судије	159
128.	Кривична дела због лажних исправа	159
129.	Службена утаја	162
130.	Послуга поште или стварима	165
131.	Кривична дела на § 111 к. а.	166
132.	Задржавање нечега примаоцу при аванцијом пеналитивању	169
133.	Злоупотреба при извршењу предузећа, послова или набавки државних или општинских	170
134.	Откривање аванције тјуне	171
135.	Кривична дела поштанских и телеграфских службеника	172
136.	Ненадлежно предавање аванцијних исправа	175
137.	Одбијање суђења	176
138.	Присвајање законодавне или судске власти	176
139.	Приуда	177
140.	Нарушење кућног мира	178
141.	Ограничење личне слободе	180
142.	Принуђавање окривљеног на признање или на одају	181
143.	Кривична дела на § 125 к. а	182
144.	Нанитопервање права	184
145.	Неисвршење казне	185
146.	Пуштање затвореника	186
147.	Кривична дела на § 13 к. а	187

ГЛАВА LV.

Савештеничка службена кривична дела.

148.	Кривична дела свештеника у погледу венчања и вођења протокола о рођењима, венчањима и умрелима	191
------	--	-----

ОДСЕК VIII.

Опште опасна кривична дела.

149.	Појам опште опасних кривичних дела	197
------	--	-----

ГЛАВА LVI.

Палевина.

150.	Палевина	
151.	Врете палевине	202
152.	Нарочите врете криваца код палевине	210

ГЛАВА LVII.

Поштва.

153.	Поштва	212
------	------------------	-----

ГЛАВА LVIII.

Кривична дела против железничког саобраћаја.

154.	Кривична дела против железничког саобраћаја	214
------	---	-----

ГЛАВА LIX.

Сиречаване телеграфског и телефонског саобраћаја.

§ 153. Сиречаване телеграфског и телефонског саобраћаја	222
---	-----

ГЛАВА LX.

Оштеће опасно кривично дело из § 306а к. з.

§ 156. и 157. Угрожавање живота или имовине поводом електричне инсталације или противправним одвођењем електричне струје	225
--	-----

ГЛАВА LXI.

Угрожавање живота лица проузроковањем наседања или потонућа коже лађе.

§ 158. Угрожавање живота лица проузроковањем наседања или потонућа коже лађе	228
--	-----

ГЛАВА LXII.

Оштеће опасна кривична дела из § 309. к. з.

§ 159. Оштеће опасна кривична дела из § 309 к. з.	230
---	-----

ОДСЕК IX.

ГЛАВА LXIII.

Кривична дела против државне управе.

§ 160. Појам кривичних дела против државне управе	235
§ 161. Кривична дела против управе државних финансијама	235
§ 162. Кривична дела против управе народном привредом	236
§ 163. Кривична дела против јавног саобраћаја	237
§ 164. Кривична дела против полиције безбедности и моралности	238
§ 165. Кривична дела против војне државне управе	239
§ 166. Кривична дела против државног надзора над штатним удружењима и аборовима	239
§ 167. Кривична дела против управе народном просветом и против црквене управе	239

Из судске праксе в: Максимовић. Збирка, М. Ђурић, Беошке и судске праксе по кривичним делима II. Г. 1911 и 1912 (заједно штампано), и Урошевић Судски Требник II 1911 и Држ.

